© Stanislav Dimitrijević

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

821.163.41-31

ДИМИТРИЈЕВИЋ, Станислав, 1975-
Корисна штета / Станислав Димитријевић. - Вршац : С. Димитријевић, 2015 (Нови Сад : Сајнос). - 250 стр. ; 21 cm

Тираж 1.000.

ISBN 978-86-919203-0-2

COBISS.SR-ID 299525383

Štampa i povez

Novi Sad, Momčila Tapavice 2
Tel./faks: +381 21 499-461. mob.: 063/506-278

СТАНИСЛАВ ДИМИТРИЈЕВИЋ

КОРИСНА ШТЕТА

ВРШАЦ
2015

Само неки догађаји и неке личности
у овој књизи су прави.
Шта је стварно, а шта измишљено, није битно.
Живот нам је онакав
каквог га сами направимо...

Док лежим са девојком у свом кревету, након фантастичних ознојаних тренутака, и слушам њене планове за наредно лето, лето 2001. године, мало ме хвата туга од помисли на цифре које су ми неопходне да бих своје тело обојио на сунцу Црногорског приморја или било ког другог простора, само не на сунцу новосадског асфалта, које, истина, не повлачи никакве посебне цифре са собом, али ни не нуди заузврат ништа посебно, ново, недоживљено.

Моја девојка ипак може себи да приушти такве планове, јер њени родитељи мало боље баратају цифрама него моји, али то ипак није разлог да ми стаје на муку.

Чекај, али нису ни то неке нарочите цифре! Какву превару да направим да бих себи могао да приуштим мало путовања, мало промене климе, промену начина размишљања, пуњење батерија? Одлучио сам – у мом животу више нема ринтања и црнчења за мале паре. Ако не могу на мозак и на идеју себи да обезбедим средства за живот, на снагу нећу. А и не могу искрено речено, али о томе ћу после.

`Ајде да видим како могу доћи до пара, потребних да бих могао овог, а и свих наредних лета да приуштим себи боравак на мору, или било какву промену средине.

Утонуо сам у дубоке мисли несвестан да сам се одвојио од девојке размишљајући дубоко као никад до сад.

– Штреберу ?!

– Хммм???

– Шта радиш сад? – пита ме девојка осећајући да тренутно нисам присутан у соби.

– Правим планове – одговарам јој замишљено.

– Добро! – и окрене се од мене остављајући ми простора да наставим.

О, Боже, како је тешко мислити на неке лепе делове наше планете, на нешто што би вредело и видети и доживети и осетити, а немаш пара ни да изађеш са девојком у кафић на пиће! Смуцамо се по креветима чекајући да нам и то већ једном досади, или већ... не знам ни сам шта да мислим. Знате, ми смо још увек студенти у Србији, у једној земљи на брдовитом Балкану (овај део је за читаоце из иностранства који ће, надам се, имати прилику да плате за читање ове књиге).

Неки бар имају добростојеће родитеље који могу да их финансирају или бар неког са кућом на мору, те могу фино да се препусте одмору. Ја, нажалост, нисам од „тих“ (помало се и самосажаљевам, мада добро знам да тиме себи нећу помоћи) али ето, некад је добро и мало маштати. Било би то баш лепо. Само отићи... Али ја немам никог... Имам само ове две оштећене киле мозга, две руке и две ноге и са тим ћу или нешто учинити или нећу ништа учинити. Не видим баш из ове перспективе неки избор шта бих могао на своју иницијативу да започнем, завршим и наплатим. Није да сам без квалитета, већ се још нису стекли услови да се докажем. Мислим на професију коју сам изабрао, на психологију којом планирам да се бавим кад завршим студије, за отприлике две године. Таман довољно времена да полудим ако не променим средину и не одем негде далеко!

Што више размишљам све више схватам да једина могућа варијанта да зарадим паре, користећи властите потенцијале, јесте да напишем неку књигу коју ће свет читати.

– Ха, ха, ха !!! – смеје се глас у мени. Ти који никад ниси ни страницу писаног текста написао сада хоћеш целу књигу да напишеш!

Истина је, никад нисам волео да пишем, да се литерарно изражавам, нисам чак ни од оних који воле да причају, па ипак желим да мислим да ово што имам да напишем може ама баш сваког човека да интересује. Живот није само песма или само игра речима које треба да буду стилски уклопљене. Живот је за мене нешто више и теже од тога! О томе ја желим да пишем. Без подешавања и улепшавања. Хоћу да пишем о суштини, а за форму ћете морати да ми опростите.

Пре отприлике годину дана на мој оглас у вези са жељом да бих радио било који посао, јавила се једна госпођа из неке издавачке куће која ми је понудила да као студент психологије, наравно ако могу и хоћу, напишем неки чланак, брошуру о неким занимљивим темама из популарне психологије које би могле да се уновче. У питању су теме западњачког практичног приступа животу: „Како најлакше да – нађете партнера, упознате себе, зарадите милион долара, успете у животу“, у којима су дати једноставни практични савети које шире народне масе могу лако да схвате. Идеја ми се тада учинила занимљивом али у том моменту нисам се осећао спремним за такав подухват, тако да сам то оставио за будућност, ако се икада ука-

же прилика за тако нечим. Моје главна преокупација била је да завршим факултет и то нисам желео да запоставим ни по коју цену.

Признаћу вам одмах, да се не лажемо, моја књига ће бити плод чисто економско-егоистичног задовољења. Потребне су ми паре и хоћу лепо да живим. Ништа од Србије нисам видео, а камоли од Европе или света. А не осећам се мање способним од многих који су књиге написали и издали. Имам, бре, самопоуздање у самога себе, како то воли Зорица Брунцлик да каже.

Е, па сада мислим да је време да покушам да се представим свету са оним чиме располажем, својим занимљивим животним развојем и борбом коју силом прилика морам да водим. Ако се ова књига својим садржајем покаже занимљива читаоцима и натера их да је купе, сигурно ћу испунити своју жељу да на прилично леп начин зарадим средства и приуштим себи одмор на мору. (Ипак, нећу ићи на море са девојком из кревета с почетка књиге, јер ме је у међувремену она оставила. Јадан ја). Ако не успем са књигом за свог живота, биће ми то добра школа и добар показатељ где сам тренутно– ја као „писац“. Свашта!

– Сања, смислио сам план – приближио сам се тадашњој, сада– као што већ знате – бившој девојци, и загрлио је.

– Који? – питала ме је равнодушно.

– Ако ти кажем, мораћу да те убијем, знаш како се оно каже. Не могу ти још увек рећи. Чућеш кад дође време.

– Добро – окренула се и пољубила ме нежно, но и дан-данас верујем да ме није озбиљно схватила. Бар не толико озбиљно колико сам ја то схватио.

Не знам тачно одакле да почнем, али знам да морам бити искрен према себи– да бих био искрен и према другима– не смем да сакријем ниједан доживљени детаљ ако желим да ме људи што боље разумеју. А нисам сигуран ни да сâм схватам неке ствари у свом животу. Сад је време да будем искрен, да престанем себе да обмањујем и да покушам да сагледам ствари што реалније. Мислим да смо сви ми у томе исти, само је питање у коликој мери смо способни да будемо искрени са самим собом и прихватимо себе онакве какви смо заиста.

Све што сам досада дотакао, помислио, видео, сва места на којима сам био, сви људи са којима сам био у контакту, имали су утицаја да ја постанем оваква личност каква сам тренутно. Наравно, не смем ни генетику да занемарим, мада размера њеног утицаја тренутно нисам свестан. Претпостављам да она даје само основу за начине реаговања на појаве које нас окружују, а које ми после надограђујемо у зависности од нашег окружења и нас самих.

Мислим да је најбоље да пођемо од датума који је мој живот из корена променио. Био је то 21. јун 1994. године, што значи да је за три дана требало да напу-

ним деветнаест година. Лежао сам на кревету у дневној соби своје куће, шалећи се са два најбоља друга, Либетом и Бадијем. Бади је требао да оде на неко место да се нађе са једном рибом, док смо Либе и ја добили задатак од моје кеве да сачекамо пакет на аутобуској станици који јој је неко послао аутобусом. Ништа, све океј, по договору, устајем ја из кревета и одједном као да је нешто пукло у мени те се преломих у струку, заклатих се, али ипак некако остадох на ногама.

– Шта је сад? – помислих али кренух даље јер се све брзо смирило. Напредовали смо ка станици лагано Булеваром кад сам почео да примећујем да ми се лева нога нешто забацује сама од себе, као да сам почео да губим контролу над њом. Све дужи кораци, кад је покренем, не могу да је зауставим. Не желим да призивам тај осећај, како је то кад не управљаш својим телом, али тако је било. Још увек не знајући шта ми се тачно дешава и не придајући томе превелику пажњу, шалећи се стигли смо до станице. Кренуо сам да се наслоним на једну од жардињера, али чим сам се прислонио на леву руку, она је клецнула и замало се нисам стропоштао на земљу. Примили смо пакет, а на повратку ка кући свратили смо до Либета, јер сам осећао потребу да се одморим. Ту је била и његова подстанарка коју смо сви ми, Либетови другари, маштали да повалимо, јер је била професорка у средњој школи. Дошла је из неког села поред Новог Сада, отворена и надасве провокативна за нас двадесетогодишње младиће. Испричали смо јој на брзину шта се догодило и сви смо се лепо исмејали, мада ја додуше мало више кисело. Она је сипала чашу воде и пружила ми је, али чим сам је дохватио левом руком, чаша је појурила надоле као да сам уместо ње у једној руци држао тег од 50 кг. Обична чаша воде је постала претешка за моју јадну леву руку.

Њима је то било смешно, мени баш и није. Сећам се да сам се кући вратио придржавајући се десном руком за ограду машинске школе, а левом за мог друга. Било је баш занимљиво кад смо ушли у кућу и кад сам се родитељима представио у новом светлу. Лева страна тела ми се тада већ беше охладила и тотално сам био изгубио контролу над њом. Лежао сам на кревету док су ме родитељи салетали питањима, чекајући да стигне Служба хитне помоћи. Но, пошто је наша „хитна помоћ“ врло „хитна“ у болницу ме је одвезао мој ћале уз Либетову помоћ.

Пријем у болници, формалности, испитивања, прва инфузија у животу и смештај у собу у којој је просек година пацијената око 60.

Шта ја ту радим? Шта се то дешава? Стигла нова атракција, све медицинско особље је дошло да види 19-огодишњег момка, неки ме отворено испитујући, а неки пролазећи поред собе у којој сам смештен стидљиво бацајући упитне погледе.

Како се осећа момчић у тој ситуацији? Једном речју: изгубљено. Не зна шта му се дешава, не може себи да објасни у каквој се ситуацији налази. Доктори долазе и одлазе, бука се постепено стишава, а инфузија одгоре капље полако.

Једино у шта сам сигуран у том тренутку је да леву страну тела уопште не осећам, информације до леве половине тела једноставно не долазе, нерви на тој страни као да су почели да штрајкују. Сви су још увек ту, знам, а ниједан се не јавља. Мозак би нешто и покушао да уради, али тело неће. Десном руком пипам леву страну лица, под прстима осећам неку грозну млитавост, сви мишићи лица су опуштени и мекани. У том тренутку улази мама и са врата ме пита како сам.

– Добро сам мама, не брини – једва промрмљах. Уста ми се не отварају како бих хтео и успут, од толиког напрезања, сузне кесице су се надражиле и сузе ми цуре низ лице, али само из левог ока. Покушавам, опет не баш разговетно, да објасним мајци да то није од туге, већ из неких других разлога. Низ њено лице већ теку сузе. Бори се да очува контролу над собом али јој не иде. У истом моменту као да почињем, по први пут, да и сам бивам свестан ситуације у којој се налазим и овај пут и мени полазе сузе, оне праве, од бола тешке.

Чини ми се да сада и немам неко чисто сећање на свој боравак у болници. Као да сам то своје врло непријатно искуство потиснуо из свести колико сам могао, што у неку руку и сматрам добрим, јер ваља заборављати лоше ствари. Остаје више места за оне добре. И ето, сада када желим да тај догађај што верније и искреније дочарам, баш на начин на који сам тада гледао на живот, то ми представља веома велики проблем. Зато остављам грешци да и она учествује у мом раду. Она је неминован део сваког процеса и зато ни ја нећу бежати од ње. Нећу да бежим од ње, јер нас она стално прати и саставни део је свачијег живота. Било би незахвално изгубити или негирати постојање таквог пријатеља који је увек уз нас и целог живота нас прати. Грешка – то је прави пријатељ. Грешећи знамо да смо живи, грешећи знамо да смо људи.

А, да! Време у болници. Примљен 21. јуна, а за три дана треба да славим 19. рођендан. Супер. Леву страну тела не могу да померам. Екстра. Боцкају ме иглама свих дужина. Дивно. Испитивања. Тестови. Мерења. Одвратна клопа. Већ сам рекао, моји цимери сви преко 55. година. Наравно. И IQ, претпостављам, преко 55. Логично. Они бар знају зашто су тамо. Превише слано, превише масно, љуто, горко, алкохолно, никотинско. Њима је лакше. Ја не знам зашто сам тамо. Нелогично. Како деветнаестогодишњег дечка да стрефи мождани удар?! Чекајте, можда имам одговор на то питање, нисам вам још све испричао...

Деветнаести рођендан ми је протекао у навикавању на болничке услове. Нисам био потпуно спреман да трећи дан хоспитализације правим журку на неурологији, погото не са лекарима, мада сам се већ био залепио за медицинске сестрице, а са њима, признаћете, и не би било тако лоше прославити рођендан. Између лекара који су углавном мушког рода и сестара које су углавном све супротног пола, бирао сам наравно њих и углавном сам све своје слободно време

проводио са њима, посебно у ноћној смени кад цела болница утихне и оде на спавање. Ноћу се тада чују само повремени јецаји и јаукања старијих пацијената.

У ишчекивању резултата испитивања и постављања дијагнозе имао сам времена да буљим у ТВ, у једној просторији која је била намењена за примање посета. Ту су долазили и пацијенти са психијатрије, пошто се у истој згради налази и одељење за психијатрију и одељење за неурологију, на коме је било Светско првенство у фудбалу које се одржавало у Америци. Ту смо сви. Њих десетак са психијатрије предвођени поглавицом, једним црним Циганином, налик на сумо борца који је импозантно и застрашујуће деловао у односу на остале сувоњаве и испијене, пацијенте исушених вилица, и ја. Е, тај исти сумо-Циганин, са око 150 кг, после једно десетак година опет се појавио у мом животу, овог пута као мој пацијент. Питате се, вероватно, где? На Психијатрији, у Вршцу. Заиста невероватно.

Сви они, психијатријски пацијенти, накљукани којекаквим средствима за смирење, били су мирни као бубице. У том тренутку стварно су ми били симпатични, тако мирни и незаинтересовани за све појаве око њих. А, у ствари, били су неспособни за било какав облик реакције под утицајем тих средстава. После сам тек схватио да су то за психијатре „добри пацијенти“. Нисам тада залазио у домен корисности примене таквих средстава на човека, нисам ишао даље од тога да их сажаљевам без тражења узрока њиховог боравка, начина и ефеката медицинског третмана.

Но, ускоро су стигли и моји налази. Чим су били комплетирани морао сам да идем у Мађарску да бих обавио снимање које се зове магнетна резонанца. На том снимању је констатовано да ми је пукао капилар на десној страни мозга и направио рупу пречника 16 мм. Имати рупу од 16 мм у мозгу значило је бити посебан на неки специфичан начин. Могу рећи само то да сам се осећао помало узвишено, касније, када су се ствари побољшале, причајући друговима шта ми се десило. Све остало је, поред рупе, колико се сећам, мање-више било у реду, али знате и сами, не причају много лекари у таквим ситуацијама, чак и кад знају. Они нису као политичари који пуно причају, а мало кажу. Лекари мало причају, а још мање ти кажу. Питање је и колико знају.

Стање ми се у међувремену помало поправљало, под утицајем терапије која се састојала углавном од комплекса витамина, тако да сам некако шепао на леву ногу, а и руку сам полако почео да осећам и да је лагано подижем. У болничком окружењу нисам се осећао добро и једва сам чекао да изађем напоље и започнем своју рехабилитацију. Институције попут болница не уливају много поверења и наде човеку који се ту нађе. Јесте, уверен сам, да много зависи од самог човека и његовог приступа болести, али и окружење чини да човек „подигне“ или „спусти“

расположење. Сва та несташица, немање потребних медикамената, средстава, времена за третман, чини пацијенте још нервознијим и неспокојнијим. Ту не говорим о објективним факторима као што су клима, рељеф, количина падавина, просечна температура, влажност ваздуха, већ само о ономе што зависи од нас самих, ономе што би човек могао да учини само да хоће. Па је л` неће? Питајте некога да ли не жели боље да живи. Хоће и жели, али... Увек постоји неко „али“.

Међутим, и та брига за пацијенте, однос према њима, дело је неког човека звао се он медицинар или било како. А тај медицинар има и својих личних проблема, нешто са чиме тешко излази на крај, а са чиме неминовно долази сваки дан на посао. Он је сам изабрао тај позив да помаже, нико га није терао, али...

Цела та ситуација има и своје добре, могу слободно рећи, врло добре стране. Човек који има основне параметре о томе шта је добро, свестан је да задржавање у болници треба свести на минимум, на неопходни минимум, онолико колико је потребно човеку да поврати своју снагу након доживљеног шока и учини све да се што пре врати у „нормално“ окружење. Тако сам и ја све више осећао потребу да нешто сам предузмем и после силног мољакања и уверавања лекара да сам спреман за покрет, добио сам, после месец дана боравка, отпусно писмо из болнице уз следеће смернице: „Не излазити на сунце и не излагати се напору!“.

Да, наравно! Као момак који је цео дотадашњи живот провео на спортским теренима никако нисам могао да се помирим са саветом да ми је најбоље да вегетирам и да се чувам напора и сунца. Био сам спреман све да учиним да бих повратио своје здравље, али нисам знао одакле да почнем.

Прво што сам урадио чим сам стигао кући је то да сам направио један мали тег од 1 кг за леву руку и кесице од 0,5 кг које сам напунио песком и стављао на леву ногу. То су тада биле моје тренутне могућности, јер једноставно више од тога нисам могао да подигнем. Довукао сам собни бицикл од тетке и одлазио сам сваки дан на Камењар, једно викенд насеље поред Дунава, лепог, али не много плавог. На Дунаву сам вежбао веслајући у чамцу мог доброг друга.

За неких десетак дана од изласка из болнице чекала ме је, већ много раније уговорена, модна ревија у Бачком Петровцу, на којој је требало да наступам као манекен. Прилика да будем виђен пред светом, прилика коју нисам смео да пропустим. Ревија је требало да се одржи првог викенда у августу. Дакле, имао сам само десетак дана да се дотерам – да будем у стању да могу на писти да издржим око пола сата, у међувремену да издржим пресвлачење, шминкање, гужву, све то некако да изведем, а да се не види како вучем леву ногу. Било је то скоро немогуће извести јер сам по изласку из болнице видно храмао и тешко се кретао. Сви би могли приметити да манекен мало посрће, али био сам чврсто решен да успем. Мислим да је то заиста био први пут у мом животу да сам нешто чврсто одлучио.

А знате већ из старих прича шта се дешава кад човек нешто стварно жели и уз то још и ради на реализацији тога што жели. „Када нешто желиш, читава васиона се завери да оствариш ту своју жељу“ – каже Пауло Коељо у *Алхемичару.*

Успео сам да закамуфлирам своју нестабилност и да тих пола сата проведем на писти, а да се не примети. Провео сам после тога у Петровцу и август и септембар, у опуштеној атмосфери те дивне варошице препуне сеоских девојака тзв. Словакиња. Иначе, мајка ми је Словакиња, рођена у Бачком Петровцу и одатле сежу моје везе са тим местом. Имам тамо много родбине која ме зове Стањо, што је словачки надимак за име Станислав. Било ми је лепо – купање на каналу, дружење са људима који имају тотално друкчија интересовања од људи из града, који су мање неуротични и сасим једноставни. Живот на селу ипак спорије тече, немају људи баш толико ствари око којих могу да се нервирају – обрадити на време земљу, нахранити живину, не закаснити са венчањем и верно преносити трач-партије које упорно круже селом. Јебеш село у коме сви не знају бар нешто о сваком.

Било ми је потребно да променим средину, да заборавим. Не, не могу рећи да заборавим, јер се такви догађаји не могу заборавити, већ пре да скупим снагу и да видим где ћу и шта ћу даље.

Исхрана. Све сам књиге о здравој исхрани прочитао. Одмах сам избацио из исхране слано и масно. Научио сам у којим намирницама има којих витамина и колико, и почео сам да их користим. Пазио сам на сваки залогај који сам убацивао у уста. Знао сам тачно шта хоћу. Хоћу своју моторику натраг! Знао сам и шта нећу. Нећу да се више враћам у болницу! Али нисам знао како, на који начин то да постигнем. Гутао сам сву литературу, психолошке чаробне начине за излазак из кризе и сећам се да је највише утицаја на мене оставила књига Емила Куеа *Како господарити самим собом?,* књига која говори о могућностима аутосугестије.

Шта мислите, зашто сам се залепио баш за ту књигу? Па најлакши начин да се бавиш самим собом је да убеђујеш самог себе да ћеш бити добро, причаш себи само лепе ствари, мислиш позитивно о себи и... и има тако и да буде. Не могу сад тачно да се сетим колико ми је та књига помогла, јер не могу прецизно да је одвојим од мноштва других ствари којима сам се бавио у тим тренуцима у потрази за својим здрављем, у сваком случају, знам сигурно да ми није одмогла. Упамтио сам још само да ме све то није дуго држало. Брзо сам се заситио тог ритуала да свако јутро кад се пробудим и свако вече пред спавање шапућем себи тихо: „Свакога дана у сваком погледу мени је све боље и боље!“ Био је то само почетни корак, успутна станица у потрази за изгубљеним здрављем.

Крајем септембра 1994. године чекао ме је повратак у Нови Сад у коме сам тог лета уписао Вишу школу за организацију рада, и то девет дана после мог првог можданог удара. Сећам се како ми ја мама помогла да се шепајући степе-

ницама докопам трећег спрата школе, али ја зато нисам некако, већ сам потпуно разбио пријемни испит освојивши максималних 100 поена из математике. И све то захваљујући професорки Мирјани Капетанов, код које сам имао једва двојку током све четири године средње електротехничке школе. Доказ колико су оцене субјективни показатељ нечијег знања. Надам се да ће Капетанова поживети још мало, па да и она добије захвалност с моје стране и стекне мало популарности, под старе дане, у мојој књизи. Захваљујући њој, научио сам једну важну лекцију о животу, а захваљујући мени, она ће ући у историју. Хвала јој, мада смо је у то време сви мрзели, јер нас је мучила и иживљавала се над нама, ученицима. Сви смо морали да будемо уредно ошишани, обријани, минђуше нису долазиле у обзир. Већ првих дана у школи, она ме је добро запамтила, захваљујући „ћуби“, како је она звала шишке које сам носио на очима и од тада смо се нас двоје бескрајно „заволели“. Ја нисам хтео да се ошишам, јер ко је она била да ми прича шта да радим и какву фризуру да носим, она није схватала да је у тим годинама потребно обезбедити свој идентитет тиме што ћеш бити другачији од других, бар у визуелном смислу. То су биле врло рањиве године за мене. Уствари, провлачећи се некако кроз школу, падао сам на испитима из школе живота и тонуо сваког дана све дубље и дубље, све док се септичка јама није прелила и на површину избила сва говна које сам годинама потискивао у својој души.

Посветићу мало простора и мом другу из основне школе, Либету, који ми је много помогао док сам пролазио кроз тешке тренутке у болници, посећујући ме сваког дана са неколико његових другара из кварта које до тада нисам познавао. Није Либе човек који познаје људску душу, није он промућуран и промишљен. Он је оно што кажу „проста душа“. Прво човек, а после све остало. То људско у њему је његова најјача особина, искреност којом плени, нешто неискварено. Је л` то неки закон да су најбољи људи они који су и сами прошли кроз свакојаке тешкоће и патње у животу, па да они стога много боље разумеју проблеме других људи?

Либе је још од рођења имао ту срећу да се роди са само три прста на обе руке и ноге. Знак препознавања који је он осуђен да носи целог живота, али који га је учинио много јачим карактерно него што ће многи од „нормалних“ људи икада бити. Сада када размишљам о њему схватам да је он способан да буде свакоме друг, да је од оних који не могу учинити ништа нажао другоме и зато увек око себе има пуно другова. Он може са сваким, он другачије прихвата живот. Вероватно због тог свог физичког хендикепа лакше приступа животу, јер је морао још као дете да прихвати да ће га људи које буде упознавао увек гледати чудно. Мислим да је многе чак и срамота да попричају с њим на улици кад га виде. Но, ко га прихвати нормално, добиће друга до гроба, ко не, нека иде својим путем. Штета само што га школа није мало више интересовала, јер да је хтео да загреје столицу далеко би догурао, имао је он потенцијала као и сваки човек. Било би дивно видети га са

завршеним факултетом, за наук свим скептицима, да виде шта се све може кад се хоће. Али Либе је много пре но што ће отићи за Аустралију, знао да ће тамо ићи, тако да се није трудио око школе. У тренуцима када су ме другари са којима сам се много више дружио напустили, окренули леђа, он је сваки дан долазио да ме види. То ти, друже, никад нећу заборавити.

Када му је најтеже, човек тек онда види ко му је прави пријатељ. Не знам зашто то мора тако да буде, али пракса показује да је то заиста тако. Док све тече океј човек није у стању да раздели оне који су ту само из користи од правих пријатеља. Да узмемо болест за пример: из перспективе неких људи нормалан животни став је да када си болестан, да они тад не могу да имају користи од тебе, као у време када си био здрав и покретан, па им такав више ниси ни потребан. Сада ми је јасно, пријатељство је једна веза између две особе која траје онолико дуго колико и један и други субјективно доживљавају да имају користи из ње. Ово је искључиво моја дефиниција – ако узмемо за аксиом да је сваки човек себи на првом месту. А ко ће ми други бити, је л`? Пошто у суштини било ког повезивања, па и пријатељства као једног облика повезивања, стоји корист коју свако од нас извлачи кроз повезивање са оним другим. Каже мој тренер аикидоа да у животу треба умети узети за себе. Оно што се мени десило говори ми о неким примитивнијим облицима дружења која су ми се заиста показала као таква тек кад ме је мука треснула по глави. Са том малом рупом у мозгу добио сам и многа сазнања о свом дотадашњем приступу животу. Ко ми је крив?

Мала дигресија. Предавања на факултету психологије су тако незанимљива! Хоће ли ми неко рећи зашто ти професори немају оно „нешто“ што би омогућило да више заинтересују студенте, да их натерају да сами размишљају, да истражују, постављају питања. Неписано је правило да ученици треба да седе и ћуте док професор предаје градиво које се већ налази у уџбеницима. Зашто? Ако сам дошао да научим оно што ме занима, онда је, ваљда, нормално и да постављам питања у вези са свим темама које ме интересују. Жао ми је свих којима растурам учмалост њихових једноличних живота, али за лични развој потребно ми је што више знања, а до њега ћу доћи и својим питањима.

Могу рећи да сам имао прилично велико друштво. Повезивале су нас разне ствари: фудбалске утакмице, крађе, изласци, кафић „Пантер“. Али ипак нас је највише и најбоље спајао у то време популарни „тигар“ лепак. Био је врло добро везивно средство с киме се велики део мог друштва „дружио“. То је било време раних 90-их, време немаштине и инфлације, тоталног хаоса у земљи, идеални услови да млади изгубе своје усмерење и крену погрешним путем. Као вуковац у основној школи, могао сам да бирам коју ћу средњу школу да упишем – где је повећана могућност избора, већа је и могућност грешке при избору. Уписао сам се у средњу електротехничку школу, смер аутоматика. Била је то вероватно несвес-

но прихваћена одлука мајке која је стално спомињала неке компјутере и светлу будућност у вези са њима. Нечија будућност ће и бити компјутери, моја сигурно не. Шта може да зна дечко од 14 година у тадашњем хаотичном окружењу када школовање губи вредност, а шверц и крађа заузимају све више место на лествици друштвено пожељних активности. Којим путем кренути? Адолесцент на раскрсници путева. Породица која је требало да пружи подршку младом човеку у тим тешким временима, је растурена и неспособна да сама реши своје проблеме, и ту леже јаки разлози мог губитка усмерења. Деда Мраз је ипак скренуо са стазе. Али, опет кажем, ко ми је крив?

До тада миран дечкић, послушан, паметан, повучен, добар за све, а најмање за себе, почео сам све више да личим на већину тадашњих младих. Бунтовник без разлога, само реакција на бесперспективно стање у друштву, момак без свести о себи. Кренуо сам и ја да се доказујем, али на погрешне начине. Увод у (ауто) деструкцију, када је моје понашање почело да поприма атрибуте непримереног, био је негде на крају 8. разреда.

Нас деветорица другара из кварта упали смо једном у неко атомско склониште у нади да ћемо наћи тамо димне бомбе које смо као навијачи користили на утакмицама, али нашли смо „само“ складиште једне продавнице. Очекујући димне бобме, били смо прилично изненађени оним што смо затекли: све могуће врсте цигарета, чоколада, жвака, и све остало потребно за домаћинство, тако да смо потпуно неспремни на неочекивани плен изнели само пар чоколада и жваке. Отишли смо у стан код друга и све то једнако поделили. Али било би добро да је то био крај наше акције. Ускоро смо се вратили и то све са коферима. Други пут смо већ били спремни.

Операцији коју смо изводили у сред бела дана, у два сата поподне, било је суђено да пропадне. Сећам се, било је ту „марлбора“, „винстона“, сарајевске „дрине“, „ХБ“-а, највише чоколада, гелова за косу и осталих потрепштина, међу којима и једна тегла краставаца. Усред бела дана, атомско склониште окружено зградама, ми у акцији – то није била храброст, већ глупост. Отишли смо то вече до хотела „Парк“, где смо иначе излазили на билијар, хвалили се, пушили „марлборо“ и продавали свима остале цигарете по повољним ценама. Убрзо се сазнало шта смо заправо урадили, али није нас та чињеница докрајчила, већ похлепа. Некима није било доста па су отишли и по трећи пут. Ухватио их је неки чича док су излазили пуних кофера, ваљда је то био чувар банке, јер смо касније сви ишли да видимо кроз прозор ухваћеног Љубу како седи у банци, чекајући да дође полиција. Сви смо знали шта то значи. Требало је само сачекати тренутак када ће нас, једног по једног, позвати на саслушање. У међувремену смо некако надокнадили све цигарете које смо продали како бисмо „спремно“ дочекали чуваре реда и закона: када нас полиција буде питала да ли смо продавали украдене цигарете,

мислили смо можемо само да избечимо очи и одговоримо: „Ко, ја? Нисам ја то радио, ево све је ту, на броју!“

Нисмо морали дуго да чекамо. Већ сутрадан зазвонио је телефон, груб мушки глас се представио као инспектор СУП-а и питао: „Станиславе, шта чекаш, молбу можда? Или `оћеш да ми дођемо по тебе? Да си се одмах појавио са једним родитељем у станицу и донеси све што имаш код себе од украдених ствари!“

Није ми било посебно тешко да изаберем једног од родитеља; ипак је мамина десна рука била много лакша, а није се ни тако лако подизала као татина. Некако сам јој објаснио шта смо урадили. Она баш тако нешто и није очекивала од скромног детета и најбољег ђака у школи, али шта је ту је. У полицији сам написао извештај у стилу: „Ја сам само чувао излаз и не сећам се ничега више, не знам како су се те цигаре нашле баш код мене“ – само што нисам знао да су сви моји другари сложили неку сличну причу. Нико ту није био стварно крив, и сви су само стражу чували.

На суђењу смо сазнали да је вредност украдене робе била тада око 2000 немачких марака и иако се опљачкани газда био јако наљутио на нас и тражио строжију казну, ми смо ипак, као добри ученици и ухваћени први пут на делу, добили само условну казну до 18. године.

Сећам се мог ћалета у холу суда, кад нам је само пришао и рекао:

– Погледајте се само! Могли сте бити једна добра кошаркашка екипа, а ви... Барабе једне! – на шта смо ми сви пукли од смеха чим се он окренуо. Та његова опомена није много уродила плодом, показаће се то у будућности.

Шта се дешава у средњој школи? Док је у основној школи била сасвим друга хијерархија моћи дечака у разреду и где сам важио за штребера, повученог и стидљивог дечака који је био врло несигуран у друштву, дотле се у средњој школи све променило. Кад сам видео да је пола разреда дошло са села тзв. сеоски дечаци или ти сељаци, ја се окуражио. Само сам искористио њихову несигурност доласком у град и ускочио на упражњено место „фрајера“ у разреду. Представио сам се мало кочопернији него што иначе јесам и искористио околности. Та улога прошла је лако, прихваћен сам као неки фрајер јер ме нико није знао какав сам уствари био у основној школи, а Еда и Била, моји другари из основне школе који су наставили да иду и у средњу са мном, фурали су опет своје фазоне, тако да нису имали времена да се баве са мојом трансформацијом. Живео сам у илузији да сам једна од већих фаца у разреду, та илузија ми је пријала али ваљало ју је нечим оправдати.

Мала дигресија. Мале дигресије ће представљати природни престанак континуитета мојих мисли везаних за писање ове књиге и надирање у свест неких

детаља које сматрам битним и које ћу, чим се појаве, записивати и допуштати им да наруше хронолошки поредак приче и преузму главну улогу на тренутак. Ја нисам обичан човек, ово није обична књига и нека буде тако. „Мала дигресија“ је иначе узречица мог професора статистике на факултету, Пере Шипке, који се на својим предавањима у намери да направи малу дигресију никад више не враћа на главну тему. Зато ми је симпатична.

Сада ми пада на памет мисао у облику питања: Да ли ћу ја икада моћи да победим ову болест? Болест одумирања централног нервног система кажу да је немогуће излечити, а ја бих наравно волео да то није тачно. Покушавам да будем што реалнији. Имам итекаквих проблема са кичмом која крцка на све стране, руке ми се тресу помало, лева страна тела ми је још увек слабије покретљива од десне, али све то тако да већина људи која ме зна не може то да примети. Али ко ми је крив? Опет.

Чак ни они који знају од чега болујем не виде те симптоме које сам набројао. Они су врло променљиви, да напоменем, дуго их упознајући кроз ову болест, примећујем да су зависни од емоционалног стања у којем се налазим. Када сам смирен и контролишем ситуацију и када сам окружен људима у чијем друштву се осећам пријатно, имам утисак да сам потпуно здрав и не бринем се уопште, док, супротно, у неким стресним ситуацијама по мене (субјективна категорија је категорија – шта је за неког стресно), доживљавам праве трауме, тресем се и подрхтавам једва стојећи на ногама. Мислим да је одговор на оно моје питање да ли та болест може да се победи то да ли ћу ја бити довољно моћан да натерам своје тело да избаци све што је штетно по њега, а да ли ће то бити тако једино ће време показати. Дотле нека се свако држи своје приче: лекари – да је то неизлечива болест, а ми болесни да се надамо неком леку или чудесном излечењу.

Перспективу сам почео да губим, уствари нисам о њој више ни размишљао. Никакав факултет ми није падао на памет, у то време цело моје друштво били су само момци ограничених схватања: живот од данас до сутра, само да се има за дуван и алкохол и за одлазак на утакмицу. Пошто подршка у породици није постојала, тражио сам свој идентитет у друштву поремећених критеријума вредности. Требало је показати како нас то лоше стање у друштву уопште не дотиче, како смо ми изнад те ситуације и како се и тако може живети, кад те боли она ствар за све (чињеница је била да то „стање“ уопште није било добро– у моди је највише била инфлација). Претварали смо се да смо недодирљиви, да смо сналажљиви, да смо „неко и нешто“ у друштву и пред рибама.

И сви ми који смо такав приступ имали, живели смо у једној илузији из које се многи од нас ни дан-данас нису ишчупали. Живели су млади људи мојих година и другачије али ме они нису интересовали. У мени је кувало и морао је

већ некако да се испразни тај резервоар фрустрације и страха пред одговорношћу и одрастањем. Тек сада ми је јасно да живећи у илузији, не можеш да препознаш стање ствари какво је оно реално. Ми смо на тај начин заправо реализовали неке своје ирелне потребе, потребе за деструкцијом, доминацијом и дискриминацијом. А то тада нисмо били у стању да препознамо. Свесно човек никад неће чинити лоше, ако зна да је то што чини лоше. Човек није свестан када чини лоше, да је то што чини лоше и да ће од тога имати штету. Значи да је много тога на нашем несвесном нивоу лоше уграђено у нас, јер када погледамо било око нас, јако много лошег се дешава у друштву, а нико нормалан то не жели. Нико не жели да пуно греши и да буде болестан, несрећан, неуспешан, а опет толико много нас је баш управо то. Болесни, несрећни, неуспешни.

Шта је то нереална потреба?

Потреба настала негацијом или одбацивањем сопствене еволутивне перспективе.

Мало мојих бивших другова из тог периода је спремно да призна да смо ми тада катастрофално функционисали, чинећи само себи лоше. Неко може и да каже „младост-лудост“ и „кад ће човек да живи и да прави глупости ако не док је млад“. Треба пробати све и иживети се, слажем се. Не можемо знати шта је добро, ако не знамо шта је лоше. Младост носи са собом пуно енергије, жеље за доказивањем, бунта према ауторитетима, мада се то не јавља у свим друштвима и стога не можемо генерализовати такве појаве. Али не морамо све што је лоше да пробамо да бисмо се уверили да је то истина. Нешто се може и предвидети на основу туђих искустава. Као што каже изрека: „Будала се учи на својим грешкама, а паметан на туђим“. Не слажем се ни са ким ко каже да је бунт према родитељима и ауторитетима нормална појава и пожељна ствар кроз коју се у младости пролази. Виши ми личи на свесност да друштво, породица и битне личности у окружењу не функционишу како би требало, па се онда кроз тај бунт изказује незадовољство младих. Мислим и да млади не виде начина на који би старијима скренули пажњу на то да неке ствари не ваљају. Како би то изгледало– наравно шаблонски.

Млади: „Знате шта старији, мислимо да ово како тренутно радите не ваља и да би ми то овако и овако“

Старији: „Шта ви знате, тек сте излегли, нама ћете да говорите како би требало да радимо! Кад дођете у наше године неке ствари ће вам бити јасније!

Крај дијалога.

Јасно је само то да ту у старту не постоји однос узајамног поверења тј. да се старији штите годинама и „искуствима“. То је у таквим ситуацијама тотално погрешно јер ако сам ја набаждарен тако да прихватам критике само од старијих

и да одбацујем помоћ од млађих јер, боже мој, они су неискусни, онда ја правим једну велику грешку коју можемо стручно назвати „фокус на интерактере, а не на интеракцију“, што значи да је мени важније од кога стиже помоћ, него каква је та сама помоћ. И тако многи од нас не умеју да приме помоћ, јер помоћ треба подједнако добро умети и давати и примати. Једноставно, не можемо све сами да учинимо на овом свету зато што свет није тако саздан и зато што је то природно. Наравно, ту не мислим само на физичку или материјалну помоћ, већ на помоћ у најширем смислу те речи. Присетићу се једног доживљаја који ми је директно помогао да схватим ово горе описано.

Једног поподнева возио сам се бициклом и преда мном се одједном створио један одрпани старац у изношеној одећи, човек би га назвао „просјак“ или „бескућник“. Терао је једну оронулу керушу и њеног псића да пређу прометну улицу, стојећи насред ње и зауставивши саобраћај на моменат. Тај старац, испијеног лица и изнемоглог тела, једва је ходао и када су животиње прешле на ону страну улице (на којој сам се и сâм нашао јер сам се зауставио да бих погледао тај призор) он ми се насмејао и рекао:

– Види их само, како су сами прешли улицу!

Тај осмех на његовом лицу никад нећу заборавити, урезао ми се у сећање. Био је то осмех најсрећнијег човека! Осмехивао се као да се, не знам шта значајно збило у његовом сиротом животу. Сузе су ми грунуле из очију, нисам се ни трудио да их зауставим, само сам продужио даље, осмехнувши се симпатичном старцу који ме је у том тренутку научио једну лекцију о животу. Једну лекцију из правог живота. Већина људи живи за којекакву маркирану одећу, најбоље техничке апарате, кола и слично, а пропуштају тренутке среће који их чекају на сваком кораку. Лекција коју ме је тај старац научио звала се „Како је мало потребно за срећу“. Сва срећа и доброта овог света су били уткани у тај осмех једног можда сиромашног, али не и сиротог човека, који ми је тада показао да срећа потиче из изнутра, из саме човечје сржи. Никакво поседовање неке материјалне ствари из наше цивилизације не може нам надокнадити тај истински осећај среће. Срећа није везана за поседовање ствари, већ за један свакодневни осећај успешне реализације властитих потреба. Нема среће без успешности. Реално може бити срећан само неко ко успешно решава проблеме у свом животу.

Да се вратим на период када сам као једно интелигентно биће почео да тонем. Значи, почетак средње школе, лоши породични односи, тешко стање у друштву, плате мизерне, људи остају без посла, губе своју сигурност, што доводи до масовног пораста несигурности чиме смо сви захваћени. Рат на све стране, одједном хиљаду измишљених разлога да се буде различит од других. Сви се делимо по националности, пореклу, вероисповести, градовима, па чак и деловима

насеља у којима живимо. Глупости никад краја. И све то много, бре, интензивно. Мрзимо ове, мрзимо оне, те убијен овде, те бачена бомба онде. Сви све најбоље знају, информације стижу са свих страна и како онда да и ти, млади адолесцент, у тренуцима највећих интересовања за своју перспективу не будеш увучен у масу уплашених и дезорјентисаних, а неспособних да било шта промене. Сви само упијају информације од средстава масовног информисања, интерпретирају их на свој начин и хаотизују све друге око себе.

И ту сам онда био ја, врло талентован, лепо васпитан, паметан (али само логички) младић, уједно веома несигуран и погрешног усмерења, и у свом том постојећем хаосу, идеална прилика човека који ће почети да пропада. Тих година смо се редовно, сваке суботе, шверцовали возом до Београда, да бисмо оно мало пара што имамо потрошили у Мекдоналдсу и потом се пуних стомака одмарали на Калемегдану, чекајући воз у 17.10 часова да нас врати у Нови Сад. Наравно, уколико нас не ухвате контролори, што се често дешавало, јер смо знали чак и по десеторица да се сакријемо у два ве-цеа. А нису ни они сисали весла, ако су лизали чамац, тако да смо често морали да сиђемо у Инђији, Старој Пазови, Бешки, Чортановцима. Али нас је баш то привлачило тада – надмудрити кондуктере и пандуре. Био је то изазов. Није био фазон платити све и мирно завршити пут, него покушати са што мање потрошених средстава обићи све што смо хтели да видимо. Ући у Зоолошки врт бесплатно, украсти сок у продавници... Кренемо из Новог Сада возом, па нас избаце у Инђији, стопирамо до Старе Пазове, па од Пазове шверц бусом до Београда, па се наједемо у Меку, па ојадиш какву продавницу са слаткишима, одремаш мало на Калемегдану, па полако возом назад за Нови Сад. Наравно у ве-цеу, па те опет ухвате и избаце на једна врата, а ти уђеш на друга, у оном делу воза где је кондуктер већ прегледао карте. Кад прегледа цео воз и на повратку опет се сусретне са нама, пита нас:

– Зар вам ја нисам рекао да сиђете у Инђији? – а ми само слегнемо раменима, спустимо главе, свесни да смо ближи бар две станице кући. Онда га измолимо да нас ипак пусти ако је неки мекши тип, а ако није онда му само кажемо да ћемо сићи на следећој станици. Затим се, наравно, „случајно“ заборавимо и тако прође и следећа станица, после следеће станице, ми дођемо до Новог Сада. Силазећи са воза само учтиво поздравимо запрепаштеног кондуктера. Е, кад све то урадиш, онда си био фаца и имао си о чему да причаш. Не родитељима, наравно. То нам је тада једно време било занимљиво. Неколико пута смо и глумили део једне екскурзије која се задржала мало дуже и којем је аутобус побегао пред носом, па смо онда молили кондуктере да нас пусте да се на време „вратимо“ у Београд. У повратку опет зна се – шверц.

И онда, једног несретног дана неко од мојих другова је понео тубу „тигар“ лепка. Ајде да пробамо и то чудо које је постајало све популарније у круговима

младих адолесцената уздрмане нам земље са свих страна, Југославије. Не сећам се тачно, али чини ми се да је то било 1990. или 1991. године, значи на самом почетку средње школе.

У принципу, мени самом никада на ум нису падале такве идеје. Никад нисам био вођа у друштву, нисам био креатор никаквих лоших идеја, али сам био јако добар следбеник. Све што се намеравало, све крађе и остале глупости којима смо се бавили, све сам ја то извршавао и прихватао као своје, али ништа од тога нисам сам иницирао. Хоћу да кажем да никад нисам био ја тај који ће осмислити и покренути нешто лоше, просто не припадам тој сорти људи која би стално да се доказује смишљајући неке нове глупости. Немам муда, пичка сам. Претило ми је неприхватање од стране друштва ако не бих учествовао у таквим активностима. То би значило да с њима немам ништа заједничко, и као такав бих био принуђен да тражим себи ново друштво, а као врло несигуран тинејџер на то нисам био спреман. Зато сам ћутао и пратио идеје својих другова. Новаца за нормалне изласке нисам имао, као ни већина, а и нисам се кретао у таквом друштву које би ме вукло за собом на нека културна места. Углавном сви смо били деца из породица са просечним примањима. Беше то друштво из кварта, момци мојих година са којима сам се дружио од малена.

Сећам се тог блесавог поподнева на Калемегдану, нас деветорица у неком мирном делу без пролазника, жбуњем заштићени од туђих погледа и једна клупа на којој су се поређала њих шесторица и почели да зајебавају нас тројицу, Љубу, Ђоку и мене, који смо се усудили да пробамо лепак. Не сећам се да ли сам у том моменту знао ишта о штетности дувања лепка. И да сам знао вероватно ми то не би помогло у том тренутку. Као индивидуа нисам умео да се искажем на адекватан начин, тако да ми је једино преостало да се искажем на неадекватне начине. То ми се сад кад размишљам о томе чини као неко правило, јер стварно, размислите мало, ако неко није у стању да се искаже на исправан начин, на који други начин да се истакне него на неисправан. Битно је бити примећен, доказати да постојиш. Сваком је битно да осети сврху свог постојања. Они који су нашли начина да испуне себе на исправне начине, њима није потребно да на себе скрећу пажњу на неки други начин.

И, ето, тако сам морао да осетим утицај лепка, а нисам ни сањао да ћу његов утицај осећати и много година после престанка његове конзумације, а нажалост чак и целог живота. Нешто мало лепка за почетак смо сипали у кесе, и онако неспретно како то сваки дувач – почетник чини, удисали и издисали, не знајући ни шта треба да очекујемо да ће се десити. Дували смо тако стидљиво пар минута, изложени добацивањима другара, све док нам неко из друштва није довикнуо да мало појачамо удисај и издисај. После краћег времена, одједном сам осетио топлину у глави и неки чудан осећај ошамућености помешан са спокојством. Као

да су сва чула одједном појачала свој рад, глава ми је одзвањала од јаких звукова и брујања. Уплашио сам се и сместа престао да дувам.

Морао сам да разменим са другoвима своје прве утиске. И они су осетили исто. Нисмо даље покушавали са испробавањем, јер су нас и другари зајебавали са свих страна, тако да смо побацали кесе и престали. Била је то тако једна безазлена проба, као да смо пробали неку нову врсту чоколаде, све је текло кроз шалу, нисмо били ни свесни да смо се управо увукли у нешто од чега ћемо сви имати лоше последице, неко веће, неко мање.

Гледам садашњу младеж на прелазу у 21. век како пролази кроз исто оно што смо и ми пролазили, само су средства која се данас користе мало измењена. Прошло је тек петнаестак година од када смо ми били у том узрасту, а „средства“ уништавања постала су још гора. Да будем искрен многи из те моје генерације још увек гаје исте проблеме, рекао бих траже се, док неки само мисле да су се нашли, а јако мали број мојих вршњака су стварно тренутно задовољни са собом. Не могу са сигурношћу да издвојим да постоји и један човек мојих година који води здрав, самосталан (не мора да буде одвојен од родитеља), успешан живот и да делује испуњено и задовољно тренутним достигнућима.

Наравно, ту доводим у питање шта ја то сматрам под нормалном, здравом, задовољном, свесном особом. Покушаћу да будем мало јаснији. Тешко ми је да повучем јасну границу између нормалног и патолошког. Шта је то нормално? У неким друштвима се сматра нормалним нешто што се у другим друштвима сматра ненормалним понашањем. Нормалан човек – глупа реч. Заменићу је речју успешан. Да ли нормалан човек може да буде и неуспешан? Може. Да ли нам требају нормални, а неуспешни људи. Не. Не треба нам реч нормалан јер нам она не казује ништа. Не говори ништа о животу као непрекидном процесу који тече, јер у једном тренутку си нормалан, у следећем ниси. Да ли је потребно бавити се тиме шта је нормално, а шта није? Не, јер се никада нећемо договорити. А можемо ли се договорити о томе шта је то успешна реализација? Успешна реализација процеса значи да је реализован било који започети процес. Може се бити и успешан столар, доктор, родитељ, супруга, али и успешан криминалац, и успешан лопов, и убица. Може. Бити успешан у некој делатности, први је услов среће и задовољства.

Срећа долази само као последица успешне реализације својих реалних потреба. Срећа може бити само последица успешности. Реално човек може бити срећан само због неког свог успеха. Ако сам ја генерално неуспешан, ништа ми неће значити то што је моја сестра, девојка или фудбалска репрезентација моје земље успешна. Мада фудбалска репрезентација наше земље то ни у ком случају није, нити ће ускоро бити. А о начину на који и они могу бити успешни причаћу касније.

Слаба сатисфакција је осећати се добро због туђег успеха. Може ми бити драго због туђег успеха, али тешко да могу бити срећан због туђе успешности. Када смо срећни због туђег успеха нешто није у реду. Срећни можемо бити само због доживљаја сопствене успешности, а задовољни због доживљаја да је неко други успешан.

Имамо и нереално срећне људе који бивају смештени у психијатријске установе или лутају улицама јер за њих нема места у тим установама. Срећни без икаквог разлога. Не може се то. Не може се бити срећан без икаквог разлога. Тешко је бити срећан. Тешко је бити успешан. Да бисте били срећни морате бити успешни, да бисте били успешни морате радити, да бисте радили морате бити дисциплиновани, да бисте били дисциплиновани морате имати свест и знање о свему томе, а када имате и то треба вам још способност и моћ да то и претворите у реалност. Није лако, је л` те?

Прво успешни, па онда срећни због успешности. Успешност означава процес који траје, а не стање. Бити успешан не значи у сваком моменту радити како треба, него то значи бити генерално успешан. Ако сам у једном тренутку успешно реализовао процес не значи да у следећа два тренутка морам имати успешне реализације. То значи да у што је могуће више тренутака треба да функционишемо оптимално тј. да налазимо најкраће путање за реализацију својих циљева. Што значи да је битно како мислимо, осећамо и чинимо у сваком тренутку живота.

И ето зашто је детињство толико битно за развој човека. Исто као и код градње темеља зграде, ако направиш добре темеље, после можеш и да промашиш неку ситницу на тој згради, поправићеш је, али ако саградиш слабе темеље, никаква прелепа фасада неће спасти ту зграду од пропасти. Обуците неуспешног човека у најлепшу одећу, он ће и даље бити неуспешан. Обуците болесног човека у најскупљу одећу и он ће и даље бити једнако болестан. Можемо мењати форму, а да не променимо суштину. Страшно је што то често заиста и радимо.

Детињство је пуно момената стварања исправних механизама за развој што јаче индивидуалности. Створени трагови ту су најдубљи, јер су први утиснути у свест детета. То су трагови који говоре: „то се ради тако и тако“; „у оваквим ситуацијама ћемо се осећати безбрижно“; „ове ситуације треба избегавати“; „бојаћемо се тога и тога“; „тражићемо помоћ од других у тим и тим ситуацијама“; „кад радим ово, остави ме на миру“; „не бојим се и да погрешим у нечему, па шта, нисам савршен“, „мушкарац је увек у праву“; „не ваља никоме давати своје ствари“; „дружићу се увек само са себи сличнима“; „задиркиваћу само оне који су слабији од мене“.

А то све добијамо као деца од окружења посматрајући како други око нас чине неке ствари и упијамо их немајући у том периоду још увек изграђену

могућност логичке процене исправности тих поступака. Остаје нам да гледамо и посматрамо друге и трпимо њихове утицаје помоћу чистог осећаја, али логички немоћни да искажемо све своје емоције у тим раним годинама живота. То су ти темељи који су уграђени дубоко у нас, данас се то каже дубоко уграђени у наше несвесно.

Оно што сам ја дубоко повукао у себе, је страх од оца, страх да ће се вратити пијан кући и да ће малтретирати моју мајку. Тај страх је дуги низ година усађиван у мене, константно у временским размацима од недељу дана у просеку, јер мој отац се није напијао сваки дан, није он био ноторни алкохоличар који се не трезни, он је био слабић који је добар са свима, скупља фрустрације и таложи их у себе и не сме да одговори другима на време. Ћути и гута док не пукне, а кад пукне онда све сручи на главу своје вољене особе јер је био слаб да реши проблем на време и тамо где је он настао. Дакле, живео сам са оцем који је нормалним данима ћутљив, повучен и индиферентан према животу, а у ненормалним данима кад пукне и напије се, неко ко вређа, понекад чак и диже руку на мајку. Наравно, гледао сам и мајку која је све то трпела, окупљала децу око себе, плакала и преносила своје страхове на њих. Како је могла да трпи такву тортуру, а да не прекине везу са њим? Све то је било под паролом да то чини само због нас деце, да бисмо имали какву-такву породицу, а у ствари, није имала муда да се врати у Бачки Петровац и да са бар једним дететом почне испочетка. Боље живети и лоше у граду, него живети добро на селу. Као жртвовала се за неку породицу, хтела је да има, ваљда, по сваку цену породицу какву није имала са њеним родитељима.

Ето, то је дубоко у мени, не само тај страх од оца, него страх од не знам тачно чега све. Сада у касним двадесетим као да се због тог недефинисаног страха бојим да прићем девојкама и да оснујем озбиљну везу, док истовремено маштам о својој доминацији над било којом женом већ од своје 12. године кад сам почео да дркам у кревету оног момента кад сам сопственим трљањем о кревет изазвао прву ејакулацију.

Садашњост. Опет ми се погоршало стање и лева страна ми је ослабила, с тим што је акценат болест сад оставила на левој страни главе и лица које ми је утрнуло заједно са језиком и изгубио сам чуло укуса. Осећам се грозно, што због стања, што због тога што не знам шта хоћу, што немам циљ у животу и немам контакт ни са ким у породици; ни на послу не уживам, немам девојку, немам правог друга, у свему видим само оно лоше и мане у свакој живој души. Шта ја хоћу? Чега се бојим? Како да то своје стање побољшам?

Мала дигресија. Лекари кажу да сам оболео од МС (читај мултипла склероза, или постепено одумирање мијелинског омотача нервних ћелија, тј. постепени

губитак имунитета организма). И још они кажу да је та болест неизлечива, а на крају ми још и мој неуролог каже:

– Јави ми се кад ти се опет погорша стање! – пошто као код ове болести с времена на време долази до погоршања стања на која се као не може никако утицати. На то ја мислим у себи:

– Нећеш ти мене више видети, слону један, има ја да оздравим! Доћи ћу само да ти се јавим да сам оздравио! – уосталом да ли је то моје мишљење препотентно или је реално, опет кажем, време ће показати.

Волео бих ипак да ми не зовемо болест „болест“, већ рецимо да је заменимо изразом „здравствене тегобе“ одређеног типа – са срцем, кичмом, зглобовима, варењем итд. Смета ми то што многи говоре о некој болести као таквој и таквој, са одређеним карактеристикама, типа „та болест је опасна“, занемарујући притом нашу улогу и у настанку те болести и у њеном даљем развоју. Као да смо болест одвојили од човека, као да је она независан ентитет од особе у којој је настала, као да она има своју главу, своју вољу, и ето изабрала је баш нас да се настани у нама, а да нас при томе ништа не пита– да ли се ми, на пример, слажемо са тим да оболимо од ње. Ми баш тешко сагледавамо узроке настанка болести, цео процес и грешке које су проузроковале слабљење нашег величнственог тела, а самим тим и стварање плодног тла за сва срања којима смо окружени, а која само вребају то плодно тло, па да се тамо настане.

Лош однос према нама самима, према другима, према окружењу, лоша исхрана, услови за живот и још хиљаду ствари којима сами себи отежавамо животе. Од рођења смо научени само да се добро нервирамо, да завидимо једни другима и да се мрзимо међусобно. Због глупих ствари све то: зато што Пера постиже успехе које ја не могу, зато што Јова има скупљи мобилни који ја себи не могу да приуштим, Ивана најновију гардеробу коју су јој купили њени богати родитељи, а Ема се накварцовала и дигла нос, ето мени разлога да је мрзим... Као да смо набаждарени на лоше ствари око нас и на нама, као да нема ничега доброг у нама и око нас у шта вреди улагати своју енергију, пажњу и време.

Нормална особа, по мом мишљењу, прихвата одговорност за свој живот онаквим каквим га је сама направила, а не крије се иза којекаквих виших сила, хороскопа, судбина, Манитуа, Буде, Зевса и осталих високолетача који нас као воле и свима нам желе добро, али ипак дозвољавају да на Земљи влада људски егоизам и охолост, ратови, неписменост, глупост, глад, беда, немаштина, истребљење, патња. Ми смо константно у некој тензији типа: „Не дај Боже, да се докаже да нисам у праву, или да нешто не знам“ и стално смо у конфликту са другим људима који не размишљају на начин на који ми размишљамо. Ма, одакле нам право да мислимо да је од шест милијарди других мишљења на овој планети баш наше најправилније

и једино добро, а све из страха да неко не би случајно видео како смо ми несавршени?!

Флексибилност. Прилагодљивост. Здрава особа уме да се прилагођава ситуацији, околностима, другим људима. Увек се око нас крећу људи који нас уче нечему, ако не као треба, онда нас уче како не треба, а само од нас зависи колико ћемо хтети да примимо.

И тако сам тада са 15 година добио нову занимацију у облику најлонске кесе са лепком, ново, неистражено „задовољство“, које је обећавало много, а заузврат мало тражило. Само неки скривени мрачни буџак у коме бих био препуштен свом маштању и фантазијама које су се просто лепиле на тигар лепак. Била је то увертира мог губљења контакта са реалношћу.

На самом почетку дувачке каријере углавном сам дувао сам, ретко кад ми је неко правио друштво и то чисто из радозналости, али нико се није усуђивао да проба. Био сам први у нечему, напокон. Био сам једини који сме да зађе у неиспитане воде, да плови у мутном, да ризикује са нечим са чиме нико у мом ближем окружењу није имао контакта. Сам почетак је био феноменалан, мноштво звукова хаотично распоређених, кола која брује, трафостанице треште, блештава светла уличних сијалица, птице које лудачки цвркућу са свих страна и људи који као да су прогутали микрофоне. Све је у самом почетку било тако чудно, тако фантастично необично, изузетно појачани доживљаји свега у мени и окомене. Као и са сваком вештином, временом сам дувао све боље и знао сам тачно колику дозу лепка да сипам ако желим само површно да се удувам, а колику ако желим да се „разбијем“. Врхунац свега биле су халуцинације, такозване „халуџе“, које су биле кратки излети у илузију, а које су се памтиле дуго у зависности од тога какве су биле и колико дуго су трајале. Неке од њих никад нећу заборавити. Ево једне.

Док сам дувао у оближњем забавишту које је представљало савршено скровито место од очију пролазника, дошла је моја другарица Јасмина која је била добро упозната са мојим вечерњим сеансама и знала је где увек може да ме нађе. Неки флуиди су тада кружили међу нама, но мојом препознатљивом „храброшћу“ у приступу девојкама које су ми се свиђале, мислим да је наш однос остао у фиоци. У фазону: „могло је да се деси, али никад није“.

Увек сам се бојао да ће ме нека девојка одбити (а шта ћу онда???), док сам у машти изградио једну слику неодољивог себе коме ниједна девојка не може да каже не. Толико сам се бојао да својим симпатијама прићем да сам чекао, малтене, не само да ми се приближе и ухвате ме за руку, већ и да свима кажу да им се ја свиђам, да бих ја био сигуран да се не шале. Једино је тако могућност да будем одбијен била сведена на минимум.

Желим да остварим контакт са неким, а чекам да ми тај неко други приђе, да започне разговор, да прича оно што ја желим да чујем. Бојим се неизвесности, јер немам самопоуздања и тапкам у месту. Па где је ту слободна воља? Говорим о томе како свако треба да чини оно што мисли да је најбоље за њега, да тражи, лута, бира, да буде активан.

Још је Христ људима рекао:

– Тражите, и наћи ћете! Куцајте, и отвориће вам се!

Хегел се на то надовезао:

– Без лутања не сазрева ниједна индивидуалност.

Да би повезао ситуацију међу горе наведеном двојицом, Гете констатује:

– Човек лута докле год тежи за нечим.

А онда је дошао Пинокио и упитао Ђепета:

– Оче, могу ли да изађем да се играм мало са другом децом?

Ко ће да реши моје проблеме ако их сам не будем решио? Какав сам само надрндани клипан био, подигнуте крагне, мараме око врата, минђуше у оба ува, смркнутог лица – понеки међед са планине Космај би можда и насео на мој спољашњи изглед. Иза маске својеглавог младића чврстог карактера, хладног темперамента и лепог изгледа крио се ко? Једно рањиво јагње без трунке самопоуздања који чека да њему девојке приђу и да га одведу кући. Тотална инверзија полних улога. Уместо да освајам, ја сам чекао да будем освојен. Јесте, био сам такав, но сада су се ствари битно измениле. Сада нисам више јагње, не. Сада сам више налик говечету или можда чак и говеду (пише се исто али се изговара са српским нагласком, на другом слогу. Пробајте, није тешко, а и лепо звучи – говéдо).

Ето, тако. Млад, перспективан, а шансе пролазе једна за другом и одлазе у неповрат... Једини разлог зашто нисам прилазио девојкама које су ми се свиђале, а којима сам се и ја очигледно свиђао, био је тај што ја нисам имао самопоуздања и што сам имао страх од неуспеха.

И ето, сад смо све решили, открио сам узрок проблема. Али шта је узрок узрока? Одакле тај мањак самопоуздања? Шта значи то мањак самопоуздања? Једно је рећи за неког да нема самопоуздања, али шта то стварно носи са собом? Како се то одражава у реалном животу? „Само-поуздање“ значи поуздавати се у себе, веровати у своје потенцијале, или значи бити свестан својих потенцијала. Најбољу дефиницију самопоуздања сам срео упознавши ТОИТСУДО РЈУ АИКИДО који каже – „самопоуздање је свест о сопственом реалном значају“. То значи да у зависности од тога колико поуздања имамо у своје реалне способности толико ћемо и труда уложити у реализацију својих потреба. Мора се имати реална свест о сопственом значају ако се жели било шта у животу постићи. У оптимал-

ном случају поверење је склад између две крајности, између веровања као предимензиониране свести или илузије о апсолутној поузданости, и неповерења као предимензиониране свести или илузије о апсолутној непоузданости. Често нам се дешава да изаберемо баш те две крајности, па или неком слепо верујемо зато што је он наш родитељ, зато што је старији, или зато што је „ауторитет“ и прихватамо све некритички што каже, или функционишемо по принципу не верујемо ником, „шта он има ту мени да соли памет“, „ваљда ја знам најбоље“ и одбијамо тиме било какав облик сарадње са људима, или још горе када не верујемо самим себи да смо способни за било какав процес и одустајемо од њега и пре него што смо га и започели. Нивелисаност између те две крајњости омогућава да на бази сопствене реалне процене одлучујемо колико поверења у кога можемо да имамо. Наравно, најважније је и полази се од поверења у самог себе.

Мислим да је узрок што као дете, а и касније (што значи и сада) нисам имао самопоуздања, био тај што сам растао у једној врло нестабилној и емотивно нестимулативној породичној средини. Боље је рећи инхибиторној средини по развој детета. Ако детету ту не ударите добре темеље тј. не научите га да се што више ослања на сопствене потенцијале, ако не изграђујете у њему самопоуздање и поверење у себе, ако га не подстичете и не храбрите после првих неуспеха, како оно само то код себе да изгради? Ако је од свог рођења упознат једино са лошим облицима функционалности родитеља како оно као мало и нејако биће да се одупре томе кад су други јачи, већи, а још и његова егзистенција зависи од њих? Оно није у стању себи да дефинише зашто се мама и тата туку и не воле, зашто је тата љут или пијан, зашто сад мама плаче, зашто тата удара маму кад дође кући, а после је љуби и плачу заједно.

Било како било, те вечери Јасмина и ја били смо сами у дворишту забавишта, добро сакривени зидовима који су у тами пружали сигурно уточиште једном младом лепкарошу. Све је било тихо. Џасмин, тако смо звали Јасмину, седела је на оквиру једног прозора посматрајући ме како дувам. Посматрала ме је у тишини не реметећи моју концентрисаност. У таквој опуштеној атмосфери и халуџа је дошла врло брзо. Одједном као да је са крова почела да се спушта трепћућа црвена светлост која нас је обоје обавила. Био је то знак да су дошли ванземаљци са планете Зор. Уживао сам у тој светлости која ми је уливала неки осећај посебног спокојства и сигурности. Препустио сам се уживању гледајући Џасмин обасјану том чудном светлошћу.

– Је л` видиш исто што и ја? – упитао сам је.

– Шта??? – очигледно није делила моју визију.

Нисам ни стигао да јој објасним, а нека рука се помолила из прозора где је она седела желећи да је одвуче.

– Неее!!! Они хоће да те одведу! Притрчао сам јој и покушао да је заштитим од те руке. Била је дивна, седећи на том прозору и гледајући ме зачуђеним погледом, у исто време била је и незаштићена од страшне ванземаљске цивилизације. Ја сам био ту да јој помогнем и да је заштитим, прислонио сам своје усне њеним, језиком желећи да пронађем њен. Али њена уста се нису отворила, мој језик је налетео на њене зубе. Склонила је главу у страну и мислим да је рекла:

– Не желим овако!... Смрдиш на лепак!...

Ништа. Повукао сам се без речи и наставио да дувам лепак. После кратког времена опет ме је ударила халуџа, тема иста. Бљештаво црвена светлост, из прозора рука која се помаља и жели да ми одведе Џасмин. А шта ја да радим? Да седим и да чекам? Не, ја сам опет покушао да је спасим и успео сам. Ванземаљци је нису одвели, тајанствена светлост је ишчезла, а ја сам за награду очекивао, шта? Па пољубац, наравно! Али Јасмина очигледно није умела да цени мој напор да је спасим од ванземаљаца. Опет ме је одбила истим речима. Рекла ми је да неће да се љуби зато што смрдим!

Да сам после тога, кад сам се отрезнио, хтео себи да објасним неке ствари било би ми јасно, дошао бих до следећег закључака, а то је да кад не бих смрдео на лепак она би се љубила са мном. Тај јебени закључак нисам успео да извучем и моја епизода са Јасмином се неуспешно завршила.

А имао сам их још! Лежала је у мом кревету, пар година касније, џемпера задигнутог преко груди док сам јој миловао стомак. Те вечери носила је мој џемпер. Од фармерица до доњег дела грудњака и назад. Па опет. Па укруг. И никако да пробам ни горе, а ни доле. Да сам пробао доле вероватно бих добио шамар, да сам пробао горе вероватно пољубац и могућност да идемо даље, на следећи ниво. Много смо се симпатисали и проводили пуно времена заједно у то време. Када цело друштво оде кући из кафића у коме смо се дружили, ми бисмо остајали заједно да још мало попричамо испред врата моје куће. О, мајмуне!!!

Лежали смо на мом кревету и миловали једно друго по леђима и стомаку. Јежио сам се од њених додира, усне су нам биле на 20-ак сантиметара удаљене, мазили смо се, без обзира што је у суседној соби лежао мој друг, дебели Гоца, који је требао да спава те ноћи код мене. Она је чекала, а ја сам... и ја сам чекао...Шта ли сам чекао? Време је пролазило и она је морала да оде кући. То је један од најгорих неуспеха у мом љубавном животу. То је била прилика да будем са једном привидном девојком, да пребродим већину својих страхова. Али нисам. Дуго времена смо се дружили, дуго времена се симпатисали и на крају свако је отишао на своју страну, а да ниједном речју никада нисмо повели причу о томе. Да ли је то заиста била могућност или само моја уобразиља? Сада она има децу, и срећан брак,

чини ми се. Нисам јој упознао мужа, али по њеним речима стичем утисак да обоје чврсто стоје на земљи и делују срећно. И она и њена деца.

Када је Јасмина отишла својој кући, ја сам легао у кревет љут на себе и решио да обавезно поправим ствар. Онако како ја знам да поправљам ствари. Кад не иде у реалности, ја све надокнадим у машти. Тамо бар све иде како ја хоћу.

Увео сам је у своју собу, где је већ лежао мој друг. Мало смо се ту испричали и повео сам Јасмину у суседну собу у којој је био онај кревет на којем ја спавам. Без много приче и убеђивања, скинуо сам је и почео да стискам њене велике груди. И наравно није ми се опирала. Онда сам извукао свог малог из гаћа и дао јој га да га пуши. Лепо је она то радила, но мени је пала на памет идеја да и Горана укључимо да се игра са нама. Звао сам Дебелог Гоцу да нам се придружи, што је он одмах прихватио, али Јасмина није хтела да му фелацио. То ме је јако разљутило, машта је то, мислим, и нема она шта да се нећка, она има да ради шта јој се каже. Ухватио сам је за косу и одвео је према уличним вратима.

– Скини мој џемпер и можеш да идеш кући! – рекао сам јој.

– Али, како само у брусхалтеру да идем кући? Не могу, Сташа! – молила је. Свукао сам јој на силу џемпер и отворио јој врата. Знао сам да неће смети да се врати кући само у брусхалтеру. Затворила је врата и понизно пристала да се врати у моју собу где ју је чекао разголићени дебели Гоца. Ја сам сео поред Гоце и пустили смо је да нам обојици пуши курац, лагано. Онда смо је одвели на кревет и јебали је дуго у свим позама док јој обојица нисмо издркали по лицу и по сисама размазали нашу сперму.

Наравно на крају сам свршио у кревету, тако маштајући, и бар на кратко сам из себе избацио тензију и осећај великог неуспеха који ме је пратио после Јасмининог одласка. Пропуштена прилика је добила сатисфакцију. Ако већ нисам ништа урадио у реалности, урадио сам то стоструко силније и моћније у машти. Неуспешан у реалности, успешан у илузији.

Мала дигресија: Ово је прилика да признам да сам крут према себи. Док се гледам у огледалу размишљам какав ћу бити за једно 30-ак година. Замишљам себе као једног универзитетског професора психологије. Нисам задовољан својим оштрим, неповерљивим погледом који само као да тражи неке мане и недостатке. Мислим се, дај, опусти се мало, уживај, увек ће бити недостатака, али биће и врлина. Зашто себи негирам све те врлине које имам на рачун мана које постоје? Наравно да онда и код других прво што видим– видим мане. А после тих спољашњих мана постоје и дубље, унутрашње мане, па онда ако још и тај неко не чини ништа по питању исправљања тих мана (или предрасуда, фикс идеја, оптерећења) онда ја лепо полудим. Људи имају права да живе своје животе онако како то они желе, наравно док не угрожавају тиме процесе реализације мојих потреба (а већина их не

угрожава). То значи: мењај оно што се тебе само тиче, а пусти оно што те директно не угрожава. Кад схватим још неке ствари о животу бићу ја добар. Не! Ја сам већ сада добар, а бићу и још бољи.

Пошто сам се прихватио улоге да будем добар индикатор лошег стања у друштву, требало се на више поља истовремено доказивати. Не остаје се, наравно, на само једном пороку, већ су ту, паралелно, и други пороци карактеристични за тинејџерски узраст. Лепак је већ био ту, а долазиле су сада и туче и крађе, алкохол се никад и није одвајао од нас. Још у основној школи почели смо да се делимо на *ципане, пробаре, торцидУ, пурпере, редфирмовце.* Неко је увек долазио пун прича покупљених од неких старијих момака, који су свуда ишли по утакмицама: како су некоме поломили главу, ко је заглавио у мурији, колико је бакљи било запаљено на дербију, ко је од познатих улетео на терен. Прихватили смо тај начин понашања као пожељан, као знак наше мушкости, као једини начин да покажемо да постојимо. Ишли смо и урлали по стадионима, скакали као наши примитивни преци уз бубњеве, наливени алкохолом, са кесом лепка испод јакне. Утакмице су били наши празници, од јутра бисмо се скупљали и пили испред неког драгстора нека пића што уливају храброст (углавном сва пића која поседују малигане у мањим количинама уливају храброст, а у већим количинама садржај желуца из стомака изливају уз помоћ силе гравитације право на вашу или на туђу обућу).

Заједно смо у групама дочекивали навијаче противничког тима у околини железничке станице, али бисмо се углавном сложно разбежали кад они крену на нас или би се уз присуство мурије само средњим прстима частили на сигурној раздаљини и уз покоју размењену каменицу. Никад нећу заборавити како бисмо се после утакмице опет скупљали да идемо да бијемо гостујуће навијаче или да их гађамо камењем на железничкој станици. Скупило би се нас око 1000 и кренули бисмо ка станици да би нас до станице стигло неких 50-ак „најхрабријих“. Морам рећи да је новосадска мурија увек имала тај неки професионални однос према свом послу тако да нам нису остављали баш превише слободног простора за наша иживљавања. Сећам се једног мурова који стоји код Футошке пијаце и свима који смо се упутили на станицу шаље упозорење:

– Од „Кан-кана“ тучемо дрвеним пендрецима!

Мислим да нико од нас није прошао тим делом Булевара ослобођења, сви смо ишли неким заобилазним путевима до станице.

Ево једне од посебно занимљивих епизода из тог опуса. Док смо се ми скупљали око станице да препаднемо навијаче ФК Рад-а који су чекали воз кући за Београд, специјално милицијско возило звано „марица“ се зауставило поред нас и из њега су испала шесторица специјалаца у намери да разбију групу навијача око станице. Захваљујући мојим баканџама чији је ђон био тежак и несавитљив и које

нису биле ни за ходање, а камоли за трчање, сви моји другари су већ далеко одмакли док сам ја тек хватао убрзање. А нису ни мурови баш тако глупави као што се прича, јер је овај кренуо баш за мном иако сам био убедљиво последњи. Мислио је да ће ме лакше ухватити зато што сам се показао као најспорији. Но, убрзо му се та идеја обила о главу.

Био сам свестан да је бржи и да ће ме ухватити и покушао сам да се спасем у мраку. Чим сам спазио један пролаз иза зграде, скренуо сам иза и стропоштао сам се на земљу колико сам дугачак. Био је то неки улаз у гаражу која је била мало укопана у земљу тако да сам је осетио целим својим телом. Али, за дивно чудо ништа ме није болело. Нисам имао времена да ме било шта боли, специјалац ми се приближавао. Подигао сам се и полетео даље и после неких десетак метара чуо сам иза себе како је нешто пукло. Био је то наш чувар реда са свом својом додатном радном опремом: лисице, пендрек, токи-воки. Све је звечало како се разбио. Пао је на истом месту где и ја, пре пар тренутака. Стао сам на моменат, јер сам био свестан шта се десило, нисам могао да дођем себи од олакшања и радо бих му се громко и насмејао да нисам видео силуету како се диже псујући на сав глас:

– Јебаћу ти матер кад те ухватим!!!

На његово инсистирање наставили смо са нашом потером, а знали смо обоје да је боље да ме не ухвати. После пада био је још беснији и мислим да ме нико не би спасао да ме је тада ухватио у мраку. Пошто сам већ био изгубио снагу, улетео сам у подрум једне зграде молећи све од горе да ми услуже молитву – да је био довољно далеко и да ме није видео где улазим. Улетео сам у неки потпуно мрачан подрум и ослушкивао, срце је покушало да ми искочи. Чинило ми се да ће ме сами откуцаји срца одати колико је лупало, а да не говорим о даху који никако нисам могао да смирим. Било је то најтеже ишчекивање у мом животу. Остао сам читавих пола сата у том подруму, остао бих и дуже да зној није почео да се хлади на мени и да нисам почео да кашљем. Изашао сам, још увек молећи Бога да се пандур не врти још ту негде у околини, свестан како би ми наплатио онај свој пад. На моју срећу он ме је прецењио, па је наставио да ме тражи даље, тако да је простор био чист, изгубио сам се у мрачним улицама и кренуо кући, срећан што сам жив и недирнут. Додуше, угруваних колена и издераних лактова, али ипак цео.

Ваљда ме је отац научио да Новосађани треба да навијају за клуб из свог града и хвала му на томе. Од малена сам био „сланинар“. Нисам мењао клубове као неки моји другови који су навијали само за онај клуб који би те године био најбољи. Навијао сам за Војводину и када је играла у Другој лиги, навијао сам и када је била шампион 1989/90. године. Ишао сам на све утакмице у Новом Саду и на доста ближих гостовања, у Београд, Суботицу, Зрењанин, Ниш, Земун. У Бечеју сам провео читаву ноћ на железничкој станици покисао до голе коже, тако да су

ми и гаће биле мокре. Неки моји другари су чак звали и родитеље да дођу по њих, ето какви смо ми хулигани били. „Ко је сланинар тај пичка није, јер сланинара и пичка бије“ – певали би нам противнички навијачи. У Кикинди сам израдио своју портретну слику и оставио за успомену у милицији пошто смо правили нереде. Замислите Кикинду, миран град, недеља, ми изашли из аутобуса и малтретирали старије људе и жене који су спокојно седели на клупама у центру уживајући у недељном поподневу.

Да ствари буду још горе, у гостима код мене је био тих дана био један дечак из Крагујевца који је дошао у Нови Сад поводом неког републичког школског такмичења у моделарству. Ја га повео са собом да види мало наше проводе. Лежали смо тако потрбушке на поду једне велике канцеларије у милицијској станици, док су мурови газили по нама.

– Господине, јел могу само до тоалета, жедан сам? – питао је несрећни хулиган пандура.

– Воде хоћеш да пијеш, а? Сад ћу ти ја донети воде! – и док је газио по нама, само су се чули ударци пендрека и јауци момка који је био жедан. Никоме се после тога није ишло у веце.

– У Кикинду сте дошли да правите срања, а? – као да су једва чекали да им неко разбије монотонију посла у мирном банатском градићу.

Или у Београду када сам зарадио камен у бубрегу већи и од самог бубрега. Војводина је играла утакмицу на Маракани, није нас било мало, пар стотина, али шта је то наспрам навијача Звезде којих би, да постоји и клуб за хватање лептирова „Црвена звезда“, било више него што нас је тад дошло у Београд. Било нам је јасно да се после утакмице нећемо тек тако докопати београдске железничке станице и да нам Делије сигурно нешто спремају. У нашој екипи било је пар луђих момака, спремних на све, а остало су све била деца чији је највећи несташлук био да слажу родитеље да иду негде у комшилук, а да затим отпутују на неку утакмицу. Ти клинци за нешто више нису били спремни.

Звездаши су нас појурили по изласку са Маракане, а ми смо се као мала дечица разбежали, свако на своју страну. Ја сам се са највећом групом спустио испод надвожњака. Кад смо се после пар тренутака консолидовали, схватили смо да опет испали јајаре. Пар наших најхрабријих момака кренуло је опет на надвожњак да се сукоби са Циганима који су већ били горе. И ја сам им се придружио. Свако је узео по пар каменова у руке и тако наоружани упутили смо се ка њима Чим смо изашли на надвожњак, дочекала нас је група Београђана са спремљеним каменицама. Момци испред мене почели су да бацају своје камење и затим се дали у бег. Дошао је ред и на мене. Уочио сам једног крупнијег момка који ми је био најближи, и бацио сам свој камен на њега. У исто време је и он бацио нешто према мени,

само што ја нисам чекао да видим шта. Кренуо сам да бежим за својим друговима. Трчао сам не окрећући се да ли нас ови вијају или не. Трчао сам све док сам имао снаге, а онда сам стао. Нисам даље могао. Осврнуо сам се за собом. Није било никог иза мене. Стао сам и како сам се сагнуо да дођем до ваздуха, тако је испод моје мишке испао камен величине цигле. Не, то јесте била цигла?! Њу сам зарадио од оног момка који ме је гађао на надвожњаку, само што под оним адреналином нисам ни осетио да ме је он уствари погодио и то поштено богами, испод пазуха, а у оној фрци– с а м о д а п о б е г н е м – нисам осетио никакав ударац, чак ни бол. Сва срећа па нисам добио ту циглу мало више, рецимо у главу или врат, или негде где би она могла нешто да поломи. Ребра су ме болела, али на сву срећу без ломова.

Мала дигресија. Нећемо звати навијачима оне који дођу на утакмицу само да би правили срања, спремни да се туку и да угрожавају своје и туђе животе. Такви људи уопште не воле себе чим су спремни да због 11 младића који трче по терену у потрази за лоптом заврше у затворима, запоставе свој развој и живот вриштећи:

– „Звезда је живот мој!“

Но, добро је што је то најчешће само пролазна етапа у животу многих људи, а све као у потрази за својом срећом. Изјурцају се, искачу, издеру, попију силне количине алкохола да би схватили да су тиме само корак ближе животињској врсти. Еволуција ипак иде у правцу напретка и усавршавања homo sapiensa.

Многи ће рећи да су та деца одраз тренутног лошег стања у друштву, али кажите ви мени, ко чини то друштво? Ви, ја, наши рођаци, познаници и комшије, свако понаособ. Зашто онда мажемо себи очи говнима кријући се увек иза других и стално оптужујући друге за своје несрећне животе? Ајде да кренемо прво од себе и ту прво да потражимо одговорност за сопствену судбину. Јер, шта било причали, било кога оговарали, биће нам на крају онако како сами чинимо. Под условом да уопште одлучимо да чинимо. Док ја окривљујем друге за свој живот, само причајући о томе ко ми је крив– ништа нећу променити. А ако баш хоћу нешто да променим, онда дај више да видим ко је тај што ме омета и у чему, и дај више да нађем начин да га одстраним на даљину са које ми неће реметити живот. Чинити, а не само причати.

Реализација је крајњи циљ. Шта ми вреди што ја знам шта бих требало да учиним за себе, што можда знам и како бих то требало да учиним, можда чак и осећам да би то била права ствар за мене, ако то стварно и не учиним? То је реализација, само оно што је реализовано спада у домен реалности, све друго је непостојеће. Шта би било да је било? Шта би било кад би било? Све ове приче нису ништа до обичне замајалице, јер тако нешто не постоји. Постоји само оно што је реализовано.

Идемо корак по корак, учини ти, брате, већ данас нешто за себе, па онда види шта је у томе добро, а шта не. И онда мењај то чиме ниси задовољан. Не ради се ништа преко ноћи, нико још није факултет завршио а да није направио на стотине хиљада малих корака до зграде факултета и назад, да није хиљадама пута обедовао, срао, пишкио.

Мала дигресија:

У тами окружења, под окриљем ноћи
Знак питања стоји, да ли ћу моћи?
Ја терет свој носим на души и телу
Да ли ћу икада научити целу
Лекцију живота, о патњи и срећи
Ил` ћу и ја, к`о многи, поклећи

Ако стварно желим да доживим срећу
Прошлост своју ставићу у врећу.
Одбацујем сада те окове горде,
Окрећем се себи, сада и овде!

Знам да од грешака не могу побећи,
Прихватам их, користујем – бићу већи.
Нећу ваљда стално да живим у нади
Учим, мислим, грешим, и наравно, радим!

Све је то процес који захтева перманентан рад. Е, то је живот. Мислим да у томе лежи разлика између успешних и неуспешних људи. Но, вратићемо се на њу касније.

Јуче сам потражио помоћ од физијатра у вези са мојим боловима у кичми. У ствари, још као дете сам почео да се кривим, лекари су дијагностиковали кифозу и ишао сам на разне корективне вежбе. Био сам као кифла – погурених рамена, увученог врата, главе надоле. Полако сам преузимао модел држања мог ћаће који има праву грбу на леђима од тога колико је повијен. Прави Квазимодо. Није било никог да ми скрене пажњу, узроци тога нису физичке, већ психолошке природе.

Као дете бавио сам се многим спортовима и нема говора о томе да ми је мускулатура била слаба. Кад видите човека погуреног са главом на доле шта помислите? Такав човек одаје утисак као да се боји нечега, као да се крије, као да нема довољно самопоуздања, је л` тако? А то су све психолошки чиниоци који одређују положај и став неке особе, тј. манифестују се преко држања тела, пројекције гласа, погледа и мимике. Једном приликом имао сам среће да сам погледао видео – касету са венчања моје тетке.

Сцена: поворка људи иде ка цркви, сви мање више нормално усправљени када одједном у кадар улазим ја, погурених рамена, спуштене главе, погрбљене кичме, као да у мени нема живота. И то момак са 14 година?! Какав ударац. Какав шок?! Пре тога стварно нисам имао прилике да се видим из те перспективе. Ово ме је толико дотукло да сам рекао себи:

– Нећу да будем као тата! Морам нешто да учиним!!!

Од тог дана стално мислим на своје држање, али са 14 година много тога се већ окошта и формира тако да нисам ни могао баш штошта учинити. Једино што ми је преостало на располагању било је да уградим свест о правилном држању и да коригујем своје држање сваки пут када осетим да сам искривљен. Тако та кичма и рамена вуку надоле, а ја држећи разне лењире и гумене појасеве на леђима, покушавам да их држим право, трпим, трпим, али брзо долази до умора и исцрпљивања и јавља се бол који ме нон-стоп прати. А преко дана све што желим је да будем активан, да радим, или учиим, да седим, или изађем увече, да стојим, а та бол у кичми ми не да мира. Свеједно, предаје нема, докле год је човек жив и мрда ваља чинити нешто за себе. Сада са 25 година одем ја код физијатра да га питам је л може да ми замени кичму некако. Погледао је у картон, видео моје годиште и питао ме је чиме се бавим.

– Студирам – рекох

– Шта?

– Психологију!

– Која си година?

– Трећа!

– Не иде ти нешто баш најбоље? – цинично ме упита алудирајући на мојих 25 година.

– Завршио сам већ један факултет! – мирно одговорих као да је то нешто најнормалније. Не знам шта је тим људима да све везују за године. Значи са 25 година, по њему, требало је да имам већ завршен факултет, можда и да будем запослен, да упливам у брачне воде (можда, нисам га то питао, треба да имам

и први милион марака, као наш Марко Милошевић, син бившег председника Милошевића, које је зарадио носећи гајбе).

– Скини се! – хтео је ваљда да ме прегледа. Није ваљда настран?!

Нисам се ни скинуо поштено, а он рече:

– Можеш се обући! Ево ти лек да ти подмаже пршљенове. То кошта 15 ДМ, користи се три пута дневно на пола сата, пре јела. Кинезитерапију ти не могу преписати јер се ми тиме не бавимо. Снаћи се, ако имаш где! – написао човек и сад ваљда чека да ја изађем.

– Е, па неће моћи тако! – мислим у себи. Ако сам ја вама један од хиљаду, себи сам један једини и захтевам објашњење.

– Које су ми шансе да учиним сада нешто за себе и своју кичму?

– Развој твоје кичме је завршен и више се ништа не може учинити по том питању!

– Хвала Вам лепо, докторе! Врло сте љубазни!

Неће моћи више медицинари да се понашају на такав начин као овај мој физијатар (част изузецима). Човек долази код њих са надом да му помогну, да му посвете бар мало пажње. Неки иду чак и само из тог разлога што можда код куће немају никога да се брине о њима, што су можда сами или усамљени (која је разлика између ова два последња стања, питам се). Многи од њих преувеличавају своје тегобе, неки их чак несвесно и сами изазивају, тј. беже у болест. Не сме човек да се врати од лекара нервознији него што је тамо отишао. Чекање у чекаоницама, кашњење са радом, људи који улазе преко реда, дугачке паузе за кафу, све то негативно делује, посебно на старије људе, а на све то још површни и нељубазни лекари. Има ту нешто више од самог кључања лековима, ту постоје и услови у којима је настао тај здравствени проблем, где живи човек, чиме се бави, са ким живи... Одмах је ту и психологија (зато што се траже узроци настанка одређене болести), јасно вам је. И медицина (начин функционисања организма) и екологија (загађеност човекове природне околине) и економија (кад је последњи пут човек примио своју плату) и политика (колико му је рођака погинуло у ратовима) и још многе друге „дисциплине“. Све је повезано и неодвојиво једно од другог.

Жалосно је то што се медицина бори против болести тј. против последица, а да често занемарује саме узроке настанка одређеног поремећаја функционисања организма. Ако вам доктор препише лек за дату болест, а ви и даље останете у истом животном окружењу, са истим начином размишљања и осећања који су и довели до тога да болест настане, тешко да ће вам бити боље.

Да би се било која болест развила и ширила у нашем телу, морају постојати предуслови за настанак баш те болести. Маслину не можете засадити на северу

Канаде без обзира што би било лепо да и Канађани имају дрво маслине, а не да морају скупо да плаћају Грцима за маслине и маслиново уље. То се просто не може, јер нема услова за то. Тако и организам претходно мора бити ослабљен да би било која болест могла да настане у њему, а то је процес који се не дешава преко ноћи. Комбинацијом разних лоших фактора свакодневно мало–помало нарушавамо одређене функције у нашем организму, а да то и не осећамо. Све док једном негде не пукне.

То што је одједном негде пукло не значи да је болест одједном дошла. Неправилно дисање, лоша исхрана, лоше место за спавање, неправилан положај тела, нездрав однос према самом себи, стресови које гајимо у животу. Живот је један велики стрес за оне који га тако доживљавају. А ја кажем: „Баш је лепо што сам жив, јер шта бих радио да нисам!“.

Откако се господин Христ родио па на `вамо само се повећава наша подложност стресу. Неки просечан статистичар би могао закључити да је повећање количине стреса у нашим животима повезано са протоком времена. Наравно, сам проток времена не значи ништа, али проток времена условљава и технички и технолошки напредак цивилизације, а он, између осталог, са собом доноси много незапослености, лака отпуштања са посла, тешко долажење до истог, конкуренцију, борбу за егзистенцију, а све то онда доводи до повећане количине стреса у нашим живота. У ствари компетиција коју доноси ова материјално оријентисана цивилизација своди се на– бити бољи од других, бити увек за корак испред свих, потући противника, док би логичан закључак био супротност– не може се увек и у свему бити најбољи! Увек ће постојати неко бољи, лепши, духовитији, успешнији, богатији! И онда ми опет зајунимо:

– Још, још, још! Морам бити још бољи! Морам урадити још ово! Морам урадити још оно! – и стално „Морам, морам!“. А „морам“ доноси са собом немир. Станите на овом месту и изговорите то проклето „морам“. МОРАМ. Зар већ не осећате тензију?

– Морам нешто да урадим! Ја који нисам савршен и који се ништа не питам о томе какве ће неке ствари да буду, али и такав ја нешто МОРАМ!!! Јер ако случајно не успем са тим морам онда другима нисам више добар, а ако нисам другима добар, како ћу себи добар бити?

И од свих тих силних „морам“ у животу нормално је да нешто нећемо успети да реализујемо или ће увек бити неко за нијансу-две бољи од нас и ето нам доброг разлога да никад не будемо задовољани собом. И ето нам нервозе и стреса, за њима и незадовољства, па тензије, па онда све то пута 24 часа на дан, па пута 365 дана годишње. Шта онда хоћемо? Како тело то да трпи? Док трпи трпи, после нас оно само опомене:

– Овако више не иде! Треба под хитно нешто мењати!

Али зашто ви кад одете код доктора и он вам препише неке лекове, помислите :

– Добро је! – и враћате се старом начину живота који вас је заправо и довео до тог обољења. Кључате се којекаквим средствима само да би се одржали у тој јурњави, да бисте и даље могли да одржавате висок ниво тензије у својим животима и бивате све више зависни од којекаквих „богом даних помагала“. Док преписани лек лечи један орган, штети неком другом делу тела. За смирење пијете лекове који уништавају желудац, а за желудац пијете лекове који штете срцу. Круг без краја.

Ах, да, разлика између успешних и неуспешних!

Но, пре тога, сетио сам се једне своје дивне халуџе. Једне ноћи дувао сам сâм лепак преко пута своје куће у средњој машинској школи. Леђима наслоњен на зид школе, спреда заштићен густим шибљем, здушно сам се дао на посао убијања својих малих сивих ћелија. Вече је било дивно, звуци су се јављали све јачи и гласнији, лепак је лепио моје нивое свести дубоко на дубље... Тонуо сам, тонуо, разливао се, лебдео... Негде у даљини су се појавили фарови кола, последње чега се јасно сећам... и ту престаје мој контакт са реалношћу.

Одједном ми са зграде спуштају на уши слушалице и чујем како ми један званичан глас саопштава:

– Овде полиција! Немој да покушаваш да бежиш, опкољен си! Знамо чиме се бавиш, полако одложи кесу! Као у филму, рефлектори уперени у мене.

– Ако ме ухвате, сазнаће ми родитељи! – размишљам у паници и одједном већ летим преко игралишта, претрчавам улицу и долазим до своје куће и ту се заустављам. Окрећем се и проверавам да ли сам им побегао. Наравно да јесам, кад полиција постоји само у халуџи. „Бржи од полиције“, тако сам назвао ову халуџицу. Сећам се како сам се обрадовао кад сам дошао свести и схватио да је то била само моја халуцинација. Брзо сам пожурио до кесе да ми се не би осушио драгоцени лепак, јер бих онда морао још свежег да га доспем из тубе или кантице.

У почетку моје дувачке каријере производили су само лепак у туби, дивно паковање да се стави у унутрашњи џеп јакне. Кеса, туба лепка и плућа – сав прибор потребан за дување. Кеса јефтина, за лепак скупи се некако. И плућа, то свако има, то је најјефтиније. Или сам бар ја тако тада мислио.

Сећам се тог дивног другарства, све више младих изгубљених душа је тражило излаз у бежању од реалности. Само у мом кварту, у околини железничке станице, било нас је око 30 дувача. Врло често на Машинцу, ноћу, свирао је дувачки

оркестар под диригентском палицом маестра Станислава Димитријевића. Свирали смо све саме хитове, песме о једној тужној, изгубљеној младости, трагични комад у Д-молу са разним солистима. Лиманци су исто имали јак дувачки оркестар почетком 90-их. И њих је било много и били су веома сложни. Некада би неко од њихових солиста гостовао на нашем целовечерњем концерту у машинској школи, а понекад бисмо ми ишли да употпунимо њихове репертоаре за концерте поред Дунава.

У оно време диригенти су нам били Пера Лепак, један од првих новосадских филхармоничара, човек који је, сигуран сам, био бар дупло тежи од кантице лепка, који би кад би га бацили са зграде падао као лист, и Мали Босанац, покојни дечко са Сателита, коме је лепак на крају ипак дошао главе. Никада не треба претеривати са вежбањем, а он је то управо чинио. Није се одвајао од кесе, био је упоран током целог дана, од раног јутра би дувао и дувао. Знали смо да нешто не ваља када није био удуван. Када је био нормалан, био је фин дечко, могло се са њим и попричати, али кад је био удуван ниси знао да ли ће те исећи ножем или избости шрафцигером. Превише је вежбао, ишао је човек до савршенства и то га је стајало главе. А имао је заиста велику главу, но лепак му је појео све сиве ћелије. Оно мало што их је имао.

Кажем, владало је дивно другарство међу нама. Увек смо били ту да помогнемо један другом кад треба. Онај ко тренутно није имао лепка ишао би по мраку, тражио људе и „гребао“ се за једно „сипање“. Био је то термин из нашег речника, а значило је да ти неко једанпут сипа мало лепка у кесу.

Колико пута смо онако удувани правили глупости по Машинцу, вриштали по целу ноћ, а да нас ниједном није мурија ухватила. Мислим да су већ и птичице на дрвећу знале шта ми то радимо доле. Мурија би дошла понекад, ми бисмо се на тренутак разбежали и за десет минута сви поново били на својим старим местима. Очигледно нису пуно марили за нас, вероватно су у оно време велике кризе имали озбиљнија посла него да по мраку хватају удуване лепкароше.

Данас ми је искрено жао што ме на време нису ухватили, записали, истукли и рекли родитељима. Да су ме зауставили у мојој самодеструкцији можда би то променило многе ствари. Мада је то био само бунт према родитељима, према очевом ауторитету, страху од оца коме нисам смео ништа да кажем, а мрзео сам га. Мрзео сам га због начина на који се односио према мајци, због вређања те своје жене кад би долазио кући пијан. Мрзео сам га. Била је то уједно и мржња према мајци која је мене и моју сестру везивала за себе и патила заједно са децом, а која је у ствари била немоћна за неку праву промену. Три године сам се успешно крио пред родитељима, а да они ниједног момента ништа нису посумњали. Три године сам скоро сваки или сваки други дан дувао лепак, константно целе три године. И

знате, није ствар у томе што сам се толико вешто скривао од њих, већ у томе колико они нису уопште водили рачуна о мени. Били су немоћни да уоче промене на мени, јер су били преокупирани својим проблемима.

Мала дигресија. У данашње време једини критеријум да постанеш професор јесте диплома о завршеном факултету. Јој, Боже, колико смо ми далеко од постављања исправних критеријума за бављење одређеним делатностима које су од изузетног друштвеног значаја. Како деца да нам буду боља кад уче од свакаквих професора? Прво, ево ја на пример. Друго, мој колега математичар Зоран из Чачка. Ћао Зоране, читаш ово? Доћи ће ово и до тебе, ако и даље будеш нормалан (иоле), јер искрен да будем, за мене си ти дефинитивно једна врста неспособног, немоћног, и пре свега чудног човека.

Зоран тренутно има 28 година и предаје математику у средњој школи у Белој Цркви, где и ја радим као психолог. Завршио је факултет са високом просечном оценом– 9,17. Е, он има једнуману – рођену мајку. Његова мајка је, благо речено, једна врло хистерична особа, исто професор математике. Добар дан мајка Јасна, болесна жено!

– Зоки, сине, а пољубац мајци?! – каже му она кад смо га пратили до аутобуске станице да иде на кошаркашку утакмицу са дрим – тимом у Београд.

Зоран, не уме ни јаје да скува. Мама му их кува на тачно одређену ровитост, иначе он неће да их једе. У ствари он јако мало ствари воли да једе. Откад сам га упознао он само једе бурек, сендвич-кифле и пљескавице. Недавно је морао да иде на боловање, јер је био оболео од туберколозе. Зоран проводи по два сата у купатилу када се тушира, пола сата пере зубе, пола сата сере, закачи шналицу у иначе кратку косицу, да му не пада када се маже разним помадама против бубуљица. Мама га умива специјалном водом јер је он алергичан на воду из градског водовода.

– Зоран је за психијатрију! Он није нормалан! – каже мајка. Он врши присилне радње и једино могу на психијатрији да му помогну, је л` тако Сташа? – као да тражи моје мишљење. Иначе, Јасна стално прича тако да ти не дозвољава да било шта кажеш. Њој уствари није ни стало до туђег мишљења. Њој треба други само да потврде њене ставове, онај ко то не чини вероватно више није пожељан у њеној близини.

Упознао сам је једног августовског викенда који сам провео са још једним колегом из школе у њиховој кући у Чачку. Та четири дана су ми помогла да боље упознам Зорана и схватим зашто је он такав какав је. Зоранова мајка је стално причала о његовим манама и исмевала га, желећи ваљда да га понизи пред нама. Она жели потпуну контролу над њим. А он опет не уме да се извуче из њених канџи. Сад му је још купила и нови аутомобил „хонду“ да би могла да га уцењује.

– Зоране, молим те, немој ме нервирати! Видиш да ћу се задавити од тебе! – каже она њему док смо заједно вечерали. Увек када ме нервираш, мени застане залогај у грлу! Срам те било!

– У реду, мајко, нећу... – одговара њен добро дресирани син.

– Уништила те она Бела Црква, Зоране! Како си само могао то да ми урадиш? Скратио ми је пола године живота, Сташа. Али, не! Он неће мене да слуша! Он хоће да ради тамо, а знаш какав је посао напустио? Радио је у Новом Саду на факултету као асистент и напустио је то због једне Беле Цркве. Је л` да није нормалан, Сташа? Ја само одмахујем главом и слежем раменима, мислим се у себи:

– Ко ће бре, тебе такву да трпи? Шамар је једино исправно средство за такве људе. Не вреди са њима говорити. Зоране, док ово читаш, искрено се надам да си јој већ лупио једну добру шамарчину и отерао је на једно место ако стварно желиш да живиш свој живот. Иначе ћеш пропасти, веруј ми. Она ће ти сместити такву игру да ћеш морати стално да је пазиш и обилазиш и нећеш смети од ње да се одвојиш. И разболеће се ако треба само да те задржи за себе, видећеш. Између времена док ти ово пишем и док не објавим ову књигу може проћи година-две. Ако будеш чекао да изађе ова књига да би прочитао овај мој савет, ти ћеш одавно већ одлепити. Надам се да ћеш и сам доћи на ту идеју, јер ја ти нећу ништа рећи усмено. Једноставно осећам да сте ви сами изабрали ту вашу везу и не бих да је кварим. Да си хтео већ одавно си могао да нађеш начина да промениш свој однос са мајком. Доста си бре, друже, заслужио места у мојој књизи! И ти ћеш да будеш професор...

Мало већа дигресија:

– Ћале, ја хоћу да завршимо. Хоћу да завршим и са тобом и са кевом, доста ми је. Оптерећујете ме и не могу више овако... – напокон сам скупио храбрости да му то кажем. Већ дуже време сам састављао разговор у својој глави, како да почнем, како да му саопштим ту своју жељу, да ли да будем груб или не. Нечега сам се бојао. Толико година сам трпео сва његова срања, а да му практично никад поштено нисам приговорио.

Тешко ми је било да пресечем, признајем. Знао сам да он неће рећи : „Јесте, у праву си, сине. Грешио сам много, али ево сад ћу нешто да променим...“

Осећао сам да неће бити по мојој жељи и да нећу од њега извући оно што сматрам да би било добро за мене. Са његове стране би то значило да ме први пут у животу поштује и ако ме воли, воли. Он нема капацитет да доживи сву јадност свога живота, јер признати самом себи горку истину да водиш испразни једнолични живот, са много опијања, прездеравања, свађа са вољеном особом значи покушати да нешто и промениш, у било ком облику, а он за то није више способан.

Није баш моја једина жеља да прекинем своје односе са ћалетом. Ипак бих волео да добијем од њега, пре његове смрти, нешто од оних станова и локала које има. Тренутно поседује три двособна стана и један локал, од којих је као један стан мој, један сестрин, а један његов. У једном стану живе сестра и мама и ја када сам у Новом Саду, а друга два стана и локал издаје. Он тренутно живи са својом тетком која је већ стара (и чека се сваки тренутак да оде у вечна ловишта). И од ње треба да наследи још два стана. А онда ћемо сестра и ја имати пет станова и „само“ један локал. Ускоро.

Он не ради ништа у свом животу. Има само тај проблем да мора сваког месеца да оде по кирију код подстанара. Међутим, знам ја, има он и један дубљи проблем. То је осећај празнине који мора да има сваки беспослен, докон, незадовољан и притом болестан човек, који ништа не ствара, али је увек у близини неке кафане.

Суштина човека је у креативности. Суштина човека је у стварању. Ко то није у стању да испуни, тог не може истински ништа да задовољи. То је природно. Мој отац је потпуно неспособан и немоћан човек, јер није ни пожелео да започне било какву врсту посла са својим локалом и са три стана. Овако има сигурну кирију, а онако би морао и да ради, да води неку продавницу или било шта друго. А он је свестан своје немоћи, па онда нађе сваки изговор да не би отворио неку продавницу, тј. да не би морао да ради. Подрум пића има на петсто метара од нас, продавница здраве хране на четирсто, обична продавница на тристо, све је ризично и несигурно, по његовим речима. А има и једна пословица којом се води: „Један проб`о, па се уср`о“. Откад знам за себе само њу понавља.

И такав човек се сада прави пред нама као неки газда који располаже средствима моћи и који мора де се пита за све ствари. Чак нам није дао ни кирију од „мог“ стана коју нам је обећао, јер сада смо као у „сестрином“ стану. А да је било кирије „мог“ стана смо, могли да платимо трошкове стана у коме живимо и још да поделимо, сестра и ја, оно што остане. Но, у том случају бисмо били, малтене, независни и не бисмо имали потребе да комуницирамо са њим, јер ни ја ни сестра више немамо истинску потребу да комуницирамо са њим као са човеком. Он нема више шта да нам понуди. Никада није ни имао ништа људски да нам удели, бар савет или да не спомињем неки разговор, да бисмо могли да осетимо да нас цени и поштује као људе. Само нас је хранио и издржавао, а успут наметао свој патетичан и јадан стил живота. Растао сам једно врло повучено дете. И сестра је била повучена као мала. Убио нас је својим грубостима према мајци. Према нама, додуше, никад директно није био груб, али је зато увек био намргођен и само би „загрмео“ кад не бисмо нешто урадили по његовом. Никад није умео да прича са децом. А ми смо се увек плашили да не учини нешто мајци, па смо се повлачили. Његов живот је тежак, свуда ризици и немогућности, и он не трпи људе који својим примером

показују супротно од тога, да је живот, у целини гледано какав год да је, леп и да се у њему може уживати.

– Добићете станове кад ја здохнем – одговор је мог ћалета.

– Али ја хоћу да живим сада, не да чекам још не знам кол`ко година. Ја сам сада у најбољим годинама. После ми то не треба. Сада треба себи нешто да створим.

– Ајде, добро, избацићемо ове студенте из твог стана – покушава, не знам шта, нешто да учини.

– Мој је посао у Белој Цркви, ћале. Нема га у Новом Саду. И није проблем у становима, него ми никада нисмо имали добар људски однос. Откад знам за себе само сам гледао ваша срања.

– Е, па онда... – нешто слеже раменима. И ништа више од тога, наравно. Но, ја немам намеру више да се расправљам са њим. Да је хтео урадио би то и пре, овако, да мења нешто под мојим притиском и са сазнањем да га не ценим као човека, сигурно неће.

– Ништа, ја сам само дошао да ти кажем да не желим више са тобом. Толико! – окрећем се и одлазим. Свестан да нисам ништа постигао, бар не у смислу тога да ћу ускоро возити нова кола. Пратим свој осећај и он ми говори да нема неке посебне промене. Није било грубих речи, све је прошло мирно. Он је то наоко мирно прихватио, без много објашњавања. Ја га нисам много нападао, нисам му сасуо у лице сву патњу са којом живим откад знам за себе. А можда је ипак требало да му кажем све што ми је на души? Толико страха претрпљеног, толико пијанстава његових, толико свађа са мамом, све сам то закопао у себе. Сву мржњу према њему окаменио сам у себи. Можда је требало да му је истоварим, да осети са чиме сам живео све ове године одрастања са њим. Сада ми је још остало да се опростим са кевом и да онда видим шта ћу.

– Само да ти кажем да сам завршио са татом, а сада ћу и са тобом да завршим. – Мук у соби. Знам, кева преврће по мислима како да одреагује.

– Знам да ти нисмо били добри родитељи и да смо грешили, али немој мене да стављаш у исти кош са твојим татом...

– Не стављам ја вас двоје у исти кош, већ нећу више да трпим ваше утицаје. Ви више не можете да ми помогнете, никада то нисте ни могли. Увек су ваши проблеми били примарни, ни за шта друго није било места у вашим животима. И што је још горе, још увек је тако, ништа се није променило, мука ми је од објашњавања више. Стално тупимо једно те исто, годинама, и ништа се не мења.

– Можеш ти сада нас да кажњаваш, али ти то неће помоћи! – Мама сада жели да ме испровоцира да јој ја одговорим, да би она имала опет шта на то каже,

али ја ћутим. Доста ми је било приче. Напокон сам учинио нешто што је можда требало много раније, и то је доста. Нема ту више места причи. Мама никада није ништа учинила, само је причала и навлачила нас на тај начин да се бринемо о њој. Претварала се да јој је јако стало да нешто промени, али није. Она ништа није мењала, било јој је довољно да троши време причајући и тражећи узроке свог лошег стања, али није ништа мењала. Није имала муда. (Боже, па шта ја то причам?! Жене ни немају муда!)

– Знам да сам грешила, али шта сам могла да учиним? Реци ми... – још један покушај де се испровоцира празна прича и да она кроз њу испразни свој резервоар бола. Ја ћутим. Стварно, нема ту више шта да се каже. Нека они гледају шта ће да чине у својим животима, а ја ћу да гледам шта да чиним у свом. Ту је крај. Крај. Али је ту и почетак мог преузимања одговорности за спостевни живот, јер штагод да ми се деси у даљем животу, од њих помоћ више нећу тражити.

Они су привилеговани. На половини пута између човека и Бога. Они нису само обични смртници– у данашњим условима за мизерне плате. Њихова је реч негде последња (а негде баш и није, ал` то не знају). Они су ауторитети, њиховој вољи се не противречи јер они имају средства којима могу зауставити пут твога развоја ако им се то прохте. Они су ту да траже знање, али многи и незнање. Неки од њих накачили су силне титуле на своја улазна врата, и купили себи мало сатисфакције у животарењу. А многи то и злоупотребљавају. Наплаћују своје услуге и испите. Ипак, кад их мало боље погледате, они и прде и смрде и једу и спавају, и забораве кључеве од аутомобила и свађају се са својом децом, неки нису стигли ни породицу да створе. Кад их погледаш мало боље, ооо?! Па они су ипак само људи?!? Најобичнији људи који су помислили да ће ако дођу до неке академске титуле тиме нестати њихови проблеми које сваки нормалан човек има. Ко си ти да им било шта кажеш, кад ниси на њиховом нивоу? Говорим о онима са којима сам досад имао највише контакта, о лекарима и просветним радницима. Они су долажењем до одређеног нивоа (читај, бубањем додатне литературе из области којом се баве, омогућили себи ту погодност да нико ко није њиховог ранга не сме ништа о њиховим грешкама да каже). Боже мој, они су доценти, асистенти, примаријуси, ректори, доктори наука, магистри, специјалисти. Нису ваљда толике године посветили науци (читај: учили напамет) да би им неко ко је испод њиховог нивоа (читај неоптерећен непотребним стварима) говорио да постоји нешто што они не раде како ваља. Уочио сам да се лекари према пацијентима, професори према студентима, умеју понашати снисходљиво и са одређеном дозом непоштовања пошто им то њихов статус дозвољава, посебно још ако се налазе у оквиру институције која их штити. Штета, јер као да су заборавили времена када су и сами били ученици и као да они не обољевају, само носе беле мантиле, па се то не види.

То није добро, јер они морају схватити да у суштини постоје због нас, јер да нема нас, пацијената и ученика, не би било ни потребе за њима. По чему је то један добар лекар, професор, или поп, вреднији од једног доброг столара, пекара или чистача? Исто толико времена колико је један професор седео за столом и учио да би постао професор, толико времена је потрошио и један столар да би добро изучио занат и постао стручњак у својој области..

Многи људи би престали да буду зависни од лекара кад би били приморани да се сами брину о себи. Размислите, колико нам лекари помажу толико нас и убацују у зависност од њихове помоћи, не користимо властите потенцијале јер за сваку ситницу трчимо код њих по помоћ. А они напишу рецепт, лупе те по ушима и ћао. Велика и моћна индустрија је та, фармацеутска индустрија. Као што рекох, једно лечи, друго уништава и још за све то узима велике паре.

Не кажем да нам медицинска помоћ није потребна, већ да преиспитамо себе кад излазимо из ординације – да не примамо све здраво за готово: „Доктор је рекао да се тога придржавам и тако мора бити“. Није ни медицина свемогућа, и она има своја ограничења и не може ни корак даље од њих (ко и може?) . И као што ми тетка Мира једном рече: „И они тапкају у мраку, па нешто набоду, а на нешто се и сами набоду“.

То је отприлике исто као и са школом и са животом. Док не савладаш градиво одређеног разреда, не идеш даље. Исто и у животу, док не савладаш проблем одређеног типа, не идеш даље, не напредујеш, али кад га решиш сви проблеми тог типа више нису проблем за тебе и онда долазе проблеми са вишег нивоа, они који захтевају твој виши ниво функционисања. На пример, не можемо да нађемо девојку у једном периоду, ништа нам не иде од руке, углавном нас одбијају, покоју и смувамо, да би тек после схватили да то није она права. И тако једно време. На један начин очигледно неће. Стално главом ударамо о исто место у зиду и не иде. Боли глава. А онда, погледамо ствар из више различитих углова, саслушамо разна мишљења о томе, упоредимо их, одлучимо да променимо приступ, и гле чуда! Одједном резултат је бољи, налазимо неког ко нам одговара, са ким се слажемо. О, лепо је на почетку. Тренутно океј, али долази питање перспективе. Да ли ће нам се и у будућности путеви подударати, да ли ћемо се и даље овако добро слагати, да ли ће нам циљ бити исти, да ли ћемо моћи да прилагодимо своје различитости једно другом и да функционишемо заједно? Или, да ли нам је уопште потребна веза тог типа коју можемо да имамо с неким, кад је дефинитивно познато да сви функционишу у оквиру својих ограничења? Како ће то изгледати у перспективи? Онда стављамо на вагу, меримо добре и лоше стране, лажемо се понекад да ће бити боље него што објективно то може. И ако успешно решимо и тај тип проблема, идемо даље. Да ли може веза да функционише и да будемо успешни у својој професији? Веза тражи своје, професија своје. Опет проблеми. Како сад то

оптимално ускладити? Питање времена и квалитета. Колико времена посветити једном, а колико другом? Колико ћемо квалитетно успевати да изградимо везу, а колико професију којом се бавимо? И таман кад то некако усагласимо, долази на ред чувено питање потомства. Где сад и то да убацимо, а да не пореметимо нешто од приоритетних ствари у животу? Ми мислимо да је бољи један начин, вољена особа мисли да је квалитетнији други. И тако, напредовати значи имати проблеме све веће и теже.

Бившој девојци (не непрежаљеној– имам и такву) послао сам за Нову годину честитку у којој сам јој пожелео много проблема, са пост скриптумом да се само решавањем проблема може напредовати. Намера ми је била да јој ставим до знања да само успешно решавање проблема води напредовању, али она ме је назвала и рекла ми:

– Ја у животу немам проблема! – мислећи ваљда на то што је добро материјално осигурана и што јој родитељи купују све што пожели, држећи је к`о мало воде на длану. Док сам био у вези са њом, а која је трајала два месеца, сваког дана сам слушао како јој мама забрањује ово, а како јој тата све допушта, како је ишла са мамом да купи сукњу, углавном сваки дан нешто ново. А у ствари су родитељи куповали контролу над њом.

– Ми ћемо ти давати све што ти треба све док нас будеш слушала! – била је скривена порука њених родитеља. Све што она уради мора бити одобрено од родитеља. Једног дана ће доћи у ситуацију да уради нешто са чиме се њени родитељи неће слагати. Да ли ће онда схватити, док се дебело буде двоумила да ли да „изневери“ њихову љубав, да они баш и нису тако добри као што се представљају. Ако живиш свој живот онда сагледаваш и процењујеш самостално и чиниш оно што ти желиш, а не оно што би други желели да ти чиниш.

Сада желим да се мало задржим на појму проблема. Можете овде замислити један мали поднаслов: *„Проблем онако како га Станислав схвата“*. Проблем је стање или процес који својим тренутним потенцијалима нисмо у стању да реализујемо. Сам сам то смислио, кеве ми. Омакло ми се. Нећу више. (Бићу ја једног дана неко и нешто, лепо ми је једном рекао Ратко Златковић, но о томе после.) Проблему као и свему може се прићи са више различитих страна. Као прво, зашто бисмо ми уопште желели да реализујемо процесе које тренутно нисмо у стању да реализујемо? Зато што се једино тако може напредовати. Ако их не решавамо, остајемо ту где јесмо, не идемо напред. Неко ко није решио „проблем“ вољене особе како може да размишља о „проблему“ имања деце. Зашто су и разреди у школи постављени тако да се иде од најједноставнијих ка све сложенијим задацима? Зашто се одмах не почне са изучавањем Њутнове теорије гравитације? Исто као и принципи школског напредовања, такви принципи владају и у живо-

ту. Постепеним усложњавањем живота напредујемо, побољшавамо наше животе. И дрогераши напредују. Од траве, лепка, преко ЛСД-а, трипова, кокаина до шприца. И они постепено усложњавају своје проблеме али за коначан циљ имају пропадање, смрт, непостојање. Принцип је исти само су усмерења различита. Проблем се јавља као тренутна немогућност да реализујемо неки процес онако како бисмо ми то желели, али уз помоћ других, њихових савета, па и критика, и на крају, само ако ми то стварно желимо, можемо доћи до решења. Помоћ других људи је неопходна, не живимо сами. Помоћ треба умети давати, али исто тако и примати. Некад је потребно и да нас неко и ошамари и да нам каже:

– Будало једна, шта то радиш?! Отвори очи, не буди слеп! Зар не видиш да можеш и боље!

Слушање других не подразумева само то да их слушамо како кукају и одобравати им да им се не би случајно супротставили. Такви људи који траже да неко прихвати и схвати њихове муке нису заслужили ни да им се помогне. Треба помагати онима који су спремни да и сами нешто учине по питању свог проблема. Много „другара“ сам одбио од себе зато што сам на њихове називи проблеме и тужакања покушавао да им укажем на њихову личну одговорност. Многи нису довољно искрени са собом, те им је увек неко други крив. Нађу такви увек неког кривца за своје проблеме. На крају крајева, и сâм сам такав. Кривим родитеље за своју лошу судбину, за проблеме са здрављем и за све неуспехе које постижем. А у ствари се бојим да преузмем одговорност, бојим се грешке. Своје грешке доживљавам трагично, те се свима представљам као неко ко је потпуно исправан, али је толико укочен у тој исправности да не постоји релаксираност. Зато и пишем ову књигу, зато што сам усамљен, немам другаре, немам девојку, прекинуо сам односе са родитељима и са сестром, а недавно сам и дао отказ у средњој школи у Белој Цркви, зато што нису хтели да ми плате трошкове становања. Нисам више паметан да ли је то био добар потез?

Окриви другог и шта си тиме учинио? Ништа. Проблем је исти као и пре, само ти стојиш у месту причајући о туђој кривици и ни макац се ниси приближио решавању проблема. Твој проблем само ти можеш решити. Треба правити разлику између проблема и решења проблема. Сви ми, моја мама посебно, свесни смо ако смо искрени према самима себи, само тада можемо открити који су прави узроци проблема који нас муче. Па говоримо:

– Ето, видиш, мој проблем је што сам слаб према цигаретама. Шта да радим кад је то јаче од мене? Шта да радим кад сам навикао стално да седим пред ТВ-ом? Знам да веза са њим нема перспективу, али зар да сад да тражим новог? Опет упознавање, прилагођавање. Рекао бих ја њој да ми се свиђа, али шта ако...?

Сâм сам себи чудан, али такав сам вам и ја. Тако размишљам. Шта ако не буде идеално? Бојим се неизвесности, а цео живот је неизвестан. Како да га живим ако се бојим? Откуд да знам како ће тећи неки мој разговор? Откуд да знам да ли ће нека девојка хтети са мном да проведе дан, два или можда годину дана ?

То су ти страхови из детињства. Константна стрепња и напета ситуација, деца неспособна да се брину о себи, а родитељи у сталном конфликту. Мама размишља о одласку, а никако да оде из куће, отац ни за шта. Не могу речи да опишу тај страх и стрепњу који су трајали предуго и увукли се у кости и сада никако да их се ослободим. Папир може све да трпи, али ја желим успех и радост, задовољство и срећу и ван исписане хартије. Хоћу да поправим свој живот, а после да могу и другима да помогнем. Хоћу да осетим лакоћу живота, хоћу да знам зашто нешто чиним и хоћу да хоћу! Да имам неки став у животу– свиђа ми се из тих и тих разлога, не свиђа ми се из тих и тих разлога. Хоћу да имам циљеве и да не одустајем лако од њих. Хоћу да идем напред, доста је било срања. (Уф, да можете да ме сад видите, уф, како сам се наљутио, уф, па све ударам по овој јадној тастатури!)

Сви имамо проблеме просто зато што смо живи. Једино мртви људи их немају, али њима и није намењена ова књига. Од њих се нећу овајдити. Сви имају проблеме, а многи и знају који су то проблеми, али мало ко од нас ради на промени истих, што значи да не ради на промени властитог ја. То је већ у домену моћи, колико смо моћни да процесе у нашим животима коригујемо и побољшамо. Ајде да проблемима приђемо са оне лепше стране. Која је то лепша страна проблема? Ако гледамо на проблем као на могућност да напредујемо. Не само проблеми, већ њихово решавање. Понављам, решавањем проблема се напредује. Хвала ти, о велики Маниту, што си нам подарио проблеме да би ми људи могли непрестано да се усавршавамо! Са таквим погледом на живот није ми тешко да живим. Живот је једна велика школа са много више разреда од класичне школе и гомилом задатака у себи и само у зависности од тога колико их успешно будемо решавали, такав ћемо живот и водити. Сад ако хоћу могу да изађем на улицу и да се скинем го. Сада ако хоћу могу да назовем неку девојку која ми се свиђа и да јој кажем:

– Девојко, ти се мени свиђаш. А ја теби?

А желим себи само најбоље, желим и другима. Ако желим себи да помогнем, могу и другима да се освесте у својим животима, препознају пут којим иду, да изаберу циљ и свесно му теже. Желим да имам пуно љубави, да створим здраву породицу, желим да сарађујем са људима, желим да и сâм знам зашто живим и да покажем људима на свом примеру да нема неизлечивих болести. Ако успем у томе наравно да ћу бити јако срећан, а ако не, већ ћу се некако гегати, или ћу остати прикован за кревет ако дозволим да ме ова болест надмудри.

Али нећу о томе писати тако да неко не би помислио да болест има своју вољу, и да се сад она настанила у мени да би ми сметала просто из неког њеног ћефа. Запамтите људи: Болест, то сам ја! То је само један део мене и то онај део мене који не функционише како би требало. Када све функционише како треба онда не може доћи до обољења. Одумирање централног нервног система, то није исто као кад неко има низак притисак, или слабу циркулацију или му прескаче срце. То фактички значи да имаш све али не допире информација из мозга коју желиш да пошаљеш до екстремитета руку и ногу, не можеш да их вољно помераш; слаби вид, центар за равнотежу се оштећује, не можеш да контролишеш пражњење црева, некад и говор закаже.

Последице су различите али су узроци слични код свих људи оболелих од мултипле склерозе. У суштини у нечему смо као интелигентна бића заказали или боље речено нисмо испуњавали своју функцију у постојању, показали смо се неспособним за неки облик креативности и зато смо се спустили на неке једноставније нивое битисања, сами себе отерали у патњу што је и суштина болести. Настанак болести на физичком плану мора имати свој узрок на психолошком плану. Та два домена не иду једно без другог и тога су људи све више свесни и воде рачуна о томе. Још увек је доста непознато како и на који начин утичу једно на друго, али не можемо се правити слепи и негирати везу која постоји између психичког и физичког, само зато што испод микроскопа нисмо у стању да видимо емоције и идеје, жеље и мотиве. Не знам, размислите и сами, мислим да је свако у свом животу окружен таквим примерима. Сви смо ми примери како психа утиче на тело и обратно. Мислио сам на неке драстичне примере који без сумње говоре у прилог томе. Како лако да препознамо човека који функционише из одупирања, који је у тензији? Отприлике његов опис би изгледао овако: глава подигнута нагоре, плућа надувана, сав уштогљен, дише горњим делом дисајног органа, крут је, намеће свима само своје мишљење, не дâ да други дођу до речи. Или можда човек у попуштању: пасиван, погнутих рамена, главом надоле, успорен, благ, тих, не сме друге да погледа у очи, чини се мањи него што у ствари јесте. На основу неких грубих физичких манифестација већ се може видети какав је нечији ментални став према животу.

Мала дигресија: Ова књига је првенствено намењена мени да бих кроз процес њеног писања увидео где су корени мог тренутног стања којим нисам задовољан и које хоћу да променим. Зато ћу пишући ову књигу паралелно да решавам ствари, барем оне које сам тренутно у стању да решим. Не мислим више да се бавим критиком других, јер то говори о мени самом. Пре сам увек гледао само лоше аспекте било нечега, и онога што ме се тиче и онога што ме се не тиче, сигурно зато што сам и себи прилазио са те негативне стране себе. Никад нисам био довољно леп, добар, стално сам себи пребацивао због пропуштених прилика

и никада нисам био опуштен. Увек сам хтео да ме девојке примете, да се њихов поглед бар за тренутак задржи на мени, али даље од тога нисам ишао. Нисам имао самопоуздања (гле, како причам као да га сад имам више.) Немам га ни сад.

Нећу више да будем тврд према себи, нити ћу да стално тражим одобравање других у погледу својих квалитета. Схватам да какав год да будем увек ће постојати неко коме се Станислав као такав неће свиђати, из ових или оних разлога, увек ће бити људи који ће ме оговарати и критиковати.

Индивидуалност је суштинска карактеристика интелигентног бића, а ја не желим да је изгубим тако што ћу се трудити да будем добар свима и да задовољим критеријуме масе. Други људи не живе овај мој живот, већ га ја живим и понашаћу се тако да ја будем задовољан са самим собом и у ходу ћу се кориговати. Не значи да ме неће интересовати туђе мишљење, већ значи да оно чиме будем сам задовољан да то нико неће моћи да пољуља. Имамо права да другачије мислимо о истим појавама у животу и моје мишљење је мени најважније. Лепо ми је говорила тетка Мира: „Проблем је других шта мисле о теби“. И то јесте тако. Ваше је право да мислите и о мени и о свему другом шта хоћете. То спада у ваш живот и у вашу одговорност.

Али ја знам да то не значи да чим сам сад то и рекао да сам то и решио. Не, то је тек почетни корак, знак да постоји свест о томе, а како ћу ја то и да ли ћу спровести у дело зависи од мене. Биће ту јачих и слабијих људи, бољих и безобразнијих, тврђих и мекших, другова и антидругова, паметнијих и глупљих. И свако од њих има неки свој специфичан приступ, различитих су способности и моћи. Ако у глобалу имам свест о томе да је једино битно да будем задовољан самим собом, онда ме неће као пре погађати критике и туђа мишљења.

Не могу удовољити свима, то ми је јасно. То је она мудра прича о оцу и сину који су ишли да продају магарца на вашар. Прво је магарца јахао отац, а син ишао поред њих док није један пролазник приметио:

– Уместо да пусти малог дечака да јаше магарца, матори дрипац ужива!

Чувши ово отац сиђе са магарца и посади сина на њега. Потом један други пролазник у чуду рече:

– Тако млад дечко пун снаге јаше, а старији човек да хода?! Ал` је луд овај неки свет! И тако, чувши коментар тог пролазника, отац и син обојица седоше на магарца и наставише ка вашару док један пролазник није опет приметио:

– Јадан магарац! Обојица сели на њега, липсаће! Чувши ово обојица сиђоше са магарца и наставише ка граду, док није човек који их видео рекао:

– Будале! Имају магарца, а иду пешке?! Лудих ли људи!

И како сад човек да се понаша? По чијим критеријумима? Ако се понаша по туђим критеријумима кад-тад ће схватити да такав живот који живи није последица његове сопствене воље и осећаће се незадовољно јер не поштује своје потребе, већ се понаша по наметнутим му ставовима, али сам је крив за то. Ко може нас да натера да се понашамо онако како други желе? Само сопствена немоћ, недостатак самопоуздања, страх да ћемо бити одбачени од већине ако је не следимо.

Други људи су самима себи на првом месту и гледају на мене само са аспекта колико сам им потребан у њиховим животима. И нормално је очекивати да ја њима и не значим пуно у њиховим животима, и зашто да се због тога лоше осећам? Све је ствар приоритета, а богами има нас много на овом свету да бих ја очекивао да свима будем подједнако значајан.

Категорија ЈА је ипак за сваког од нас категорија од које полазимо и која треба да нам буде на првом месту. Свако себи треба да је најважнији, али пошто нисмо сами и не можемо све своје потребе сами да задовољимо, то значи да су нам потребни и други људи, средства и реквизити према којима такође морамо осећати одређену количину поштовања да бисмо њихове потенцијале максимално искористили у реализацији својих циљева. Нама та превозна средства, компјутери, машине, одећа и алати нису потребни само за једнократну употребу после чега ћемо их бацити, већ треба да нам служе и у перспективи, што значи да се тако морамо и опходити према њима ако желимо да их користимо и у будућности. У тренуцима када их користимо они постају део нас, ми се повезујемо са њима и наравно да функционишу онако како ми њима управљамо.

Нож може да служи да исечемо себи парче хлеба, али такође може да служи и да трајно осакатимо неког са њиме. Али нико од нас, још није окривио нож зато што се расекао њиме. Скоро ми се десила једна смешно глупа– ситуација која ме је у први мах јако потресла, но која ће ми убудуће много помоћи када се нађем ситуацијама сличним оној која се десила.

Као оболео од мултипле склерозе имам права да будем и члан удружења оболелих од те „неизлечиве“ болести. Но, ја то право нисам користио све до 1997. године зато што сам сматрао да ја немам шта да тражим у удружењу чији је просек година око 50 година и где је већина људи са озбиљним физичким проблемима покретљивости или су чак везани за инвалидска колица. Моје физичке тегобе нису тако јасно изражене, тако да многи који ме познају не могу да посумњају да сам оболео од неизлечиве болести. Имам мали дефект у координацији леве стране тела која ми је потпуно отказала 1994. године када сам претрпео први мождани удар, а који нисам успео у потпуности да санирам тако да, грубо речено, моја лева рука и нога функционишу са отприлике 78,345% својих потенцијала. Поред тога имам јаке болове у кичми који ме и те како ометају у свакодневном животу. Моји живци

знају да ми се „јаве“ у неким тренуцима када се, на пример, пребацим или се изнервирам и онда они бубњају по целом телу у ритму там-тама. Осећам их у рукама, ногама, стомаку, врату и на глави како пулсирају. Осим тога мислим да немам неке друге физичке симптоме и да делујем сасвим нормално, бар споља гледано. Добро, можда мало надркано и преозбиљно, али и о томе после.

До 1997. године нисам осећао потребу да будем члан удружења оболелих од МС-а док ми једном чика доктор није рекао да се чланством у удружењу могу добити извесне бенефиције, као бесплатна карта за превоз градским аутобусом, бесплатна годишња карта за затворени базен и понеке хуманитарне пошиљке и још штогод. Не можете замислите шта је за мене значила бесплатна карта за аутобус, за мене који сам се увек шверцовао аутобусима и кога су преко 30 пута хватали контролори карата. Сада се одједном створила могућност да се на миру, без страха возим аутобусима. И тако сам се ја из чисто материјалних разлога, да бих олакшао себи приступ базенима, јер јако волим да пливам, и да не бих морао да се више шверцујем по градском превозу, учланио у друштво МС-а Војводине. У то време сам познавао мали број људи оболелих од те болести, јер нисам на себе гледао као на болесног, а и хтео сам да се држим што даље од кукања, патње и подсећања на реалност. Осећао сам да треба ићи даље, да треба покушати све да се што дуже одржим на ногама и да покушам ту болест да победим. Вратићемо се после на реч покушати.

Преко ТОИТСУДО РЈУ АИКИДОА, дисциплином којом се бавим активно од марта 1997. године, упознао сам још једног човека оболелог од МЦ-а, Перу, који је и пре мене био упознат са радом поменутог клуба, а чијем значају ћу посветити доста простора. Уз Перу, отприлике у исто време кад и ја, почели су да се баве Тоитсудо рју аикидоом и његова бивша супруга и њихов син Иља који је учио да свира трубу код Дубравка Марковића, оснивача Тоитсудо рју аикидоа, иначе једног од најбољих музичких педагога за лимене дувачке инструменте на нашим просторима. Тако смо се Пера и ја упознали и почели да се дружимо, делили смо исту болест, имали слична животна искуства и бавили се истом дисциплином, Тоитсудо рју аикидоом. Намерно не кажем спортом, јер овај Аикидо је више једна школа психолошког развоја и метода самоусавршавања која је само иницијално настала на темељима изворног аикидоа, али, у целини узев, она представља његову надградњу. И тако је Перу и мене спојила иста мука. Не знам да ли је то битно, али Пера је нешто раније оболео од МС-а него ја и мало се теже кретао, био је у доста лошијем стању од мене. Е, тај исти Пера кога сам прилично површно познавао, позвао ме је телефоном једног дана да ме обавести да је са радом почело једно ново удружење оболелих од МС-а, које је настало тако што се неки људи нису слагали са радом руководећих људи у Друштву Војводине и отцепили су се и основали новосадско удружење са циљем да се савесније ради, да се не краде и да чланови

тог новог удружења више нађу простора за себе саме којег у оном друштву нису имали. Рекао ми је да су тамо све млади људи, да их има десетак и да су жељни сарадње. Навео ми је разлоге зашто не бих требало да останем у „старом“ друштву, а пошто ми је некако уливао поверење, одлучио сам да га послушам.

Стварно су били млађи, деловали су ми свежије и пуни идеја за будућност. Смогли су снаге да се отцепе од старог диктатора и да крену својим путем. Чекао их је тежак посао конституисања новог удружења и упознавања јавности са његовим постојањем, што није било нимало лако. Требало је упознати људе који би могли бити од помоћи са новонасталом ситуацијом, да одсада треба правити разлику између Друштва оболелих од МС-а и Удружења оболелих од МС-а. Сматрао сам да ако су људи увидели неке неправилности у раду Друштва и смогли снаге да оснују своје сопствено Удружење, с надом да ће боље функционисати, онда и те како имам шта ту да радим и дам допринос заједничкој сарадњи. Бар су ми се тако презентовали на почетку.

Лепо је кренуло, осим што смо радили на томе да прикупимо што више хуманитарне помоћи за чланове, почели смо међусобно да се дружимо и упознајемо тако што би на састанцима разговарали о нашим тренутним проблемима које као људи имамо. Моја идеја је била да се кроз разговоре отварамо и помажемо једни другима да реално сагледамо наше животе и да покушамо да решавамо проблеме који се могу решити. Имао сам идеју да се на тај начин јача наша свест о личној одговорности, да престанемо да кривимо друге за наше неуспехе, а да поправимо оно што можемо сами. Схватио сам да без обзира што је свако од нас прича за себе, постоје неки заједнички узроци који су нас довели до ових последица који се непосредно очитавају на здравственом, али и посредно на емотивном, професионалном, креативном плану. Ако не грешим– надам се да ћу успешно успети да се изразим, узроци свих наших болести леже у томе што је свако од нас у прошлости прошао кроз неки тежак период живота, на који се није добро адаптирао или га решио са повољним исходом (или је глумио да не постоји) и после дугогодишњих стрепњи, патњи и страхова, неадекватних емоција организам не може више– крај. Болест.

Мала дигресија: Трансцендентална медитација (популарно ТМ) користи једну врсту медитације за ослобођење од животног стреса. По ТМ-у, стрес је у животу неминован, а ТМ нам помаже да се тог стреса ослободимо. Рећи ћи вам сад овде – не слажем се са тим да је стрес у животу неизбежан. У процесима реализације наших циљева нормално је да се јављају проблеми. Некад немамо адекватних средстава за реализацију циљева, некад нам се други људи испрече као препреке на путу, али најчешће ми сами нисмо довољно зрели за њихову реализацију или смо сами себи препреке. И онда услед свега тога не стижемо до жељеног циља и наравно да смо исфрустрирани и хронично незадовољство

се гомила, константно губимо самопоуздање, а причамо около како је живот пун стресова.

И јесте тако за неког ко не уме и није за оног ко уме уживајући у животу да реализује своје циљеве али и да прихвати грешку као неизбежан део живота. Стрес као стрес сам за себе не постоји. Ако већ желите да дођете до стреса онда прво морате бити дуготрајно незадовољни и исфрустрирани нечим у важем животу. А да бисте били незадовољни својим животом онда прво треба да немате јасне циљеве у животу, или да их имате али се не померате с сместа да бих остварили или их, уз безброј проблема, некако чак и остварите, али, како год, пратилац свих тих ситуација је нервоза.

А да бисте своје циљеве учинили недостижним или им морате прићи на погрешан начин или морате себи поставити нереалне циљеве, који су неостварив баш зато што нису реални, или немате довољно енергије за њихову реализацију, па морате да одустанете код најмање препреке. А да бисте их сагледали на погрешан начин и тако им пришли или трошили енергију на нереалне циљеве који вам реално не требају, ни случајно не смете себе довољно добро познавати, не смете бити искрени према себи и не смете имати довољно самопоуздања и не смете бити довољно истрајни, храбри и доследни у задовољавању ваших стварних потреба.

Ништа лакше од тога. Уопште није тешко оманути у неком од фактора успешног живота и стичете пуно право на стрес у свом животу, а тиме и пуно право да трабуњате другима како је стрес неминован и да похађате курс ТМ за одбрану од истог. Вероватно ћете и платити вашим новим духовним водичима да вас исцељују против стреса.

Онда смо ми у удружењу почели да рашчлањујемо наше проблеме и миц-по-миц, свако у свом животу их је решавао како је знао и хтео. Али су се први резултати већ увелико видели. Људима у удружењу је бивало лакше након наших састанака, дружили смо се недељно једанпут иако нисмо имали своје просторије. Сналазили смо се. Једва смо чекали да се опет видимо и дружимо. Осећао се ефекат заједничког повезивања и међусобног поверења. Ја сам био најмлађи члан, али се разлика у годинама све више смањивала. Радили смо на истим проблемима који немају везе са бројем година. Председница удружења питала би ме пар дана раније шта сам спремио за следећи сусрет, тражила је од мене да некако анимирамо наше чланове, да се покренемо из учмалости, да их подстичемо да почну да раде нешто у својим животима. Било је дивно бити део успињаче која је управо кренула ка врху планине.

Е, тако ја замишљам заједнички рад и сарадњу, гомила идеја и спремност људи да учествују у заједничким процесима, иницијативност и прихватање туђег мишљења. Динамика рада нашег удружења је била у складу са нашим ситуацијом–

већина чланова већ дуго година била је болесна од МС-а, зависна од гомиле прописаних лекова и препарата и неповерљива према идеји о могућности било каквог побољшања. Наш заједнички рад на прихватању реалности ишао је оном брзином којом је у датом тренутку једино и могао.

Колико год да сам желео да нагласим нашу личну улогу у свему овоме што нас је снашло, почео сам да осећам отпоре са свих страна. Људи даље од одређене тачке нису могли (или хтели) да иду. Све грешке учињене у прошлости, кад би се признале, говориле би о томе колико је свако од нас у свом животу грешио и „био глуп“. Управо сам хтео да дођемо до спознаје да – грешити не значи бити глуп. Требало је прихватити реалност и терет личне одговорности. Јер све што радимо у животу је реалност креирана нашим сопственим поступцима, било да је она пријатна или не. Можемо бежати у илузију и на другачије начине тумачити и искривљавати реалност, али без обзира да ли има неког око нас да слуша нашу причу или не, успех је успех, а неуспех је неуспех. И већина таквих људи се крије иза оног: „Ех, да сам само здрав, лако бих ја са тиме изашао на крај!“

– Е, да се Исус није родио можда бисмо сви ми мало више веровали у себе, а мало мање у анђеле – кажем ја, јер Исус можда јесте историјска личност, али интерпретација његовог рођења, живота и смрти је мистификација из човекове потребе за савладавањем страха од непознатих појава и жеље за контролисањем широких маса, нажалост полуписмених.

Не желим да отварам простор за дискусију о постојању Бога, Исуса и других „светих“ личности. Живот се живи на планети Земљи и ја се тога и држим и не желим да за неке рационалне појаве тражим ирационална објашњења. (читајте мало више научне књиге и чланке, а мало мање „Треће око“ и другу „жуту“ штампу и многе ствари ће вам бити јасније).

То је прича којом се мажу очи говнима. Нема никог у том моменту да нам на то наше: „Ех, да сам...“, одговори са : „Али ниси...“ и врати нас у реалност. Иза тога: “Да сам овакав и онакав, да сам радио ово или оно, да је било овако или онако“ стоји: „Али нисам такав, нисам тако урадио и није било онако како сам желео“, и то је једина истина, да је тренутно стање такво, и никако друкчије, да смо тренутно такви, а не другачији. Ми нисмо такви какви смо могли да будемо, већ онакви какви јесмо у датом тренутку и то је то. То уме да боли.

Пошто су тако неки људи у удружењу размишљали док сам им ја причао, све више сам осећао дистанцу у оном смислу: „Видећемо те ми кад дођеш у наше године! Лако је сад док је организам млад и јак“. Али да је организам био уистину јак, пошто је био млад, да ли бих могао да доживим мождани удар у 19. години? Наши састанци су почели да се претварају у отворене кукњаве, водило се рачуна о нечем другом, полако смо губили исправно усмерење. Вратили смо се полако на

старо. Нисам хтео да форсирам, било ми је јасно. Људима који су ми се учинили да су способни да нешто више учине за себе, покушао сам да помогнем на начин на који је дотада и мени неко помогао. Све што сам научио до сада и што ме је вратило на пут постижем захваљујући Тоитсудо рју аикидоу и желео сам људе којима је потребна помоћ да упознам са постојањем једног развијеног система самоусавршавања. Показало се ипак да сам се у нечему малчице прерачунао. Лепо је хтети помоћи, али ако људи не желе помоћ и то се мора разумети и прихватити. Свако има права да чини оно што мисли да је најбоље за себе. Међутим, ја то тада нисам схватао.

Прво сам једној симпатичној старијој женици Ирени понудио да дође на биоенергетски третман који представља саставни део бављења Тоитсудо рју аикидоом, а који без икакве материјалне користи врше чланови клуба у свом свакодневном вежбању. Баш ти биоенергетски третмани били су и мој први контакт са ТРА и много су ми помогли. Само зато сам пожелео да упознам и друге људе са том врстом здравствене превентиве и санације. Пошто је Ирена у то време имала поверења у мене, дошла је на мој предлог на тзв. Ки масажу после које се, признала је, осећала пријатније и опуштеније. Прво, да се разумемо, то нису ћири-бу-ћи-ри-ба представе како их многи вероватно замишљају и наравно да нема чудотворног побољшања после само једног третмана, јер ни обољења не настају преко једне ноћи. Ми бисмо пак волели (ко не би?), да оно лоше што се скупљало годинама у нама, нестане одмах, ако може и пре. Е, не може.

Не поштујемо процес. Ми бисмо одмах и све. Не прихватамо природне процесе постепене надградње свести, знања, способности и моћи, већ желимо да прескочимо неке нивое у сопственом развоју не бисмо ли што пре дошли до циља.

И тако је тетка Мира, под чијим надзором у клубу се врши Ки масажа, почела да ради са Ирeном на њеном здравственом проблему. Нису то сами биоенергетски третмани, то је комплетан поступак коректуре односа према себи путем правилне исхране, избора места за спавање, избегавања негативних утицаја штетних зрачења, јачања самопоуздања и још много тога што постепено води човека на пут оздрављења. Уз све то, лично сам јој урадио радиестезијску претрагу стана да би се избегла штетна зрачења подземних вода и космичких зрачења. Баш у то време Ирена је требало да има неку операцију, тако да смо чекали да видимо како ће то проћи.

Пера је у то време већ био престао да активно долази на тренинге због свог отежаног кретања, али је и даље одржавао контакте са тетка Миром која је налазила једном недељно времена да оде до њега кући и да му уради један третман, успут га саветујући, са најбољим намерама, да не чини глупости какве само нама МС-овцима могу да падну на памет. Ја сам рецимо ишао на Фрушкогорски ма-

ратон и пешачио 33 км по оним брдима не би ли доказао себи да још увек могу. После тога недељу дана нисам могао да дођем себи. Пера је на његовом собном тренажеру за веслање знао да направи и до 300 понављања одједанпут, тако да му се након тог претеривања здравствено стање погоршало. На тај начин ништа друго није урадио него поништио велики напредак који је био остварио у претходним месецима захваљујући тетка Мириним напорима (и– да не заборавим– сопственим). Тетка Мира је била ту да нас опомене да се не силимо, да се не доказујемо макар и са најбољим намерама јер оне могу да буду најгоре по нас саме, само што ми те савете као да нисмо довољно озбиљно тумачили . И тако Перу, којег издржавају мама и тата и без чије помоћи не би могао да живи, разрушеног брака и напуштеног од осталог света, тетка Мира је пратила и бивала увек ту кад му је требало помоћи. Иако нико од Периних укућана није знао како му то она помоћу виска и биоенергетских третмана помаже, сви су могли само да закључе да њему њена помоћ прија. И сâм сам, кад год сам био у близини, одлазио до њега да провежбамо мало неке вежбе из TPA које су нам обојици пријале. У мају 1999. године Перин син Иља, иначе изузетан млади таленат који свира 11 дувачких инструмената, требало је да у оквиру Новосадских међународних сусрета лимених дувача одржи целовечерњи концерт у Синагоги. Иља је био подвргнут ригорозним припремама од стране професора Марковића, да би био спреман за један такав наступ. Но малиша, једноставно, није вежбао довољно, на шта му професор, чувши га на једној проби како греши, видно љут, запрети да га тако неспремног неће пустити да учествује на концерту. Иљина мајка је на то дигла нос:

– Нико се неће дерати на мог дечака! – Притом жена заборавила ко је од њеног сина извукао максимум и ко је својим педагошким принципима направио од њега изузетно свестраног младог лименог дувача.

Таленат јесте таленат, али без вежбања све пада у воду. То сви знамо. Таленат је само основа коју неко поседује за неку активност, али није довољан да се постигне врхунски успех.

Исписаше Иљу из школе. Прекинуше сарадњу с професором. Претходно престадоше да вежбају аикидо што се директно одразило на погоршање Периног здравственог стања. Неће они то никад признати.

И баш то што зависи од родитеља и што не може да се креће нигде, осим по стану, приморава сиротог Перу да прихвата туђа, наметнута мишљења, да се повлачи и да попушта, јер, зна он да би му свако неприхватање мишљења укућана стварало тензију и стрес, а то би на њега, психички и физички изнуреног, деловало разарајуће. Или је можда баш зато Пера психички и физички немоћан, зато што није умео да брани своје ставове? Он мора, пошто не може другачије, да слуша и прихвата целокупну ситуацију око себе без поговора. Не може баш много да ути-

че на њу, да је мења. И тако су родитељи (тј. мајка, јер отац, Пера је, рекох, само нêми посматрач) исписали Иљу из основне музичке школе у којој му је професор Дубравко предавао. Понављам као да су сметнули с ума ко је и на какав начин направио перспективног младог музичара од њиховог сина (јер он је заиста то у том тренутку био). „Не пљуј у бунар из кога си воде пио“ – не каже за џабе стара пословица. А тек није у реду да поред свега што је у клубу учињено за њих, причају около како је аикидо секта и да људи у њој врте неким висковима. Они су и сами бавећи се ТРА показали поверење у радиестезијски поступак и сами су користили висак. Пери су помагали људи из клуба у борби са МС-ом, иза чега стоје одређени резултати, Иља је испливао на површину као мали таленат захваљујући раду са професором, а сада као да ничега тога није било, иду по граду и пљују по свему и свима.

Није случајно што се Пери у време када је почео да се удаљава од аикидоа стање погоршало. Два пута је за кратко време био у болници, више није могао да се креће и једино што је мислио да може да учини било је да окриви друге за своје лоше стање. И зато ме је Пера, на једном састанку нашег Удружења, везан за инвалидска колица, напао: Ето, уништили смо њега и Иљу, ми из аикидоа, вртећи неке вискове и да ми он неће дозволити да надаље увлачим људе из нашег окружења у „секту“. У то време био сам врло активан у удружењу, обилазио сам по домовима неке непокретне чланове удружења, причао сам са њима, слушао их и они би се мало олакшали кроз причу, а ја сам стицао знање како углавном функционише такав тип људи, какав је њихов приступ животу, да бих и убудуће могао, пре свега код себе, исте недоследности да препознам и да их коригујем. Било је смешно слушати како се шире приче рекла-казала. Сви су се одједном дали у преиспитивање мојих посета и тражење дубоко скривених трагова мог секташког деловања. Председница Сања ме је напала да неће дозволити да такве приче круже о Удружењу (мада је здраворазумски и додала да види да је Пера у знатно лошијем стању него пре). Ирена је само рекла да је била на биоенергетским третманима и да ми тамо стварно „вртимо“ некаквим висковима, али није ништа рекла о томе да се осећала пријатно, све то под утицајем великог притиска од стране одређених чланова Удружења који су морали некога да обесе или спале, не би ли скинули одговорност са своје грбаче.

Тако раде људи који су слаби и они који не разумеју неке природне појаве. Они или величају или омаловажавају појаве које нису кадри да схвате, па их, у ствари, мистификују. Из сличних разлога свој живот завршио је на ломачи и Ђордано Бруно, који је први рекао да је Земља округла. Галилео Галилеј који је први схватио да се Земља и остале планете врте око Сунца, а не обрнуто, био је осуђен на кућни затвор. Попљуван од осталих научника свог доба био је Валериј Лобачевски, који је први говорио о закривљености простора.

Мала дигресија: у „Пантеру“ нам је у оно фамозно време инфлације и ратова један човек био наручио шофершајбну за Југића. Рече: „Плаћам 80 немачких марака.“ Јебо те! У то време плата мојих родитеља је била око 5 марака. Знате онда шта је значило пет минута страха. Шафа, мој друг с којим сам тад био, и ја нисмо хтели да неко други заради паре које су се нудиле. Одосмо ми одмах те вечери у потрагу за адекватним Југом, по могућности паркираном негде у мраку. Сачекасмо поноћ и кренусмо. Хладно време, снег је обелео све улице и чинио наш ноћни посао још тежим. Ноћ је била, од одсјаја снега, као позорница са рефлекторима. Сад сам тога свестан. Али помисао на паре пред носом, на Шафино брзоскидајуће знање шофершајбни (само засече гуму око стакла, ишчупа је и шајбна се једноставно извади), уливало ми је храброст. Требало је да буде једноставно, али, погађате, није. Десетак минута смо трагали по кварту, али нисмо нашли погодног Југа у мраку. Наиђосмо на један, прилично осветљен уличним светиљкама, на тромеђи пролаза између зграда. „Шта је ту је, осветљен, не осветљен, то ћемо да радимо“, рече Шафа, па ме посла да чувам стражу.

– Може?

– Може, све је чисто – одговарам тихо.

Кад и Шафа поче да се нећка. Било је ризично, знали смо обоје да смо на превише осветљеном терену за такав подухват. Корак `вамо, корак тамо. Хоћемонећемо. Пролази време. Делујемо можда сумњиво? Јао, нема да фали. Неко нас је приметио са прозора зграде и пријавио. Полицајац, на тридесетак метара од нас– ко зна како се ту одједном створио– продера се:

– Стој! Шта то радиш?! –Видех Шафу како пролеће поред мене. Ја се, брзином светлости, повукох у мрак, пошто мене полицајац, концентрисан на друга крај аута, није спазио.

– Стој! Пуцаћу!– још једном зачух глас органа реда. У тренутку кад је протрчао поред мене, видех да држи пиштољ уперен у правцу у ком је Шафа отрчао, а затим сам чуо два пуцња. Нисам могао да верујем, мислио сам да то није могуће. Зар се пуцањ упозорења не испаљује у ваздух? Следило ми се говно, што се каже, уплашио сам се за Шафу. Шта ће бити са њим? Кад се смирила ситуација, изашао сам из мрака и одгегао се полако кући, очекујући оно најгоре. Ако су га ухватили, откуцаће ме, а онда сам и ја у проблему. Дошао сам кући поломљен и уплашен, нисам знао шта ме чека. Да ли ће доћи по мене? Лежао сам у кревету, дуго нисам могао да заспим. Да ли ће доћи по мене? Стрепео сам за Шафин живот, размишљао сам шта му раде ако су га ухватили. Молио сам се оном (у којег иначе не верујем) да ме поштеди само сада, нећу никад више тиме да се бавим. Јебем ти шофершајбну! Јебем ти Југо! Јебем ти 80 марака! Могли смо да погинемо! Да ли ће доћи по мене?

Ко зна кад сам и заспао, а следећег јутра требало је ићи у школу. Пробудио сам се, а прво што сам видео онако, бунован и сањив, биле су шипке на прозорима. (Шта вам је оптерећена подсвест). У школи нисам имао снаге ни са ким да причам, чекао сам да дође полиција по мене. Нисам знао шта је са Шафом и то ме је и убијало. Најгори сценарији врзмали су ми се у глави. Чим сам дошао кући, отишао сам до „Пантера“ да видим има ли мог друга тамо. А он тотално опуштен стоји и игра стони фудбал са екипом. Боже, како сам му се обрадовао! Као никад и никоме до тада.

– Па шта је било? Причај! Како си се извукао?

– Ма оно кад су пуцали, видео си, ја сам кренуо да бежим и испала ми је десна патика, ма нисам имао времена ни да се окренем. Кад сам излетео на улицу, са десне стране је још четири мурова ишло ка мени и кад су ме видели, почели да ме јуре. Сва срећа па су закаснили да ми затворе пут. Трчао сам колико сам могао и кад више нисам имао снаге, прелетео сам преко неког жбуња и ту сам остао да лежим. Сва срећа па ме нису видели, али сам их чуо како претражују околину и како причају воки-токијима. Кад су се расчистили и кад сам почео да се смрзавам на снегу, устао сам и отишао кући. Јеби га, остао сам без патика.

– Браво Шафо, мајсторе! Свака ти част! Како сам се само уплашио да су те ухватили! Остадосмо неухваћени, ипак, и за длаку. Мало је фалило да „паднемо“, а неки, богами и да погину.

Рекох већ, главни проблем је у томе што желимо чаробни штапић да нам неко дâ и да се све одједном реши. И сâм сам двапут узалуд прилазио вежбању ТРА, јер та дисциплина одскаче од традиционалног аикидоа, није јој главни циљ самоодбрана, већ успешност у свакодневном животу, тешко је, стварно. Очекивао сам 1995. године када сам се први пут срео са ТРА да ћу тамо наћи простор за истеривање мојих бубица и да ћемо се на тренингу бацати и ваљати по струњачама, а дошао сам на један врло статичан вид вежбања који нисам баш најбоље капирао. Имао сам тада 20 година. Радили су се тамо неки силни, за мене досадни тестови опште функционалности и менталне стабилности, нигде ни трага грубости. Тако сам разочаран напустио ТРА, али са друге стране пријали су ми биоенергетски третмани и то нисам хтео да напустим. Дуго сам био у конфликту са самим собом поводом ТРА, тачно негде до марта 1997. године када сам изгубио моћ говора и када сам схватио да је ђаво однео шалу. После четири мождана удара од којих ми је лева страна тела ослабила и оног једног од којег сам изгубио моћ говора, након месец дана проведених у болници и гомиле медицинских прегледа и контрола, коначно ми је било јасно да ми се са 22 године живот распада и да ту заиста нема никога ко може да ми помогне.

Била је ту само та дисциплина коју, понављам, нисам разумео, а од чијих сам се третмана осећао боље и која није наплаћивала за резултате ни један једини динар. Касније сам већ знао да се после две године бављења ТРА било који човек може оспособити за самостално коришћење сопствене енергије у сврху здравствене превенције и санације и да ћу тако моћи да сам себи помажем, а не да зависим од туђе помоћи. Тек тада сам заиста почео да се бавим Тоитсудо рју аикидоом. Тако да не могу кривити друге који из првог пута не разумеју суштину бављења ТРА. Али ако већ нешто не разумемо не морамо то одмах да називамо сектом. И ето, дошао је Пера и рекао да је то секта. Никад човек неће имати одговор на сва питања и неће разумети све природне појаве, али да ли их је онда због тога праведно називати погрдним именима? Онда је секта и квантна физика, ласерски зраци, атомска енергија, брзина светлости, црне рупе и многе друге природне појаве које малтене ниједан просечан човек не разуме. Пошто нисмо тачно сигурни шта заправо представљају, нити како оне до детаља функционишу, најлакше је да их осудимо, као кад не знамо шта је ТРА, нити на којим принципима почива.

Тако сам постао секташ кога се требало клањати, а они су могли да наставе да беже од својих проблема и да се врате својим старим патњама. То је била једна добра школа за мене, те сам почео опрезније да прилазим људима са којима сарађујем, јер нису сви заслужили ни улагања времена, а ни енергије. Доћи ће дан који ће показати да ли су били у праву када су ме назвали секташем.

Не могу, а да се не сетим једног свог лудог доживљаја у време док сам још дувао лепак или ти љепак како би рекла моја ђевојка из Зенице – Подгорице. Рођена у Зеници, а избегла у Подгорицу давне неке. Отац Црногорац, мајка Босанка. Босанско-црногорска раса ти је најопаснија раса, брате мој. Опаснија чак и од аргентинске доге и непалског тигра. То се не да дресирати, не, не! Питала ме је недавно да ли ће се и она наћи у мојој књизи. Е, па Сања ево. Има те. И имаће те, још како.

Сви смо ми као адолесценти ишли по утакмицама, крали и тукли се, понеко и неку опојну дрогу користио, али нико није свом другу курац пушио. И то сам пробао. Било је то у једном оближњем забавишту једне мајске вечери. Сећам се, били су првомајски празници и другови из мог разреда ишли су у Беч и Будимпешту на екскурзију, а ја сам остао у Новом Саду пошто моји родитељи нису имали пара. Био сам већ испланирао како ћу да се удувам тих дана. Са покојним другом Љубом сам купио прву кантицу лепка која је тежила 1 кг и то вече смо на његовом мотору обишли све скривене делове града, дували и возили се. По кеју, око Спенса, на Камењару, толико смо лепка имали да смо се њиме и потписивали по зидовима зграда. На крају вечери били смо већ толико удувани да смо решили да поседимо у оном истом забавишту у којем сам Јасмину спасавао од ванземаљаца. Седели смо у једној кућици од дрвета, у којој су се дечица играла преко дана, и дували. Нисмо

уопште причали, већ смо дували док неког не би лупила халуџа, па би онда онај други посматрао овог како разговара са неким или трчи негде, да би се онда опет вратио на место чим би престала магија.. Љуба је био један од нас тројице предводника који смо први пробали лепак ономад на Калемегдану, но он се после уопште није толико бавио лепком као ми. Отишао је из нашег кварта да живи са мајком и сестром и све ређе смо се виђали јер више није долазио код бабе где је пре живео. Био је дете разведених родитеља. Тамо на другом крају града имао је још луђе друштво него што смо то ми били. Оно су стварно били криминалци спремни на велике крађе и туче.

И тако, седимо ми, један наспрам другог, дувамо жестоко концентрисани, ноћ је мрачна, а месец пун (какав опис природе!), и Љуба ме одједном онако како је само он то знао, људски замоли:

– `Ајде ми пуши курац! – Мислио ја, ма зајебава се он, у ствари не знам ни сам шта сам прецизно мислио, већ сам му на брзину одговорио:

– Ајде ти мени прво пуши, па ћу ја теби – Одбићу га тиме, помислих. Кад он – ни пет ни шест –:

– Важи!

– Шта сад??? Не знам шта сам хтео, али нисам хтео да испаднем пизда, већ сам га извадио из гаћа и дао му га. Да ли има потребе да вам описујем како је то он радио? Па знате, није био ни леп, није био ни женско, али је много лепо то радио. Баш као оне плавуше у порно-филмовима. А ја? Иако поштено надуван, ипак, био сам свестан чина (обећао сам да нећу да вас лажем)

И онако удуван, знао сам да чиним велику глупост, али жеља да пробам нешто ново, терала ме је да наставим. Имао сам страх да се не опустим превише, да му не бих свршио у уста (ипак ми је друг), тако да сам био укочен и нисам знао како да се понашам. Сам чин ми је, наравно, пријао али како да се опустим када сам био ипак свестан да радим једну заиста одвратну ствар! После неког времена, сетивши се да ћу отприлике толико времена колико је он мени пушио, пушити и ја њему, и истовремено све време стрепећи да не дође до свршавања, пожелех све да прекинем.

– Доста! – рекох. Но, то ми није помогло. Требало је онај други, за мене лично тежи, део договора испунити. Муљао сам његовог по својим устима чисто одрађујући ствар. Кад сам се одлучио да не будем пизда, ајде да не будем. Не бих могао рећи како сам се тада осећао. Некако сам га испоштовао и пушио сам му проклињући и себе и њега, и лепак. После тога смо обојица наставили да дувамо као да се ништа није десило. Било је то као да смо доживели заједничку халуџу, само што смо обојица током самог чина били и те како свесни шта радимо. Једним

делом свесни. Други, онај удувани део, учинио је да се откачимо и спроведемо у дело једну огавну идеју коју иначе никад не бисмо учинили.

Био сам слаб, био сам поводљив, био сам јадан. Ужасан. Шта сад да радим? То део мог развоја, био сам то тада ја. Назад се не може. Сада када се сетим свега тога, могао бих себи главу чекићем да разлупам. Још једна у низу мојих аутодеструктивних активности. У оквиру свих глупости које сам тада чинио, оно што ми се десило деловало ми је као сасвим нормално, ваљда због количине ненормалних ствари којима сам се бавио. Али морао сам некако да искажем незадовољство ситуацијом у породици. Пуцао сам изнутра, због те непрекидне тензије у кући, због несупротстављања ћалету. А гледао сам јадну мајку, како пати и нисам разумео колико је и сама крива за то што јој се дешава и што нам се дешава. И захваљујући њима, догодило се то што се догодило, захваљујући њима оболео сам од јебеног МС-а, захваљујући њима пишем ову књигу, захваљујући њима ја ћу бити познат. И на крају ћу опет, као и они, као и сви – умрети. Какав год до краја да испаднем.

Зашто сам вам ово испричао? Нисам морао.

Мислим да чим смем да изнесем такво нешто у јавност, да сам довољно свестан да прихватим све последице мог ранијег начина живота, без обзира на реакције људи које ће претходна епизода мог живота неизоставно изазвати– и оних који ме не знају и оних који ме познају и који нису, до данас, знали то о мени. У то време функционисао сам јако лоше, био сам сав у хаосу и то се одразило на понашање које је било последица мог менталног стања у том периоду. Нека сам и то прошао, стидим се али нека се десило, да није било тога тада не бих имао тако јак подстицај да радим на свом напредовању и вероватно бих користио много мање својих потенцијала него што их сада користим.

Мала дигресија: И док сам тако седео на степеницама воза за Београд дувајући лепак и добацујући контролору неке непристојне речи зато што није хтео да ми каже за колико стижемо у тај Београд, моји несрећни другари без циља у животу (читај навијачи) зачикавали су ме и смејали се мојој удуваности када се воз зауставио и врата се отворила.

– Ево га Београд!!! Ајмо!!! Идемо!!! – и ја сам сишао са воза. Остали су ми се само смејали и добацивали са прозора нешто што ја нисам разумео.

– Какве будале! – помислих. Зашто не силазе са воза? Чак је и кондуктер покушавао нешто да ми објасни, млатарао рукама, бечио се, али како да се објасни дрогираном мајмуну? Окренуо сам се са кесом у руци. На станици је писало Нова Пазова.

– Чекај! Па тако се не пише Београд?!?

Одмах ми се разбистрило у глави, али воз је већ био одмакао. Био сам свестан да се сад морам шверцовати аутобусом до Београда, а да смрдим на лепак. Бацио сам кесу.

Прво сексуално искуство имао сам са својим другом. Треба ли још нешто да додам?

Свечано проглашавам отвореним поглавље које је по мом субјективном мишљењу, носилац и узрок невоља које су ме снашле у животу. Ради се о периоду детињства до отприлике моје четрнаесте године. Покушаћу да изнесем ствари што је објективније могуће, јер ми је у циљу да се решим свих терета којих сам се током живота накупио и да уживам мало у животу. Ја пишем, ви размишљате.

Нови Сад. Мајевичка улица број 1. Породилиште звано „Бетанија“. Време, 7 сати и 40 минута. Неки човек у белом мантилу ме вуче за ноге.

– Шта сад овај хоће? – питам се. Ајде, бриши одавде! Остави ме на миру, бре!

Извуче ти он мене, држи ме наглавачке и говори:

– Дечко је!

– Хвала ти на информацији! – мислим у себи пошто ми се још са околином не разговара. Ћутаћу још једно годину дана да не бих узалуд морао да причам. Ионако ћу у будућности изабрати посао због којег ћу морати врло много да причам целог живота.

Изабрао сам праве родитеље за себе. Отац Бранислав, мајка Зузана. Он полу Србин, полу Словак, она чиста Словакиња. Он трговац, она службеник. Он пет година старији, она пет година млађа. Он дете из растављеног брака, она дете -самоубиством оца– окончаног брака.

Мама Зузана. Годиште 1953. Најстарија од четири девојчице које су Јан и, такође, Зузана правили у Бачком Петровцу у неким ноћним сатима (само претпостављам да су били ноћни сати). Зузана од оца алкохоличара и мајке тешког религизног фанатика или како се то зове?

Баба Зузана, затуцана веровањем у живот на небесима, заборавила да живи живот на земљи. Или боље речено није умела да живи стваран, једини нам на располагању живот, па је битисала у некаквом уздржавању, верујући да ће награду за труд добити на оном свету. Свакодневно је читала једну те исту књигу– Библију, и у свакој прилици користила стихове и поруке из те књиге.

Алкохолизам и верски фанатизам нису узроци, то су последице. Зашто неки човек постаје алкохоличар? Зашто неки човек постаје затуцани верник? Зашто неко не уме да се прилагоди динамици реалног живота, па се препушта затварању у себе и у неки свој иреално савршени свет који му још неко други проповеда?

Било како било, а немам времена да пишем још једну књигу која ће се бавити узроцима њиховог неоптималног функционисања, моји баба и деда су били у константним свађама. Деда је радио по цео дан, шофер био је, а баба није нигде излазила из куће, осим до цркве, недељом. Он је често кући долазио пијан и радио шта? Тукао жену. А како су расла њиховова деца? Можете ли замислити стресове које доживљавају те сироте девојчице, одрастајући у једној психички нездравој атмосфери. С једне стране у сталном страху од пијаног оца који треба да се не-знајукад врати кући, и, с друге, у друштву мајке, која себи испира мозак којекаквим псалмима, посланицама, откровењима, а које јој на плану свакодневнице не доносе никакву корист. У кући општи хаос. Породица наочиглед комплетна и компактна, деца имају оба родитеља, само што је однос родитељ-дете, муж-жена рекли бисмо, чудан. Кад међу родитељима влада несклад, дете то не мора логички да разуме, али јако то добро осећа. Таквом детету је онемогућено да расте нормално, јер не може да има ону основну љубав, поверење, и поштовање према родитељима, а, такође, и према самом себи, јер живи у једном константно, међусобним неповерењем и непоштовањем, оптерећеном окружењу. И у таквом детету се појављује, као нормална последица, несигурност. Родитељи, преоптерећени својим међусобним проблемима, не уливају му поверење, не изграђују код детета поверење према самом себи. Отац груби садиста, мајка пасивни мазохиста. И једно и друго крајности, које не могу једна без друге. Жртва и силователь иду заједно. А ниједна од те две крајности не ваља.

Запамтите. Врло је важно ствари које се дешавају око нас не примати здраво за готово. Њих треба анализирати. Како се људи понашају? Зашто се тако понашају? Шта би било кад би се другачије понашали? Ко је одговоран за такво понашање? Да ли још нешто има утицаја на такво понашање? Колика је моја одговорност, а колика суучесника? Да ли може и боље? Шта треба учинити да би било боље? Ко би требао да промени своје понашање? Појаве око нас би требало анализирати што свеобухватније, из свих могућих углова. Ако јесте – зашто јесте, ако није – зашто није? То пре свега значи, појавама прилазити критички и на бази сопствене процене сагледавати процесе око нас. Наравно, то захтева нашу целокупну активацију и ангажовање свих постојећих потенцијала у изналажењу најоптималнијег решења за реализацију свих наших потреба.

Еволуција усмерава сва интелигентна бића да се усавршавају. Нико ко је научио слово „А“ није ту и стао. Нико ко је научио да скува јаје није само на томе и остао. (осим мог колеге Зорана). Чак се и лопови усавршавају. Они који сада краду аутомобиле нису од тога и почели, већ су вероватно почели са крађом неке жваке и чоколаде, да би постепено ишли све даље и даље. Наркомани не почињу са хероином, већ са цигаром, марихуаном, лепком. И они напредују, усавршавају се (на несрећу, у погрешном правцу). Све ка томе иде из једноставног разлога што

сви тежимо ка бољем, ка срећи, ка напретку. И опет никада нећемо бити савршени. Увек ће бити нешто што не знамо. Чак и кад смо довољно богати да можемо себи да приуштимо сва материјална добра, наће се неки проблем. Најчешће деца таквих „срећника“ скрећу са правог пута јер све им је све дозвољено, мисле да имају све, а не изграђују механизме за опстанак у променљивим условима окружења и живе добро само у оним сегментима где их покривају њихови родитељи (и њихов новац који може све; да ли може?). А тамо где родитељи не могу уместо њих нешто да учине, тамо немају никаквих резултата. У ствари имају резултата, али поражавајућих.

На Тоитсудо рју аикидоу учимо да човек може напредовати једино изнивелисаном надградњом свести, знања, способности и моћи. Само подједнаким развојем сва четири елемента надградње склада може се реално напредовати. Шта нам вреди што смо свесни да нам је потребна девојка, што знамо и то где и какву бисмо девојку желели да упознамо, имамо и способност да успоставимо контакт са њом, ако немамо моћ и да стварно нађемо девојку или да јој приђемо. Или рецимо, свесни смо да се само завршетком факултета можемо бавити одређеном делатношћу, знамо и шта све треба да научимо да бисмо положили тридесетак испита, имамо и довољно способности, свако уме да комуницира, неко је бржи, неко спорији, неко убедљивији, неко повученији, али свако може да научи неки испит: значи имамо и свест, имамо и знање, учили смо, имамо и способности да дођемо на испит и говором одбранимо научено, али често немамо моћ да све то и преточимо у реалност и да реализујемо процес завршетка факултета. Или рецимо имамо све састојке за прављење кока-коле, имамо и машине које би могле да је произведу, имамо и тржиште, само не знамо у којој размери да употребимо дате састојке. Чим један фактор процеса недостаје ми немамо реализацију тог процеса, немамо девојку, нисмо завршили факултет, а не пијемо кока-колу (пићемо синалко, јефтина хемија за јефтине паре).

Из истих разлога смо и дошли довде као друштво. Јер нам је добро. Имамо за хлеб и за млеко. Добро је. Систематски и непрекидно дуги низ година дозвољавамо да нас неки болесни интереси (читај велике силе) заваде, осиромаше, распарчају и лакше са нама манипулишу.

„Завади па владај!“, максима Јулија Цезара (или divide et impera – ово је да се зна да има и неке користи од студирања– млого сам образован). Лепо је смишљено, скројено и на томе дуги низ година рађено да се створе и истакну разлике међу југословенским народима. Битно је било направити разлику тамо где она не постоји, створити осећај националне припадности и више вредности и потребу да се створи сопствена, није–битно-каква, етнички „чиста“ држава. Продубљивали су разлике по националном, верском, географском, историјском питању, шта све нису радили не би ли нас убедили да су Срби, Хрвати, Словенци, Македонци, Бо-

санци, Црногорци толико различити да не могу никако заједно да живе. Од једне природно богате земље, која би да је остала цела била би велик залогај за стране интересе, добили смо 5-6 малих, јадних земаља са којима је сада лако манипулисати. Али оне су сада „независне“ државе, примљене у светске институције, али под чијим условима? Наравно, великих и грамзивих земаља које шире своја тржишта и утицаје, задовољавајући тиме своје болесне материјално-практичне интересе. Када на ТВ-у причају како ће Србија брзо да обнови све што је у НАТО нападу срушено захваљујући помоћи са стране, да ли негде кажу какав интерес имају стране земље? Мислите ли да ће оне тек тако уложити свој новац у обнову друге јадне државе, да они ту не виде зараду и интерес? Преко наших њива, енергетских ресурса, богатих налазишта, доброг географског положаја и још много повољних карактеристика које наша земља поседује, они ће покупити кајмак, а нама ће остати само да преживљавамо. Нисам економиста и не нудим програм за економски опоравак земље, само тражим да се мало мање има поверења у медије, а мало више у сопствене потенцијале и потенцијале ових простора на којима заједнички живимо. Волите и цените ове просторе, удахните овај леп ваздух, сагледајте предности живота на овој географској ширини, загрлите се и уживајте мало. Нисмо ми уопште тако лоши.

Мала дигресија: Од овога трена више нећу да пишем о туђим грешкама. Свако носи терет свога размишљања, своје перцепције и свог односа према животу. Нема више у мом животу места за тражење и исправљање туђих грешака. Ако већ постоји грешка, онда је она ту као део једног развојног процеса, а ту је зато што неко тренутно функционише на том нивоу. Јер да функционише боље, он би ту грешку сагледао и не би је ни правио. Значи, да ако грешка већ постоји, онда је она део нечијег несавршенства, тј. представља нечији тренутни функционални ниво.

Уколико желимо да утичемо на корекцију нечије грешке прво морамо испоштовати право на различитост одређеног човека, јер право сваког човека је да функционише онако како он хоће. Крећемо од тога да прихватамо и толеришемо нечију различитост. У свету се промовише термин „толеранција“ који подразумева толеранцију различитости међу људима, али зашто толерисати нешто што је потпуно природно, нешто што је дато самом природом? Не могу на свету постојати два идентична ентитета, јер се постојање заснива на индивидуалностима. Потпуно је природно да је сваки ентитет за себе јединствен и непоновљив у постојању. Зато кажем да нема потребе толерисати потпуно природне ствари, већ их треба прихватити. Прихватање права на различитост је прва ствар свих људи који имају на уму да се баве коректурама туђих дисфункционалности. Тек када прихватимо ово, онда је потребно и разумети како је дошло до грешке, тј. сагледати процес којим се дошло до таквих резултата који су нам неприхватљиви или тренутно штетни.

Разумевање подразумева сагледавање дубоког и широког низа узрочно – последичних односа који су довели до настанка такве функционалности код одређеног човека. Тек када смо успоставили разумевање долази до усклађивања са процесима. Тек онда можемо да се ускладимо са динамиком самих процеса јер знамо како су настали, тј. знамо узроке и знамо тренутно стање и тек онда можемо да управљамо процесе у смеру у којем сматрамо да је боље за све нас. Процеси у природи око нас се дешавају као последица размишљања људи тј. људског сагледавања и на бази сагледавања адекватних активности. Ипак је тек 2015. година и многе појаве не могу се још увек објаснити, иако смо свесни да оне постоје. Постоји наравно и мноштво теорија о одређеним појавама као различитих углова сагледавања једне реалности. У почетку су те теорије наивне и садрже много непроверених претпоставки, али кроз покушаје и експерименте се полако сагледава појава из више различитих углова и тако све више сагледавамо појаве и на бази тога смо у могућности да њима и управљамо.

Тек онда када смо прихватили право на различитост неког ентитета, када смо разумели узроке настанка тренутног стања и када смо се заиста и ускладили са тим стањем можемо њиме да управљамо и да га усмеравамо у жељеном правцу. То што кажем изгледа тако исказано речима. У животу, то у ствари захтева висок ниво емоционалног прихватања, оног прихватања које се дешава доле у стомаку, када почињемо ствари да прихватамо такве какве јесу целим својим бићем. Сви знамо колико нам је тешко да се већ у старту сложимо и да прихватимо нечију небулозну и глупу идеју. И шта ми радимо тада? Углавном одмах улазимо у директну конфронтацију, не слажући се са туђим мишљењем и намећући своје разлоге. Ако и успемо да га надјачамо својим разлозима тренутно, он то прихвата само једним делом личности, а не у потпуности јер нисмо испоштовали туђу динамику развоја. Ми не желимо да прихватимо да у старту неко сме да размишља потпуно погрешно. Из грешака се јако много и научи, то сви знамо.

Зато више нећу да причам о туђим грешкама и да скрећем са линије свог оптималног напредовања. То како други размишљају, обија се највише њима о главу. Свако сноси одговорност за свој приступ животу. Не можемо осудити друге да су били такви или такви, јер не бирају нам други људи кораке којима ћемо корачати стазама живота. Сваки појединачни корак последица је нашег сагледавања сврсисходности датог корака. Ако смо ту већ где јесмо у датом моменту, онда смо до тог нивоа сами дошли. Тренутна стања су само успутне станице на линији свачијег личног напредовања и та стања и треба прихватити само као тренутна, која већ у следећем тренутку можемо мењати, уколико то заиста и желимо. Само што због туђих погрешних процена узрокованих егоистичном тежњом за богаћењем и владањем, страдају целе нације, а шта су ти људи криви што живе на просторима које неки болесни умови желе да експлоатишу и да владају?

Не могу никако да нађем девојку, откако сам раскинуо са Сањом. Ево већ годину и по дана како сам сâм, усамљен, без способности да нађем себи било какву партнерку. Кажем било какву, јер би и то била полазна тачка, само да већ нешто почне да се мења. Углавном сам у животу био остављан од девојака и те губитке сам јако тешко прихватао и превазилазио. Оне везе које сам доживљавао као добре углавном су девојке прекидале и ту бих ја губио тло под ногама. Тако је било и са Сањом. И сада доживљавам то стање толико трагично да нисам способан да се отворим према другим, новим девојкама, да им приђем и да стварам нова познанства од којих ће се нека и претворити у везу. Свега сам свестан, али кад се сетим да бих ја требало нешто и сам да учиним, да направим први корак, као да се закочим и не могу да изговорим то да ми се она, рецимо свиђа. Имам и енергије, могу рећи по погледима девојака и да сам привлачан на први поглед, само што имам тај глупи страх шта ће ми се десити ако не успем одмах из првог пута или се избламирам. Ја морам, ја морам, ја морам. И то ме убија. Нисам опуштен, нисам спонтан, морам бити савршен и све мора бити под мојом контролом јер ако није, одмах губим самопоуздање и упадам у панику.

Ма, све то вучем, сто посто, од раније из детињства, јер нисам изградио осећај како изгледа то, кад имаш право да нешто желиш и бориш се да га остваришь. Никада ме родитељи нису подржавали ни у чему, нити су били способни да препознају моје жеље и да ме усмеравају у правцу испуњења тих жеља. Јебено су се само међусобно свађали. Али нећу дозволити да испадне: „О, не. Опет оно његово кукање и пребацивање одговорности на друге“. Не. То је само мој проблем и сам га морам решити.

Имали смо ратове пуних десетак година, ратове за „независност“, извојевана је та независност, отцепили смо се једни од других, ето сви смо самостални и шта...а остало је иза тога толико последица– уништених живота, породица, доживотних инвалида, разорених домова и свега осталог.. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
(ево мало празног места да и сами додате још коју последицу тих ратова)

Најгоре су ипак, оне последице које нам се дешавају на психолошком плану. Остају записане трауме и стресови, мржња и бес. Да не говорим о свеопштој немаштини и беди и свему осталом. Деца која цртају авионе, играју се рата, бебе одрастају у нуклеарним отпадом загађеној средини, млади се све више дрогирају и краду, или седе изоловани крај компјутера и нигде не излазе, на улицама сви нервозни, већина их прича сама са собом, оптужују једни друге, многи незапосле-

ни, а они који су запослени немају за најосновније потребе, пензионери на ивици егзистенције... Ко је крив? Је л` крив један човек? Није! Криви смо сви подједнако јер смо дозволили ондашњим политичарима да нас уназаде, јер смо дозволили да нас заваде међусобно, (оговарали смо комшију и причали му иза леђа). Из те ситуације као победници изашли су само фотељаши из Вашингтона, Лондона, Берлина, Париза који кроје мапу света и који се богате на рачун људске примитивности и неслоге. Губи обичан човек, губи планета. Научници хоће да стварају живот на Марсу или на Венери, а уништавамо ову нашу једину земљу коју имамо.

Нема ништа без политике. Владати, лагати, контролисати, манипулисати, израбљивати, злоупотребљавати. Шта је политика? Шта су политичари? Људи који воде државе? Хвала им лепо. Све се своди само на огорчену борбу за личну корист и интересе. Бар код нас (ово је време већ показало).

Јасно ми је да људи имају различита гледишта и да се у много чему не слажу. Све те силне политичке партије, различита гледишта на стварност, различити путеви реализације циља или различити циљеви. Јер да сви имају исти циљ, не би било толико странака. Уствари и имају сви исте намере, ако узмемо да је суштински– свима њима скривени циљ је владавина (чак и у оквиру једне владајуће партије сви би да владају). Пошто само мали број људи може заиста да влада, тј. да доноси одлуке, већина може само да буде у средини. Онда се они незадовољни тиме отцепе и лепо оснују нову партију. Нађу увек неки разлог да се не слажу са својм дојучерашњим истомишљеницима. Рецимо посвађају се око једне врло битне ствари– око дебљине коре хлеба у продавницама и онда оснују своју странку. Нема везе што је мање моћна од оне из које су управо изашли, боље бити први у селу него средњи у граду. И зато имамо на хиљаде ситних безначајних групица које служе онима који их воде да задовоље своју сујету, да буду на челу па макар партија бројала два члана. Људи су оболели од титула, људи су оболели од звања. Највише оболе људи од власти.

Да се ипак не уплићем у појаве које нисам у стању довољно прецизно да дефинишем и објасним. Социолошке појаве нису моја струка. Боље да се држим свог појединачног случаја, да не уопштавам, јер свако је прича за себе.

Вратимо се на прилике из којих настаје моја мајка као личност. Баба је хватала браком са Јаном последњи воз да не остане сама, јер је у селу почела да важи за баба-девојку. Имала је „већ“ 21 годину када се удала за мог деду (наравно, тад Јан није био деда него ми глупо да кажем за тог младића јер га ја као таквог никад нисам видео, знам га само као деду). Тешко је схватити тај чудесни механизам венчавања на селу. Да би се он сватио, претходно је пожељно познавати динамику сеоског живота. (о томе ћете поближе, моћи да се обавестите у следећој мојој књизи „Динамика сеоског живота“). Дотле покушајте сами да схватите зашто је то

на селу тако. И као што мој професор Марковић каже често: „Ако је тако – зашто је тако, ако није тако – зашто није тако?“. И тако да не би остала баба–девојка, моја баба, која ми тада још није била баба, удала се за Јана. А тек тај човек, не знам из којих побуда је ушао у брак.

Љубави ту није било. Живели су тако како су живели, а онда су почели да штанцују децу, отприлике као Бугари што штанцују компакт дискове. Прво је 1953. дошла на свет Зузана, па 1955. Ана, 1957. године Марија и напокон, са малим закашњењем 1966. године Катарина. Као што сте видели све су то женска имена. А деда Јан је баш желео сина више него било шта на свету. Али баба Зузана је чула да ју је муж варао са неком женом и зато му је често пребацивала, па му није ни кувала, а можда је и била у неком договору са Богом чим није хтела сина да му роди. Али зато кад би је пијани Јан повијао морала је да бежи преко комшијских башти које су спајале куће. Видите, било је ту те сеоске динамике, није да није.

Јан је био депресиван. Нисам сазнао узроке његове депресије, али то мора да је била нека врста незадовољства животом. Једном је покушао самоубиство са пилулама за спавање, али није му успело. Пробудио се. Други пут је пробао да пресече вене жилетом, спасли су га. Трећи пут је попио отров за пацове. Е, ту му је био крај. Отров је прогризао оно мало алкохоличарског желуца што је имао. На зиду у нашој кухињи је био окачен календар за 1982. годину. Питам се какве ли би то девијације морале постојати да би човек одузео себи живот? Сигурно је битно то и јако желети.(многи, вероватно, размишљају о томе, али не желе то довољно јако, па онда ходају тако без циља, отежавајући живот себи и другима). Каква слабост!

Тако се личност моје мајке стварала у врло нездравој атмосфери и могу рећи да је доста покупила од тих мањкавости родитељског функционисања. Њена мајка је стално само вриштала и квоцала, а ништа није чинила, није решавала своје проблеме. Само је хистерисала и учила Библију напамет. Није била образована, одрасла је у нестимулативној, рестриктивној сеоској средини, где није имала адекватно усмеравање. Ако си женско, онда ти је вођење домаћинства, рађање и дизање деце једина функција и обавеза, ако си мушко онда се очекује да обрађујеш земљу и доносиш плодове свога рада.

Мала дигресија: Станите! Сада ми се јавља нешто. Ја имам проблеме са родитељима, моја мама је имала проблеме са својим родитељима, мој отац је имао проблеме са својим родитељима, моја баба је имала проблеме са својим родитељима. Шта нам то говори? Докле ти утицаји допиру? Изгледа да је родитељство један јако битан фактор у изградњи исправних механизама оптималног функционисања сваког човека. Или је Фројд то једноставније рекао: „Дете је отац човека“. Човек оно што носи у себи изгледа и шири око себе. Како човек види живот, тако га и презентује. Има много лоших родитеља. Чак и људи који имају по

четрдесет година и рекло би се доста животног искуства, могу да имају јако лоше ставове према успешном животу. А најлакше је направити децу. И онда подижеш децу онако како можеш и осећаш, јер ниси ни своје проблеме решио.

Нешто ми ту није јасно. Одакле кренути у процесу корекције? Изгледа ми да ово наше школство не погађа праве циљеве: шта је потребно код детета у развоју изграђивати да би постало успешан човек. Чини ми се да се много даје на онај формални аспект, а занемарује суштина. Много се пренаглашава логичка интелигенција, елоквентност, способност памћења и лепог изражавања, а тиме се ствара терен за успостављање дискриминације већ у почетном периоду развоја. Форсирају се они који имају веће логичке интелектуалне способности, на уштрб оних који имају ниже логичке интелектуалне, али можда много више неке радне, љубавне, комуникационе потенцијале. Доказ за то налазим у понашању људи који заузимају одређене високе положаје у друштву. Њихова логичка интелигенција је на завидном нивоу, али у домену њихове личности има много деформитета, поготово у области карактерног и емотивног дела личности. Мислим на њихов егоизам, нарцизам, њихову сујету и таштину, њихову нетолеранцију (па и дискриминацију, ако хоћете) и тежњу за апсолутном доминацијом и контролом, спремност да униште сваког ко има другачије виђење реалности. Све то говори, драги моји, о великим недостацима у домену њиховог личног развоја.

Сами смо криви што смо успоставили погрешне критеријуме успешности. Зато и пролазе такви људи и долазе до одговорних радних места, са којих нису способни адекватно да усмеравају процесе и да имају добру комуникацију са свим интерактерима. Зато што им то на њиховом развојном путу нико и не тражи. Тражи се само да буду речити, елоквентни, да науче напамет оно што треба да бране и да одобравају својим претпостављенима (учимо их полтронизму од најранијих дана) , да се смејуље и да буду сервилни све до оног момента док им се не овери испит или диплома или уручи сертификат и потврда о неком назови „нивоу“. Сви воле да се скривају иза сертификата, диплома и лиценци. Зашто? Зато што се тиме заташкава суштинска потреба перманентног и трајног напредовања у коме нема места за освртање на јучерашње резултате. Све је у сада и овде. Ако сам ја јуче постао доктор, да ли то значи да могу да помогнем свим људима или да ли то значи да сâм никад нећу оболети? Ако сам постао психолог да ли то значи да ја сâм не смем да имам више проблема у животу и да ћу увек имати спреман савет за друге? У животу се и напредује и назадује и то нема никакве везе са једном дипломом, са једним парчетом папира.

Требало би успоставити перманентну контролу функционалности људи на одређеним положајима, што значи да би се неком ко не показује више оне резултате које је показивао у неком ранијем периоду, могла одузети дозвола за рад док се опет не врати на одређени функционални ниво. Само на тај начин сталним

праћењем и ближом интеракцијом би се обезбедило да људи константно напредују, а не да се затварају у одређене институције и ту мирно чекају своју пензију, дајући само онај минимум који их одржава на послу. Стална контрола и чешћа промена послова и задатака допринела би ширини сагледавања сваког човека, али и на повећању мотивације и интересовања и за друге аспекте властите струке.

Ја бих рецимо сваког младог човека са тек завршеним студијама запослио на селу, у сеоској школи или у амбуланти, или у неком сеоском предузећу где би морао да проведе одређено време. За то време би се пратило његово напредовање и постигнуће и уколико испуни критеријуме за прелазак, одлазио би да скупља искуство у неку другу институцију везану за своју струку. То је зато што се тиме стиче шири увид у професију, уједно се и креће од лакших и мањих организација, где се ипак лакше прати динамика, и човек се учи да цени и поштује и друга места осим градова, упознаје нове људе и креће од нуле, јер нема никог свог. У таквим ситуацијама сваки човек је принуђен да се сналази сâм како зна и уме, и како се он постави у једној новој средини, тако ће му и бити. У тим околностима стиче се нешто много важније од знања саме струке и стручности на радном месту.

То је био и мој модел, јер сам се усудио, тачно пре годину дана од момента кад ово пишем, да се одвојим од куће и да се запослим у Белој Цркви, у средњој школи као професор психологије, грађанског васпитања и као школски психолог. После годину дана неуспешног тражења посла и конкурисања на преко 20 отворених конкурса схватио сам да је илузорно очекивати да ћу добити посао у једном Новом Саду, без везе или чланства у некој политичкој партији. Код нас су радна места попуњена и пре него што се конкурс и објави у јавности. Нагледао сам се за тих годину дана свачега. Навешћу само један од примера. Отворио се конкурс за радно место школског психолога у једној средњој школи. Конкуренција је велика, има нас пуно незапослених дипломираних психолога. Сви већ знамо за кога је отворен тај конкурс. За једну девојку која је девет година студирала и има далеко нижи просек од мене. Ја сам завршио факултет за три и по године са већим просеком и нисам могао да прихватим да она може бити примљена пре мене. Био сам спреман да идем до краја, чак и да тужим школу ако њу буду примили. И примили су је, девојку која се мучила са факултетом девет година, примили су је да она шири „позитиван“ утицај на све ученике у тој средњој школи, да их она учи шта је то оптималан однос према себи и према школи и како треба приступати процесу учења. Тужио сам школу, отишао сам на суд, али се директорица те школе није ни појавила. Чуо сам од судије да директори имају пуно право да изаберу којег год кандидата они желе, под условом да је стручан. После сам сазнао да је та девојка била у истој политичкој странци у којој је била и директорица. Вала је стручна! Довољно стручна. И превише!

Удаљен сам 200 км од куће. Живим сам у у месту у коме никог не знам, месту које има око 10000 становника и два семафора (замислите и то оба раде). У том месту нико са стране не жели да ради и на који се год оглас за конкурс пријавите бићете сигурно примљени. То је место из кога сви беже, а они који су остали у њему се међусобно оговарају. Сви су укаљани и сви знају понешто о сваком. Нико тамо више није чист. Мало место, без перспективе развоја, у коме не раде фабрике, постројења, једино постоје школе и амбуланта (неопходан минимум). То је место где су многи остали без посла, где нестручни професори раде у школама, али то ником није битно. Млади који и заврше факултет, не желе да остану тамо. То је атмосфера. Битка за битне положаје у тој средини је политичка углавном. А чим је политичка онда је и прво људска.

Али то су ти услови и нема се куд. Тако се живи и тако се функционише. Личне фрустрације и комплекси потискују се унутар себе, а за друштво се представљамо као свемоћни, исправни и за све лоше процесе кривимо друге. Родитељи криве наставнике, наставници родитеље. Ученици криве наставнике, наставници ученике. Наставници криве директоре, директори наставнике. Сви просветни радници криве министра за образовање, министар за образовање криви претходну власт.

Мала дигресија: На једном сам од београдских сплавова окружен Сузаном Манчић, познатом водитељком, Весном Југовић, власницом најпознатије манекенске агенције „Miss Yu“ и бившим мисицама, шминкеркама, козметичаркама. Стојим међу њима одевен само у слип-гаћице и одговарам на питања. Фоторепортери ми постављају питања, камермани снимају, док се оне смешкају.

– И шта момак са IQ od 160 тражи у свету моде? – пита ме Сузана..

Питање ме затиче неспремног.

– Желим да докажем да лепота и памет иду заједно! – одговорих прво што ми је пало на памет. Видим смејуље се у жиријy.

У јакој конкуренцији стотинак момака из Србије и Црне Горе , прођем ја у првих 12 и уђем у финале такмичења за „Mister Yu 1999“. У финалу, наравно, нисам постигао неки успех (било би и превише с обзиром на то какав ми је нос) али нисам ни могао (не због носа) него је, верујете ли ви мени и избор за најлепшег момка у тадашњој Југославији био намештен. Стварно чудно, је л`? Победио је један доктор по струци, син познатог београдског кардиохирурга. Зашто баш он? Па, зато што смо чули да је његов отац имао шушке (или утицаја). Свеједно. У сваком случају, причало се да је момку подметнуто да сноси све трошкове на светском такмичењу за Mister World (иако су за то биле добијене паре и овај јадничак није требало ништа да плати). Кад се вратио са Тајланда и Немачке где се такмичење одржавало, укапирао је да је намагрчен, па онако огорчен, оку-

пио је све нас „Мистере-финалисте“ на једној вечери, позвао медије и испричао целу причу јавности како су га зајебали. Шта ћеш. Све има своју цену. Непоштено је однео титулу најлепшег, али је зато поштено платио путовања по свету.

А шта је у ствари тај IQ? Фамозни коефицијент интелигенције није ништа друго него способност решавања одређене врсте задатака. Мој IQ мене сврстава у домен генијалне интелигенције, али моја постигнућа у животу не говоре баш у прилог тој чињеници. Наравно, ту су и објективне околности које су спречиле презентацију тих интелектуалних потенцијала. Мама, тата, па опет, мама, тата, њихово успешно непрепознавање мојих потенцијала, неулагање у исте и истовремени притисак да се преузме њихов начин егзистенције. Успели су. Успели су да ме претворе у једно исувише обично дете, емотивно преосетљиво, друштвено повучено, комуникативно инхибирано дете, неспособно да искористи живот и све његове могућности.

Тај IQ не говори ништа о томе да ли ћемо бити срећни у животу, а самим тим је и недовољан показатељ квалитета једне личности. Такође и усмерења– у ком правцу човек усвршава своје урођене потенцијале. Имам га, али хвала лепо, нити сам члан МЕНСЕ, нити то желим бити. Из принципа.

Успео сам у животу, био сам у финалу избора за најлепшег Југословена 1999. године, сликао се за новине и скупио лепо искуство захваљујући мом другу Едину, познатом новосадском фотографу, на чији сам се наговор и пријавио на ово такмичење. А то што сам се уочи кастинга у Београду четири дана узастопце пржио у соларијуму, а то због чега нисам спавао целу ноћ пред „наступ“, потрошивши литру јогурта и пола литре киселог млека да угасим ватру на својој кожи’? Е, хвала, други пут нећу.

Но, да се ми сада позабавимо питањем границе између неуспешности и успешности. Јако је битно повући исправну границу између ова два антагонизма. Прво и прво, то је једна врло субјективна категорија. Ми сви различито поимамо и доживљавамо појам успешности. Шта за мене значи бити успешан, или шта за сваког од вас значи? Сада ћу да изнесем своје виђење успешности.

Успешност је нешто чему сви тежимо. Успешност је мало мутан појам, успешна реализација процеса је много чистији појам. Успешно реализовати процес, то је циљ и сврха живота. Реализовати своје реалне потребе значи бити успешан, а када смо успешни онда имамо и разлога да будемо срећни. По дефиницији ТРА срећа је процес реализације реалних потреба уз одбацивање иреалних потреба. То значи да једино реализацијом својих реалних потреба ми можемо бити срећни.

Срећа је процес, а успешност је услов среће. Ми можемо реализовати своје потребе успешно или мање успешно и од тога зависи да ли ћемо доживљавати

срећу или не. Да ли ћемо и колико успешно реализовати своје потребе као интелигентна бића зависи од више фактора, од реалности перцепције, тј. сагледавања, од свеобухватности тј. колико смо способни да сагледамо себе, своје усмерење и своје окружење довољно широко, од прилагодљивости, тј. од способности да се прилагођавамо константим променама у динамици постојања, и интерактивности, тј. од способности да остваримо адекватну комуникацију са ентитетима који могу да нам помогну или служе за реализацију сопствених потреба.

Довољно је да у само једном од ових фактора не функционишемо оптимално, па да угрозимо нашу успешност. Јако је лако бити неуспешан, то бар није никакав проблем.

Морам још једну разлику да повучем, разлику која је врло очигледна, а нема ко да је објасни. Опет вам кажем, свако ко је човек мора да греши, то сви знамо. Нисмо савршени и увек ћемо правити грешке, то је неминовно. Бављењем ТРА научио сам већ на почетном нивоу са лекцију која носи назив „Право на грешку као основа оптималног функционисања“. Ту се каже да је могућност грешке у било ком процесу природна последица непостојања савршенства. Конститутивни фактори права на грешку су свест о постојању грешке, свест о корективности грешке, свест о профитабилности грешке и обавеза коректуре грешке. Код оптималног функционисања прихватамо постојање грешке као саставни део несавршенства процеса уз пуну свест о приоритету одговорности. Код приоритета одговорности на првом месту се увек налази „ЈА“ јер сваки човек, уколико оптимално функционише преузима пуну одговорност за свој живот и своје постојање. Наравно, с обзиром на то да у сваком процесу постоје и суучесници и околности који утичу на реализацију процеса, одговорност за грешку не може бити само на приоритету „ЈА“, него је у мањој и већој мери и на суучесницима и на околностима (пошто и суучесници преузимају или би требало да преузимају своју одговорност за процес, уз напомену да су суучесници на другом, а околности на трећем месту). Свест о корективности грешке подразумева свест о томе да се свака грешка може поправити. Чак иако због грешке неки процес потпуно пропадне, отвара се могућност неког новог процеса који ће захваљујући искуствима претходног бити знатно савршенији. Свест о профитабилности грешке је последица сагледавања узрока и последица грешке чиме се усавршавају сви процеси аналогног типа. Обавеза коректуре грешке је природна последица прихватања свести о личној одговорности за свој живот из чега произилази и тежња да се сопствене грешке коригују и да се извуче већа корист од грешке него што је сама грешка учинила штете.

Док сам раније размишљао о успешности, пала ми је на памет разлика између људи који сносе пуну одговорност за свој живот и оних који одговорност за свој живот приписују Богу, судбини, звездама, шољи кафе, пасуљу и осталим махунаркама. Шта се дешава код оних који су свесни своје одговорности и оних

којима су животи унапред одређени– рекли су им где ће да погреше, јер неминовно и једни и други греше? Када погреши човек који прихвата одговорност за свој живот, он сагледа која је његова заслуга у томе што је одређени процес у његовом животу пропао, и ако реално сагледа грешку у следећем сличном процесу, он исту грешку неће направити. Када грешку начини човек који нема основну свест о личној одговорности и којему живот одређују спољашње силе, он ће то стање прихватити ставом „тако је морало бити“, „таква ми је судбина“ или „ко зна зашто је то добро“. И он је сагледао тај процес, али са погрешне основе. Све што му се дешава, дешава се зато што тако треба, или мора бити и он нема никакву могућност да нешто мења. И следећи пут када се нађе у сличној ситуацији, он ће направити исту грешку јер „неко то тако жели“ и како год да је „добро је јер ко зна зашто тако треба“ и ту нема говора о коректури грешке. Зато једна особа утиче свесно на свој живот, док се другој особи ствари у животу дешавају. Јебеш живот у коме нам се ствари у животу дешавају без нашег непосредног утицаја. Наш живот, а без нашег утицаја. Фуј.

Отприлике такво беше мамино детињство у породици из које је она побегла у Нови Сад да настави школовање у средњој школи, само да не би гледала оно срање међу родитељима у кући. Вратићу се на њу кад буде било потребе.

Тата Бранислав је син јединац, рођен 1948. године у Новом Саду. Од своје друге године живи само са мајком која је избацила његовом оцу ствари из куће, сазнавши да се овај швалера, истовремено отклонивши друго дете када је била у четвртом месецу трудноће. Замало да Бранислав не буде јединац. Замало да ја не будем лепкарош. Замало да ме не удари мождани удар. Замало да не оболим од мултипле склерозе. Замало да не напишем књигу. Замало да останем непознат...

Мала дигресија: Боли ме кичма. Не знам шта да радим са њом. Пуцкетају пршљенови целом дужином. Скроз сам је разглавио. Нагло сам у 14. години почео да исправљам своју већ формирану криву кичму. Када не бих имао свест о томе да треба да је исправно држим био бих новосадски Квазимодо јуниор. Мој ћале је Квазимодо сениор. Боли ме кад седим, боли ме кад стојим. Најгоре ми је када се пробудим, све док се поштено не истеглим.

Мој отац је тако растао сâм са мајком која је била специфична. Кажем специфична, јер не сећам је се добро да бих могао да је реално проценим и опишем. Имао сам 14 година када је умрла од најтежим мукама и боловима од последица пушења кад јој је услед тромба одстрањена десна нога. Не сећам се прича о њеном детињству, њеном заљубљивању, о њеном односу са мушкарцима пре и после раскида са дедом. Баба Милка је била мушкобањаста жена, умела је и добро да попије и за једну жену била је груба. Без длаке на језику, врло ауторитативна личност. Имала је тај крут став– све је морало бити по њеном, као да она све зна и као да је

на тај начин одбијала сваку могућу сарадњу. Живела је од данас до сутра. Сећам да је у време док сам још био мали умела да потроши целу своју пензију за пола месеца и тада би се увек „гребала“ од своје сестре која ју је увек извлачила из шкрипца.

Али су се зато сваког почетка у месецу куповале по 5-6 пица у пицерији за сваког од нас да би се обележио тај дан када стиже пензија. Мој деда је био шваперчина и није имао много времена за свог сина. Своје неприсуство уз сина компензовао је повременим материјалним давањима. Јака компензација!

Деда, зашто се као отац ниси мало више бавио са својим дететом, овим мојим оцем, можда бих ја сада имао мање проблема са њим и можда ништа од овога не бих проживео, да си му ти био мало бољи отац, да си му се посветио више. У време док смо сестра и ја били мали, само би понекад покуцао на прозор и оставио неки поклончић у виду чоколаде или чајне кобасице. Ни за унуке није имао времена. Можда се и плашио да уђе у кућу и да проведе неко време са унуцима и својим сином. Могуће да је био „неадекватан“. Али не могу то са сигурношћу да тврдим јер ми та бледа сећања нису довољна да бих реално и поуздано могао да проценим ћалетове родитеље.

Мој отац је растао без свог оца и то га сада кошта. Није осетио фигуру оца, није имао пред очима модел оца, био је ускраћен за један битан емотиван однос у развоју сваког детета. Многи људи су одрасли без једног од родитеља, па су ипак комплетно сазреле личности и нико због тога није ускраћен из њихове близине. Индивидуална је појава да ли ће неко успети да преброди такав очигледан недостатак као што је одрастање без једног од родитеља. Можемо ли оправдати нечији лош однос према детету тиме што је и сам као дете одрастао у једној емотивно ретардираној средини? Када би свако дете које је одрасло у лошој психолошкој средини када постане родитељ и само стварало неадекватну психолошку атмосферу за развој своје деце или када услед тога не би било у стању да оснује сопствену породицу, онда би било оправдано рећи да је узрок лошег родитељства обавезно у несрећеном детињству. Али пошто то није случај, сваком „узорку“ треба прићи индивидуално и свеобухватно. Дефинитивно постоје лоши предуслови за развој детета у таквим околностима, али из тешких ситуација тек излазе и ојачавају људске личности. “Што те не сломи, то те ојача“...

Мој отац се мучио са школом. Два пута је понављао разред у средњој школи. Генерално није марио за образовање. Морам да истакнем да није смањених интелектуалних потенцијала, али повежите то са непотпуном емотивном ситуацијом и одрастањем само уз једну, генерално грубу, али према њему попустљиву мајку. Другари су га у школи звали Буца, јер је Буца још од раног детињства био добрано „тапациран“. У средњој економској школи га је привукло лоше друштво, младићи

који су се забављали по кафанама, умели добро да се напијају, туку и све остало. Не верујем да је као дебели момак са изразито кривом кичмом и погуреног држања икада у адолесцентском периоду имао девојку. Не, он је превише мало самопоуздања имао да би своју мушкост исказивао на тај начин. Која је основна разлика између жене и пива? Па пиво ти, кад га пожелиш, никад неће рећи, не.

И зато је он узимао алкохол у руке и на тај начин се развијао као личност. По данашњем његовом функционисању, закључујем да није имао нарочите циљеве у свом животу. Могло би се рећи да је преузео мајчин модел, тј. да је живео од данас до сутра, без планиране перспективе. Некако је завршио ту средњу школу. Не својим трудом већ уз помоћ своје тетке која је као наставница потегла многобројна познанства да би њен сестрић завршио претешку трговачку трогодишњу школу и отишао у војску. Из његовог друштва многи су своје јетре изједене од алкохола оставили у посуде са формалином, да нас опомену како завршавају људи који претерано конзумирају алкохол. Један кум му је умро од рака, други се више пута лечио у Вршцу, а многи су спас од бесмисленог живота нашли на новосадском Новом гробљу. Буца је имао ту срећу да није баш превише претеривао у пићу као његови другари. Ипак је он био породичан човек.

Тешко ми је да реално сагледам оца и да уопште пишем о њему, јер ја га мрзим. Мрзим га зато што мислим да је много допринео мом тренутном стању, мојој болести. И схватам донекле да он тренутно није у стању да живи боље. Или неће да живи боље? Не знам више шта тај човек хоће, а шта неће. Не знам више ни шта ја хоћу. Он је човек који једино показује знаке живота кад осети мирис јела, цигара или кафе. Никад није имао хоби, у смислу да је одлазио са другарима негде. Лажем, ишао је на пецање. И кафане су посећивали. Док је радио у једној робној кући, сећам се, долазио би са посла, ручао, одспавао обавезно, лежао испред телевизора и то су углавном биле његове активности у току дана. Колико сам га помно и детаљно проучавао! Једини циљ био му је само да се добро наједе– меса, шваргле, џигерњаче, сланине, чварака и пихтије из фрижидера и да после тога запали једну цигару.

Неко ће можда рећи: − Па зар се није бринуо о вама, деци? Бринуо се о нама само толико да и ми имамо да поједемо. Много се бринуо о нама док смо били мали, а са нашим одрастањем све мање и мање, јер су расли његови проблеми које није решавао кад је требало.

Дете у тим раним фазама свог развоја још није у стању да закључује самостално и на свет гледа претежно очима родитеља, тј. прихвата некритички све од ауторитета. Тако смо и ми пасивно расли и упијали то што се дешава у нашој породици између маме, тате и бабе. Како смо расли тако смо полако увиђали и дефинисали односе у породици и тако смо стали на мамину страну одвајајући се

од оца. Његова комплетна комуникација са мном који долазим из школе била је отприлике:

– Здраво. Јеси дошао?

Шта јеси дошао? Као да не види, то ме је толико нервирало да сам му једном за дивно чудо одговорио:

– Нисам! Јао, како је полудео и почео да се дере на мене. Није се уопште мешао у наше школске обавезе. Није имао чему да нас научи. Прост човек – једење, спавање, пушење, пијење и прављење срања по кући.

Он је био као онај зец из вица који је стајао уредно у реду за пиво испред продавнице кад је дошао медвед и угурао се испред њега и свих осталих животиња које су чекале, да би узео своје пиво. Зец се наљутио и онако из реда се продерао:

– Ало бре! Како то идеш преко реда?

– Ко је то рекао? – мрско погледа медвед уназад. Зека се сагнуо, ћути, не сме ништа да каже медведу.

После тога животиње и даље чекају и долази вук преко реда и узима пиво на благајни:

– Шта је ово, бре? Не можеш преко реда да идеш! – продера се зец.

– Ко је то рекао? – окрете се вук уназад. Нико се не јавља, сви ћуте, зека ћути.

Ћуте они и чекају свој ред, кад долази ти и лисица преко реда да узме пиво.

– Ало бре? Докле више овако? Чекај у реду као и сви! – продера се зец изнервиран што стално неко иде преко реда.

– Ко је то рекао? – окрете се лисица љутито.

Опет сви ћуте, храбри зека се скупио у реду и ћути...

После набавке пива у продавници отишао зека кући онако љут, отвара флашу за флашом и после 5 флаша стоји зека онако испрсивши се испред огледала и дере се по соби:

– Шта ко је рекао?... Ја сам рекао!!!

Е, то је отприлике био мој тата... Храбри зека...

Покушавам да описујем само суштину, само ствари које су пуцале када смо се нас четворо одвајали једни од других. По форми били смо породица. Потпуно разједињени. То личи као да свађујем кривицу на друге, а ја, као што знате само желим да будем што реалнији у сагледавању свог живота, јер не иде ми у прилог да се лажем и да живим у неистини. Не знају се тачно узроци обољења званог мултипла склероза. У болници су доктори мојој мајци рекли да има 27 потенцијалних

узрока настанка болести, али који тачно и колико којих од њих, на то медицина још увек не може да одговори. Болест је ту, за њу мора постојати узрок, а ја узрок нећу да тражим међу звездама, већ ту на Земљи, у мени и мом окружењу.

Не стиже се ни до једног резултата случајно. Све што сам у животу постигао, постигао сам зато што сам или добро или лоше чинио. Како сам могао и да очекујем другачије резултате од оног што ме је снашло кад сам дувао лепак три године, крао, држао ригорозне дијете? Реалност која је била лоша заменио сам са илузијом која се чинила лепом. У реалности ништа није ишло по моме, у илузији све је било мо моме.

И сада, то нарушено здравље, темпирана бомба у телу где се скоро сваки потрес плаћа, стоји као опомена у мојој свести. Верујем да је то и кључ мојег здравља, ако није, кључ је моје пропасти. Опомена која ме стално тера да тежим што релаксиранијем функционисању. Они који немају ту бомбу у себи у мањој мери су изградили способност прецизне перцепције својих реалних потреба, јер они ако се изнервирају неће да дрхте или да им клецају ноге. Ако се напију или преморе, немају осећај дрхтања руку и клецања ногу зато што су им тела физички отпорнија на негативне процесе. Моје тело јесте. Оно ми одмах покаже кад нешто не ваља, дакле, или се сав тресем или ме кичма боли, или ми ноге отежају и још хиљаду пропратних ствари које ми јасно дају до знања да треба нешто да мењам. Ви можете и да се напијете – отрезнићете се, да се заморите – одморићете се, да се нервирате – проћи ће вас. Ништа ја то више не могу без драстичних последица. Зато вероватно некима изгледам цепидлака и ситничар, јер изгледа како никад нисам задовољан, како свему налазимману, како све критикујем, а то све из простог разлога што желим да победим ову болест. Иначе, генерално верујем да никад није толико добро да не може бити боље. Тражим длаку у јајету, што би се рекло, и то људи одмах осете кад ме упознају. Ипак, мали број људи је знао од какве болести болујем. Из практичних разлога нисам говорио о њој, јер многи су то погрешно протумачили, неки су побегли од мене, неки су почели да ме сажаљевају. Не због себе већ због њих самих. Нисам -до сада – желео да свако зна са чиме ја живим. Сада је ситуација другачија, мање ми значи шта други мисле о мени. Битнији ми је мој став о свему. Ако се неко не покаже спремним да сарађује са мном због дијагнозе, онда је и боље што је на делу показао да није заслужио да будемо заједно.

Мала дигресија: Ако и не успем, посебно у науци, гледаћу да ме свет запамти по томе што сам први открио и у литературу увео појам „Бедин комплекс“. Фројд је увео добро познати „Едипов комплекс“, а ја ево уводим „Бедин комплекс“. Сад ћу вам објаснити. Беда, један од мојих другова из детињства, има неких мањих психичких несугласица, па ми се као будућем психологу поверио искрено. У последње време има само девојке које у њему виде Бога, које му се

потчињавају. Прво је једну слатку малу, али глупу, вукао за нос годину дана. Ишли су на места на која је он хтео, водили љубав када је он хтео, на начин на који је он хтео. Нећу да залазим предубоко у његову интиму (постоји кодекс понашања психолога: „Никоме не причај интимне ствари из живота својих пацијената“). Но, постоји једна мала цака, он није мој пацијент, он је мој друг, тако да смем да износим његове интимности.

Каква је то била веза, најбоље говори што на А4 формату папира, донео одштампану слику са компјутера, коју је претходно сликао дигиталним апаратом. На слици је била она слатка мала (дефинитивно глупа) како му фелацио. Он сликао, обећавши јој притом да је слика само за њихову архиву. Сутрадан ту слику показује својим другарима. Доминација. Тако он функционише у односима са девојкама. Функционише, док је његова последња.

Седимо тако у једном кафићу и причамо. Причамо нешто „невезано“, како би то рекли у жаргону. Мени је у то време био трип да са свима причам искрено, да покушам да им укажем на нешто у чему сам сматрао да греше. Мислио сам да сам – сада када сам мало упознао функционисање интелигентног бића и проширио своје видике– компетентан и потребан као такав људима са којима сам у блиском контакту да им помогнем. Заборавио сам само једну врло битну ствар при томе, а то је да се не може помоћи оном који не жели да му се помогне.

Није ми се свиђало у то време какве Беда ствара односе са девојкама, па сам му пар пута то и споменуо. Просто сам желео да се већ заљуби у неку девојку, да нађе неку вредну поштовања, неку која у њега неће гледати као у Бога, као успешног, згодног, познатог новосадског шмекера који иде на сва популарна места и познаје све људе из света моде, уметности, политике, музике, него неку да га воли због његових истинских људских квалитета. Желео сам да видим како би функционисала веза са неком девојком која се осећа једнако вредно као он и која му не би попуштала, која би имала свој став. Моја је грешка што сам занемарио тренутни ступањ његовог развоја и опсесивну потребу да гради само везе као с оном слатком малом . Наравно, његово је право на различитост. Одакле ми право да осуђујем друге! Сам никад не бих урадио онако како ми неко соли памет– поготово у вези са девојкама. Ако се Станиславу не свиђа пихтија, зашто неком другом не би могла да се свиђа?

Препоручио сам му другарски да растури те, из мог угла површне односе, и да проба да нађе потпуно нову, непознату девојку, девојку са којом би морао из почетка да се упознаје. Толико лепих девојака хода Новим Садом, он прилично згодан момак, не би му било тешко, кад не би сам себе кочио. Све је то њему било јако добро познато, но у својим везама које је створио, већ се знала структура и хијерархија односа. То је, иначе, генерални проблем свих нас. Људи гаје ко зна

какве односе међусобно, само да не би морали да изађу у ново друштво и створе неко ново познанство. Нова познанства носе ризике од потврђивања сопствених несавршености које други, познати нам људи увелико прихватају и трпе. Нова познанства носе потребу прилагођавања и усклађивања са новим, непознатим људима. Задовољавамо се старим, макар и неадекватним, али познатим односима, само зато да не бисмо морали да ризикујемо пред сопственим несавршеностима, и да се мењамо и прилагођавамо потпуно новим односима и људима. Са чиме је то повезано?

Вероватно да је у питању мањак самопоуздања и поверења у себе да бисмо растурили везе које су испуниле сврху свог постојања, и сада нам као такве више нису потребне, од којих више не можемо имати користи, већ само штете. Због старе добре изреке: „Боље ишта него ништа“, ми често одржавамо истрошене и испразне везе, иако осећамо да то више није то. Како да знам да ли је нешто друго добро или лоше за мене, ако то не пробам? Како да знам каквог су укуса жабљи батаци, ако их не кусам? Неки их хвале, неки их куде, али шта то мени значи? Извините, нисам пробао. Само они људи који себи не дозвољавају право на грешку могу тако да размишљају и не смеју ништа да пробају док претходно не чују од мноштва људи потврду о безопасности или поузданости неког процеса или интерактера. И ја сам један од њих. Имам свест о томе, али ипак и сам функционишем тако, јер немам храбрости да прихватим личну одговорност за свој живот и чекам дуго и сумњам у исправност своје одлуке све док не закасним и док „не оде последњи воз“.

Тако долазимо и до Бединог комплекса. Свестан је он да би му годило да упозна нову девојку, да му је то и потребно, али каже:

– Није ми тешко да смувам девојку и да спавам са њом, али шта ћу после кад упалимо светло и када ми види шлауф (читај сало) око струка?

Он се боји шта ће она (будућа, потенцијална) рећи за оно мало сала око струка. Јао?! Па, Беда нам није савршен?! Шта ћемо сад? Како погледати девојку у очи после тог сазнања да ниси савршен? Ако се те твоје слатке мале са све своје пола киле шминке, нагузњацима, насисњацима и ко зна чиме све још не стиде да се скину голе, зашто би се ти друже стидео свог шлауфића?

Беда је иначе изразито спортски тип, одличан кошаркаш, а само у последње време због динамике „посла“ – мора да посећује до касно у ноћ разне концерте, ревије, журке, отварања локала, промоције и слично– нема више толико времена за рекреацију и спорт, па се мало, и под одећом (верујте неприметно) опустио око струка.

Значи, Бедин комплекс је када се човек из страха како ће га партнер доживети после прве ноћи, не усуђује ни да приђе потенцијалним партнерима за „дуге

стазе“. Запамтите ово, јер за његово увођење у психологију кроз пар година бићете захвални Станиславу Б. Димитријевићу, човеку који га је први открио и дефинисао. Браво, ја! Са 35 година у себи ћу имати једну неизлечиву болест, поред себе издату једну популарну књигу, а иза себе откривен један поремећај личности у психологији. Шта ће ми бољи почетак? У ствари, то и није прави почетак. Да није болести, ја не бих имао о чему да пишем, тј. да није било срања, дрогирања и лоших емоција, никад не бих оболео. Значи, да није било Бранета и Зузане који су ме створили и који су ми понудили услове за развој такве какве сам имао, свега овога не би било. И тако, захваљујући њима, ја сам сада способан да креирам свој живот онако како ја то желим.

Сагледавајући мог мушког родитеља, а на основу његовог тренутног функционисања, закључујем шта је могло у раном детињству толико да наруши његово самопоуздање и свест о карактеристикама сопственог пола. Прво морамо сагледати свет око нас, запазити неке ствари, проценити их као добре или лоше и на основу тога онда правити селекцију онога чиме ћемо желети да се бавимо у животу. Ако нам је перцепција реална и на основу ње одлучимо да се бавимо стварима које су нам стварно потребне у животу и да их реализујемо, као продукт настаје срећа и ми смо задовољни својим животом. „Један проб`о, па се усро“, очигледно не спада у реално сагледавање животних процеса, Није чудо да са таквим ставом човек не може да задовољи своје потребе и не може да буде срећан. Он може да реализује своје не потребе, то бар није тешко. Пушити, пити, кињити ближње, осуђивати друге за своје неуспехе, омаловажавати све много је простије него бавити се собом.

Враћам се тати. Он је као што сам рекао, био окружен људима сличним себи, успешним људима у професији којом су се бавили, ждерању алкохола. И, као што сам рекао, многи ти његови пајтоси морали су се преселити се на нову адресу: 21000 Нови Сад, Руменачка бб. Без поздрава одлепршати на небо. Али многи другари су и живи. Један се бавио свиме и свачиме, држао је бутике и слично, да би се на крају задужио превише и сада ради за другога. Један је захваљујући богатом наследству материјално одлично ситуиран, али крај себе никад ниједну жену није имао. Један се пар пута неуспешно лечио од алкохола у Вршцу, променио три жене, али се на крају опет вратио алкохолу. Један толико гласно прича да се не можеш од њега дођи до речи. И мој отац је имао доста тога. Наследио велику њиву у предграђу коју је испарцелисао на десетак плацева и продао. Имао је свој локал и продавницу здраве хране, а сада и он ради за другог, на проценат (сад ја кажем: „проб`о, па се усро“). Превози руске салате, кечапе, мајонезе и ајваре. Није умео да буде свој газда. Лакше је да само извршаваш оно што ти се каже. Не мораш да размишљаш и пуно да се трошиш.

У том нашем локалу, у време док смо имали продавницу здраве хране, доживео сам `97. године и четврти мождани удар. Такозвани нêми мождани удар.

Том приликом изгубио сам моћ говора. Пред крај радног времена, сећам се била је пуна продавница муштерија, кад је одједном мој језик почео да губи осетљивост и почео да изговара неке неразумљиве гласове. О, како сам се био јако уплашио! Муштерије нешто питају, ја мумлам. Чим је и последњи купац изашао, закључао сам продавницу, упалио своја кола и правац Неурологија. Отишао сам тамо да тражим помоћ, покушао да им објасним на свом неразумљивом језику како ми се стање погоршало, те да сам пре три године имао први мождани удар, али одговор дежурног лекара је био да немају сад слободних кревета и да дођем сутра ујутру да ме приме на болничко лечење. Сећам се да сам тешког срца отишао кући и тамо затекао сестру и док сам покушавао да јој објасним на свом „немуштом“ језику шта ми се управо десило, почео сам да плачем. Плакао сам од бола у души и од немоћи да себи помогнем. Да ли је могуће да нико не може мени да помогне? Зар ћу сутра опет да идем у болницу на лечење кортикостероидима? Да ли сам изгубио моћ говора заувек? Плакали смо заједно сестра и ја, загрљени. Она из сажаљења, ја од бола и немоћи. После толико преживљених тешких момената, толико борбе са непознатом болешћу, сад када имамо и наш локал и добар посао, после три мождана удара, тешких резова из корена, промене друштва, исхране, толико вежбања, одрицања и чувања, сада ми се опет враћа немоћ. После проживљених годину дана напорног живота и рада у Грчкој, сада кад смо напокон своје газде, кад напокон радимо нешто за себе и оно што волимо, кад имамо сопствени динар. Да ли опет поново треба да пролазим кроз ову борбу? Шта ћу још доживети? Зар никад нећу имати своју породицу и прилику да будем отац другачији него што је мој био? Шта сам ја крив? Зашто баш мени? Што баш ја?

После неколико минута емотивног пражњења у друштву сестре, не знам ни дан-данас шта се десило. Ваљда је дошло до избацивања терета кроз плач и сузе и одједном – вратила ми се моћ говора. Какво олакшање!?! После сат времена пакла, одједном је опет све било на свом месту, као да се ништа није ни десило. Опет сам могао да говорим нормално, нисам замуцкивао, језик ми је нормално функционисао. Олакшање, неверица, зар је могуће да се све повратило за само сат времена? Како сам само стрепео да то није пролазна срећа. Са једне стране– одахнуо сам – поново је све океј, а са друге стране био сам ужаснут, откуд ми опет мождани удар? И ако је могао тако изненада ,да дође и оде, хоће ли онда ускоро опет да ми се врати?

Сећам се да је то био период повећане одговорности, јер је посао са продајом здраве хране тек кренуо и велика већина бриге око свега пала је на моја леђа. Ваљало је разрадити продавницу. Отац се ослонио на мој квалитет, и само би долазио пред крај смене да убере пазар. Набавка робе колима по свим већим центрима у Београду и широм Војводине, потом транспорт и унос робе, па сортирање робе, исписивање цена. После тога цела једна смена рада у продав-

ници са муштеријама. Било је то за мене дванаесточасовно радно време. Требало је привући муштерије: људе окренуте здравом начину исхране, макробиотичаре, вегетаријанце, дијабетичаре, спортисте, труднице, оболеле од разних болести. Требало их је не само привући, већ и задржати. Знањем, квалитетом асортимана и љубазношћу ваљало је испуњавати свакодневне захтеве захтевних муштерија. Био је то изазов за мене, видео сам захвалност у очима тих људи којима бих својим саветима помогао при избору намирница за њихове потребе. Прочитао сам пуно књига, штампали смо разне рецепте и делили смо их муштеријама. Направили смо праву малу зелену оазу здравља, напунили локал цвећем и пузавицама, један звучник је био у локалу, а други на улици. Пуштали смо лагану класичну музику. Желео сам да нас људи препознају по услузи. Свађао сам се често са оцем који је био дрвосеча по питању сензибилитета, говорио сам му да због купаца који троше пуно пара и желе да имају све на једном месту, морамо имати и разне врсте алги, сојиних сирева, разних врста хладно цеђених уља и остале намирнице које се не продају свакодневно, али које се морају имати зарад тих „специјалних“ купаца који воде рачуна о својој исхрани. Био је то веома напоран период у мом животу. И тај притисак је, чини ми се, оставио трага на моје нарушено стање.

Али како је могуће и шта се то догоди у мозгу да у року од сат времена изгубим моћ говора и да се после плакања и избацивања те неке психичке тензије све врати на своје место? Како то физиолошки објаснити, у једном тренутку функционисање мозга се мења, толико да изгубиш моћ говора, а у следећем све се враћа на старо и говор опет нормално функционише?

Мала дигресија: Када се друштво скупи на паприкашу или рибљој чорби, одмах је ту и „ватрена вода“. А када се мало алкохол помеша са крвљу и адреналин прокључа, онда и окови пристојности спадну и расположење се поправи, а држава и Слоба постају кривци за све. И онда се кука и нариче, под паролом „доброг зезања“, пљује се по држави и лошим условима живота док се човек не испразни мало. Оде се кућама и где се наставља несрећна судбинска прича на планети Земљи, у земљи Србији . Неко други је увек крив. Ми смо заслужни за оно што је добро у нашим животима, али су зато други криви за оно што је лоше.

Но, погледајмо мало боље данашње педесетогодишњаке, да не буде да су сви изгубљени у простору и времену. Динамика се у последњих стотинак година у свету јако променила. Пожурили смо у сусрет вештачкој интелигенцији, путујемо на Месец, сурфујемо на интернету, мобилни телефони само што не кувају белу кафу, деца седе пред сега-мега игрицама. Почели смо да губимо оне људске квалитете, оно што нас је пре чинило срећним. Имали смо чист ваздух, мање болести, мање стресова. Некад је човек имао много мање и био је много срећнији, данас човек има много више и много више је несрећнији. Како неко може звати оно што се дешава са планетом − напретком човечанства. Сеча шума, реке загађене, озонске

рупе, глобално загревање атмосфере, много болести. Је л` то напредак? За мене је то колапс, победа ирealних потреба. Победиће егоизам. А егоизам ће нас и уништити. Кад нас дохвате ултраљубичасти зраци неће бирати између дебелих и мршавих, богатих и сиромашних, жутих и црних. Биће то, на жалост, чист доказ да у богатству не лежи моћ, већ само привид моћи, јер ће исто завршити и богати и сиромашни. Да ли неко уопште види даље од свог тањира? Да ли неко мисли о будућим генерацијама? Може ли неко да упореди Земљу пре сто година, данашњу планету и планету за сто година? Какво је то лето кад ја будем на Сунцу од 15 до18 часова на Дунаву, а сутрадан сам ко пијан, не знам где се налазим колико ме боли глава? Неће последице штетних Сунчевих зрака доћи одмах и неће ракови да вам се шетају по кожи чим изађете на Сунце. Негативни ефекти ће се кумулирати у вама, утицати на вашу плодност, продуктивност, рад унутрашњих органа док не достигну критичну тачку и негде не пукне. Док не осетимо на својој кожи, апели здравствених радника и савесних људи немају никаквог утицаја. Шта се нас тиче што се лед отапа на половима када је то далеко од нас, шта нас се тичу заразне болести у Африци које харају кад је тај континент далеко од нас, или шта насе се тичу људи који се међусобно истребљују у грађанским ратовима у државама за које једва и да смо чули?

– Колико троугао има страна? – питају многе Американце на њиховим улицама. Можда, четири! – одговарају неки од њих.

– Једну – каже нека Американка.

– Која се валута користи у Великој Британији? – Одговор је: Шта је то Велика Британија?

И тако много питања која се постављају просечним Американцима, одговоре можете наћи на Јутјубу, ако укуцате „stupid Americans“

Ми као део целине не смемо да затварамо очи пред оним што се дешава на глобалном плану, на другом крају планете, на другом континенту, у другој држави, у другом граду, или у суседном кварту, суседној улици, или суседној кући. Можда смо сви међусобно одељени зидовима, улицама, километрима, границама или океанима, али сви ми делимо исту судбину на овој планети, исти ваздух удишемо, исту воду пијемо, исто нас Сунце греје.

По Беловој теореми о суштинској квантној међуповезаности која говори о томе да смо на субатомском нивоу сви повезани, а за чији доказ је он још 1964. године добио Нобелову награду, свачија појединачна еволуција утиче на целокупну еволуцију и целокупна еволуција утиче на свачију појединачну еволуцију што дозвољава поставку принципа „све утиче на све“. То у пракси значи да је мени стало да мој колега Пера (други Пера) напредује на факултету, јер ће само ако напредује моћи боље да закључује својом главом, поставља паметнија питања,

тражи више од професора, свеобухватније сагледава њихове добре и лоше стране, апелује на њих да буду активнији, а на колеге ће да делује стимулативније и самим тим ће дићи активности на катедру за психологију на виши ниво. Ако људи са катедре за психологију буду напредовали, онда ће они то своје напредовање пренети и на своје колеге са других катедри, тако да ће напредовати цео филозофски факултет, а чим цео филозофски факултет буде функционисао на вишем нивоу, отвара се могућност и да цео новосадски универзитет напредује и све научне институције које су повезане са њим, а са тим наравно напредак научних институција на простору Новог Сада мора да има утицаја и на све остале просторе бивше нам дивне земље Југославије. Наравно да сам Пера неће то моћи сам да произведе, али Пера на Филозофском факултету, Велибор на Машинском, Снежана на Хемијском, Растко на Музичкој академији, Мирослав на Саобраћајном и наравно мој друг Голди, вечити студент историје, сви заједно учинићемо нешто на општем напредовању (добро, можда Голди ипак неће). Али само преко појединачних еволуција надграђује се свеукупно постојање. И то је принцип. Надградњом свеукупности надграђује се појединац. И онда нећемо доћи до тога да нам један Слоба загорчава животе десетак година. Ко га је поставио? Ко је гласао за њега? Ко га је пустио да ради све то што је чинио? Ко га се бојао? Ми.

Размислите о принципу „све утиче на све“.

Динамика живота је таква да се човек мора прилагођавати променама које се дешавају око њега и то у циљу што бољег преживљавања. Посебно добро то знамо ми, људи са Балкана. Ратови, инфлације, незапосленост, глад, необразованост, болести.

Мала дигресија: Примећујем разлику између атмосфере на факултету и атмосфере напољу. Март. Време је претерано лепо. Пролеће у правом смислу. Филозофски факултет у Новом Саду је смештен поред Дунава. Температура око 20 степени. Напољу се осећа вишак расположења. Тако је лепо бити на ваздуху, а ја унутра, у згради где се осећа мирис учмалог академског схватања живота. Или се то три пива из мене јављају, или сам ја у праву. Ипак морам бити на предавању да бих замазао очи професору како ме његово предавање занима. Знам како се скупљају плусеви у очима професора, али мени се сада лута Дунавским кејом. Разлика између потреба тренутка и потреба перспективе. Растерећена шетња по прелепом пролећном времену насупрот тежњи да на што лакши начин положим још један испит. Побеђује ипак потреба перспективе и ја седим на предавању из „психологије двојезичности“ док се моја колегиница са леве стране жали њеној колегиници са леве стране како нешто смрди на алкохол. Не смем више ни да дишем! А само три пива сам попио. После пола године опет сам припит. С обзиром на то да сам слабе толеранције на алкохол и та три пива су довољна да овладају мојим мозгом.

Нисам пијан, али ми је лепо. Ништа ми више не може привући толику пажњу, колико ми значе сопствене мисли. Сад сам сâм себи на првом месту и ништа ме не може избацити из тог стања. Мој професор личи на пацова и знам да ће ми он опростити због овог грубог поређења кад буде читао ову књигу, без обзира што је он шеф катедре за Психологију и мој ментор што се тиче мог убрзаног студирања. Он се труди да буде занимљив и да нам одржи пажњу, али сви смо бирали тај предмет као изборни предмет само зато што смо чули од претходних генерација да се тај предмет јако лако полаже. Али ако ће тај учмали академски живот да ми загади потребу за нормалним односима са људима онда хвала. Не желим да се титула професора дистанцира од титуле „бити човек“. Бити професор тражи улагање одређеног времена али и бити молер исто тако тражи улагање времена. Свакодневно. Развој способности се исто подразумева и код професора и код молера. Професор развија своју способност комуницирања са студентима и осталим сарадницима, молер развија способност комуницирања са клијентима и осталим сарадницима. Професор убеђује студенте да је оно што он прича исправно, молер убеђује клијенте да је оно што он уради исправно. Квалитет извршеног посла код молера је очигледан, док је код професора то ипак у домену осећаја пријатности студената који прате та предавања да им професор пружа адекватне информације и да их стимулише за изучавање те области. Потребни су нам обоје и излишно је упоређивати те две области. Подједнако су нам важни обе.

Не може се у припитом стању писати књига јер ти мисли беже на неке друге стране, што трезни људи неће схватити. Мисли се пребацују са објекта на објект, оне се роје, не можеш их контролисати и стварају једну слику света која је улепшана. Али то није реалност. Да јесте онда би било нормално бити стално под утицајем алкохола и стално гледати живот са лепше стране. Реалност обухвата у себи све аспекте постојања, и добре и лоше. А алкохол нам даје нереалност.. Илузију снаге, храбрости, искрености, он одвезује завезане језике и топи срца окована ледом. Понекад га треба конзумирати тек толико, да видимо колико још опуштенији у животу можемо бити.

Добро је понекад нагурати мало храбрости алокохолом да би се решио неки проблем који нас тренутно мучи, а за који немамо довољно храбрости у трезном стању да га решимо. У том тренутку је можда океј да се мало потпомогнемо малиганима, али не би смело то да прерасте у општи принцип приступа проблемима. Јер проблема и тешких процеса у животу има толико да би један човек који нема довољно самоопоуздања морао по цео дан да буде припит, тј. храбар и отресит. Јетра то не жели. Питајте је, ако ми не верујете. Она више воли јогурт, сок, млеко, чак и кафу, али не воли алкохол. Сигурно не превише алкохола.

У периоду свог младалаштва волео сам и да попијем. Знате како то већ иде, морате се показати пред друговима, девојкама, доказати своју независност, бити

свој, оригиналан, надркан, сигуран, надуван, опасан, леп, посебан. Ако то већ ниси природно, онда пошто још нису измислили пилуле за самопоуздање, ту су разна природна и вештачка помагала. Пилуле за самопоуздање, како се тога још нико није сетио? За све постоји лек, али за оно психолошко, оно заиста најпотребније, нема помоћи. Ту сам ја, психолог. Да помогнем вашој деци, да вас научим како да стимулишете вашу децу шта треба да раде. И наравно, по овој књизи, шта не треба да раде.

Док нисам опљачкао оно атомско склониште био сам примеран дечак и један од најбољих ученика у школи, вуковац наравно. Увек сам ишао по школским такмичењима из математике, физике, саобраћаја, хорског певања, стоног тениса и других активности. Две бронзане медаље на општинском такмичењу из познавања саобраћаја и вожње бицикла. Већ са 11 година сам бранио боје своје школе у стоном тенису. Наступао сам на такмичењу из гимнастике, такмичио сам се за школу и са младим извиђачима на Фрушкој гори, са 11 година сам био и трећи у Новом Саду у пливању 50 метара краул. Да не причам о такмичењима из прве помоћи и рецитација. Тренирао сам различите спортове. Прво џудо, па стони тенис, пливање, стрељаштво и гимнастику у основној школи. Током средње школе тренирао сам ватерполо једно време, па после фул-контакт и на крају сам прешао на дување лепка. Данас тренирам само Тоитсудо рју аикидо, школу самоусавршавања, захваљујући којој сам се и опет поставио на своје ноге, извукао из немогућег и почео боље да функционишем. То ми и омогућава да на ногама и врло успешно и активно живим са дијагнозом мултипле склерозе, неизлечиве болести.

У основној школи сам био вуковац, у средњој школи сам имао просек 2,50, једва сам пролазио разреде, ишао сам чак и на поправни из српског језика, поправљао сам у задњи час све своје оцене на двојке. Као да сам био два потпуно различита човека. У основној школи међу најбољим ученицима у генерацији, у средњој школи међу најлошијим. А захваљујући аикидоу, јачању самопоуздања, и после свих здравствених перипетија и пропадања, сад сам опет најбољи студент психологије.

Увек могу да копам канале, ако не успем на факултету – то ми је била идеја водиља. Покушати, само то је било битно у том моменту, кад сам се напунио позитивном енергијом, кад је хумани приступ и филозофија Тоитсудо Рју Аикидоа почела да обузима моју психу. Али, како да надокнадим 16 поена заостатка које носим из средње школе, јер сам имао само 24 поена од могућих 40, а на студије психологије конкуришу само најбољи ученици. Значи морао сам да урадим пријемни одлично, не бих ли надокнадио мањак из средње школе. Припремио сам се жестоко, први пут у животу сам заиста знао шта желим у животу. А то је заиста леп осећај!!! И урадио сам одлично тај пријемни испит, али ипак нисам успео да

надокнадим мањак, јер су и други кандидати добро урадили пријемни. Био сам 108 на листи, а само 70 кандидата се прима на студије психологије. И шта сад?

Појавио се тада неки човек, наводно мамина веза. Он је радио на новосадском универзитету и мама ми је после разговора са њим предложила да се у септембарском року упишем на Катедру за словачки језик, такође на Филозофском факултету, па ћу после првог семестра писати молбу деканату да се пребацим на Катедру за психологију. А онда ће моја веза одрадити свој део посла.

И тако, уписах се ја на Словачки језик, па мама ми је Словакиња, ваљда баратам и ја мало матерњим језиком, а и њима је фрка да им не угасе Катедру због недовољног уписа студената. Лепо мени, лепо њима. И зовем ти ја моју „везу“ да сад он одради свој део посла.

−Добро вече, господине! Станислав овде. Ево, уписао сам се на словачки језик, као што сте рекли... Шта ћемо сад да радимо?

−... Па... види... Ништа... Иди сад до декана и испричај му све шта си хтео... то, мислим...најбоље да сâм одеш тамо и да на лицу места видиш...

− ...??? – шок, неверица. Јел то помоћ преко везе? – нисам могао да верујем шта тај човек прича.

− Хвала на помоћи, до виђења, пријатно! Јебала те твоја веза, кево! – лупих слушалицом. Како сад да се упишем? Каква је то помоћ? Који је он курац, бре, кад не може да помогне?

Он је курир на Универзитету, велика фаца! Мајко мила, да ли је могуће да си ми њега представила као везу, као некога ко може да ми помогне? Да ли је могуће да ћу сутра стварно морати сâм да одем до декана да га молим, без икакве шансе да услиши моју молбу? Али то је једино што је још могло да се учини у том тренутку. И би тако...

−Добар дан, хтео сам да Вас замолим нешто – сваки педагог и психолог чуо је за великог професора педагогије др Грандића, тада на месту продекана Филозофског факултета. Није ме ни удостојио погледом, задубљен у папире на свом столу.

− Да? Кажи– рече равнодушно.

− Ја сам се уписао на словачки језик зато што ми је један човек рекао да могу после да пишем молбу и да се пребацим на психологију. А пробао сам у јуну да се упишем на психологију, али нисам успео да уђем у првих 70.

− Па ништа, онда... Следеће године...

− Али рекао ми је један човек који ради на Универзитету да могу да пишем молбу да се пребацим на другу групу.

– Који човек?

– Господин Ђурић – рекох, последња сламка спаса да се позовем на неког, било кога.

– Ко? Ђурић? Курир?! Па, он је курир, побогу, шта он има теби да каже о упису факултета?

– Па, ја бих, уствари, јако волео да студирам психологију...

– И ти, као и многи...

– Али, господи..не – кнедла је већ почела да ми се скупља у грлу. Ако изађем одавде, онда ме чека следећа година... А следеће године ће бити исто.... Како год урадио пријемни, нећу успети да надокнадим мањак из средње школе...

У том моменту улази једна жена у канцеларију, ставља папире продекану на сто и окреће се ка излазу.

– А ти? Шта теби треба? – у пролазу се окрете ка мени.

– Ја сам пробао да се упишем на психологију, али нисам успео, па сам уписао словачки, али бих хтео да се пребацим на психологију... – све у једном даху, само да ми не оде, а да не пробам.

– Ништа, пробај следеће године! – и напушта просторију.

Усне ми дрхте, криве се, готово је са контролом емоција. Сузе ми крећу, тешко ми је. Први пут да заиста знам шта хоћу у животу, а сад испада да не могу. Већ видим себе како напуштам факултет необављеног посла.

– Нема следеће године!!!!!!!!... – продерем се напуштајући канцеларију, све ми је мутно пред очима, пролазим брзо поред оне жене и цео живот ми пролази кроз главу. Отац, мајка, школа, лепак, шлог, аикидо, болест...

– Стани!!! – позове ме она жена. Дођи овамо! Уђи у моју канцеларију! Шта ти је, бре, дете?

Десет минута нисам могао да дођем себи, седео сам у канцеларији, јецао пред њом, све ми се скупило, а жена ме је само посматрала сажаљиво и ћутала.

– Ајде, смири се... Шта си се тако потресао? – упитала ме је после пар минута.

Уследила је цела моја животна прича, скраћена верзија овог романа.

– Ајде, остави ми твој индекс и донеси ми сутра папире од лекара, па ћемо да пишемо неку молбу... Ваљда је са тим папирима желела да потврди истинитост моје приче, али могу рећи да ми је ипак улила неку наду. Дочекаћемо већ и то сутра!

Сутрадан долазим са папирима, улазим у њену канцеларију, а она вади мој индекс и даје ми га. На месту за одсек, прешкрабано стоји словачки језик и књижевност а додато поред тога психологија. Ја не верујем, а она се смеје.

– Успели смо... Она је била Мирјана Станивуковић, секретар факултета, правник по струци, моја добра вила. Била је довољно моћна да може да тражи од декана да ме упише. Она је била моја веза, ако хоћете тако. Веза коју до тад уопште нисам познавао.

Какав сплет околности.... Да ја у одређено време одређеног дана одем до продекана да молим. Да он буде сам у канцеларији. Да ме не избаци одмах напоље, него ме је пустио да стојим код њега не обазирући се на мене. Да у тим тренуцима уђе ОНА. Да ме ОНА у пролазу погледа и пита шта ја радим у канцеларији. Да ме заустави кад сам већ био напустио продеканову канцеларију. Да ме саслуша како грцам од плача десет минута. Да пожели да ми помогне. Да оде до декана да тражи услугу за непознатог момка...

Заиста невероватно...

Мала дигресија: Улази 25-годишњи клептоман у самопослугу. Тек понеки купац унутра, а он као и увек, пошто му мајка тамо има отворен рачун, успут мора обавезно и да украде неку ситницу. Само неке ситне ствари које могу у џеп да стану, а да се не примети. То више онако из разоноде, надмудрујући се са продавачицама где год му се за то укаже прилика. Чисто да не заборави свој стари занат од кога је некад малтене живео, јео, облачио се и излазио са друштвом. Наравно, погрешна процена је учинила то да се он нешто дуго нећкао, оклевао да ли да украде ратлук или чоколадицу, што није прошло незапажено, те га је једна продавачица приметила док је стављао ратлук у џеп у празној самопослузи.

– Вади тај ратлук из џепа и излази напоље! – рече она срдито.

– Госпођо, у реду је... ништа ја... мало па, ето...?! – насмеја се он.

– Како те није срамота !!! Толики момак, а краде ратлук који кошта 11 динара и 76 пара !?!

– Свака част госпођо. Добро, ухватили сте ме. То ја више онако, из спорта... – рече клептоман док је излазио из продавнице. Пријатно!

Тај клептоман што краде ратлук од 11,76 динара сада седи за столом и пише књигу. Смилујте се људи, помозите једном дечку, купите ову књигу! Купите и две у случају да вам се једна од силног читања исцепа или да желите неком да је поклоните! Поклоните је пријатељима, поклоните је и непријатељима – сви ми треба да напредујемо. Помозите једни другима, купите моју књигу да могу остатак живота безбрижно да проведем. Унапред захвалан, вечито на услузи, моја маленкост, мистер Лепак.

Дефинитивно ће нешто у скорије време морати да се учини у психолошкој струци. На факултету влада хаос, неорганизованост, предавачи су испод сваког критеријума, никаква селекција се не врши. Постати психолог може свако ко научи унапред позната испитна питања из 25 предмета. Изучава се литература од пре 50 година, писана за потребе других поднебља и других услова живота. Не постоји практични рад за све 4 године студирања, осим писања пар семинарских радова који ни не заслужују спомињање, а углавном се све препише од претходних генерација, само се промени на насловној страни име студента. И ми онда после чисто теоретских изучавања треба да пређемо на праксу, где су динамика и услови много другачији и тежи, од оних који су наведени по уџбеницима. Ми треба да се суочимо са живим човеком, болесним, неуспешним, агресивним, депресивним, а пре свега несрећним, који гаји и трпи дугогодишње проблеме у породици, у школи, на послу, са здрављем, понашањем, емоцијама. Животом у целини. Како да човек који је изучавао само литературу написану пре 50-ак година и то на другим просторима, из времена док су психолози проучавали понашање пацова у лавиринтима и мајмуна у кавезима, стане „лицем у лице“ са неким ко је тотално изгубио усмерење у животу и лута без циља, нарушавајући притом квалитет живота и себи и другима? Како да га погледа у очи, како да га саслуша и разуме? Не само да га слуша и клима главом у знак подршке и одобравања и да као записује белешке и да му на крају препише неки седатив, него да му да неке нове углове сагледавања, да му препоручи нека од могућих решења, да му помогне да сагледа своју улогу у свему томе и да заједно напредују. Психолог ће помоћи човеку тако што ће му омогућити свестранији увид у проблем, а човек ће помоћи психологу тако што ће му својим јединственим приступом животу обогатити искуство и помоћи му да и он научи од човека неке и те како добре обрасце мишљења и понашања.

Зашто све ово причам? Зато што са факултета излазе психолози који нису имали правих реалних искустава, које још нико није добро продрмао, који су завршили факултет учећи напамет, а без икакве потребе о коректури, о свестраном сагледавању, који су само празни настављачи постојећих теорија о човеку, без способности личне иницијативе и надградње, који свој први јавни рад имају тек на дипломсклом испиту, а ни ту не смеју да позову ни најмилије да их гледају јер се боје јавног наступа. Већина њих излази са факса са дипломом и великом илузијом да су они сада изнад обичних људи. Тиме су практично купили себи положај и сигурност да само они смеју да се баве другим људима, и нико други не сме да се бави њиховом функционалношћу. Боже мој, па они су психолози! Имао сам прилике да упознам много младих људи, претежно девојака, јер је однос мушких и женских на факултету психологије 9:1 у корист девојака, којима се тресу руке док пуше цигаре, већина их нема реализоване ни љубавне везе и не делују као људи од којих би ја пожелео неку помоћ.

Да ли сте размишљали некад о питању помоћи? Шта је она и како функционише? Свима је јасно да човек не може сам у животу да се развије и да обезбеди своју егзистенцију и да је веома повезан са другима који га у почетку хране, облаче, купају и уче да се што више осамостаљује, да би на крају постигао одређени квантум индивидуалности који ће му омогућити да успешно реализује своје реалне потребе. Колико је потребно сарадње и повезаности са другима да би се само положио један испит на факултету? Морам прво да присуствујем предавањима да бих стекао утисак о предмету и професору, и за то постоје одређени услови. Морам показати одређени квантум поштовања према професору и другим студентима тиме што нећу реметити његов рад. Морам од некога и скрипте и књиге набавити да бих имао одакле да учим и на крају, под условом да не морам ни од кога да преписујем на испиту, морам испоштовати тог професора какав год да је, јер ми само он може потписати да сам положио тај испит. И онда могу да кажем да сам „сâм“ положио испит, а не размишљам са колико сам људи морао да будем у контакту и да тражим помоћ да бих реализовао само једну од својих реалних потреба.

Конкретан пример сам доживео недавно када ми је група од три искомплексирана психолога одузела заслужено добијену стипендију од једне стране невладине организације у којој су радили као координатори. Та стипендија која је у то време била у висини 1000 немачких марака била ми је једини извор прихода са којом сам покривао трошкове школовања, литературе и по који одлазак са девојком у биоскоп. До те стипендије сам дошао тако што сам реаговао на оглас у новинама и послао „Шведској индивидуалној помоћи“, тако се звала та невладина организација, своју биографију и доказе да ми је отац незапослен, а да мајка не живи са нама (што иначе није истина, али тако се на овим просторима долази до школских стипендија и кредита). Свим кандидатима су родитељи или незапослени, или су сахрањени тако да их старе баке издржавају, или не живе са родитељима, па и ако живе толико им смање месечне приходе да ни бољи веце папир тиме нису у стању да купе. Онда чекају и моле Бога да неко други не смисли нешто боље и да их тиме не истисне са листе. Ја сам у ту сврху написао у својој биографији како сам оболео од једне тешке болести (што је донекле тачно), како певам у јеврејском хору (што је, такође, тачно) и како се успут бавим неким друштвено корисним хуманитарним радом (што није нетачно).

Примали су 25 студената хуманистичких наука и изабрали су мене да будем једини представник рода са кобасицом и два јајета у гаћама. Блажен међу женама. Вала сам и заслужио. Био сам једини који је на својој групи у року дао све испите и то са врло високим просеком од 8,53. Када сам отишао да се упознам са људима из те организације речено ми је да је једини услов за добијање стипендије тај да се 2-3 пута месечно долази на радионице са децом које је спроводила та организација. Требало је само бити присутан и посматрати њих, „савршене“– свршене психологе

како раде са децом од 5 до 15 година. Ту су биле неке радионице за обучавање деце на компјутерима, компјутерски програми за описмењавање деце и радионице на којима су обично бојили, цртали, правили маске, сецкали итд. Већ од самог почетка сам привукао доста деце онако како се једино то и може учинити са децом тог узраста, искреношћу. Успут сам им за Нову годину глумио и Деда Мраза и на тај начин само навукао себи проблеме на главу.

Деца су ме прихватила најбоље од свих стипендиста који су, такође, присуствовали тим радионицама. А онда, одмах после Новогодишњих празника почели су моји проблеми. Сваки пут када бих се појавио на некој радионици сва деца би престајала са својим дотадашњим активностима, лепила се за мене и зачикавала ме. Могу мислити како је то утицало на тамошње „стручњаке“ када су им се прекидале радионице мојим доласком.

Сећам се, једном приликом у соби где су се држале радионице, седим на столици окружен децом. Једно дете ми седи на колену, други ме штипкају са свих страна, неки ме чепају по патикама, једна девојчица пише моје име и имена мојих „измишљених“ девојака на табли, а Милана, стручњак за односе са људима, седи сама у углу те собе и посматра. У том тренутку мени је било јако непријатно што ја као полу-психолог одузимам свршеном психологу ауторитет над децом. Седи та савршена сама у углу, чудећи се наглас:

– Чиме вас је Сташа тако привукао? Но, директан одговор није добила. Одговор би могла сад тек да добије. Милена, деца не падају на то да ли имаш диплому факултета или не, не можеш их тиме купити, јер су деца ослобођена предрасуда. Деца осећају и прате свој осећај и имају поверења у њега, све док постепено не прихвате схватања и предрасуде старијих који им то намећу и док не пређу на само логичку компоненту перципирања реалности. Тада они престају да буду деца, јер чим приме илузије и обмане старијих улазе у свет ограниченог односа према реалности. И тако деца губе своју спонтаност, оно што их највише краси.

То је оно људско у нама што многи запостављају, а деца се једино на то могу упецати. Или си у стању да им се прилагодиш или то ниси, диплома ту не представља ништа осим парчета папира, на коме не пише колики си човек. А за коју годину ћу и ја имати ту исту диплому, па ћемо онда моћи равноправно да разговарамо о неким стварима који се тичу наше праксе (ако будеш смела, Јецо, да ме погледаш у очи, пошто си све време док си ми давала отказ и одузимала стипендију, гледала у под) Навела си један бедан разлог због којег сте ме као избацили, али у ствари вас је пекло нешто друго. Нешто што не можете да схватите, зато што немате то у себи. Људски приступ вам фали, приступ који ни један факултет неће уградити у вас. Могу ми они одузети 500 марака, јер су ме избацили на пола стипендије и вероватно их доделили себи, јер Швеђани који их финансирају

наравно неће бити обавештени о томе. Они ће и даље уплаћивати новац за 25 стипендија, само што ће једна ићи у џепове наших драгих психолога који су увалили своја дупета у добру организацију и ту зарађују добре паре. Једина моја грешка је била што им се нисам улизивао, а схватио сам још много раније какав су они тип људи, сујетни и ташти и на положају. Требало је да им причам како имају лепе фризуре, како ми се њихови мобилни телефони свиђају и запиткујем их стално о неким безначајним стварима, чисто да бих им хранио сујету, него што сам се фокусирао на рад са децом, желећи што боље да упознам дечје функционисање.

Тај кобни тренутак, узет као разлог мог суспендовања од примања стипендије, десио се на дан када је требало самостално и на своју иницијативу да почнем да водим радионице са старијим основцима. На тим радионицама желео сам да кроз разговор упознам начин на који они сагледавају своју перспективу, где виде себе и колико су свесни личне одговорности за све процесе у свом животу. Управо из разлога што сам и сâм у тим годинама почео да губим своје усмерење и што сада чиним не бих ли исправио грешке почињене раније, у њиховим годинама и касније. Лако је скренути са пута, тешко је вратити се на њега.

Јавио сам се десет минута пре почетка радионице да нисам у могућности да дођем јер сам преуморан, извинио сам се уз логично објашњење да сам цео дан провео на факултету, у некој трци, те нисам способан да адекватно водим ту радионицу коју сам сâм мислио да водим и организујем. Мојим недоласком на исту, нисам реметио никакву динамику рада са децом, јер су они и онако сваки пут радили углавном са лепком и маказама, а лепка и маказа, хвала богу увек има, и увек могу да раде оно што и иначе, да сецкају и да лепе. Деца су чула да сам спремао неку радионицу за њих и на једном од следећих наших сусрета молила су ме да почнемо што пре да радимо по том питању, а ја сам им обећао да ћемо стартовати чим ми прође априлски рок на факултету. Чак су ми деца и узела број телефона да се чујемо и договоримо, али сам у међувремену добио отказ и тиме је онемогућен мој први самостални рад са неком групом. Бар сам остао чист према тој деци, без обзира шта су им ови навели као разлоге моје суспензије, и немам за чиме да жалим. Можда су ми они узели тих 500 марака са којима сам планирао да одем мало на море које нисам видео још од `96. и да купим пифлу за саксофон али ми нису узели оно што је у мени, и уз помоћ чега сам се тако добро повезао са свом децом. То неће никад моћи, а то је највредније. Ја ћу наћи други извор прихода, али ово искуство и моја тежња за напредовањем само ће ми помоћи да дођем до циљева. И наравно да ћу учинити све да из овога извучем више користи него што имам штете, а то ћу моћи само ако боље сагледам реалност, друге људе, признам своје грешке и коригујем их.

Мала дигресија: Обећао сам свом 11-годишњем брату од тетке да ћу му дати 1% зараде од ове књиге зато што ми је доносио воде да пијем док сам био код

тетке на селу и писао књигу. Силно бих волео да могу да испуним дато обећање, волео бих и да могу многима да помогнем, али своју децу, када их будем имао, сигурно нећу навикавати на нерад, већ ћу од њих тражити што више индивидуалности, нека се сами сналазе. Нека ударају и главом о зид ако треба, јер мислим да је погрешно децу уљуљкивати у лажну сигурност типа „све ће то мама и тата за тебе учинити“. Када дође време да дете у потпуности преузме одговорност за свој живот биће несигурно и увек ће тражити ослонац у другима, а то није добро. Моја деца неће добити ни драхме од мене. До 18. године пружићу им услове за развој, а после 18. ништа.

Почетком `90-их када је цело друштво из кварта пошло у средњу школу, кафић „Пинк Пантер“ је постао наша база. „Пантер“ је у то време био врло популаран кафић у граду, један од посећенијих, у који су излазили лепе цупике и добри фрајери. Било је ту и гангстера и мафијаша и ситних криминалаца, све што је било нормално у то време. Већина мојих другара су били лоши ученици и једино где су се могли уписати била је добро позната Машинска школа, стециште лоших ученика који ипак желе да имају какву-такву средњу школу, а не могу нигде другде да се упишу. Школа се налазила преко пута моје куће. Знате, ученици Машинске школе у току свог школовања имају и редовно одређен фонд часова које проводе у „Пантеру“, у случају да им се не свиђају класична предавања. Тада се одлазило на пиво, на покер-апарате, билијар, флипере и видео-игрице уз које се много лакше сваривало градиво из тешких и досадних машинских предмета. Нећу ни спомињати рубрику у дневницима са оправданим и неоправданим изостанцима. То јест, ипак ћу их споменути. Не може се стећи прави увид у ученике средње Машинске школе, ако се не завири у тај део дневника. Када би се сабрали сви њихови изостанци у току школовања и рецимо претворили у динаре, мислим да би било довољно да се врати дуг Југославије према свету. А постојало је и још увек постоје девојке које иду у ту школу. О девојкама из Машинске најбоље говори један виц:

– Знате ли како се деле девојке у Новом Саду?

– Па, на лепе, на паметне и на оне из Машинске!

И тако су скоро сви из друштва у коме сам се кретао ишли у машинску, хемијску, или саобраћајну школу, наравно трогодишње смерове. Нико од нас се данас не бави својим занимањем, наравно ни ја. То може да говори само о стању у друштву и о (не)могућностима које оно пружа за запослење у струци, или о незрелости детета да са 14 година правилно одабере чиме би се бавио у животу. Мислите о томе.

Значи, „Пантер“, друга кућа од моје, свима нам је представљао уточиште. Само нам је било важно да обијемо неку видео-игрицу и да покрадемо жетоне из ње или да заглавимо кључ у билијар и тако играмо по цео дан док и то не би про-

валили, па би мењали системе. Били смо безбрижни, срећни и насмејани. Да сам то време које сам провео у „Пантеру“ искористио за учење могао сам паралелно још једну школу да завршим. Била је ту једна екипа конобара са којима смо се стално надмудривали. Крали смо им пиће из шанка, магацина, уносили своје пиће у кафић, забављали се по цео дан са само једним жетоном. Кад би нас провалили, онда би неко од нас добио забрану уласка у кафић у наредном периоду. Чак сам понекад и дувао лепак у сред кафића. Било је ноћи и када смо после пијанчења и преспавали у „Пантеру“, немоћни да се вратимо својим кућама. Сећам се да сам једну ноћ заспао на неким плетеним столицама са својим другом Гоцом. Пробудио ме је хладно-мокри осећај међу ногама. И тако упишан вратио сам се кући.

Мала дигресија: Једне вечери доселио се у наш кварт неки астролог. Дошао један друг и каже нам да идемо сви у кафић поред „Пантера“ – он седи тамо и свима гледа у длан. Одосмо ми тако, а он стварно, онако мали, ситан, крупних, напућених усана. Гледа у длан једном по једном. А ми сви у реду чекамо да чујемо шта то важно има да нам каже.

– Ти га само дркаш! – каже он мом другу Марку, а ми сви падосмо од смеха јер стварно, ми га никада са девојком нисмо видели, само је играо оне покер апарате, навијао за Партизан и пушио. Увек исто обучен, намргођен, рекло би се ментално оивичен.

– Ти си се ударила овде – и покаже тачку на леђима. Наша другарица само одрично замаше главом у неверици и рече како се стварно ударила у отворен прозор тачно ту.

Твоја мајке има проблеме са венама – рече мени.

– А отац ти има проблеме са зубима. Не, отац мој, боље рећи, нема зубе!

– Ти си се у прошлости ударио овде! – и показа руком прецизно на тачку на мојим леђима поред кичме где сам се ударио пре пар месеци, оклизнувши се на залеђене степенице док сам излазио из куће.

–Ти би требао да се бавиш психологијом!

– Каква, бре, психологија? Ја и психологија?!? Само да завршим ову средњу школу, и мене школа више не види! Какав, бре, факултет? Па људи са факултетима продају робу по пијацама! Мани се ти тога!– помислих прилично сигурно.

– А и нећеш ићи у војску!

– Како, бре, то? Е, стварно сад претерујеш! Осамнаестогодишњи дечко пред завршетак средње школе да не иде у војску? – како то само лепо звучи, али практично немогуће. Не може се тек тако војска избећи, мада бисмо сви то волели у овим лудим ратним временима. Како, на који начин избећи војску? Многи су одлагали студирањем или неким назови болестима, или би отишли, направили неко

срање па се вратили и одложили служење војног рока на неко време, али нико није трајно ослобођен.

Да ли је могуће да неко ко те види први пут у животу, каже неке тачне ствари о твојим родитељима, чак и да покаже тачно на место где сам се ударио у прошлости. На основу линија на длану? Потврду да нећу ићи у војску, добио сам одмах после мождано удара који се десио тек годину дана након мог првог сусрета са астрологом.

Мој друг Бади је након што му је мајка умрла, добио писмо од ћалета док је био на служењу војног рока.

– „Ти ниси наш син, ти си усвојен из сиротишта. Ја не желим више да те трпим, тако да се не враћај кући, јер ово није више твоја кућа. Мајка ти је умрла, она те је трпела, ја не морам!“ – једноставно речено, додуше мало грубо, али ко зна шта се међу њима дешавало док је Бади живео тамо. После повратка из војске, упознао сам Бадија, 5 година старијег момка од мене, који спава по поткровљима зграда, јер га је отац избацио из куће. Добар дечко, причљив, комуникативан, отворен за све врсте психоактивних супстанци. Одбачен од оца, са сазнањем да му то нису били биолошки родитељи, отишли смо код астролога Ратка да му каже на основу длана да ли ће наћи своје родитеље.

– Не брини се ништа, наћи ћеш своје праве родитеље! – рече њему.

– А ја, а ја??? – искористио сам моменат да му још једном гурнем свој длан под нос.

– Ти ћеш се чути до Лондона! – беше одговор, кратак и јасан.

– Бићу познат??? А то би тако било лепо... – већ замишљам себе тамо негде, на висинама. Јер то је оно што ми, ракови у хороскопу, јако добро радимо. Маштамо.

– Али чувај се воде! – нисам га више слушао, мада ми је то мало утерало страх и опрезност увек кад се купам. Не скачем више у воду, али да пливам то сигурно нећу престати. Не могу без воде, ја сам рак у хороскопу и волим да пливам више од свега.

И тако одосмо Бади и ја до „Колевке“, дечјег сиротишта у Суботици, на основу изјаве његовог „оца“ да су га они усвојили одатле.

– Нимаку Дритан – рече мој друг и пружи ми руку. Драго ми је, ја сам Шиптар. Моји родитељи су били студенти из Приштине у Београду у време када су ме направили и добили, и нису могли да ме одгајају, па су ме оставили у сиротишту.

Какав шок, одгајан као Србин целог живота, а са 25 година сазнаје да је уствари чистокрвни Шиптар. Тада сам тек разумео ту његову изражено јаку вили-

цу, тамну јаку косу и велики орловски нос. Добио је име својих родитеља, и тада на сцену ступа Ратково пророчанство.

Не брини се, наћи ћеш их! На основу очевог имена, назвао је приштински 988 и добио списак бројева под тим именом. Кренуо је да зове и нашао свог биолошког оца у Приштини тих дана, иако он живи и ради већ годинама у Белгији. Отац му је испричао зашто су га оставили у сиротишту, извинио му се, и како год већ, договорили су се да се нађу у Београду. Понудили су му да га воде у Белгију, где има још једног, две године млађег брата и млађу сестру. Показао ми је слику брата, био је пљунути он. На братов пасош се и прошверцовао после до Белгије. Отишао је да живи у Антверпен ваљда, лепо су га прихватили његови родитељи. Нажалост, више ми се никад није јавио. Такав је био Бади, или Дритан, како већ. Мој добри друг Шиптар.

После мождано удара налетео сам једном на Ратка, нашег астролога, који ми је на том нашем првом сусрету предвидео да нећу ићи у војску. Позвао ме је да свратим до њега кући, а и ја сам имао много питања за њега, јер сам већ пар месеци радио у једној агенцији за некретнине, нисам зарадио ништа, пошто се тамо ради само на проценат од продаје.

–Ратко, друже, помагај! Шта да радим? Нигде зараде, стално неки преговори, ценкање, наводно купци са парама, а увек се негде изјалови посао.

–Чекај! – отвори ти он неку дебелу књигу са положајима планета, погледа, каже:

– Имаш неку исплату 9. априла!

– Па то је за две недеље?! Није то тако далеко. Да ли је могуће тачно у дан видети шта ће се некоме десити? Значи отприлике 9 месеци нисам зарадио ништа и долази тај фамозни 9. април. Пада у недељу, а ја по распореду нисам био у обавези да дежурам. Шта ћу сад, боже мој, па погрешио је у старту. Како може сада да ми се деси да продам стан ако не радим у недељу. Али...

Тог недељног преподнева досађивао сам се у кући и почела је нека смарајућа прича са маторцима. Лево-десно, препирка, свађа, тешке речи.

– Марш у пизду материну! – залупим вратима и напустим кућу. Недеља преподне, моје друштво још спава, нигде никог на улицама. Шта ћу сад? Идем до агенције мало да издувам, тамо увек има неког ко дежура. Дођем ја у агенцију, јавим се колегама, директору и седнем за компјутер да видим шта има ново у понуди некретнина, кад оно, зврррр, зврррр!!!

– Агенција за некретнине, изволите!

– Добар дан, потребан ми је хитно један стан до 13 хиљада марака!

– Добар дан! За те паре не може ни шупа у Новом Саду да се купи – помислих. Важи, сад ћемо да погледамо одмах! Чиста куртоазија, али ето, компјутер је излистао ипак цела два стана у понуди.

– Имамо два стана.

– Важи, идемо одмах.

– Директоре имам једну жену која хоће да купи стан до 13 хиљада марака.

– Важи, водимо је.

– Ево, то је тај станчић, дворишни за 13 хиљада.

– Важи, купујем га! – Идемо у агенцију да потпишемо уговор.

– Изволи 100 марака колико си зарадио продајом овог стана, Станиславе.

– Хвала лепо, директоре!

Ратко, мајку ти астролошку, погодио си! – Да ли је могуће да он у својим астролошким картама види моју исплату на тачан дан? То повлачи за собом много размишљања о човеку, о судбини, о слободној вољи, психологији, васпитању, планетама, религији, суштини.

Шта је онда човек? Да ли би нам сазнања из астрологије помогла да се боље опходимо према деци кад бисмо знали у ком правцу их треба усмеравати? Да ли постоји у астрологији предвиђање склоности ка злочину, па се може видети да ће се неко развијати као криминалац? Да постоји склоност ка педофилији? Склоност ка хомосексуалности? Склоност за наркотике? И докле је етично ићи у тим сазнањима?

После сам се једно време интензивније дружио са Ратком, све док ми није понудио своју „несебичну“ љубав. Породичан човек са троје деце мени другарски нуди да уради фелацио.

– Хвала лепо на понуди, али не, хвала! То сам већ једном пробао, зар се не сећате? – Зашто ми више нека женска не понуди фелацио?“

Ратко се, и поред свог знања из астрологије, презадужио и морао да напусти локацију бежећи од повереника, и од тада му се губи сваки траг. А толико бих сада волео са њим да дискутујем о дометима астрологије, да укрстимо копља, психолошко-астролошка. Остало је још само да се обистини Ратково пророчанство да ћу се чути до Лондона!

Свако од нас из кварта је тада упознао у средњим школама нове другове тако да се и мој круг људи које сам познавао ширио преко мојих другова. Велико друштво се окупљало у оном истом „Пантеру“ са разних страна. Из „Лолине“ и „Костине“ школе, са Детелинаре, све те групице тада су имале заједнички чинилац – „Пантер“. Било је ту разних секција, могао си да бираш у складу

са интересовањима, хоћеш да дуваш лепак, да се убијаш од алкохола, да се хулиганишеш по утакмицама или да крадеш где стигнеш. Или си могао као Тепша и Ратко бити пичкица. Шминкери који се држе под руку, свака длака на свом месту, а сваки део гардеробе маркиран. У то време нисам пристајао на то да будем шминкер, мислио сам да је важно показати свој идентитет, своју мушкост, анархичност, силност. И у време када сам био у минус фази био сам свестрано талентована личност, те сам био активан у свим секцијама; дрогерашкој, алкохоличарској, лоповској и фајтерској. Осим у шминкерској и штреберској.

Што се тиче дувачке секције, могу похвалити да сам њен оснивач у нашем кварту. После оног првенца у Београду, једини сам наставио да дувам активно и да улазим у тајне заната. Привлачиле су ме самоћа и халуце. Повлачио бих се ноћима у неки мрачни кутак, најчешће на Машинцу или у забавишту поред породилишта, популарне Бетаније, или иза куће, код диспанзера за плућне болести. Уз зид диспанзера за плућне болести сам систематски уништавао своја плућа удишући отрове. Каква иронија?

Сва та места су међусобно била у радијусу од 500 м. Ту сам налазио свој мир и ту сам безбрижно могао да се препустим илузијама, које ми је испаравање лепка у мозгу пружало. Халуцинације које су долазиле након неколико минута дувања, остављале су дубок траг на мене. Све је било савршено, далеко од тога да су све оне биле пријатне, али неки осећај савршености је владао мноме. Све је бивало онако како је мој опијени ум испрограмирао. Нисам дозвољавао реалности да ми се искези у лице и да ме подсети како сам ја, у ствари, један несрећни и несигуран момак. Одвајао сам се, макар на кратко од ње, и бежао у лажну стварност.

Тада сам утеху и сигурност налазио у кеси лепка. Мислио сам да ћу тиме променити реалност која је била болна и неподношљива за мене. Што је најгоре, ја је заиста и јесам променио, али тако што сам себе довео до ивице понора, до инвалидских колица и немогућности да контролишем пражњење својих црева и да морам да се испирам клистиром. Из једне реалности поремећених односа у породици и сопствене неспособности подношења таквих дугогодишњих односа, до реалности да се борим за сопствени живот, накљукан инфузијама, кортикостероидима и другим медикаментима.

Ипак, кад се окренем уназад, не могу да кажем да сам прошао најгоре од свих који су дували лепак кад и ја. Многи од њих су наставили са тим и после прешли на неке опасније наркотике, навукли се и много више потонули. Они нису добили жути картон као ја, али су неки од њих после пар година од мог првог можданог удара одмах зарадили црвени картон и испали из игре што се живот зове. Овај момак са више жутих картона још увек је у игри.

Полако су моји другари почели да се занимају за дување лепка и да ми у почетку само праве друштво док сам ја дувао. После неког времена, неки од њих су се осмелили и пожелели да пробају. Момке у тим годинама није тешко наговорити, млади просто желе све да пробају. Мало ко размишља о последицама. Мојим другарима сам објашњавао какав је осећај кад добијеш халуцу и да дувају стрпљиво док она не дође. Сећам се да су ме из зајебанције другови звали „Учитељ“ јер сам им показивао како да држе прст на кеси и да га гурају ка устима кад удишу, да би боље удахнули испарења лепка. Говорио сам им како треба да буде мир и тишина док дувамо и да треба да се сконцентришу на своје мисли како би призвали жељену халуцу.

Цека, Жена, Злоки, Чоки, Феки, Шаре, Даре били су само неки од момака који су завршили почетни курс код мене, али на жалост никада за то нису добили сертификат. То је био само део екипе која је у ситне сате одлазила кући напуњених устију жвакама да их родитељи не би осетили. Кесе, жваке и туба или кантица лепка су биле наш алат. Али друштво из Гагаринове улице или како су их популарно звали са „гаража“, је било у том погледу још луђе од нас. У данашњој политичкој терминологији они би били радикали. Њих је било 30-ак и редовно су дували на Машинцу. Купили би кантицу лепка од килограма и дували би заједно док је не би целу смирили. Нису сви који су долазили на Машинац и дували, многи се долазили ту само да би се смејали и да би зајебавали удуване улепљене будале које трчкарају по мрачном игралишту уживљене у неке своје фантазије, повремено се враћајући у реалност да би досули још лепка у кесу.

Једно сипање је био термин који смо често користили, а означавао је минималну количину лепка која је довољна да би се осетио ефекат лепка. Није лепак био толико скуп, колико смо ми били декинтирани, тако да смо били принуђени да делимо једну тубу или кантицу што је често доводило до свађа, а понекад и туча. Било је и гребања типа:

– Имаш једно сипање? Или би двојица дувала из једне кесе тако што би један дувао одређено време, а затим други, или док једног не удари халуца, па онда други.

И наравно, различито смо реаговали на дејства лепка. Неки би били агресивни, неки само гласни, док се неки од нас не би уопште ни чули ни видели, само би дували затворени у себе, не обазирући се на остале. Тако да су и у оквиру наше велике дружине постојале мање групице чији су се чланови међусобно боље слагали, одвајали од осталих и самостално у неком ћошку дували.

Три године непрекидног дувања тешко је сада ставити на пар листова папира. Тешко ми је да се сетим свих догодовштина са лепком, свих халуца које су ми се десиле. Сећам се само да сам кесу носио свуда где бих ишао. Дувао сам чак

и у школи, у граду, на разним концертима, утакмицама. На часу праксе у средњој школи, сећам се да су спајали неке отпорнике и диоде у коло, док сам ја са другом дувао течни нитро-лак и шетао се на релацији учионица-веце. Кад бих се надувао у вецеу, одлазио бих у учионицу и тамо дувао својим школским другарима у лице. Тада уопште нисам поштовао моје другаре из разреда. Они су за мене били сељаци, а ја сам користио сваку прилику да докажем своју надмоћ над њима, над децом од којих су пола њих, као што сам вам испричао, дошли са села, а неки су дошли као избеглице. Били су то углавном повучени момци, добри другари, никако нису били битанге које би правиле ексцесе. Најтежа реч за њих је да су можда били немирни. И у таквом окружењу сам се ја осећао доминантним. „Кад тигра нема и зец се осећа господаром“, – отприлике то је ситуација– ја у мом разреду.

Да ме је Капетанова којим случајем ухватила да радим тако нешто, не да бих летео из школе, него би ми сигурно средила да ме не приме више ни у једну средњу школу. Код ње ниси смео бити на часу са минђушом или са мало браде и бркова, да не говорим о дужој коси или сукњи до колена. Та Капетанова, која нам је једно време била разредни старешина, иначе професор математике, била је страх и трепет у школи. Била је ригорозна и заиста је много знања тражила од нас. У мом разреду све четири године константо биле се само две петице, две четворке, а сви остали смо се борили за двојку. Изгледала је, а и понашала се, као гестаповац. Ситна, али динамитна, у црном, дугачком кожном мантилу, стварно нам је задавала проблеме са том својом математиком. Рекао бих да је била ауторитарна личност, ценила је само рад и дисциплину и то онако како их је она замишљала. Нисмо имали права било шта да учинимо ван њених захтева. Није нам признавала право на различитост, нити си могао да саопштиш своје мишљење, могао си јој се само ушушкати у чмар. Никоме од нас, тадашњих мангупа, није тако нешто падало на памет. Боже мој, па ми смо од тога и живели тада, показати зубе ауторитету, пољуљати му величину или га бар изнервирати, било је једино важно. Било је пар полтрона који су се покорили њеном ауторитету и увек јој се смешкали понизно. Е, они су добро пролазили. Добро су пролазили јер су јој користили као тегови са друге стране ваге, да би их одвојила од нас, дала им оцену више, само да бисмо се ми осећали лоше и не би ли сломила ту нашу непокорност и дрскост. Она би им тако „наместила“ оцене да су они увек безбрижно дочекивали јуни, док је нас остале држала до последњег часа у неизвесности да ли ћемо поправити оцене. А многи су ишли и на поправне испите код ње.

Не знам поуздано коликом броју ученика је она отежала школовање у својој каријери али знам да је мом другу Едину дебело загорчала живот пославши га на поправни из математике у завршном разреду средње школе кад је требало да буде у Прагу и полаже пријемни испит на факултету за режију. Па чак и да није заслужио двојку из математике, требало је чисто из оних људских разлога да му

пружи шансу да бар покуша да се упише на студије, а не да на тај начин инхибира све потенцијале и велику љубав коју је Един показивао према филмовима, фотографији и филмској уметности. Превише је Капетанова допуштала себи, да у домену својих моћи – предмета математике, другима загорчава животе, да их шаље на поправни и да их руши на поправним испитима. Била је превише крута, или по њеном или никако. Имала је непримерене критеријуме, јер сам се ја код ње током све четири године једва некако на последњем часу изборио за бедну двојку да бих на Вишој школи за организацију рада, недељу дана после првог можданог удара, једва покретан са потпуно неупотребљивом левом страном тела, решио испитне задатке за десет минута и постигао максималних 100 поена. То су врло непримерени критеријуми да ученик са једва двојком код ње, поседује веће знање од ученика који су у другим школама имали петице из математике. Научила нас је математици, то јој признајем и захваљујем јој се јер, и поред свега, више ценим њену двојку, него да сам код других имао само добру оцену, а без знања. Али јој замерам што је ишла у крајност и није имала разумевања за случај као што је био Единов. Био би то диван режисерски пар, Емир Кустурица и Един Хоџић.

Не свиђа ми се тај принцип „увлачим-се-у-чмар-да-бих-добро-прошао-у-животу“. Да ли је и то квалитет који треба поседовати? Некритички прихватати и подржавати било шта што каже и чини неко од чије ћемо касније помоћи можда имати користи. У питању је процена личног интереса и такође недостатак свести о сопственој вредности чим се јавља спремност за учествовањем у процесима са којима се лично и не слажемо, али се то види као једини пут сопствене користи, али не развоја. Сматрам да је то назадовање.

Са друге стране, људима су потребни пратиоци, неко ко ће да се беспоговорно слаже са њиховим мишљењем и да беспоговорно следи њихове активности, па макар и са свешћу да он то чини из користи.

Али што ја опет залазим у дубине критичког сагледавања тренутног стања у коме се наше друштво налази? Ово није високоумна књига, ово је површна књига за површно читање, такозвано лако штиво. Да вам стоји у ве-цеу и да је читате док седите на шољи.

Мала дигресија: Седим тако једне вечери у дрвеној кућици у мом омиљеном забавишту, иако је по годинама давно требало да престанем да похађам забавиште. И дувам. Шта? Љепак, наравно. То је у оном фамозном периоду од 1990-1993. године. Такође у забавишту, али на другом крају, нека дечица се смеју наглас, ћаскају нешто. Нисам много обраћао пажњу на њих већ сам био обузет својим дувачким инструментом, али њихови гласови ми ометају концентрацију која ми је и те како потребна. Одједном ми неко од те деце протрчи и маказама ми одсече добар део косе. Пипам се – косе нема!

Јаој, боже! Како сам попиздео. А деца се и даље смеју, смеју се мени и својој подвали. Сад ћете ви видети, јебаћу вам мамицу! Излазим из кућице сав бесан, одлазим до једног мрачног ћошка и угледам једног дечака и девојчицу како нешто причају. Пришао сам дечаку, шчепао га за косу и питао:

– Где су она деца што су ме ошишала? Реци ми, или ћу ти главу разбити!

– Не знам, јааа... Нисам никог видео... мајке ми... Ми само ту седимо и причамо – промуца показујући ми руком на девојчицу до њега које је све то уплашено посматрала.

– Маму ли вам јебем! – рекох нервозно прошавши руком још једном по коси да се уверим да ли су ме много ошишали. Овог пута нисам осетио никакав мањак косе, свака длака је била на свом месту. Схватих тада да је то била само још једна моја халуџа.

– Извини... Све је у реду, само сам мало, знаш... – окретох се и покуњено удаљих са тог места. Било ми је жао те деце којима је то било можда прво мување у животу.

Морам признати да сам често дувао сâм. Колико год да сам имао широк круг другара и познаника, осећао сам да то није оно што ми је требало. Све је тада за мене била болно, превише сам био рањив да бих то могао поднети, а камоли изборити се за место у оквиру свих тих проблема. Одлазио бих сâм да дувам, у самоћи где нико није могао да ремети мој илузорни покушај бежања од реалности. Не наглашава се за џабе у свим филозофским и психолошким правцима термин или појам „Ја, Сада и Овде“. Цитираћу овде један одломак из уџбеника ТРА који се односи на овај појам.

„ЈА“ – једини покретачки механизам постојања је императив задовољавања сопствених потреба. С обзиром на то да по принципу омникаузалности све утиче на све, онда је нормално да ће задовољавање потреба било ког ентитета у већој или мањој мери зависити од задовољавања потреба свих осталих облика постојања. Зато су сви приоритети сваког облика постојања одређени степеном утицаја задовољавања потреба других облика постојања на задовољавање сопствених потреба и било каквим нарушавањем било ког приоритета или његове проточности, интерактивности и корелативности, сваки облик постојања угрожава задовољавање сопствених потреба укључујући и најелементарније, а то је потреба очувања сопственог постојања. Ово можемо сагледати на примеру методског приоритета (индивидуално-заједничко-опште). Сваком облику постојања је у суштини једино важно његово индивидуално, међутим, како ниједан облик постојања не може да егзистира изван свог окружења, задовољавање његових индивидуалних потреба ће директно зависити од задовољавања потреба тог окружења, али ће и од задовољавања његових индивидуалних потреба зависити у мањој или већој ме-

ри задовољавање потреба тог окружења, па зато то окружење представља његово заједничко, а задовољавање његових заједничких потреба представља индиректно задовољавање индивидуалних потреба док задовољавање индивидуалних потреба других облика постојања унутар тог заједничког представља индиректно задовољавање заједничких потреба, а самим тим и сопствених индивидуалних.

С обзиром да је свако заједничко условљено функционисањем општег (чије функционисање и само условљава), задовољавање општих потреба представља индиректно задовољавање заједничких и индивидуалних, а самим тим и задовољавање индивидуалних или заједничких потреба изван сопственог заједничког утиче на задовољавање сопствених индивидуалних и заједничких потреба.

Задовољавање једних потреба је увек условљено нарушавањем неких других, па је зато немогуће истовремено задовољавати све потребе, што намеће успостављање приоритета који је увек условљен значајем за задовољавање сопствених индивидуалних потреба, зато у методском приоритету (приоритету одабира поступка у процесу задовољавања потреба) на првом месту је увек индивидуално, на другом заједничко, а на трећем опште, али увек уз пуну њихову проточност, интерактивност и корелатинвост.

„САДА“ одређује позицију једног облика постојања унутар његове индивидуалне, заједничке и опште динамике и самим тим и оптималне могућности функционисања унутар те динамике. „САДА“ представља први контролни фактор категорије „ЈА“ који временски одређује њено функцонисање.

„ОВДЕ“ одређује однос једног облика постојања према свим другим облицима постојања, па самим тим и могућност одређивања оптималне дистанце у односу на било који од њих. „ОВДЕ“ представља други контролни фактор категорије ЈА, који просторно одређује њено функционисање.“

То је отприлике основа од које свако од нас треба да пође у свом животу. Први услов оптималног функционисања је прихватити себе таквог какав сам тренутно и на овом простору где се тренутно налазим. Значи, ја сам Станислав такав какав сам, на простору Југославије почетком 21. века и то морам да испоштујем, јер је то реалност. Без обзира што је она таква каква је и што можда и није најстимулативнија средина и време, из ове коже не могу, а и не треба. Треба изабрати наоптималнију могућност у оквиру ограничења које носи са собом овај простор и ово време. Не би било добро за мене да се понашам као Станислав од пре једно тридесетак година, док је све било безбрижно, слушао се рокенрол, ишло се по игранкама, могло се путовати по целом свету, јер тако не бих испоштовао реално време. Или да се понашам као Станислав у 2001. Години, али рецимо на

Хавајима који је по цео дан у купаћим гаћама на плажи, салеће девојке да би се огребао за који сношај, јер тако не бих испоштовао простор.

Значи бити ЈА, САДА, ОВДЕ је важан чинилац реалног сагледавања света и себе у том свету што утиче на све остало, што се тиче мог функционисања. Прихвати реалност такву каква је и на основу ње прави свој пут у животу.

Е, тих година, дакле, нисам био спреман да прихватим реалност и да нађем своје место којим бих био задовољан, те сам због тога из реалности бежао у илузију да бих опет доспео у реалност коју сам сам себи наметнуо, али која је овог пута била много гора, сада морам да се борим са МС-ом да бих био функционалан, што је још горе, да бих уопште постојао.

Један од „знакова покрај пута“, који нисам успео да растумачим, догодио се једном када се цело моје тадашње друштво скупило у забавишту. Биле су ту и неке наше девојке из друштва које су наравно знале да ми дувамо, а међу њима тада је била и једна Сандра. Била је то једна необична девојка, од оних брзих, што прво кажу, па онда мисле. Знате онај тип „200 на сат“, цео свет је њихов, ништа није било изнад ње. Била је темпераментна, наоко сигурна у себе и врло луцкаста. Негде у машти сам је потајно желео, али у реалности нисам смео ништа да урадим. Био сам „мачо“ тип. Са кесом у устима нисам ни могао никоме прићи, а да се не осети лепак. Већ при крају вечери, кад се друштво било полако разилазило, а остајали само ми најупорнији, тј. трубачи, Сандра је почела да ме напада. Мислим да је ишла у средњу медицинску, па је понешто знала и о нервним ћелијама. Причала ми је како се дувањем уништавају нервне ћелије које се никад више не могу регенерисати.

– Да ли си ти нормалан? Како можеш тако нешто себи да радиш? Да ли си свестан могућих последица? – питала ме је Сандра забринуто.

– Ионако сам исувише паметан, тако да ми неће фалити и ако уништим мало неурона – рекох и наставих сам да дувам.

Примарни фокус моје пажње је и даље био на кеси, а секундаран на Сандри и на њеној причи. Она није могла да схвати како неко може тако олако да схвата свој живот и следеће што је урадила било је: Бам! Залепила ми је један шамар, одузела ми тубу и бацила је на кров забавишта. Само се насмејах њеном бесу. Шта се она бесни кад се ја одлично осећам?

Бааам!

– Будало једна! – лупила ми је и други шамар. Сад је и кеса са лепком летела горе на кров.

– Видећеш ти једног дана све ово што сам ти ја рекла, будало једна! Рекла је то док је одлазила, а ја сам се за то време већ пењао на кров да повратим изгубљено. Не волим кад ме неко прекида у сред посла.

То се све збивало лета `91. ако се не варам. Слатко се смејала када смо се једном срели у граду, док сам јој причао шта ми се десило јуна`94. Сад је виђам како шета своје дете.

На дивне тренутке проведене са лепком враћаћу се још онако како их се будем присећао. То су само неки од многих удуваних момената моје младости (сада сам већ матор, 30 година ми је) који су оставили трајни печат у мом сећању. Ех, да! Сетио сам се. Негде у мају, не знам које године. Моји родитељи услед мањка жетончића нису могли да ми приуште то задовољство. Али шта? Па нећу ја ваљда због тога себи ускраћивати провод. Имам ја своју кесу, а имао сам и нешто пара. Купио сам себи прву кантицу. Мислио сам биће ту доста за тих седам дана, колико нисам ишао у школу. Мој другар Љуба са којим сам вежбао фелацио у забавишту био је једини мој пријатељ са којим бих поделио такво богатство, кантицу лепка. Договор је био: ја набавим кантицу, а он бензин за мотор. План је био да се возимо градом и тражимо мирна места за дување.

Већ први дан смо се возили по Камењару, Шодрошу, Лиману, Телепу, дували смо иза Спенса, где се сада тренутно налази фотокопирница „Копи“ (која ће да ми плати за ову рекламу), да бисмо издували целу кантицу од килограма на Грбавици, где смо обили једну „Пекабелу“ и потписали се лепком „Словак“ и „ Љуба“. И дан данас стоје наши потписи близу Лиманске пијаце. Била је то прва кантица потрошена за један дан. Кантица иначе садржи 1 кг лепка, а знају то сви бивши лепкароши, могло се из ње искористити стотинак сипања. Да ли то вама нешто говори не знам, али се добро сећам да смо нас двојица подували за један дан целу кантицу. Молим вас, позовите Гиниса! Штета само, мислим да треба имати најмање 2 сведока за Гинисову књигу рекорда и у присуству комисије треба обавити дату радњу да би се ушло у генијалну књигу. Комисију, наравно, нисам звао, а и мој тада једини сведок и суучесник, мој драги друг Љуба, није више жив.

Не знам ни-како-ни-зашто, знам само да ми се његова бака, једном када је куповала, не сећам се шта, у мојој продавници здраве хране, негде 1997. године, на моје питање како је Љуба расплакала и рекла да је он већ једно време мртав. Споменула је неку свађу, тучу у неком кафићу али нисам је разумео. Није Љуба био цвећка, био је он и на ратишту, улица га је привлачила, али таман кад се смирио и ракрстио са тиме, запослио и оженио, десило му се то. Штета, био је човек пун живота, мало бунтован, дете разрушеног брака, али био је добар човек и добар друг. Cest la vie!

Мала дигресија: Светлост у једној секунди пређе 300000 км. То је брзина светлости. Једна светлосна година означава дужину коју светлост пређе за једну годину а то је 9.460.800.000.000 км или ти 9, 46 билиона километара или ти 9,5 $\cdot 10^{12}$ км. Је л` можете да замислите који је то простор? Већина људи свој живот

проведе крећући се у радијусу од неколико десетина километара (количина нула у броју не може да вам адекватно створи представу о таквом пространству). Уф, тешко је је л` да? Сунце је удаљено од Земље осам светлосних минута, што значи да када гледамо у Сунце видимо га онакво какво је оно било пре 8 минута јер је толико времена потребно светлости да дође од Сунца до Земље. А наше Сунце је само једно од 400 милијарди звезда у једној галаксији коју називамо Млечни пут. Растојање од нама најближе звезде у Млечном путу јесте 4 светлосне године. Ако замислимо да на њој седи неки астроном са добрим телескопом упереним према нама – онда он види Југославију како је изгледала пре 4 године. Он онда види много више мостова и фабрика него што их сада Југославија има, захваљујући НАТО операцији званој „Милосрдни анђео“. Цела наша галаксија широка је око 90000 светлосних година. Једини начин да посматрамо свемир је да гледамо у прошлост. Ми никада не знамо како јесте у свемиру сада. Ми знамо само како је било. Када посматрамо неку звезду која је удаљена много хиљада светлосних година ми у стварности путујемо хиљадама година уназад у историју свемира.

Астрономи сматрају да у свемиру постоји око сто милијарди галаксија као што је наша, а свака од тих галаксија се састоји од од око сто милијарди звезда. Показало се да ниједна галаксија у свемиру не стоји мирно. Све се галаксије удаљавају једна од друге вероватно великом брзином, што значи да растојање између галаксија постепено расте. Кажемо да се свемир шири. Већина астронома се слаже да ширење свемира може имати само једно објашњење. Некада, пре отприлике 15 милијарди година сва материја у свемиру била је скупљена у једном прилично малом простору. Материја је била густо збијена, па ју је њена сопствена тежина страшно загрејала. На крају се толико згуснула и толико угрејала да је експлодирала. Ту експлозију називају Великим праском. Велики прасак је учинио да сва материја у свемиру буде одбачена на све стране, а како се хладила, стварале су се звезде и галаксије, планете и остала небеска тела.

И тако се то ширење свемира може наставити заувек, али постоји и друга могућност. Сила теже и сила инерције држе планете на сталним путањама око Сунца али такав однос постоји и међу галаксијама. Јер, мада се свемир и даље шири, сила теже делује у супротном смеру. И једнога дана, кроз неколико милијарди година – сила теже ће можда учинити да се силе настале великом експлозијом почну да слабе. Онда ће доћи до сажимања васионе, када ће све галаксије опет бити усисане у један густ центар. После тога ће се опет морати десити један нови прасак који ће учинити да се васиона почне наново ширити јер ће и даље важити исти природни закони. Али што би нас сада занимало, имамо ми ваљда важније ствари у животу него да размишљамо о будућности Васионе? Ионако ми нећемо доживети никакву промену на том плану. Зато запалимо једну цигару, стрпајмо нешто у уста, скувајмо си једну кафицу и наставимо своје бедне животе уз звуке

Синана Сакића или Зорице Брунцлик, и трудимо се да стекнемо „самопоуздање у саме себе“ као што је дотичној то пошло за руком. Ко опет признаје да има ствари у животу које не зна, а о којима би било лепо размишљати, нека пође за мном.

Кад је реч о будућности свемира, астрономи виде две могућности: или ће свемир наставити да се шири на све стране тако да ће растојање међу галаксијама постајати све веће или ће свемир опет почети да се скупља. Одлучујуће за оно што ће се десити је колико је свемир тежак или масиван. Али астрономи још немају никакву сигурну представу о томе.

Сви ми имамо свој прапочетак у „великом праску“, јер сва материја у свемиру је органски јединствена. Некада у правремену сва материја је била скупљена у једну грудву која је била тако ужасно масивна да би главица чиоде тежила много милијарди тона. Тај „праатом“ је експлодирао због огромне гравитације. Све звезде и галаксије у васиони су направљене од исте материје. Нешто од тога се згрудвало овде, нешто онде, али све су оне истог порекла. И то је нешто што треба да нас се дубоко тиче јер сви смо ми начињени од исте материје. Ми смо једна искра са оне велике ватре која је запаљена пре много милијарди година.

Кад размислим мало онако, лаички, то може да изгледа овако. Једна велика грудва је експлодирала и распала се на много мање грудвице које лете од центра ка периферији. Једна од тих мањих грудвица је и наша планета која се полако хлади и на којој се постепено стварају услови за настанак примитивног живота. Настаје вода, настаје ваздух, земља је већ ту, а све то из исте грудвице. Грудвице која се очигледно састоји од водоника, угљеника, кисеоника и азота, из чега је настала сва органска материја. И из те грудвице која се врти око себе, а заједно са још неким грудвицама око једне усијане грудветине која јој даје топлоту и светлост и омогућава јој да на њој опстане, настаје нешто што зовемо: живот. И не само живот као могућност кретања и размножавања, већ и интелигенција као способност креирања постојања и могућност кретања по различитим грудвицама и могућност трагања за узроцима сопственог настанка. Искрено се надам да ће та интелигенција већ једном поуздано докучити одакле потиче и које законитости мора да поштује да би егзистирала и сагледати природне законитости које утичу на нас били ми црни или бели, Срби или Шиптари, сиромашни или богати. Да не бисмо одговорност за наше животе пребацивали на неке непостојеће ликове и више силе. Случајност је само непознат узрок познате последице. Мислите о томе!

Мала (нежељена) дигресија: осећам се лоше јер ми је нога од вечерас опет нешто слабија. Хвата ме паника јер таман кад ми је кренуло добро и кад заборавим на болест, она ме опет враћа у реалност и тера ми страх у кости. Једном сам био потпуно непокретан, осетио сам целим својим телом (и душом) позицију потпуне зависности од других и јако се бојим да ми се то не врати опет. Знам да је болест

тешка и да је још увек неизлечива. – За медицину,... али немам ја ништа од тога. Они који седе и чекају да им неко други донесе лек, знам сигурно да ће се начекати. А ја хоћу, људи, да будем на ногама, да се смејем и да плачем, да одгајам децу, да уживам у животу. Рекао сам себи марта `97. када сам на тренутак био изгубио моћ говора и када су доктори само слегнули раменима и казали ми:

– Јави се следећи пут, кад ти се погорша стање. Ми ту ништа не можемо!

Рекао сам себи тог дана док сам излазио из болнице, да ће ме лекари видети једино кад победим ту болест и кад будем снимио мозак као доказ да сам потпуно оздравио. Рекао сам себи:

– Сташа, има да оздравиш, шта год да то носи са собом! Знам да се све у животу заслужује и да бих потпуно оздравио морам то и да заслужим, а то ћу учинити ако будем натерао своје тело да оздрави, да ојача, да избаци из себе то што је лоше у њему.

Одмах после тог срања почео сам се бавити Тоитсудо рју аикидоом са чијим сам постојањем већ од фебруара 1995. године био упознат. Тада сам схватио да ће нешто морати сам да покренем. Тог фебруара `95. године сам доживео свој други мождани удар. Радио сам тада већ три месеца у новоотвореној агенцији за некретнине „Нови Сад“ када ми се стање опет погоршало. Сада тек схватам зашто сам напустио Вишу школу за организацију рада, да бих се запослио у једној агенцији за некретнине, која је, тада ми се тако чинило, много обећавала.

У новинама сам налетео на оглас да једна агенција за некретнине запошљава агенте. „Агент за некретнине“, какво звање! Знате већ оне огласе: „Ако сте млади, комуникативни и жељни добре зараде, дођите на разговор тад и тад“.

И тако сам ја са великом минђушом у левом увету и широким „Дизел“ фармерицама, одшкринуо врата новоотворене агенције на Спенсу. Могу вам рећи да сам одмах пожелео да их затворим и да се вратим кући, када сам видео комплетно дотеране и срећене момке у оделима и перфектно пословно дотеране девојке озбиљних лица, како седе испред канцеларије и чекају да уђу на разговор. Шта ја тражим овде? Таман сам хтео да устанем и да одем када је изашао један господин и упитао ме да ли сам и ја дошао на разговор.

– Јесам – промрмљах. Шта је ту је. Био сам уверен да немам шта да тражим у конкуренцији старијих, озбиљнијих, лепо обучених момака и девојака. Унапред сам био себе отписао, само сам чекао да ми то неко и каже. Ушао сам унутра у канцеларију потпуно опуштен, убеђен да немам шта да тражим. Упознао сам људе са својом кратком биографијом, оставио им број телефона, окренуо се и отишао. Следећег момента запослио сам се у једној другој агенцији за некретнине у којој је радио мој друг Сарма. То је била много мања агенција у изнајмљеном стану, на не баш популарној локацији, без компјутера, али обећавала је рад и добру зараду.

У то време мени је било потребно нешто опипљиво. Родитељи у тешкој ситуацији, преживљавали смо, једва некако, школа не обећава ништа добро, у окружењу ратови, избеглице стижу, а младом момку треба средстава за изласке, гардеробу, девојке. Факултетски образовани људи раде на пијацама да би преживели. Каква је перспектива студирања?

Већ недељу дана упознавао сам се са послом агента за некретнине када је једног преподнева зазвонио телефон:

– Да ли је то Станислав Димитријевић? – питао је глас са друге стране жице.

– Ја сам.

– Овде Владимир Пантош, заменик директора агенције „Нови Сад некретнине“. Решили смо да те примимо. Можеш ли доћи сутра на Спенс у наше канцеларије? Само скини ту минђушу, молим те!

– У реду! Мислио сам да ћу пући од среће тог тренутка.

Дана 1. децембра 1994. године агенција је званично почела са радом. Био сам један од првих петоро агената, а уједно и најмлађи запослени члан. У наредних 10 месеци колико сам тамо радио, продефиловало је кроз агенцију много младих људи у потрази за брзом зарадом, чији би се снови брзо рушили и који би после кратког времена напуштали агенцију. Ни целих шест месеци није прошло од мог мождано удара, а ја сам се већ ухватио у коштац са нечим великим, чију суштину тада нисам успео да сагледам. Агенција лоцирана на најпрометнијем месту у граду, у Спортско-пословном центру Нови Сад, популарно званом СПЕНС, са највећим просторијама, изузетно опремљена, са жељом власника да од ње створи најбољу агенцију у Новим Саду. Имали смо све услове, требало је само радити.

Имао сам контакте са стотинама људи, од богатих инвеститора који су улагали милионе у изградњу нових стамбених зграда и објеката, до оних чије се куће руше, а они живе на ивици беде, или избеглица који су продали своје лепе куће по Хрватској и Босни испод реалне цене да би овде могли да купе неку шупу или помоћну просторију за те паре. Од суза, свађи, туча, лагања, манипулисања, до осмеха, нових познанстава, дружења, чак и љубавних веза. Све је пружао тај динамичан посао. Некад је од те динамике умела и глава да заболи, пошто нисам могао понекад да исконтролишем свачије жеље и прохтеве, трипове, глупости и идиотлуке. Но све то није толико битно за ову причу, колико познанство са једним човеком које није било случајно.

Реч је о Влади Лемајићу, тадашњем директору агенције, који ми је тог тешког фебруара `95, када ми се по други пут погоршало здравствено стање и када сам једва стојао на ногама, препоручио да се јавим оној тетка Мири која је водила ону биоенергетску масажу. Испричао ми је успут Влада да је и сам имао неких

проблема са здрављем и да је и њему тетка Мира помогла и да се они баве једном врстом аикидоа, а да се у оквиру тога баве и биоенергетским масажама. Било ми је тада мало превише свакаквих травара, биоенергетичара и осталих видовњака и вештаца који уз помоћ неких чаробних напитака и моћи решавају све ваше проблеме, а наплаћују за те услуге да глава заболи. Све лече, чарају и барају, скидају црну магију, гледају у длanове, шоље, боранију, пасуљ, тарот карте.

Одједном, а од некога сам морао тражити помоћ, пошто званична српска медицина није могла да ми помогне, слило се у моју главу хиљаде информација о разним начинима на које се може помоћи. Те добар је овај витамин за ово, а онај за оно, овај витамин може се наћи у тој и тој храни, а треба избегавати масно, слано и јако зачињено. Колико којих витамина треба дневно уносити, све сам већ знао напамет. Која је од тих информација права? Створила се конфузија у мојој глави. Те треба млеко, те не сме млеко никако, те само одређене врсте уља се смеју конзумирати, те пробај кобиље млеко, те хладно цеђено уље, те никако не сме сунцокрет, те треба масирати леђа бршљаном, те треба сваки дан упражњавати купке од ружиног уља, те добра је бања Трепча. Колико? Када? Пошто?

Мала дигресија: У једном одређеном периоду током средње школе сећам се да сам истовремено држао неку ригорозну дијету и билдовао. Јео сам једанпут дневно, а све то зато што сам увртео себи у главу да и мени треба, као и оним предивно развијеним црнцима на МТВ-у, да се оцртава сваки мишић на телу. Нисам ни случајно смео да имам грам сала на стомаку. Био сам носилац сада већ познатог „Бединог комплекса“, тј. како прићи девојци ако не изгледаш савршено, у психијатријској пракси познатијег као анорексија.

Бити савршен – имати килу гела на коси, подигнуту крагну од јакне, мараму око врата, минђуше у ушима, руке у џеповима, нос у облацима, поглед хладан, опасно хладан. То је значило за мене бити савршен. Исти трип као и код гомиле младих несигурних тинејџера који се скривају иза маске сигурних, опасних, самоуверених момака .

И увек ми је нешто фалило да бих пришао некој девојци – паре, адекватна гардероба, мало алкохола или лепка, амбијент, окружење. Морале су све коцкице да се сложе и да ми нека девојка још и напише на папир и окачи око свог врата: „ТВОЈА САМ, ВОДИ МЕ!“. Наравно, такву ситуацију никада нисам доживео, и увек сам имао утисак да ми неко „али“ фали. Јесте, а фалила су само муда, мудашца, јајашца, тестиси, петља, чука, херц, назовите то како хоћете. Само самопоуздање. И увек бих се кући враћао сам. Био сам гора пичка него праве девојке, како смо их тада звали. Требао ми је неко да ме смува.

Пасиван дечко који није смео да први успостави контакт са неком непознатом девојком. Нисам знао одакле да почнем, о чему да причам? Имам осећај да сам

стотине прилика пропустио, јер где год сам се налазио увек би бар нека девојка показивала својим погледима знаке интересовања. Стидљиви погледи преко рамена, случајно гуркање, случајно пролази поред мене више пута, не би ли ми дала до знања. То се осети, не мора бити човек много паметан. Добро сам ја примао те информације о томе код које девојке бих могао да прођем, само то нисам користио. Ах, то само...

Но да се вратим на дијету у тим годинама. Био сам висок око 190 цм (додуше баш као и сада) у то време, а догурао сам да сам имао 63 кг у једном периоду. Као што сам рекао, јео сам једанпут дневно, а вече бих дочекао празног стомака, са количином алкохола коју је тек требало унети у организам јер су се наши ноћни изласци мерили са попијеном количином алкохола. Не могу вам описати то мучење организма. Узмем један оброк и живим по цео дан на соковима од лимунтуса са одређеном количином шећера који ми је замењивао неопходну енергију. Пуно сокова сам пио на дан, добро заслађених сокова да бих дочекао сутрашњи дан, а да ипак не бих изневерио себе и своје снове о савршеном телу које на себи не сме да има ни грама масти. Када бих се вратио кући после ноћног изласка направио бих брдо кокица, добро их посолио, налио мајонеза на њих и попио велику количину јогурта. То ми је била доза да као запушим рупе од глади, а да ипак не изневерим себе и своју дијету. Моја мама прави јако добре колаче, пецива свих врста, тога се увек могло наћи по кухињи, а ја се нисам ни трудио да одолим тим искушењима. Лагао сам себе:

– Могу себи да приуштим мало слободе, с обзиром на то да цео дан нисам јео. Зато ћу сутра мало стегнути режим и вратићу се на старо.

Са тако пуним стомаком легао бих да спавам. Какво мучење!

Водио сам опсесивну евиденцију сваког дана у свесци о томе колико сам појео и колико тог дана имам килограма. Ту свеску још увек чувам, чувам је као доказ своје глупости. Сада имам 90 килограма и уопште не делујем попуњено у односу на моју висину, једем све што волим, и даље пазим на исхрану, али се више не изгладњујем. Не могу ни да се замислим како сам могао тада да изгледам са истом висином али са 63 кг. Био сам обузет идејом манекенства, каријером великог модела и није ни чудо што сам се тако понашао. Фризура, држање, изглед, гардероба, поза – много битне ствари у животу једног интелигентног бића.

Још увек имам ту јаку потребу да ме други прихвате, да ми се други диве. Јер то лежи у основи манекенства. И у основи комплекса ниже вредности. Бити виђен, бити званичан, бити сјајан, кретати се док други гледају у тебе. Манекенством сам желео да дођем до тога, после је дошло моје свирање саксофона, па похађање школе соло-певања као последњи мој изум са истим несвесним тежњама да се буде посебан и да се на тај начин компензује оно за шта сам био ускраћен у

детињству. И дркање у кревету је исти синдром. Стално тежим да се издигнем изнад обичности и просечности. Никако да је прихватим, свестан својих неких квалитета, али још увек не знам тачно са чиме располажем. И лутам. Добар у много чему, али у суштини незадовољан. Константно.

Мала дигресија: Свако од нас има право да бира између постојања и непостојања. Увек поред себе имамо средства да себи одузмемо живот. Ако вам је стварно тешко у животу, зашто се мучити? Ми увек бирамо, ми имамо ту могућност. А од много могућности избора у животу, људи најчешће изаберу ону могућност да им неко други бира како ће они да живе. Да неко други мисли за вас, да неко други чини за вас, да неко други преузме одговорност за ваш живот. Други су увек криви! Увек тако причамо кад ствари иду лошим путем и када нисмо срећни. Када смо неуспешни и несрећни увек је крив неко други, а гле чуда? Када смо успешни и срећни, то приписујемо само нама!

Култура нам налаже да жалимо за човеком кад умре, јер тако треба. А да ли треба жалити и за човеком који је сам себи одузео живот? Ако ниси способан за постојање, способан си за непостојање. Како да жалим неког ко је одлучио да не живи више, чак иако ми је био добар друг у средњој школи, као што ми је Дарио то био. Заједно смо дували лепак, док смо ишли у исти разред у средњој школи. Лепак нас је и зближио. Он је био са Лимана и тамо је имао свој оркестар, а ја овде на Булевару свој. Дували смо и на екскурзијама, на гробљу поред школе за време школе, а често бисмо се и сретали ноћу по граду онако удувани. Свако са својим друштвом.

Готивили смо се. Био је низак, крхке грађе, слабашан, лепушкаст дечко, а одметнуо се у мангупе. Бунт против ауторитета оца. Отац му је био војно лице. Вукао се по утакмицама са гробарима, док сам ја био сланинар. Могу рећи да смо били у истом фазону. Наравно, био је и довољно паметан и да заврши факултет математике. Само да није тотално изгубио усмерење, богами би ода њега испало нешто сјајно. Последњи пут смо дували, чини ми се на матурској екскурзији. И Дарио је знао, наравно, да се напредовати може само решавањем све тежих и тежих процеса у животу.Зато је он уписао тај доста тежак факултет после Електротехничке школе, али уједно је и прешао на теже дроге од лепка. И тако је он напредовао, али у супротном смеру (и ово сам већ поменуо, уф, баш се понављам). Напредовао је ка свом непостојању.

Ни њему, као ни мени, није била лепа и довољна ова реалност, па је користио дроге да би из ње побегао. Сигурност у илузији, лепота у илузији, релаксација у илузији. У илузији нема никог да те повреди, све саме лепе ствари. Како то већ код наркомана бива, све више је летео у илузију, да би његов последњи лет трајао 3,9 секунди колико му је требало да са 10 спрата где је живео, слети у реалност и

напокон се скраси у њој и нађе свој вечни мир. Нашли су га са кесом лепка у руци, тела утиснутог у земљу.

Штета, а био је паметан момак. Тачније речено, само је логички био паметан. Могао је да заврши факултет који је хтео. Али имати само памет на нивоу логике је сувише мало да би једно интелигентно биће одржало своје постојање. Где су му биле реалне емоције да га усмере да чини оно што му је потребно за право напредовање?

Жао ми те је, Дарио, али од свих могућности у животу, иза себе си оставио само отисак у земљи о коју си се разбио. То је премало од једног интелигентног бића. Ми ћемо се већ некако котрљати по овом свету, плакаћемо, нервирати се и патити, али ћемо бар бити ту. Бићемо ту да се понекад и насмејемо, да нешто и остане иза нас, у смислу наше креације, наших дела, наше деце.

Доста приче, Дарио! Причати је лако, али на крају само наша дела говоре о томе шта смо у стању да реализујемо за нас саме. Тако си и ти учинио оно за шта си у том тренутку једино био у стању да учиниш. Зато почивај у миру, друже мој, а ја се надам да ако већ ниси могао да покажеш људима како треба да живе, да ћеш им барем својим примером показати како не треба живети.

На истом смо путу били. И ја сам себи нашкодио, целог живота ћу носити на себи трагове своје глупости, због своје болести и болова у телу. Али ја још могу да исправим неке грешке, још увек сам ту. Има ме. Дишем. Жив сам. За мене још увек има наде да се ишчупам, нешто да постигнем, па после и могу да дођем код тебе у госте, али дотле има још доста да учиним, а за тебе је прича завршена, мој Дарио. Ако си нешто добро и учинио својим скоком, учинио си њиме да си заслужио само мало места у мојој књизи. Од два паметна момка који заједно имају IQ око 300 један је покојни наркоман, а други неизлечиво болестан.

Људи, кесе у руке, лепак у кесе и пожурите да нам се прикључите!

Убацимо сад нешто у уста и кренимо пут психијатријске болнице. У једној соби видећемо једног психолога са два јајника и Нешу, мог познаника како седе и причају. Неша је син мамине колегинице са посла, иначе `79. годиште. Знам га само површно, пар пута смо били заједно, одиграли коју партију шаха, то је све. Углавном смо били на „здраво-здраво“. Дечко је иначе „споља“ гледано, препаметан. Има титулу интернационалног мајстора у шаху, којим се од малена бави. Одрастајући уз шаховску таблу, мислим да је запостављао нешто друго: игру, дружење, лопту, девојке, улицу. Полако је губио контакт са реалношћу.

Тај психолог са 2 јајника је дошао једном у моју продавницу здраве хране. Мало смо се исћаскали о исхрани, ваљда је хтела да ме испита, и кад је видела да сам довољно нормалан представила се да ради као психолог и да јој је Неша причао о мени.

– Који Неша? Зашто? – нашао сам се зачуђен.

– Ето, Неша долази код мене на психијатрију... Има неких проблема.

Пошто је за мене тешко да се искажем у форми дијалога, настављамо приповедање у трећем лицу. Рече ми тада она да Неша има неке идеје да му други људи читају мисли и да желе да му науде. Запрепастио сам се у моменту, знам човека, откуд сад то! Како тако нешто да му пада на памет, али после кад сам мало боље повезао ствари, учинило ми се да знам зашто може тако да буде.

Наравно, не мислим да је до тога дошло тек тако већ постепено, губећи се контакт са реалним светом и затварајући се у себе, нашло се места и за такве идеје. Неша је још од малена претерано форсиран због свог талента и успеха у шаху, гуран је, а сâм вероватно није могао све то адекватно да издржи. Увек је био најбољи и морао је да остане такав. А знамо да морање ствара тензију и ако оно дуго траје појављују се различита срања. Долази до напрслина у многим доменима функционисања личности. „Мораш бити најбољи“ и поред шаховске табле седети, буљити у њу и водити рат, предвиђати преко хиљаду могућих комбинација унапред, претпостављати који ће следећи потез противник одиграти врло је напорно. По неколико сати дневно треба седети и проучавати литературу, играти против компјутера, вежбати са живим противницима, играти по турнирима. А где су све остале реалне потребе једног младог момка? Изолован од спољашњег света, само у својим мислима, окружен са четири зида, мислим да је полако почео да губи осећај реалности. Његов отац, чини ми се да је океј, причљив, отворен, колико га познајем.

Ма, не може бити океј породица у којој израсте неспособно, немоћно дете у човека, који не уме да се снађе да самостално живи у реалности. Буде то психички нестабилно дете, подложно свакаквим дисфункционалностима. Тетка Вера, Нешина мајка, колико је ја субјективно у свој својој жељи да будем објективан сагледавам, је врло крута и ригидна, повучена и лако повредљива, егоцентрична жена. Такви људи се, да свет не би ништа приметио од тих њихових „непропорционалности“ представљају у потпуно супротном светлу. Причљиви, активни, рекло би се као да све конце држе у својим рукама. Боје се да признају себи да у многим областима и нису баш ефикасни и не покушавају да отклоне своје недостатке, већ на кући која има лоше темеље зидају лепу фасаду.

Тако је то кад суштина покушава да се замени формом. Кад гледамо само очима та кућа је заиста лепа, то лице је лепо нашминкано, та тела су лепо затегнута и лепо обучена. Немојмо се људи, хватати на то како човек изгледа, већ на то шта је он у стању да учини! Шта ће ти сви спољашњи изгледи и материјалне награде, ако ниси способан да живиш један квалитетан, радан и креативан живот.

Мала дигресија: Један човек без перспективе лежи сада на кревету, са пивом у руци, док му сузе цуре низ лице. Он то слави положени испит из предмета психологија личности. Он слави победу. Шта је ту толико значајно, питате се?

Ситуација је следећа. На поменутом предмету ове године добили смо новог професора из Београда, пошто је стари професор отишао у пензију. Има око 40-ак година, елоквентан, напуцан знањем, причљив, отворен, једном речју новост на нашем факултету. Ми, студенти, нисмо уопште навикли на отворен контакт са професорима, увек је била варијанта, професори причају – ми слушамо. Слаба интеракција између професора и студената, мањак мотивације и сензибилности са њихове стране, мањак самопоуздања са наше стране. И онда је дошао он, Душан, који одједном нуди сарадњу, отворен је, спаја психологију са разним старим мислиоцима, а уводи и најновија достигнућа науке као нпр. Белову и Бомову теорему. То ме је на први поглед највише и привукло јер је цео ТРА постављен на достигнућима и налазима модерне физике, а пошто Белову теорему „суштинске квантне међуповезаности" не проучавају ни студенти физике, помислио сам да ће то бити лепо ново освежење за нас који се бавимо достигнућима психологије углавном са почетка прошлог века са пацовима како протрчавају кроз лавиринте и мајмунима у кавезима.

Баш сам био запенио, одушевио се, разговарао са професором тражећи да видим начин на који је он уклопио сазнања савремене квантне физике у нашу психилогију. Тражио сам нешто заједничко између Тоитсудо рју аикидоа који функционише на принципима које су познати физичари Бел и Бом установили у својим теоремама и за шта су добили и Нобелове награде и Душанове модерне психологије која је обећавала. У почетку моје интересовање за његов предмет беше огромно, очекивао сам потврду онога што сам учио на ТРА, а без чије помоћи и не би уопште било мојих студија психологије.

Али мало по мало, његова предавања су се претворила у потпуну супротност са оним што сам научио на ТРА. По конструктивистичкој теорији, коју је он заговарао, реалност не постоји, она се не може сазнати, емоције не постоје, гравитација по њима није реално стање ствари, већ само Њутнов изум. А да Њутн гравитацију није изумео ми бисмо, по њима, вероватно лебдели по ваздуху. Његова логичка и терминолошка елоквенција је таква да га не можеш ухватити ни за гушу ни за реп. Када му је потребно позове се на Аристотела, некад му треба Кант, па га цитира, Платона и Декарта тек ако јако загусти, па онда са њих скочи на достигнућа модерне физике. Сабира бабе и жабе. Како се може поредити оно што је Аристотел у оно време био у стању да сазна са модерном науком 20. века која нам омогућује да шаљемо сателите до свих планета Сунчевог система.

И онда дође професор Стојнов и каже да орбите не постоје већ да све зависи из ког референтног система посматрамо. Значи човек на основу нечега што не

постоји стиже до последње планете Сунчевог система, до нечега што постоји, или можда, ни то не постоји? Питајте то професора Стојнова.

Тако нам се дивно представио професор кад је дошао:

– Хајмо људи! Питајте све што желите! Кажите све што вам је на души, ту смо да сарађујемо. Ако желите, можемо после и одржати један мали курс из конструктивистичке метатеорије.

И онда сам ја трчао за њим. Кад ће то бити? Могу ја да вам помогнем ако желите! Када ћете донети оне скрипте које сте обећали? Причао сам му о томе колико се мало тога нуди на овим просторима, како постоји релативно мало праваца у психологији и како нам онај са трансакционе анализе узима само паре, како има агресиван наступ и како не поштује оне од којих живи. Причао сам професору Стојнову, мислећи да сам напокон наишао на неког ко не жели себи етикету да је чист материјалиста. Један курс који као траје 10 месеци, у ствари 1 дан у месецу, значи 10 дана, и од тог једног дана када би се одузела његова кашњења и све кафе и пуш-паузе, ефективног рада остаје 4 сата дневно. Значи за 40 сати рада што је 5 радних дана он наплаћује 200 марака што ми довољно говори и о материји и о предавачу. Сада ми је јасно зашто је професор Стојнов за све то време мудро ћутао, немајући шта да ми каже осим да ми исприча причу како је Зоран Миливојевић био у стању, још док је студирао, да од својих професора тражи оцену 10 унапред, да би конкурисао на неки конкурс, са молбом да ће он тај предмет научити и оправдати десетку.

Мислио сам да смо на истим таласним дужинама, био је лежерно обучен, помало спортски и није ми одавао утисак неког ко гледа само на то да дебело наплати свој рад. Али погрешна је била моја процена. Његов „мали курс“ за који нико од нас студената није мислио да се плаћа због начина на који је он то презентовао, кошта ни мање ни више него 300 марака. Само. Шта је то за нас студенте? „Цијена, права ситница“ што би рекао Сир Оливер из Алан Форда. А поред тога ће нас тамо учити да не постоји стварност, не постоје емоције, не постоји гравитација, већ постоје само конструкти у нашим главама, који су сви једнако вредни и зато морамо бити толерантни према конструктима другог човека, макар он њима желео и да силује наше дете. Боже мој! То је његова истина и он има права на то. Или ако је свака наша истина, сваки конструкт једнако вредан, зашто онда неко уз помоћ свог конструкта заврши факултет у редовном року, а неко ни за двоструко више времена, зашто неко од свог детета створи уметника, а неко криминалца, зашто неко ни из чега створи имовину, а неко од великог иметка растури све? Да ли су онда ти наши „конструкти“ сви једнако вредни, професоре?

И да не дужим даље, отприлике је овако изгледало. Прво смо се нас двоје приближавали једно другом, он је био отворен и обећавао је, а ја сам био активан

и интересовао сам се. После, како је професор почео детаљније да излаже своју теорију, схватао сам да се ми по питању неких суштинских ствари не слажемо. Пар пута је избегавао одговоре на нека моја питања, или ми није адекватно одговорио, тако да сам полако почео да губим интересовање за то што и шта прича. Ишао сам и даље на његова предавања, али се више нисам укључивао у дискусије и он је то осетио. На полагању испита, писмени део положио сам код његове асистенткиње, усмени део остало је да полажем код њега. Градиво је било заиста обимно, а и јунски рок је (знају студенти) један од најоптерећенијих, тако да смо само само нас троје успели да положимо писмени део.

На усмени испит долази професор расположен као и увек и прича нам виц:

– Знате кад Црногорца зову другови на прославу 30-годишњице матуре, а он ће:

– Ће ме сад нађе, усред испитног рока?

Код Голдија то није као код Црногорца, Голди има 37 година и 6 испита до краја факултета историје.

Атмосфера је опуштена, професор нам несебично нуди да одговарамо у облику дискусије, што нама и одговара, даље предлаже да упоредимо шта се о личности мислило пре, а шта о личности и њеном развоју, структури и динамици мисле конструктивисти. Мој приступ одговарањима на испиту је био и остао овај: оно што знам то ми нико не може одузети, оно што не знам, снаћи ћу се већ некако. И готово. Јављам се да почнем први:

– По схватањима науке у прошлости личност је нешто што се објективно може представити...

– Стани! Дефиниши ми шта је то „објективно“? – прекиде ме професор.

– Па објективност, то је у ствари реално, оно што је независно од сазнаваоца и што постоји као такво без обзира видели ми то или не – покушавам својим речима да му објасним онако како ја то схватам, а не како би то други рекли.

– Не можеш ми тако произвољно дефинисати појмове! Мораш ми прецизно дефинисати појмове. Да си сада на филозофији, већ би одавно пао! − почиње да ми соли памет.

– Али ми нисмо на филозофији, ми смо ту да бисмо помагали људима – одговарам му, а у стомаку је већ почело да ми кува.

Онда је почео да дави и друге две девојке, да се гађа са Аристотелима и историјама филозофије и видим ја, он је ту на свом терену и неће имати намеру било шта да мења. Фрља се којекаквим изразима, прелази са теме на тему, тако да га не можеш пратити да би на крају констатовао:

– Надам се да вам је сада све јасно, наставите тамо где смо стали.

После нашег ћутања, када је схватио да ми не знамо ни како смо почели јер како год да би ми почели он би налазио замерке, наставља сам да прича о којекаквим темама. Ја тек тада схватим о чему се заправо ради– жели он да у наша уста стави своје речи, и само када кажемо реч коју је он хтео да чује, онда нас пушта да причамо.

Ма, мани се, бре, човече! Овамо причаш како треба да постоји толеранција за гледиште других људи, а овамо не можемо да користимо своје речи већ морамо искључиво твоје. Зашто? Зато што си професор? Или причаш једно, а радиш друго? Осећам се јако фрустрирано, у стомаку сад већ турбуленције То је ипак осећај који ми нешто говори. Даје ми знак да тренутно стање није задовољавајуће и да ми је нешто чинити да бих га променио.

Значи, док он прича осећа се к`о на домаћем терену, ваљда да би демонстрирао своју супериорност. Али ја се не осећам добро, осећам се закинутим. Тражим узрок због чега. Ово је ипак испит, боримо се за своје оцене, то је. Стало ми је до што боље оцене, то је то, и зато сам у агонији јер се борим за добру оцену. Желим да се представим у што бољем светлу, али не умем да се изражавам на академском нивоу као мој професор. Ја нисам он. Ја имам свој индивидуални приступ и не могу да причам речима неког другог, па макар ми од тога зависила и оцена на испиту. И нећу, на крају крајева!

И онда сам, са несносним грчевима у стомаку, рекао професору оно што мислим :

– Станите, професоре! Што причате Ви овде о некој толеранцији, а тражите од нас да се изражавамо на начин на који се Вама свиђа? Што причате о некој нелокалној реалности, а да имамо доживљај света на основу само пет чула. Па мало-мало, па Вам је потребан Аристотел за објашњење нечега, Аристотел је рекао, бла, бла. Можда је он и рекао нешто паметно, али исто тако знамо и да је он рекао за жене да су оне само тло у које мушкарац треба да посади своје семе. А да ли то жене јесу? Шта је он могао да зна у поређењу са савременом науком 20. века? Будимо критични мало! А и кад говорите о постојању нелокалне реалности, зашто не знате да објасните како она функционише. Гравитација за Вас не постоји, ако је она само конструкт нашег ума, зашто Ви онда плаћате аутобус да бисте дошли до Новог Сада, зашто једноставно не долетите овамо?

Знам да сам тим речима само смањио своју оцену из предмета психологија личности, али сам бар умирио свој стомак и испоштовао себе. На крају сам ја добио 8, а обе моје колегинице 10, али више волим на овај начин зарађену 8, коју сам чврсто и аргументовано одбранио својим ставовима, него да причам онако како други желе да чују, да говорим нешто с чим се не слажем.

И наравно да сам победио, јер сам успео у комуникацији као што је усмени испит да не дозволим да један професор, доктор наука, прича којекакве глупости и навлачи нас на свој курс лепим речима да би нам узео 300 ДМ и учио нас како реалност, емоције, гравитација и орбите планета не постоје. Доказао сам себи да када чврсто стојим на земљи, онда није важно какав ауторитет стоји насупрот мене, најбитније је да испоштујем себе и свој став, а да успут и не створим себи противника.

Мала дигресија: Овако више стварно не иде. Одвратно ми је. Био сам на отварању кафића који је мој друг Либе отворио у Ковиљу. Попио сам 4 пива, попушио 5 цигарета и сада сам јако љут на себе. Али сада је касно. Могу ли ја већ једном да престанем себи да правим срања, могу ли већ једном себи да кажем:

– То ти не треба и немој то узети!

Није ни чудо што сам болестан и никада се овако нећу ишчупати. Са таквим односом према себи неће ми се вратити здравље, тога сам свестан. Али зашто ми се ово већ по ко зна који пут дешава?

Шта ме тера да правим сам себи срања? А другима знам да говорим да не очекују да им буде боље све док буду пушили, је л` да? А кад треба на себи да то применим онда сам шупак? „Радите оно што вам поп каже да радите, али не радите оно што поп ради“, каже стара пословица. Ради се о томе да сам у средњој школи почео са цигарама. Лепак, алкохол, крађе, изласци, фрајерисање, како да не пушим? Све то иде једно са другим, а све је то последица нечега изнутра што не ваља. Човек који је задовољан собом нема потребу да себи уништава живот или да га себи отежава. Никад нисам био пушач. Моји родитељи су изгубили ауторитет оног момента кад сам пробушио уво и ставио у њега минђушу, после тога су они изгубили моћ да утичу на мене и да ме држе под контролом. И сами су изгубили контролу над сопственим, а и заједничким животом.

Беспарица, инфлација, незадовољство на личном плану, пуцају ионако лабаве везе у породици. Пушио сам пар година, све док ме није стрефио шлог. Направио сам паузу од целих месец дана и опет пропушио у Петровцу где сам био манекен. Чим ми је мало боље, ја опет по старом. Цигаре и пиво, глумим фацу. Какав однос према себи... Мождани удар и месец дана непокретности у болници нису ми били довољан ударац. Значи да нисам добро схватио тај добијени жути картон. Ја сам врхунац у домену лагања самог себе и попустљивости према сопственим грешкама.

Тада су дошле праве муке за мене. Знао сам да треба да оставим цигаре, па као нисам пушио један кратак период, онда је опет дошла нека журка, па сам опет запалио. Па сам се онда дуже времена лагао као пушићу само после оброка и уз кафу. То ми је био велики ужитак, који ми као неће шкодити. Али осим тога што

сам мало смањио дневну дозу, суштински нисам ништа променио. И даље је остала она иста зависност. Она нервоза ишчекивања ручка или кафице само да би се запалила цигара. Преко дана нисам пушио, али онда бих се увече напушио дупло. И „чврсто“ сам као био одлучио да не купујем више цигаре, јер боже мој, ја преко дана не пушим.

Јадан Един, њему сам дужан, без претеривања пола картона цигара у који стане 50 боксова цигарета. Гребао сам се, као стидљиво, а стално смо били заједно. Колико ту ствари у глави мора да не ваља, када човек осећа задовољство и зависност од једног никотинско-катранског штапића?!

Мој друг Цека је, кад му је прекурчило, једноставно рекао „не пушим више“ и никад више није запалио цигару. А до тада је пушио и до две кутије „марлбора“ дневно.

А ја као хоћу да оздравим, хоћу да ме не боли кичма и да ми се не тресу руке, да ми не пуца сваки пршљен на кичми, хоћу да оснујем своју породицу, хоћу да будем весели и чио старац кад оматорим, хоћу и да напишем много књига од којих би прва била ова, да ми се поврати јачина у леву руку и ногу, а шта ја радим? Лажем самог себе.

Зар мало плаћам школу своје глупости и лаковерности. И ево то ми се дешава већ други пут. „Насамарен на брзину“ би био наслов овог пасуса. Али и то је живот.

Прво ми дође другар Адам из основне. Звали смо га Адам Ћирибага, а његова мајка, једна дивна жена, ми је предавала српски језик у основној школи. Нек се и то зна. И тако Адам, иначе јако леп момак, у средњој школи почиње да се спотиче и да изостаје из школе. Био је уписао уметничку школу. После дуго година тј. данас се појављује код мене као већ оформљени наркоман, увек са неком чарапом на глави, у неком „хип-хоп“ фазону, све ландара са њега, има опуштени имиџ „боли ме курац за све“. Знате, хероин није јефтин, а од мамине просветарске плате не може се имати истовремено и за хероин и за ве-це папир. Или имаш за ве-це папир или и сам будеш тај папир, да неко други са тобом брише чмар. Тако је и наш Адам Ћирибага морао да се бави крађом да би имао за дрогу, или у пренесеном значењу морао је да наноси штету другим људима, да би себи наносио још већу штету. Вишеструка штета.

Пролазим један дан поред Адамовог улаза у зграду око подне, а створи се он испред мене, са крмељи у очи (српски речено).

– Шта је Адаме, јеси се наспавао?

– Е, матори, имам један добар планински бицикл. Је л` знаш неког ко би га узео?

– Колико пара? Је л` краден? – Питам исувише, одговор знам већ унапред.

Мени се баш у то време мој тркачки бицикл још из основне школе почео кварити све више и више и било ми је мрско да га стално поправљам и докупљујем нове делове за њега.

– Хммм. Могао бих да га узмем за себе, али како паре да набавим? – Размишљам у себи и сетим се једног чике и једне тете од којих сам бесплатно, пре 25 година добио 46 пари хромозома да их што боље искористим. Одем кући и питам их да ми позајме 60 ДМ. После обављене размене, таман сам испратио Адама на капију, а тата ми се дере из авлије:

– Је л`има папире?

– Е, мој ћале! Где ти живиш? – мислим се у себи. За те паре хоћеш још и папире?

Није прошло ни две недеље од тада, кад ето ти Адама на мојим вратима.

– Ej, матори, имам још један планински бицикл. Али овај је тотал надркан. Има специјални мењач, има чак и брзиномер. Даћу ти га исто за 60 ДМ.

– Дотерај га да га видим!

Нов такав бицикл кошта 500 немачких марака, но пошто наркоманима паре требају одмах, ја их позајмим од Либета и не зна се ко сретнији, Адам што ће се оверити или ја који имам два добра планинска бицикла за укупно 120 марака. Но, толико о бициклима, после пар дана долази Адам на врата и очајно тражи 20 марака на позајмицу. У залог даје мобилни од 200 марака.

– Нема проблема, брате. Донеси мобилни и ево ти паре.

Донео ми је мобилни, дао сам му паре, даје ми мобилни у руке и пита ме молећиво:

– Вратићу ти паре сигурно сутра. Један дечко ми дугује 50 DM, а он сутра треба да ми донесе паре, молим те. Само ми остави мобилни треба ми да га користим. Знаш да ћу ти вратити сутра паре, кеве ми.

А, ја, наивна слатка-мала, имам и превише поверења у људе. Шта ћу кад ме тако лепо моле?

– Ајде, океј. Узми и дођи сутра!

– Немаш проблема. Видећеш, кеве ми, нећу те зајебати! Хвала ти! Сутра!

Ипак је било мало сутра. Веруј наркоману!

То је било пре годину и сваки пут када бих срео Адама, он је продавао нешто и таман је мислио да дође до мене да ми врати паре. Прво сам био љут на њега и хтео сам да га бијем. После сам мислио:

– Ајде, добро сам прошао са бициклима, заборавићу му то.

После сам схватио да је он у много већим говнима, јер се тотално уништио и никакве паре му неће помоћи да се извуче, ако у глави има то што има. Он уствари жури да се сретне са Дарием. И ја сам одлучио да заборавим на те паре, и ово схватим као кратак курс из поверења у људе. Мада наркомани не спадају 100% у људе, они су више као један прелаз из интелигентног бића у неживу материју која остаје иза њих када, знате већ, отегну папке.

Када ученик не савлада у довољној мери неко градиво једног предмета, он понавља тај разред. Тако је и у школи живота у којој нема оцена, али има понављања. Да сам био паметнији, довољно би ми било искуство са Адамом да не правим више такве грешке, али не! Мени није било доста. И пола године касније дошао ми је Мали Рада да ми испредаје градиво које прошли пут нисам добро савладао.

Нема ни месец дана како је изашао из затвора у коме је провео скоро три године. Скупила му се гомила преступа, дугогодишњим радом је заслужио подебели досије и напокон напунио 18 тако да су могли да га хапсе.

Знали смо се још од фудбала на Машинцу где је он стално реметио наше покушаје да играмо тај спорт. Још као клинац био је непоправљив. Најмањи, а најбезобразнији у друштву. Његов старији буразер Рада је био голман у екипи из Гагаринове улице и зато је његов млађи бураз добио надимак Мали Рада. И увек је пазарио батине од нас старијих, али увек би подјебавао, пљунуо би те иза леђа и побегао. А био је и наш најмлађи члан дувачког оркестра, када бисмо се после дневног фудбала на Машинцу састајали на ноћном дувању. Мали Рада је био пробисвет од малена, а постао је онај последњи људски шљам, бесперспективни робијаш, који ће на крају да убије неког.

Рећи ћу сад нешто у фазону као „случајно сам једног дана срео Малог Раду док сам возио бицикл“. Али, није било случајно. И то ми је једна школа која ми је требала у животу.

– Где си Радо? Кад си изашао из ћузе?

– Ево, пре месец дана. Шта ти радиш?

– Ето, шетам се, ето мало по граду, ту и тамо, ето, ништа посебно – почео сам да замуцкујем. У судару са неком тако агресивном особом, почнем да замуцкујем, изгубим се на моменат. То ми је оставштина из прошлости, кад сам још као клиња покупио страхове. Повлачио бих се сваки пут кад би неко био мало агресивнији.

– Шта се... Шеташ? На бициклу?! То је нешто ново… Него је л` знаш неког ко би купио мобилни? Имам нокиу 3210, даћу је за 50-60 марака.

Ја се нешто размишљам, недавно сам читао у новинама да нокиа 5510 кошта око 170 марака, а ово би требало да је још бољи и скупљи модел од тог. Сигурно је краден, али шта ме боли!

– Не знам, видећу. Можда бих га ја узео за себе. Ајде дођи за једно сат времена, па ћу ти рећи...

Цео фазон је у томе што мени при помисли да ћу набавити добар мобилни за џабе, почне у стомаку да се преврће и да ме стеже. Шта ћете? Сиротиња убога, хоће да има мобилни, без обзира што нема никакву реалну потребу за њим. Немам поштеног друга, зову ме колеге само кад им треба нека помоћ и наравно девојка, која ме још увек зове сваки дан. Брат брату, у просеку само два позива имам дневно. Мобилни ми уопште не треба, треба ми здравље, али знате, ипак имати мобилни уз себе... Ипак је то за сиротињу неки мали знак статуса.

Долази Рада у договорено време.

– Хоћеш га узимати?

– Хоћу, узећу га за себе!

– Само, знаш... Ја сам га дао у залог за 20 марака. Треба ми 20 марака да га узмем од типа који ми је позајмио паре и даћеш ми још 20 и твој је.

– Чекај! Је л` све у реду с тим телефоном? Осим што је краден, шљака све?

– Ма има, бре и картицу! Фон је краден али је картица моја. Немаш бриге, не може ништа лоше да ти се деси, све ћу ти показати како функционише. Бојиш се да ћу те завртнути? Не верујеш, а?

– Не! Верујем ти, само да све ради на њему, то ми је важно! – већ сам видео себе како шаљем поруку Сањи: „Драга, од сада можемо комуницирати преко мобилног. Сташа“

Седео је Мали Рада код мене у дворишту и причао ми о свом боравку у затвору. Нисам успео да дешифрујем поруке које ми је слао. Стално се нешто ватао за јаја, џарао их, устајао са столице, гледао се у огледало, надувавао мишиће, ударао у џак за бокс који ми стајао окачен у дворишту. Били су то знаци нервозе која обузима наркомана када му недостаје дрога, само није имао ко да их прочита, јер сам ја био заслепљен идејом да ћу за пола сата имати мобилни који (нов) кошта 220 марака. А можда да га препродам за 150 марака и да скупим паре за синтисајзер који сам одлучио да купим. Јамаха ПСР-140, 350 марака, то ми је било у глави. Ето могућности да зарадим 100 марака и да са својих 150 још позајмим 100, и ето мени јамахице. Бавићу се музиком. Саксофон и синтисајзер. Биће ми довољно. То ми је жеља. Од детињства сам волео музику и у њој сам уживао. Деда ми је давно наменио неку антик виолину кад напуним седам година, али она се кад су је извадили из кутије просто распала колико је била стара. Права штета. Баш ме

интересује да сам тим путем кренуо, путем музике, какав бих сад био, како бих се развијао и да ли бих до свега овог дошао? Но, шта је ту је, живи се сада и овде, а не у нечему што је могло да буде а није.

Мала дигресија: Враћам се сада мало на време кад сам се тек вратио из Грчке. Гиле, друг који је био са мном на Криту, рекао ми је да чим стигнем кући и одморим се мало да се јавим његовом буразеру који је радио са колима, имао своју радионицу, а успут и препродавао стара кола. Мислио је да ће Боба можда имати неки посао за мене. А Боба је био баш онакав како ми га је Гиле описао, момак висок 160 цм који је голим рукама вадио мотор из „стојадина“, једном речју сировина. Обојица ситни, Гиле премазан свим бојама, мозак, и Боба, једноставан, прост човек, снага. Био је ту и тата Анђелко да употпуни трио Иванових, великих кањких „бизнисмена“.

У оно време када сам их упознао они су били у великим новчаним тешкоћама. Не знам тачно, али судећи по Гилетовим речима, мислим да су били око 100 000 марака дужни. Никада ми Гиле није причао детаље, али знам само да су они као услов да би дошли до новијих милицијских кола на којима је уствари требало да зараде велике своте новца, морали да купе неку велику количину старих милицијских кола на којима би имали само губитке, а никакву зараду. И они су купили тај велики број пандурских кршева са циљем да, по договору дођу до оних бољих кола на којима су рачунали да ће да зараде много. И насамарени су. Задужили су се да би купили кола на којима су знали да ће бити на губитку, али неко други је дошао пре њих до оних бољих кола. Морали су да продају све што су имали, кућу и све остало и разбежали су се свако на своју страну. Повериници су им били за петама, тражили су своје паре.

Гилета сам упознао марта `95. године када се запослио у агенцији за некретнине где сам ја радио. Човек пун духа, жељан контакта, занимљив, са оних једва 160 цм висине и 50 кг тежине. То је био он, мали-велики човек, мали растом, а велики духом. Чим смо се упознали одмах смо се зготивили, на некој основи која је логички неизрецива. Он 8 година старији, са много више животног искуства, озбиљнији, а у великим проблемима и ја, са 20 година, напаљени, наивни, перспективни, неискусни, умишљени лепотан са лошим животним развојним путем. Тада сам се питао шта је он уопште нашао у мени, али данас ми је све мало јасније. Ја сам био тај који му је позајмио прве паре да би он, после оног финансијског краха, купио неког стојадина на коме је зарадио прве паре. Веза „прве паре“. За шест месеци, пре него што смо се отиснули на Крит, он је препродајући кола, возио мазду 323 и неколико старијих кола. Гиле је стварно био машина за прављење новаца. Али никако није могао да се размахне јер чим би зарадио неке паре, ту су били повериници да му их на име дуга одузму.

И зато сам му добро дошао јер чим је чуо да ја планирам да палим у Грчку да радим рекао ми је да и њега планирам, јер и он мора да нестане негде и да покуша да заради паре на миру, где га нико неће дирати. О нашем боравку у Грчкој ћу касније, сада само толико колико да повежем неке ствари. Тако је Гиле радио на Криту, а његов брат Боба остао је у Новом Саду и отворио аутомеханичарску радионицу.

Када сам се вратио са Крита и отишао да упознам Бобу, желео сам само да докажем да могу да зарадим и више и да са тих 1500 марака што сам уштедео у Грчкој, почнем нешто да радим. Журило ми се да се докажем, после онако црначког, напорног посла на Криту није ми било тешко ни са чим да се ухватим у коштац. И прихватио сам Бобин предлог да заједно преправљамо и продајемо кола, без обзира што тада уопште нисам знао ни где је квачило на колима, а камоли имао положен испит за возачку дозволу. Препродаваћемо кола, а не знам ни да их упалим. Ингениозно!

Мој део посла у почетку је био да шмирглам и гитујем кола и спремам их за фарбање. Како ми је Боба тада говорио једна кола се могу „спремити“ у року од недељу дана за продају, ако се ради како треба. А зарадити се може и до 400-500 марака на старим кршевима. Средиш их, нашминкаш и утопиш. Углавном су то биле старе ладе, које воле браћа азиланти, стојадини, југићи и такве шклопоције. Учинило ми се да ће бити пара и почели смо да радимо.

Боба је имао разрађену аутомеханичарску радионицу изнајмљену у закуп у улици Цара Душана код чика Мите (читај барона Минхаузена). Када сам стигао у октобру `96 у његову радионицу тамо су већ радили увелико Јова Лимар и Борис Гитер. Јова Лимар је човек сувоњавог изгледа, мршав, нема га се шта видети, али када дохвати чекић у руке, сваки лим коју му дате претвори са лакоћом у жељени облик. Крпио је и оно око чега би остали дизали руке, непоправљиво. Није био начитан и школован, али зато је свој посао обављао врхунски. И био је човек, у ствари зашто у прошлом времену? И даље је он велики човек.

Борис је био у оно време момак мојих година, већ у браку и већ са двоје деце. Чудило ме је како један тако незрео дечко, мислим незрео за брак, са прилично неодговорним односом према послу, може да буде са 21 годином отац двоје деце. Никад га нисам питао, али претпостављам да је имао проблема са прераном ејакулацијом. Не могу да верујем да момак који није ни психички ни материјално зрео за брак, има и децу, и то двоје. Однос према послу му је тада био „не можеш ме толико мало платити, колико ти ја мало могу радити“. Не могу да судим о њему, мада је већ после кратког времена почео да ме нервира његов однос на послу. За прву ладу коју смо Боба и ја узели, Борису и мени требало је целе три недеље припрема за фарбање и десет килограма гита. То је био и остао рекорд. Не верујем

да се на овом свету још појавио неко коме треба 10 кг гита да среди један ауто за фарбање.

Сећам се к`о да је данас било, како је Боба донео три киле гита мислећи да ће то бити довољно за кола у том стању. Он је већ дуго година уназад радио са колима и имао искуства, али никад га није имао са мном и Борисом. Кад смо потрошили прве 3 киле, Борис је отишао до Бобе да тражи још килограм гита, а Боба га је накрпио рекавши му да за то није потребно више од 3 киле гита и да ће нам дати још само једну килу и да се после сами сналазимо. После тога Борис више није смео да иде код Бобе да тражи још гита.

– Иди ти, твоја су кола! – говорио ми је.

Сад пробајте да замислите Бобину реакцију после сваке наредне киле гита коју смо тражили. А Јова Лимар нас је свако јутро зајебавао како је наручио један шлепер гита за нас и озбиљним тоном нас је питао да ли мислимо да ће бити доста. Шокови су то били. Борис није био мотивисан, а знао је посао, ја сам био изузетно мотивисан, али нисам у почетку знао да гитујем. Борису је било свеједно, он је радио за фиксну месечну плату, али ја сам имао зараду само од продаје мојих кола и мени се журило. Али нисам могао ништа сâм, већ сам зависио од других. Боба је углавном био заузет око редовних муштерија, а имао је и много „пословних састанака“ у кафани поред радионице.

Процес тог нашег посла је отприлике овако изгледао: прво поскидамо све делове са кола и Јова им прво уради лимарију (за пар дана), после их Борис и ја припремимо за фарбање (око месец дана), Боба их офарба, Дуки ради механику око мотора, Боба сређује електрику, а Борис и ја их поново склапамо да бисмо их недељом рано ујутро Боба и ја изводили на Бубањ поток на ауто-пијацу.

Тај посао сав око једних кола је трајао око два месеца.

– Чекај, стани, Бобо! Где је ту недељу-две дана као што си ми причао?

– Па, кад теби и Борису треба месец дана само да припремите ауто за фарбање.

И тако пролазили су дани, време се развлачило, рокови се продужавали и полако сам схватао да од великог бизниса са колима неће бити ништа. Сам ништа нисам могао око кола да урадим што значи да сам зависио од Бобине добре воље, с тим што је он успут живео од радионице, а ја само од продаје наших кола. Прво је била једна лада, па југо неки несрећни, још једна лада, па фиат ритмо и на крају голф 1. Толико о мојој краткој каријери продавца половних аутомобила но, о сваком од тих кола могао би се један роман написати. Ладу смо увалили неким Цигусима, њих десет их је било када су га куповали, југа смо четири недеље узастопце износили на пијацу на Бубањ Потоку и двапут на новосадску Најлон пијацу. На

њему смо изгубили паре, јер је од силног чекања почела рђа да избија испод нове фарбе (толико о томе колико смо га добро Борис и ја припремили), а и кош је почео да му пуца. Не сећам се ком срећнику смо успели да га увалимо. Фиат ритма, кола на којима је требало највише да зарадимо, возио је свако јутро ко је стигао, да бисмо га после толико иживљавања продали неком типу који је после вијао Бобу да му промени ауспух који је отпао, жмигавце који нису радили, подизаче стакла који не раде, на крају и пропале амортизере. Долазио би сваки дан и питао:

– Је л` Боба ту?

– Није! Не знамо где. Јутрос је био и од тада га нема – био би одговор, а Боба би сакривен у каналу испод кола чучао и чекао да овај оде.

Једном је један огромни 40-годишњи Црногорац дошао да нас бије када смо нови алнасер са његовог стојадина извадили и уградили их у друга кола и наплатили, а њему смо убацили неки стари алнасер из других кола која смо претходно поправљали. Човек је долазио пар пута јер му је Боба обећао да ће за недељу дана бити готов његов ауто. Но, није. Давали смо ми њему и две недеље, а човеку кола требају. Долазио је више пута дневно, тражио Бобу, овог није било, питао нас кад ће бити готово, а ми слегали раменима:

– Не можемо ништа док нам газда не каже.

Он је гледао онако рашчерупана кола и мрштио се. На крају је добио напокон своја кола, али са другим алнасером. Сутрадан када је сконтао шта смо му урадили, дошао је са још двојицом Црногораца као одваљених од брега.

– Задавићу вас овијем рукама! Ће је Бобо? Ко ми је заменуо алнасер? Ти ли си механичар? – устреми се на Дукија.

– Шта хоћеш од мене? Бежи од мене! Бобу ти тражи! Он ми је рекао да га скинем, немам ја ништа с тим! – и стаде пред ону громаду од два метара са својих 60-ак кила и 170 цм и испрси се.

– Сад ако га звекне, одлетеће! – мислио сам у себи. Шта је ту је? Улетећемо за свог друга па шта нам бог да.

– Реците Бобу да `оћу за сат времена да ми нацрта о`ће мој алнасер, или ћу вас побити све! Јесте чули? – смешан ми је био тај његов црногорски акценат, али нисам се смео смејати. Побили би нас ко зечеве.

– Једина свијетла тачка на овај ауто је мој алнасер, мајку ви вашу!!!... Побићу вас!.. Све!

Брзо смо нашли Бобу, он је назвао типа коме је уградио црногорски алнасер, објаснио му ствар, звао га да дође и вратили смо алнасер на своје место.

Упознао сам тада разне начине којима се мајстори служе. Ако се тачно и прецизно не договориш са њима за датум и цену, има да ти наплате и оно што ваља

и оно што не ваља, и картабуцну на акумулатору и брбоцну на алтернатору и датум ће ти урачунати, а понекад и број телефона.

После тога смо сви ишли по радионици и зајебавали се:

– „Једина свијетла тачка на овај ауто је мој алнасер“ – са црногорским акцентом.

Сећам се, једном је дошао у радионицу један мој познаник из основне школе. Надркани буржујски дрипац, слупао леви блатобран татиног ауди 80 и дошао да му се то среди и офарба још данас да му родитељи не примете.

– Хоћеш брзо? Нема фрке, али ћу мало да те звекнем по ушима! – био је то Бобин приступ.

– У четири сата ћу доћи по њега, може?

– Може.

У комори за фарбање офарбана кола могу да се осуше за један сат на одређеној температури, али не и у обичној гаражи у којој је Боба фарбао кола. Пошто је ауди ипак озбиљан ауто и није се могао тек тако прејебати, како смо ми то имали обичај да радимо, Боба га је однео код неког његовог друга на Клису, али ни овај није имао потребне услове за фарбање. Исто је била у питању гаража, само мало заштићенија од прашине и осталих ситних честица из ваздуха. Лепо су они офарбали ауто, али се заиста споро сушио. Ближило се договорено време, ауто се морао предати, а није још био сув. Сели смо у ауди и вратили се са Клисе у нашу радионицу. Када смо изашли из кола, ја сам се запањио. Ситне честице прашине и паперје нахватале су се на још свежу боју левог блатобрана. На брзину смо скинули оно што се могло скинути, а није се смело много дирати по свежој боји. И стиже момак:

– Је л` све у реду?

– Све је у реду – одговара Боба. Ти га само још, мало провозај да се боја још боље осуши на ветру и онда га пребриши крпом и све је у реду.

Цео ауто се пресијавао само је онај леви блатобран био мат боје. Дечку се смркло пред очима кад је видео свој блатобран, видео сам, само је бацио паре Боби у руке и одвезао се негде без иједне речи. Вероватно да дође себи. И то су мајстори. Само опрезно са њима!

Ђани, одшрафи точак! Ђани, додај гедоре! Ђани, купи силикон! Ђани, скини осовину! Ђани, уђи у канал! Ђани, придржи ми ауспух! Ђани, помози да избијемо лежај! Ђани, купи 200 грама саламе и хлеба! И не заборави јогурта! – био сам потрчко, човек за све. Ништа нисам знао сâм да урадим, али сам зато био ту да помогнем. Увек! Радио сам све што је требало, а најмање око својих кола. А зараду од кола која смо продали, улагали смо у даљу куповину других кола. Моја зарада

је полако расла, али на папиру, и у Бобином џепу. Када сам тражио да ми да нешто пара, није их имао, а овамо је сваке две недеље мењао и возио друга кола и правио планове за отварање неке перионице кола. Почео је да глуми великог газду. Дневно је зарађивао и до 100 марака али је нередовно исплаћивао своје раднике, све мање одлазио у радионицу, ухватио се са неким шверцерима кола. Преводио је кола са италијанских на црногорске, босанске таблице и најмање се бринуо за посао. Могао је да има поверења у Јову и Дукија, стварно су радили и били пре свега поштени, али како нас није редовно исплаћивао, почели смо– сви заједно– да губимо стрпљење.

После једно десетак месеци рада код Бобе схватио сам да од тога ништа неће бити и изашао сам као „другарски“ из тог посла. Но, моје паре су и даље биле код њега. Почеле су перипетије. Почео је да одуговлачи, да ме избегава, да лаже како нема, увек је у био у некој були. „Дођи сутра!“. Вероватно се и од мене сакривао у каналу.

Е, то „дођи сутра“ ћу добро запамтити, мамицу му његову. И онда када би стварно осетио да је претерао дао би ми десетак марака да га оставим на миру. Али таква говна ја не остављам на миру! Пришао сам му са поверењем, са пуним поверењем. Био сам му друг, могао је увек да се ослони на мене када није био у радионици, а он је све то злоупотребио. Био је прзница, врло лако би плануо, тако да сам морао да пазим на тактику, како да му дам до знања да га нећу оставити на миру док ме не исплати, а да га не изнервирам. А мало, јако мало ми је фалило да планем и да му кажем да ћу му изразбијати његовог алфа Ромеа ако мисли да ме пређе.

– Нећу ти оставити моје паре, маму ти јебем – мислио сам у себи, уздржавао сам се и био наоко смирен, глумио и даље његовог другара који има разумевања за његове назови „проблеме“. Сваки дан сам био тамо и полако скупљао како ми је давао, десет по десет марака, како кад. Био сам досадан и био сам упоран. Али није могло друкчије. Са таквим људима се само тако може. Или буди стрпљив и досадан, и паметнији од њих или плани и нећеш видети паре никад. То су пргави, надркани људи, пуни себе, стално у доказивању неке своје величине, а у ствари тешко искомплексирани. Волео је да га други вијају за паре, да га моле буквално.

Али „биг бос“ није никог на крају зајебао, осим себе самога. Свакодневни изласци, пијанчења, дружења са сумњивим типовима, нереалне новчане трансакције, често мењање кола, неке позајмице, довеле су до тога да је на крају морао да бежи од повереника из Новог Сада. Побегао у Стару Пазову и тамо отворио вулканизерску радњу, ауто-перионицу, па после и кафић који је требало да постане дискотека да није било НАТО-а. Сналажљиви су ти Иванови, само што хоће преко ноћи да се обогате. Није му била доста она лекција са пандурским колима,

него је морао да разјебе и радионицу која је била на изузетној локацији и која је доносила много профита. Не може се преко леба погача. Мало су алави ти Ивановци, мада једино Гиле као да је научио лекцију. Он ћути и ради сваки дан на Криту, полако скупља паре и чека шансу да оде даље на Запад. А Боба, од данас до сутра. Он као цврчак, Гиле као мрав. Гарантујем да би Гиле, да је био на Бобином месту, направио од тога озбиљан посао ћутећи, радећи и скупљајући. А мислим да Боба не би био у стању да издржи ни недељу дана на плантажама Крита и да му неки примитивни газда Грк, који није видео ни Атину, а камоли свет говори иза леђа: „григора, григора!“ што значи „брже, брже“, а не да ти ни воде да пијеш.

И Силвија је кренула у посету Дарију. Пресекла је себи вене на стомаку жилетом, али на срећу брзо су је нашли, позвали хитну помоћ и враћена је у живот. Добила је још једну шансу. Сутрадан рано ујутру позвала ме је и замолила да дођем до ње. Кад сам стигао, њена мајка је већ била ту да јој се нађе при руци. Затекао сам неку чудну, суморну тишину. Знао сам да постоји неки специјалан разлог зашто ме је позвала, али нисам знао шта тачно да очекујем. Била је мирна и нераспосложена за причу. Њена мајка и ја смо започели неки безвезан разговор о кувању, тек да бисмо нешто причали, Силвија није хтела да учествује у њему.

– Шта је Силвија, шта има? Нешто си се ућутала? – желео сам да је подстакнем за разговор.

– А ето, ништа... Ништа посебно... И свега и свачега. Свега по мало... Ах, шта ја знам? Више нисам паметна. Ма, нек иде живот! Ма биће ваљда боље?! – знао сам шта могу очекивати од ње, увек један те исти репертоар, само овога пута никако да почне. Као да се стидела пред мајком да прича. Звала ме је рано ујутру да дођем, а сада избегава разговор.

Седимо за столом и пијуцкамо кафицу. Једно наградно питање за вас. Шта нас троје који седимо за столом имамо заједничко? Никада не бисте погодили. Све троје смо болесни од МС-а. Ја са 25, Силвија са 39, Ема са 57 година.

Кроз моје познанство са Силвијом потврдило се да и код ње као и код свих тешко оболелих, има јако много илузије у сагледавању реалности, те неприхватања личне одговорности, неприхватање основних принципа постојања у садашњем тренутку и на одређеном месту, Сада и Овде.

– Е, је л` знаш, Сташа, ја кад сам била млађа препливавала сам Дунав!

– Некад си можда и могла да га препливаш, али сада не можеш ни сама да изађеш из куће како треба – наши разговори су увек били исцрпни и напорни, а ја бих их назвао једноставно „враћање Силвије у реалност“.

Покушавам Силвији да отворим очи да сагледа и прихвати, пре свега, своје тренутно стање, и док то радим пуштам емоцијама да ме воде. Оне су примарне у нашим разговорима и уз њихову помоћ покушавам да нађем што лакши начин

да Силвији предочим да се не скрива иза којекаквих небулозних паравана (о њима сам већ говорио) и да прихвати да постоји нешто у њеном дугогодишњем лошем функционисању што је произвело њено садашње стање. Понекад умем и да будем врло груб и да гађам тамо где боли највише. Јер живот нас боли обоје, и Силвију и мене, и не можемо да се лажемо и задовољавамо причама како има и горих случајева од нас.

Није исто оно што јесте реализовано и оно што би тек могло да буде реализовано. Само једна концепција одговара реалном стању ствари, а има безброј оних које можда личе на реалност, или би било лепо да су реалност, али нити то јесу нити ће то икада бити.

Силвија је заједно са мном прошла кроз фазу у раду Удружења када су се сви окренули против мог рада и почели хајку на мене као секташа. Иако смо тек били почели да се упознајемо, Силвија је осећала да нема разлога да ме се боји и пришла ми је довољно отворено.

Пали су ми за око они силни папири који су стајали на њеном столу у оној мутној атмосфери која је владала тих тренутака. Дохватио сам их и схватио сам да су то докторски извештаји на име Барта Силвије у којима стоји да је показала „суициди тенденции“ са јучерашњим датумом. Почео сам да читам наглас схвативши шта се десило и да је њен покушај самоубиства био неуспешан.

– Па где су ти ожиљци? Не видим их на рукама? – Силвија је била изненађена мојим провокативним и подсмешљивим тоном и није знала шта да ми одговори. Вероватно је очекивала моје сажаљење и чуђење и да је испитујем питањима: Зашто? Како? Када? Али ја сам се прво добро насмејао и упитао је:

– Шта је? Није успело? – Знам да ју је то заболело, а и мајка је била изненађена мојом хладнокрвношћу. Ипак сам пазио на границу. Иза сваког човека стоје само његова дела, ту никакве конструкције немају никаквог значаја. Онакав си како нешто урадиш, и то боље говори о мени него било каква моја оправдавања. Ако је Силвија решила себи да одузме живот, ја немам ништа против. Свако има право да се брине о себи онако како мисли да треба и мада сам мишљења да нема тих проблема који би се решили самоубиством.

Док јој је мајка била у тоалету, показала ми је руком да чека да мајка оде па ће онда причати.

– Ајде, ајде само ти све испричај Сташи, ја не намеравам да те оставим саму такву! – јавила се „брижна“ мајка из купатила. Нећу ти дозволити да тако нешто опет покушаш!

– Госпођо, па не можете Ви бити поред ње 24 сата. Ако је одлучила да се убије, нико је неће спречити. Свако ради онако како мисли да му је најбоље. Како је Силвију ово погодило! Само је сагнула главу, суздржавајући се да не заплаче.

Људи се боје да покажу своје емоције мислећи да је плач слабост коју треба сакрити, а ја не знам ниједног човека коме после искреног плача није било лакше. Кроз плач се ослобађамо многих оптерећења које се гомилају у нама, а које никада не испољавамо да не бисмо наводно испали слабићи. Наравно, плач (као и свака емоција ако је реална) помаже нам да адекватно одреагујемо у складу са потребама. Када нам нешто не иде како би требало и мучи нас, плач нам може помоћи да избацимо из себе ту тежину и покренемо ствари на боље. Када нас неко напада, страх нам може помоћи да избегнемо опасну ситуацију или да скупимо снаге да се одбранимо. Када неко други ремети нашу реализацију потреба, бес нам може помоћи да га удаљимо од себе да нам више не смета.

Ја плачем скоро сваки дан. Плачем због свих ових срања којима сам се оптеретио у животу, због тога што не желим да будем непокретан и што се бојим за своју будућност, што не знам шта она доноси. Плачем и мислим: Зашто баш ја? Зашто се баш мени догађа све ово? Зашто не могу да играм фудбал као некад? Зашто не могу да седим на столици дуже од пола сата због болова у кичми? Хоћу ли икада моћи? Плачем и због Сање која прихвата тај ризик да ми буде девојка и да планира са мном будућност. Плачем и док лежим на леђима, а не могу да заспим јер ми сваки живац игра по телу, бубња по врату, леђима, на стомаку, рукама, ногама. Не стидим се да плачем јер се после тога осећам боље и опуштеније. Тек када се добро исплачем, осећам колико сам био под тензијом.

Плачем често и чим помислим на здравље. Чим помислим на то. Желим једног дана да оздравим и да стојим пред масом. Сањам бину и маштам о концерту који бих организовао у част победе неизлечиве болести, маштам о томе да отпевам једну песму са Паваротијем кога обожавам, маштам о томе да станем пред људе и да кажем јасно и гласно:

„Људи! Мултипла склероза није неизлечива болест. За све има лека, а лек смо ми сами, лек је у нама!“

Сањам и о томе да се јавно захвалим људима који су ми помогли да се излечим: тетка Мири, професору Дубравку, оснивачу Аикидоа, Мирјани, жени која ме је уписала на факултет, Ралету, Северини и осталим члановима ТРА, па чак и родитељима који су ми помогли да ојачам тиме што су ми отежавали услове одрастања. Сањам о томе да будем срећан, опуштен и здрав. И плачем. Плачем и радим на томе, да то не остане само сан. Кроз плач избацујем сва срања која ме притискају, али сам бар искрен, не правим се да је све у реду.

Знате како Силвија гаси цигару? Гаси цигару и мисли: „Дађе бог да престанем да пушим“. Силвија не зна да јој не може помоћи неко ко не постоји. Боље би јој било да крене од ствари које може она сама да учини.

Ја бих хтео, али не могу да оставим цигаре. Па, ко је ту луд? Ја би хтео да оздравим, али себи штетим. Једно је шта мислимо, друго шта осећамо, треће шта причамо, а четврто шта заиста чинимо.

И док је Силвија била у купатилу, главом сам показао госпођи Еми да иде кући и да нас остави насамо. Без икакве молбе, чврст став. Ако стварно жели да помогне кћерци, онда би требало да размисли како то најбоље да учини, а не да данонoћно обезбеђује Силвију да се не би убила. Схватила је и ћутке прихватила мој предлог. Док се Силвија враћала, Ема се „сетила“ да је заборавила нешто да уради код куће и отишла је.

– Не знам шта ми би – тихо је изговорила Силвија.

– У реду је, Силвија. И то је једно од могућих решења, ако ти тако желиш. Други пут немој да користиш туп жилет – знам да би ме сада најрадије избацила из куће због грубих речи, али онај део Силвије који зна да јој ја желим добро и да јој могу помоћи је још увек активан.

– Не знам шта да радим? Тешко ми је. Узела сам жилет у руке и пресекла се на стомаку испод пупка, али ме је Чичак нашао на време и позвао хитну. Баш сам луда. Јесам луда Сташо, ха? Са ким се ти дружиш, Сташо?!? Видиш?

– Није важно. Само си изгубила циљ у животу, не видиш чему сврха живети. Штета због тебе – и испричао сам јој причу о Даријевом лету са зграде. Или нађи себи циљ и неки разлог да живиш, или ћеш опет наћи жилете у ормарићу.

– Ма нећу више! – није баш била убедљива.

– Што се мене тиче, можеш. Ја ти јесам друг и желим ти све најбоље али ако си ти одлучила да не постојиш, нико ту ништа не може. Није, веруј ми, ни мени лако, али знам да ћу се ја већ некако котрљати по овом свету, али тебе неће бити.

– Али шта да радим оваква? Некад сам могла по цео дан да радим, а погледај ме сад?! По цео дан се батргам у кући, скувам тај јебени ручак и оперем то мало ствари и шта? Ништа. Чекам да ми се Тибика врати са посла у 5 сати, и тако сваки дан. Кад бих бар могла нешто да радим.

– Не можеш још ништа, оваква каква си. Како да радиш кад не можеш поштено ни да стојиш на ногама. Немој мучити себе доказујући да можеш нешто да радиш, да би ти се то вратило после као бумеранг. Мораш да схватиш које су твоје реалне могућности. Ради када ти се ради, одмарај када ти се одмара. Твом телу је потребно да скупи снаге и зато се одмарај више него што се умараш.

– Ма, само да ми Тибика добије годишњи, па да средимо овај свињац од куће. Не могу више да га гледам – и даље она наставља по старом.

– Опет ти! Немој да мислиш да ће теби бити нешто боље ако промениш патос и ставиш нов итисон. Само силиш неке ствари које не би требало да радиш, а

не радиш ствари које би требало. Кад кажем радиш, не мислим физички да радиш, већ да си активна ментално, да стално мислиш о томе чему тежиш, да увек себи желиш боље, да размишљаш о начину на који ћеш помоћи себи и другима и онда сигурно нећеш дизати руку на себе. Хоћеш да станемо једанпут пред људе и да кажемо: „Ово се може победити“. Имаш ли ти циљ пред собом?

Тешко је имати циљ пред собом када оболиш од званично неизлечиве болести, када не можеш ни децу да имаш, а и окружење делује дестимулативно на тебе. Знам да јој је тешко живети са сазнањем да не може да има децу и знам како то може болети. И нећу да разрађујем „треба њу разумети“, „није јој лако“, бла, бла. Не може и готово. То је реалност. И када боли и када је тешко, али то је реалност. Боље нека се бави оним што може, а не оним што не може. Силвија ће победити то и ја има да јој помогнем у томе. Само да остави цигаре, а једног дана има и тога да се остави.

Тренутно се налазим код бабе у Бачком Петровцу. После успешног јунског испитног рока дошао сам на годишњи одмор. Заслужени одмор. Шест испита сам дао у јуну, и још један ми остао за септембар. Следеће године у ово време бих требало да дипломирам. Има да окачим титулу на врата – дипломирани психолог. А онда по нове титуле, све док не постанем доктор наука. Доктор „Лепак“. Ко би рекао да ће од једног лепкароша постати доктор наука? Можда чак и филм буде снимљен по мојој животној причи. Нискобуџетни, наравно. Ма нека буде и црнобели, само да се сними.

Од Петровца је остала само успомена на давну `94, када сам тек свеже шлогиран побегао из болнице, довео себе у довољно добро стање да бих одшетао модну ревију која ми је тада много значила, упознао ново друштво, пуно девојака, живео у кући величине омањег дворца.

И остао је стари канал на који сам дошао да се купам, а дошли су неки нови клинци. Старо друштво се већ поженило и поудавало, како то већ бива на селу. Али ту је и даље моја старка (како Словаци зову бабу) са своје две штаке и једним поломљеним куком, једном марамом око главе, једном сукњом и девет подсукњи. Она живи сама, далеко од очију јавности, са својом вером у Бога и чувеним стиховима из Библије. Сад ћу мало да пљујем по њој.

Зајебала је свој брак, мој деда се убио због ње, истина тек из трећег пута али се на крају ипак убио. Зајебала је и своје ћерке. Од њих четири само је једна успела да створи стабилан брак, док су остале три разведене и спотичу се о оставштину функционисања брачне везе својих родитеља. Не каже се за џабе да из брака са проблемима излазе деца са проблемима, која даље у великом броју случајева и сами стварају лоше бракове. Од те четири ћерке после настајемо ми, осморо деце од којих један од 19. болује од МС-а, други са 17 година има чир на желуцу, једно

дете је константно запостављано у други план и третирано као мање вредно, друго је без минималног самопоуздања дијагностиковано да касни у менталном развоју две године, један се управо сада поставља против целог света, једно је потпуно размажен..

Оно што хоћу да кажем је, да су утицаји у раном детињству, оно што дете осети на примеру својих родитеља и сама атмосфера у породици, врло јаки чиниоци сазревања личности, ако не и пресудни. Нећу да кажем да је за све крива старка и њен брак. Али зашто и ја не бих, као и већина, пребацио своју одговорност на неког другог? Што и ја не бих био као остали?

Ево, ја ћу то овако урадити: други су криви за моју болест, за сва срања и стресове које сам доживео у детињству криви су моји родитељи. И ето чисте ситуације – кривац је нађен. Сада је све у реду, све је село на своје место. Требало би да ми је лакше сада, када сам нашао кривце...

Али није, лења ме и даље боле, болест је и даље ту, није ми нимало боље. У суштини, код мене се ништа није променило тиме што сам окривио друге. Штета! Мислио сам да ћу нешто тиме добити ако пребацим одговорност и нађем кривце за своје проблеме.

Но, ајмо даље у прошлост. Бачки Петровац 1930. године. Из стомака једне Зузане излази мала Зузана, моја садашња старка, као прво од шесторо деце у тој породици. Немојте се чудити што деца код Словака врло често добијају име једног од родитеља, наравно у зависности од пола детета. Село 25 км од Новог Сада. Људи се углавном баве пољопривредом. Кукуруз, пшеница, соја, раж, хмељ и све остало. Пољопривредом су се бавили и њени родитељи. Много је радио њен отац, мој прадеда, требало је нахранити и обући шесторо деце. Моја баба као најстарије дете морала је највише да ради у кући, прича како је волела да учи и да чита али завршила је само четири разреда школе. Била је дете патријархата у коме отац ради и зарађује, а жена ради по кући и диже децу. Деца се одмалена уче на рад и на поштовање воље ауторитета тј. родитеља. А где је ту креативност, индивидуалност, самосталност? Ауторитет је ауторитет и он има права да управља вашим животима и да бира за вас. Ако сте дете у коме је ауторитет оца неприкосновен, зашто бисте користили онда своје креативне потенцијале када постоји неко ко може да вам среди живот онако како можда ви и не бисте желели, али ко сте ви? Они су вас родили и они вас могу и убити.

Кад се дете од малена учи да извршава оно што родитељи желе, оно временом изгуби своје Ја и размишља само у терминима „треба“, а не „хоћу“. Треба то и то урадити. Треба нахранити живину и све остале животиње, треба радити у пољу. Деца немају времена за себе, они су део једног система, грубо или не, рећи да су она само радна снага.

Тако је старка одрасла у средини подређеној раду и пољопривреди, где се квалитет детета вреднује према извршаваним обавезама у кући. Мислим да је завршила четири разреда школе, а да даље њени родитељи нису имали средстава да је школују. Ту је и завршила са школом. Чујем од мојих тетки да је и њена мајка, моја прабаба стално пребацивала мом прадеди, звоцала и звоцала. Како ми кажу моје тетке, њене ћерке, у својој породици је она научила да је жена та која мора да трпи, да ћути и да ради.

Жена слуша, трпи, извршава, пере ноге мужу, а муж ради као коњ на њиви, храни децу и када се врати очекује да му се поднесе извештај, да је све у реду и да су сви постројени. Знам да мало грубо представљам сеоску породицу у оно време, ипак немам довољно података да бих замислио живот на селу пре 50 година. Суштину ипак, покушавам да екстрахујем, да сагледам како је већина људи живела, како су се односили према деци, на чему су се заснивале брачне везе, да ли је постојало љубави, како се гледало на слободну вољу, а како на креативност? Шта је уопште слободна воља у то време, када све одлуке доносе родитељи и то отац најчешће.

У исто време деда Јупи како смо га звали, иначе Јан, рађа се 1929. године на другом крају Петровца у породици са 7 деце коју је отац напустио док су деца била јако мала, тако што се напио ледене воде из бунара на некој „врелој“ врућини. Била је то врло сиромашна породица, али са јачим унутрашљим односима него старкина. И он завршио само 4 разреда школе. По казивању мојих тетки, оженио је Зузану из ината његовој великој љубави, која га је напустила док је он био у војсци. То су биле оне старе војске које су трајале дуго, по три године. Каже ми најмлађа тетка, то је чула од других, да су се њих двоје једва познавали када ју је он запросио, а да она никада пре тога није имала љубавну везу. Пошто је са 23 године родила моју мајку, такође Зузану (Зузане ће ми доћи главе) претпостављам да су се узели коју годину раније. Али, сутра ћу ја, пошто сам већ ту код бабе, покушати од ње да сазнам нешто из прве руке. Видећемо колико ће бити отворена.

Мала дигресија: Дркање у кревету – три речи које саме по себи не говоре много. Или боље то исто рећи једном речју – мастурбација. Сваки човек мушке националности је у свом кревету мастурбирао, дркао много пута, што је сасвим нормално. Од момента када дечаку проради хормони, то постаје нека врста потребе. Сретали смо се као клинци са разним врстама стимуланса као што је Мики Манојловић у филму „Отац на службеном путу“ или „Варљиво лето `69“, „Меси, меси неће ти шкоди!“

Разни часописи, порно филмови, учитељице и старије сестре наших другара, све се то почиње вртети у главама младих пубертетлија. Немогуће је смирити малу змију у гаћама, који више није само неми посматрач. Снови после којих се

будимо са улепљеним гаћама, питамо се шта би то могло бити, док не откријемо једну од главних карактеристика мушкарца у односу на лепши пол – да прска белу лепљиву течност. Колико ја знам, то почиње да прераста у право задовољство младих, новопечених мушкараца који на разне начине задовољавају своју нову потребу. Наравно, мало је нас имало прилику да у то време имамо и праве полне односе. Све то почиње прво онако стидљиво, индивидуално, далеко од очију јавности, да би се касније кроз дружење и разговоре са вршњацима сазнавало све више појединости у вези са дркањем. Не знам ништа о том феномену, јер скоро никад у то време нисам смео да причам о томе, а камоли да будем у друштву где се дркало уз неки филм. А то су моји другови у то време радили. И нећу овде причати о томе да ли то ради већина младих или не, да ли је то добро или лоше, само ћу рећи да је нормално.

Не сећам се тачно како је почело, али знам да сам као клинац био врло повучен. Свиђале су ми се многе девојке, али стидљивко наш мали, никада то не би био спреман да призна. Одбацивао сам било какву помисао да признам да сам био заљубљен у многе другарице из свог разреда. Хронолошки био сам заљубљен у Марику у првом, у Сашку у другом, у Јелену у трећем, у Јасмину у четвртом, у Бранку у петом, у Јасминку у шестом, у другу Јелену у седмом, и трећу Јелену у осмом разреду.

Све сам преживљавао у својим мислима.У машти, сањаречи, затворен у себе, живео сам животом племенитог јунака. Бранио сам девојчице од руку грубијана, постизао изванредне резултате на такмичењима, спасавао људе из опасних ситуација. Био сам неустрашиви, племенити јунак који никог није кињио, а притом не дао бог да неко дирне њега или њему драге.

Научно је доказано да дечаци воле да задиркују и киње девојчице. Тако је било и у време док сам ја ишао у школу. Моји другари су често зезали девојчице, подметали им ноге, отимали оловке, штипкали и задиркивали их како то раде нормална деца. Онда би их ове вијале и ту би била испуњена сврха дечачког задиркивања. Битно је привући њихову пажњу провокацијама да би те оне јуриле, псовале, клеле или молиле да престанеш. Тек сада примећујем колико дечаци желе да буду ухваћени и тучени од стране девојчица. Једино ја нисам смео да изазивам девојчице. Био сам превише стидљив и лако повредљив, да бих макар и слабашне девојчице изазивао. Психолози би рекли интровертан, несигуран у себе, окренут ка свом унутрашњем свету. Али зашто? Зашто би дете бежало у неки свој субјективан, имагинарни свет, а не би учествовало у реалном животу? Какво је то дете које може само у машти да се доказује, а не може у реалном окружењу? Зашто је оно уопште такво?

Сећам се да сам најчешће маштао како се моји другови, они грубљи, агресивно понашају према нежним девојчицама, киње их и малтретирају. Ситуације које сам замишљао су биле налик оним из живота, само што бих у машти ја стао у одбрану слабијих и спашавао их од руку тиранина. Нисам волео да влада „закон јачег“ и сваку бих такву ситуацију у школи тешко преживљавао. У разреду смо имали пар грубијана који су кињили остале. Драган и Босна су били тај „закон“ у нашем разреду. Све су решавали на силу и све је морало бити по њиховом. Увек би изгурали друге из реда, били су први у реду за ужину или било где да се иде, први када треба пуцати пенал на фудбалу. А да су стварно били најбољи не би толико болело, већ су други који су били бољи од њих, морали њима да уступају своје место да не би добили батина.

Драган је тако знао да истуче неког од нас, без трунке сажаљења и људских осећања. Чак и много слабије дечаке којима би био довољан само један ударац да их баци на земљу, ударао би бесомучно безброј пута, без пардона. Грубост, снага и безобзирност су побеђивали, а то ме је јако болело. Неправда коју су они наносили неком од мојих другова, бацала ме је у очај. Али ја једноставно нисам имао петљу да се супротставим тиранији, нисам смео да се макар једном побуним и станем у одбрану недужних и слабијих. Чим би се десила нека таква ситуација, срце би почело јако да ми куца, губио сам дах и страх би ме паралисао истог момента. Одузео бих се у таквим ситуацијама. Таквих силеџијских сцена у кући сам се пуно нагледао, када се отац не би кући враћао са посла на време, и како би мама у страху постајала све нервознија пребацујући ту нервозу и страх на моју сестру и мене. Знали смо да ће бити срања у кући чим је он каснио са посла. Он би се најчешће вратио пијан, увалио би се на кревет и почео би да психички малтретира кеву. Спомињао би јој мајку Словачку и нека се врати својој мајци у тај усрани Петровац. А она, глупава и наивна, расправљала би се баш тада са њим у таквом стању. И увек би извлачила дебљи крај, а после не би једно време причала са њим кад је трезан, као била је љута. А требало је управо супротно, све му рећи трезноме, а кад се напије онда нестати и пустити га да се унереди као што је умео онако мортус пијан. Кућа се тресла, врата се разбијала, а понекад бисмо маму видели и са масницама. Ми бисмо се сакривали у нашу собу, ћутали, слушали њихове свађе, плакали.

Мала дигресија: Сада, са 30 година када сам престао да говорим и са мајком и са оцем, осећам се страшно кад се присетим како нам је било тада. Плачем. Никако да превазиђем тај дубоки страх усађен у мени.

Иако би се већ сутрадан све враћало као на нормалу, због нас деце, осећај је био грозан. Привидно затишје и тренутно испражњени резервоари потиснутих емоција, које је само чекало нови повод да би се поново искалило у наступу беса и губитка очеве контроле узроковане сопственом немоћи у свом окружењу. Мајка га је често молила:

– Бране, ако бога знаш, немој због те деце!

А он би њој одговарао:

– Мајку ти јебем словачку, каква деца?!!! Они немају ништа са тим!!! – и удри по њој.

А деца су патила. Деца су све то гледала. Но, они то нису узимали у обзир, нису покушавали да сачувају бар децу од својих неслагања. Правих разлога за свађу никад није ни било, већ је мој отац, човек са јаким комплексом ниже вредности, све проблеме са којима није знао да изађе на крај на свом послу, скупљао у себи и гомилао сва незадовољства, немоћан да промени нешто у свом односу према окружењу, пијан истресао на најгори могући начин на мојој мами.

Знао је он добро да је она побегла од својих родитеља са села у Нови Сад и знао је да не жели да се врати тамо, па ју је онда тиме уцењивао. Она као да није имала где да оде да живи, а он је то користио тиме што би јој стално пребацивао како је она у његовој кући и на његовом поседу и да нема ништа. И то само кад је био пијан. Кад је био трезан није много говорио. Са сваким је био добар, чак и кад тај неко није заслужио, бојао се да не повреди неког ако му каже оно што мисли о њему. А то се обично дешава људима који нису сами себи на првом месту, већ су им други људи важнији. Само да је имао изграђене категорије приоритета, живот свих нас био би потпуно друга песма.

И тако су се услед немоћи гомилала негативна искуства у свакодневном животу. То вам је принцип „канте за ђубре“. Док је полу-пуна канта за ђубре је добро затворена и не осећа се смрад из ње, али како се пуни више поклопац не може добро да се заклопи и ђубре почиње да испада поред, и сви осете смрад тог ђубрета. Тако је и мој ћале, пунио би се ђубрем док не би дошло до момента кад више не може да се пуни и када пуца, узима алкохол, напије се, губи контролу и почиње да изражава све своје незадовољство собом у форми напада на слабије, оне који по његовој субјективној процени неће моћи да узврате на нападе. То је била моја мама, јер његова га је, као усамљена самохрана мајка некритички размазила, и створила од њега човека превише везаног за њене критеријуме без могућности успостављања сопствених.

Није он први, није ни једини који тако функционише, али и моја мајка је прихватила такву игру јер је сматрала да је све боље само да није у кући код својих родитеља, који су јој такође загорчали њено одрастање, а одакле је успела некако да се извуче уписавши средњу електро школу у Новом Саду, живећи као подстанар код мог оца. И тако је она само променила пакао. Из једног је прешла у други. Једино што је сад и децу повукла са собом.

За танго је потребно двоје. Стара ескимска пословица. Не знам одакле су Ескими знали за танго, али тако је. Не може неко да јебе ако нема неког ко ће бити

јебан. А свако од нас бира да ли ће да буде тај који ће бити јебан, наравно не морате одмах то схватати буквално у физичком смислу, него може то бити и рецимо, „јебање у главу“. Трпела је под паролом „да родитељи буду заједно због деце“, а у ствари да се не би она враћала на село. Прихватила је да буде злостављана од мужа због деце. Прихватила је улогу жртве. Деца су испаштала. Али ко њих јебе. Деца имају комплетну породицу.

Овако ја то схватам. Мој отац, син разведених родитеља, дебели дечак погрбљене кичме са израженим осећајем инфериорности, мањком самопоуздања, своје реалне потребе које не реализује тамо где се оне могу реализовати у амбијенту реалног окружења, већ под утицајем алкохола изграђује лажан свет, у окружењу кафанског дима и људи сличног усмерења и карактеристика, ствара аутоматизам који ће њиме управљати целог живота. Овамо среће једну изгубљену девојку са села у великом граду, упознаје њену животну причу, то користи и зближава се са њом. То је њему прва девојка. Њој треба улазница у град, њему треба прво сексуално искуство. После неког времена, он почиње да сумња у искреност њене љубави, постаје свестан чињенице да је разлог што је с њим бег од родитеља и да не жели да се тамо врати. Пошто он нема самопоуздања и поверења у своје квалитете, нагрижен сумњом да игде постоји жена која би се за њега удала из љубави, он користи ситуацију у вези са њеном. Ставља је на пробу. Ако она и поред његових провокација остане са њим, и не врати се кући, значи да га заиста воли. Ако је заиста тамо толико лоше, она да ће и надаље трпети његове увреде, понижавања и психичка малтретирања.

– Ако нећеш да једеш моја говна, онда се врати својој мами и тати. Какав год да сам ја, ипак ће ти бити боље него код твојих родитеља, је л` тако?

– Добро. Јешћу твоја говна, али само због те деце.

– Није битно! Важно је да пребацим своје комплексе на неког да мене не муче – каже ћале.

– Боље и тако него да се враћам у ону заосталу сеоску средину. Свако ко је нормалан већ ју је одавно напустио – теши се мама.

– Добро! Онда смо се договорили. Плаћаћеш данак својој жељи да одеш од својих лоших родитеља. Ако ти ја служим као трајна дозвола за живот у граду, онда ћеш ти мени бити џак за бокс на коме ћу ја повремено искаљивати своју немоћ. Не брини, нећу пречесто, само повремено.

– Ето видите, децо! Такав је ваш отац, ја све радим и жртвујем се за вас, а он ће повремено да нас малтретира. Није нам толико важно како ћете ви то подносити, ја сам одлучила да се на село више не враћам – мама закључује.

А деца? Видела су да нешто не ваља, видела су да је отац иницијатор свих свађа у породици, видели су и да мама стално звоца тати и да прети деци да ће

отићи од куће ако је деца не буду слушала. Други модел функционисања породице они нису ни имали прилике да виде. Ћалетов груб глас би решавао сваку свађу. Претпоследње је био мајчин страх и повлачење. Последња је била његова реч или рука.

То је био онај тип свађа за који је карактеристично постепено дизање интензитета гласа. Ове свађе нису биле засноване на томе да се кроз свађу види ко је у праву, и да се на основу те свађе извуку неке поуке и закључци и да се напредује, већ су свађе дубински служиле да се површно избаци нагомилана тензија и притисак. Али многи од нас спадају у интелигентна бића која проблеме решавају на интелигентан начин и не дају се заплашити само јачином нечијег гласа. Они имају циљ у свом животу, имају самопоуздања и поверења у себе и можете, ако сте јачи од њих, можете дигнути руку и на такве, али само једном у животу. Другу прилику вам неће дозволити. Они не живе своје животе да би их неко кињио и омаловажавао, и ако не будете са њима лепо речима решавали све настале проблеме, они своје живце неће трошити на препуцавање са вама, већ ће вас са пуним убеђењем напустити да би нашли оно што мисле да заслужују.

Ако су у праву они који имају грубљи и јачи глас или они који су јачи, онда су то први услови за дискриминацију међу половима. Један пол је боље опремљен физички, али само физички. Други пол је својом еволуцијом изградио много мекше и софистицираније начине контроле окружења. Тек сада постајемо свесни да оба пола имају подједнаке могућности креације постојања и ако смо не само тога свесни већ то и прихватамо онда нема разлога да се бојимо да ћемо имати неспоразуме са супротним полом. Ууупс! Ја заборавио да је ово Балкан! За Балканце ово не важи. Извињавам се примитивним Балканцима који ово не прихватају, а наравно увек су у праву. Жена је ту да пере, пегла и пуши. Задатак жене на Балкану, популарно звано ЗП.

Док сам се концентрисао како на најлакши начин да подстакнем старку да ми исприча нешто о свом детињству, осетио сам огроман притисак у глави. Знао сам да је то знак да она неће на то пристати, да ће се опирати да разговара. Знао сам да задирем у нешто што је она вешто скривала од других, не смејући себи да призна да је и сама носилац неких неисправних орјентира из свог детињства. Сви ми када не желимо о нечему да разговарамо, покушавамо да скренемо са теме разговора. А не желимо о нечему да разговарамо, када знамо или осећамо да нам је то слаба тачка, или да грешимо у нечему, а не желимо то да признамо другима. Онај ко призна да у нечему греши или да чини погрешно, тај је већ пола проблема решио. Запамтите! Чим признате себи да грешите у нечему, знаћете и како ту грешку можете исправити. Али само ако сте потпуно искрени и осетите, али стварно осетите да у нечему грешите и да желите да буде боље. Осетите то што не ваља, нека вас заболи, јер ако нешто не ваља у нашем животу онда оно мора и да нас боли.

Зна старка да је многе ствари у животу промашила и да се много лоших ствари десило због ње. Зна она то у дубини, али свесно то одбија да прихвати и прави се крута, као да све она зна најбоље, само да не би признала све грешке у животу што их је начинила. Но, то је њена ствар. Ја сам само хтео из њених уста да чујем о условима у којима је она одрасла и да видим колико је она способна да сагледа све што се тиче њеног живота, што је из ње створило такву личност каква је.

– Старка, како се живело у време кад си ти била мала? – покушавам ја мало изокола да прићем ономе што желим да сазнам.

– Шта?! Зашто? Зашто те то интересује? – Класично избегавање кад не желиш о нечему да причаш.

– Интересује ме како си ти одрасла? Каква је била твоја породица? – решио сам да отворим карте.

– Свакаква ! – пожурила је да скрати одговор. – Као и свака друга! Шта те то занима?

– Пишем неки роман па ме интересује у каквој си ти породици одрасла!

– Мани се ти тога! Немој ти мене у роман стављати! – повисила је тон.

– Бићеш у њему, старка, без обзира да ли ћеш ми испричати нешто или не – нећу да је молим ваљда. Доста ми значи и ово сазнање што видим да тако тешко започиње причу о свом животу.

– Радило се много. Имао си да ћутиш и да радиш. Од јутра до мрака, нико те ништа није питао. Морао си да слушаш старије. Тако – гласом који је означавао жељу да се овај разговор оконча.

Добро ми је дошло сазнање о томе како реагују они који желе да сакрију неке ствари којих се боје да ће изаћи на видело, а које боле. Истина боли. Грешке боле, али ако не желимо да их признамо онда смо себи одузели могућност да се оне исправе и да тако напредујемо, а тамо где се, „не греши никад“ нема потребе да се нешто исправља и то нам остаје као највиши домет јер не постоји корективност. Корективност је у служби напредовања.

Не знам како ви, али ја још нисам срео човека који никад не греши. Али упознао сам много људи који своје грешке неће да признају. Они онда користе речи да би своју грешку приписали неком другоме. На делима свако од нас прави грешке и то не зато што смо глупи него је то природна последица нашег несавршенства. Увек постоји неки проценат грешке који се одузима од идеалних 100% када бисмо били савршени али нисмо. И зато у зависности од нивоа развоја на којем се налазимо тренутно тако и функционишемо и животне процесе реализујемо на оном нивоу на ком смо ми. Не могу процеси у животу и дела која чинимо, начин на који

се понашамо бити на вишем нивоу од оног на ком смо ми сами. Не можемо никада добити више него што заслужујемо. Увек добијамо од живота онолико колико заслужујемо. Многи ће сада помислити:

– Ја више заслужујем, а тешко живим. Пара немам, а ти ми причаш да то и заслужујем. Радим к`о коњ, а немам ни за хлеб. Како живе људи на Западу који раде чак и мање од мене? Немој ми причати како свако заслужује оно што има! Мора да ти имаш, па ти је лако причати којешта!

Ја размишљам овако: Људи на Западу исто вреде као и ми, раде за свој живот исто као и ми, неки мање, неки више, неки чак немају образовања колико ми, па живе материјално много боље од нас. Али у овом материјално орјентисаном свету да би један човек био богат, на хиљаде других људи морају бити јефтина радна снага и живети на ивици егзистенције. А то смо на жалост, тренутно ми, Балканци, Источно-Европљани, Африканци, Азијати, Јужноамериканци. Наметнутим ратом разрушени, сопственом примитивношћу разједињени, расцепкани, и тако ослабљени постали лак плен за светске богаташе (читај Америку).

Амер је схватио где смо слаби ми Балканци. Бусање у прса, Косовски бој. Српска победа. Небески народ. Имао је јаку заједницу људи (Југославија) коју није могао лако да израбљује док су на окупу. А у Југославији живе и остали народи који нису били Срби. Шта је онда урадио? Проучио је Американац и њихову историју.

Отишао код Муслимана и рек`о им:

– Дајте људи, ви не знате шта вам ови Срби и Хрвати причају иза леђа. Овамо су вам комшије, а хоће да вас истерају, забране вам веру, наметну своје обичаје. Ако сте паметни нећете им то дозволити. Не будите будале, ви сте велик и паметан народ што ваша историја и доказује. Нећете ваљда дозволити да вас истерају са ваших вековних огњишта.

Онда га није мрзело да се прошета мало, отишао је код Хрвата и рекао им овако:

– Драги Хрвати, ове ваше комшије Муслимани и Срби не желе вам ништа добро. Чуо сам једно вече како се договарају да избаце вас католике, да у њиховом свету нема места за вас. Сетите се само Бана Јелачића, нећете ваљда дозволити да вас ови бедни народи без историје истерају са вашег вековног огњишта.

Исто вече, не би му тешко, чудан је тај Амер, оде ти он до Срба и рече им овим речима:

– Браћо Срби, небески народе! Ваш народ има велику историју. Истерали сте Турке из Србије, доживели сте процват у време цара Душана, ослободили сте се фашиста, стварно сте велики народ. Небески, јел` ви тако кажете? Слушајте ме

сад шта ћу вам рећи! Они Хрвати и Муслимани, чини ми се, раде вам нешто иза леђа. Нешто сам начуо. Не знам тачно шта смерају, али чини ми се да не желе више да живе са вама у заједници. Кажу да нисте заслужили то што имате, да их не цените довољно и да хоће да вас најуре и да узму неки део Србије и да хоће да се отцепе. Зар ћете ви то допустити? Седећете и чекати да вас најуре? Неко ће вас, велике Србе да тера са сопствене земље?! Не знам, браћо Срби. Радите шта хоћете, али немојте после рећи да вас нисам упозорио.

И оде Амер обављеног посла на спавање. Обавио је шта је хтео. Убацио је семе мржње међу братске народе на Балкану. Остало је још само да пошаље командосе хеликоптером и убаци их ноћу да припуцају на наша три народа. А ујутру када се пробудио и попио прву јутарњу кафицу, на Балкану се већ беше распламсао братоубилачки рат.

И од богате и јаке земље на Балкану настало је шест малих и јадних беспомоћних, ратом напаћених земаља које су се сада окренуле тражењу помоћи од Америке, а Амери ко Амери:

– Why not?? We will help you, of course!! Ево вам ноте, играћете по њима. Ми ћемо Вам дириговати!

Обичан Србин и Хрват седе у рововима један насупрот другоме и пуцају један на другог, а обичан, гојазни Американац седи уз кока-колу и чизбургер и посматра на ТВ-у ратове широм планете које је сам иницирао.

Неколико милијарди људи или је побијено или живи у беди на овој планети да би неколико хиљада људи живело у богатству које је несагледиве природе. Прочитајте књигу Ноама Чомског, Американца рођеног у Филаделфији 1928. године. Познати светски лингвиста и филозоф последњих деценија се посветио критици и анализи новог светског поретка. Он је велики научник и пре свега човек који своје потенцијале није продао великим америчким моћницима који желе да имају контролу над целим светом. Боље речено, боли њих курац за свет, њих интересује само профит. Они плаћају све велике умове овог света да би њихово знање и потенцијале искористили у своје сврхе. И у ту сврху користе сва средства не би ли дошли до профита. Прочитајте у тој књизи шта су све спремни даураде ти Американци да би дошли до материјалне зараде. Колико људи у Средњој и Јужној Америци је побијено да би они успоставили њихов фашистички режим у тим земљама који они после називају „демократским“ и користе сва средства јавног информисања да би ширили лажне информације и оправдали се пред светом. Они спроводе „демократију“ тако што спроводе војне пучеве и постављају неке нове Хитлере, диктаторе који ће угњетавати свој народ и спроводити диктатуру да би њихови послодавци, амерички моћници у осиромашеном и напаћеном народу имали јефтину радну снагу коју ће експлоатисати за своје богаћење. Немам

ја ништа против богаћења, али не на штету других. „Шта то уствари хоће Америка“ се зове књига.

Но, да се вратимо теми коју сам почео да причам, о свом дркању. Клизав терен, морам признати. Стао сам код оног да би ме страх паралисао када бих гледао како јачи спроводи тиранију. Осећао сам мржњу према свим људима који су се иживљавали на слабијима, замрзео сам насиље и насилни метод успостављања власти и решавања несугласица, али нисам смео да им се супротставим. То сам повукао, наравно, претпостављате, одакле?

Осећао сам мржњу према ауторитету изграђеном на тиранији, аутократији, а под паролом љубави. Али ипак је страх био јачи од мржње. Да је мржња била јача од страха, покренула би ме да покушам нешто и да променим, а опет, страх ме је паралисао да било шта покушам. И зато молим све људе који пролазе кроз сличне ствари у свом животу да одмах реагују и да покушају да мењају нешто. Од чекања да се ствари саме промене неће бити ништа. Не желим да се икоме деси нешто као мени.

Јер живот је онакав какав га сами направимо. А сви процеси у животу су онакви какви ми дозволимо да они буду. Јер и кад не чинимо ништа, ми чинимо. Чинимо нечињење. Кад не урадиш ништа по питању неких битних процеса у животу, значи да си своје потенцијале искористио да ти буде горе, јер си дозволио да неко нешто учини уместо да си сам учинио нешто за себе. Неко други је себи на првом месту и он никада неће моћи да зна шта је то што би вама одговарало, а и не треба. Свако треба себи да је на првом месту и да се брине о свом животу.

Мржња је то била, али мржња коју ја као дете нисам смео да испољим. Емоција која ме је изједала изнутра и која је после у периоду адолесценције направила праву пометњу у мојој психи. Тако ја нисам смео да се супротставим тиранима у свом реалном животу. Отац нас је држао у вечитом страху. Због њега сам грубијане у својој околини мрзео, грубости макар и у филмовима су ме увек погађале. Зашто све мора да се решава силом, тучом, присилом, убиством, преваром. И дан-данас свако тлачење слабијих ме јако погађа. Постао сам осетљив на таква збивања око себе, али никад нисам смео да им се супротставим, свуда око мене су били примери како слабији попушта пред силом. Мајка је била сигурно највећи пример.

Једино би у ретким филмовима правда и љубав на крају побеђивали. Како то већ бива, прво се на главном глумцу и његовим најмилијима наиживљавају, потом побију све живо и неживо, а њему драго, да би он на крају скупио снаге и вратио силеџијама троструко, одбранивши правду и љубав. Све такве срцепарајуће филмове ја сам доживљавао бурно, сваки сам отплакао, идентификујући се дубоко са јунацима и жељно ишчекујући да осване и дан моје освете.

Али филмови су илузија, они постоје на екрану, али не и у реалном животу. Оно што се дешава на филмовима прецизно је изрежирано и осмишљен сваки, па и најмањи покрет глумаца. Али ја као клинац нисам умео да правим разлику између реалности и илузије. Те проблеме носим још и сада у себи. Доста илузије ми се још мота по глави и тако ми отежава функционисање, моју успешност у реалности. Реалност је та да сам у великом проблему, оболео од МС-а, а ја се још и даље бавим неким фантазијама и заваравањем себе. Но, о томе после.

И постепено, не знам тачно када, сам полако од реалности која је била болна, бежао у илузију где сам могао да будем шта сам хтео. И могао сам да побеђујем у њој. У њој сам нашао потребну сигурност и љубав коју у животу нисам имао. Не сећам се тачно свих мојих фантазија из оног периода, оне су негде дубоко потиснуте у сећању, али знам да сам почео тако што сам мењао све оно што ме је у реалном животу болело. Оно што ми није пријало, а у животу нисам чинио ништа да бих то променио на боље, стварао сам у илузији једну много пријатнију слику реалности.

Ово је књига о узрочно-последичности, о томе како све утиче на све, и не желим да буде само тужна прича о једном изгубљеном животу, о патњи и страдању. Ово је књига о томе како раније утиче на касније, како су на мене утицали моји родитељи, како су на моје родитеље утицали њихови родитељи, како ће мој живот и моје дело, а и моја књига утицати и на моју децу, а и на вас читаоце са којима сам неминовно повезан од оног момента када сте одлучили да је прочитате. И о милионима оних који је неће прочитати али су повезани са онима који су је прочитали и на тај начин ће она утицати на њихове животе. Сви смо повезани и све утиче на све, сада је само питање у ком смеру, на боље или на горе? Ко ме разуме схватиће да ја желим да дам оно што је добро код мене и да узмем од вас оно што је добро код вас, и да на тај начин сви заједно напредујемо.

Упс, опет сам се оклизнуо. Извините, народе! Враћамо се на црвену нит за коју ми је моја девојка Сања пребацила да је често губим, или можда да је уопште немам. Она студира немачку књижевност што значи да је она језичарка, а оне су све набаждарене на форму и на стил писања. Хоћу људима да пренесем суштину, а она ми пребацује за форму.

Ама бре, ако ова књига има суштину, ако људе потера да шире сагледају своје животе, да размишљају о себи и свом животу, о грешкама и о пропустима, о својим најдражима, о љубави и емоцијама и ако их она покрене да коригују погрешне потезе, онда ћу бити задовољан. А то, да ли је небо било бакарно-црвене или пурпурно-сребрнасто-плаве боје, и да ли је било обасјано светлуцавим сјајем звезда у мирној ноћи прекидано изненадним хуцима буљаве сове или не, док сам ја пушио курац свом покојном другу или дувао лепак и крао бицикле и моторе,

то је за мене потпуно небитно и само би оптеретило причу о суштини. Није ми битно ни небо, ни природа, ни цвркут буљавих птица. Битно је да сам ја у животу грешио због чега сада сносим последице, и једина жеља и намера ми је да други не пролазе кроз исте грешке.

Како смо крали бициклове и моторе по улазима зграда у кварту? Из закључаних бициклана углавном. Колико смо их украли? Преко двадесет, мислим. Колико смо добијали за њих? За Пони бицикл у оно време бокс сарајевске Дрине и 2 литре вина. За планинске бицикле од педесет до сто марака. Моји родитељи у време инфлације нису имали пребијене паре, те су ми препоручивали да останем код куће са друштвом и да гледамо филмове.

– Позови своје другаре, па ћу ја направити неке кифлице да једете – каже моја кева. Еееј, петком и суботом увече да останемо код куће и блејимо у ТВ? Или да играмо карте? А цео град врви од риба и провода, само треба скупити паре за упад у дискотеку. И тако прво што смо радили кад се спусти мрак петком или суботом, одемо до неке зграде и пробамо да откључамо бициклану, како год знамо. Туђ кључ, неки калаузи, свакакве варијанте само пробавали док се нека врата не отворе, а онда зна се. Брзе руке, кљешта, један држи стражу, отвара врата и бежанија. После одвозимо бицикл код Маторог, ценкамо се са њим, узимамо оно што смо се договорили и углавном онда седимо негде у кварту, пијемо вино, пушимо и скупљамо паре за улаз у дискотеку. Убијамо време тако алкохолишући се и око поноћи крећемо ка дискотеци. Тамо видимо све градске фаце и напуцане рибе, погледамо неки фајт ако се деси, поздравимо се са познаницима и враћамо се кућама. Слабо ко је ту приводио било шта. Били смо материјално слабији средњи слој момака који понекад одраде нешто, па се онда то вече пије виски и возимо таксијем. Иначе деца радника који гардеробу краду по пијаци и по штриковима зграда, новац извлаче из новчаника својих родитеља, а свакодневно време губе у једном једином кафићу – „Пантер“.

У својим фантазијама сам наравно био херој. Почео сам да маштам тако што бих замишљао како бих помогао неком у невољи, како бих спасао неког кога су малтетирали јачи. Замишљао сам како би ми се сви дивили, тапшали ме по рамену, захваљивали ми се. Уживао сам, у тим фантазијама сам нашао потпуну сатисфакцију за проблеме из реалног живота.

Али пошто се то не дешава Овде и Сада, сатисфакција не може бити потпуна. Јалова је. Јер када боли, боли само реалност, у реалном свету је лоше, у њему су проблеми, а машта је илузија, она може да буде само тренутни бег из реалности. Треба поставити јасну границу између реалности и илузије, једина реалност је сада и овде, ту где смо ми. То је наша реалност и њу треба да умемо да прихватимо.

Моји богови у илузију су давали само тренутна задовољства. Сваки пут када ми је реалност била тешка побегао бих у илузију која ме је ослобађала само тог тешког тренутка, да бих већ у следећем тренутку морао да се вратим у болну реалност са којом нисам знао како да изађем на крај. То дугогодишње бављење илузијама оставило је последице на мене и на моју егзистенцију. У почетку сам само замишљао како кажњавам оне грубијане који су све решавали на снагу. Био сам праведан и снажан и пружао бих несебичну помоћ свима који су били угњетавани. Драган нас је стално кињио и увек је морало бити по његовом. Ко није хтео да му уступи место, да му да неки кекс, макар ти био и последњи, или да га пусти да пуца први пенал у фудбалу, добио би батине или би био буквално испљуван од Драгана. Још на почетку другог разреда је доказао не да је најјачи, већ да је најлуђи. Тукао би се нефер, шутирао међу ноге, ударао где би стигао, па чак и они физички јачи од њега нису хтели да се каче са будалом која би увек ишла до краја. Био је грубијан без емоција. Било је у школи много туча, но све су се завршавале тако што би овај који добија стао на време чим би доказао да је јачи, а слабији би се повукао и то би био крај свима, само не Драгану. Он би наставио да удара и онда кад је било јасно да је јачи и када је онај други већ био доле на земљи. Једноставно није имао срца. Но, и он је био дете разведених родитеља, тако да није чудно што се тако понашао. На крају мислим да је отишао предалеко у том свом доказивању тако да није ни средњу грађевинску завршио и то је епилог. Чуо сам да је у средњој школи постао и један од вођа навијача „Војводине“ који је улетао и на терен, тукао се са противничким навијачима. Чуо сам и да се и дрогирао што говори да и није био тако јака личност како се чинило. Никог се није бојао, кад би нешто засрао у школи, никад се не би постидео тога. Стајао је иза сваке глупости коју је направио. Био је изузетно чврст у тој својој агресивној негативности, чак имам осећај да је добијао незаслужено више оцене када би одговарао на часу. Са својим поносним држањем, чак и када није знао да одговори на питање, наставници би му давали веће оцене због његовог чврстог става и поносног држања само да се не конфронтирају са њим. Није трпео поразе и ако је нас због снаге уверио у то, питам се како је и наставнике био у стању у то да убеди. Понекад би стварно заслужио чисту јединицу али су му гледали кроз прсте, можда зато што су га се и они бојали. У његовим очима сијао је инат, пркос, претња, а у афекту је умео свашта да каже наставницима.

Чудо једно како су и ти наставници само обични људи, без обзира што се многи крију иза својих ауторитета. У рукама имају средство за наметање своје воље – оцену. Оцена као средство присиле да се ђаци понашају онако како то они желе. Оцена као средство убијања креативности ђака, да се одржи вештачка тишина у учионици. Оцена као критеријум успешности ученика да овлада одређеном врстом градива. Оцена као врло субјективни фактор вредновања успешности овладавања одређеном врстом наставног градива. На пример, моја једва двојка

из математике код Капетанове у средњој школи захваљујући којој сам положио пријемни из математике на Вишој школу за организацију и информатику са максималних 100 поена и то само недељу дана после мождданог удара, једва покретан. Значи, ја сам са својом двојком код Капетанове знао више него неки са петицом из математике код других професора. Ко сада греши? Капетанова чија једва прелазна оцена значи без грешке урађен пријемни испит за факултет, или други професори чији ученици излазе из школе са вишим оценама, додуше нижим нивоом знања, али лакше уписују факултете? Како наћи објективност? Како помирити и усагласити постојећи субјективитет процене?

Ко су ти наставници који оценама терају ученике да буду мирни, тихи, да слушају? Доказ да се не може свако поткупити оценама, јесте и Драган и његов чврст став. И када не би знао не би се покињио или сагнуо главу стидљиво, већ би стајао усправно и причао све што му падне на памет или му неко дошапне. Ако већ иза њега није стајало знање, он је то компензовао чврстим и дрским ставом кога су се бојали.

Ништа се Драгану речима није могло објаснити. Он је јако добро знао да је његова снага и агресивност довољан аргумент да вршњаци не смеју да му се супротставе. Логички аргументи једноставно нису били довољни да би се он убедио да у нечему греши, или да и други имају своја права. Али да би му се отворено супротставио, морао си да станеш поред њега без страха и да будеш спреман и на тучу. Али нико од нас није био спреман на то, сви смо га се бојали и прихватали све његове испаде и попуштали му.

Не знам да ли је ова прича о Драгану оставила трага на моје другаре, али мене је, искрено, јако погађала. Љут сам на себе што никад нисам скупио петље да му се супротставим, можда бих нешто променио и код себе и код њега. Само да сам могао нешто да преломим, сигурно бих се много боље осећао, па чак и да сам добио батине. Шта има толико лоше у томе и да сам добио батина? Сада док ово пишем, не осећам се нимало добро и у глави ми се јавља сећање на татин груб глас и на псовке којима је сатирао мајку. То је, ваљда, узрок зашто сам се бојао могућности да добијем батине. Преда мном је стално као кип стајао, ћалетов пример како је дерањем и батинама пијан убијао сваку мамину жељу за разговором и објашњењем.

Једном сам, ипак одлучио да се одупрем насилницима и то је било у оно време похађања средње школе, у „Пантеру“. Играли смо стони фудбал у паровима, била је гужва око стола и победник би остајао на столу. Али двојица гилиптера из старије екипе покушали су да нас истерају са стола, ваљда баш због тога што су били старији, и јачи. А ја нисам хтео да им дозволим да се иживљавају и укопао сам се у месту. Почело је гурање, покушали су да ме одвоје од стола, али нисам

одустајао. Цела моја екипа је била ту око стола, али нису смели да се мешају против старије екипе. Један од њих, испијени дрипац, покушао је силом да ме одвоји од стола, али није могао, био је жгољав, а безобзиран. Ударио ме је песницом у главу, не надајући се да ће добити повратну реакцију. Кренули смо бесомучно да се ударамо и никакав проблем не би био примати и давати те ударце да се није умешао његов друг који је иза леђа почео да ме удара ногом у главу. Овај жгољави ми се окачио за врат, а његов друг ме је шутирао. Нико од мојих „другова“ није интервенисао и ја сам прошао у тучи са напукнутом вилицом. Сва срећа па сам имао другове на које сам се могао ослонити. Сада ми вилица крцка у знак сећања на моју прву тучу у животу. Фер тучу против двојице старијих, и моје другове како стоје и гледају. Болови од туче на телу проћу, али бол у души увек остаје.

Друга туча у мом животу била је у Гучи 2004. године, кад сам у ране јутарње часове након целе пијане вечери чекао испред аутобуса да се укрцам за Краљево. Био сам преуморан, изнурен после целовечерњег опијања и скакања и нестрпљиво сам чекао да аутобуси дођу да бисмо кренули. Почела је гужва за седећа места, а један пијани момак се нашао паметан да нас помера уназад да би његови другари ушли први у аутобус. Био сам други у реду кад је аутобус стао испред нас, испред мене је стењала једна девојка под притиском гомиле која се спремала да уђе у бус. Момак је стао на улаз у аутобус и ухватио ме руком за врат, покушавши да ме задржи, а да притом пропусти његове другаре.

– Пустите оне момке тамо да уђу – викао је мамлаз, показујући на групу момака на зачељу.

– Маму ти јебем, девојка се гуши! – продерао сам се на њега и ухватио сам му руку. Пао ми је мрак на очи, девојка која се гуши, стење, гужва, топлота, смрад и безобразлук оног пијаног. Спустио сам га са степеница аутобуса и одгурнуо сам га.

– Пусти девојку да уђе! – али он је већ потегао песницу ка мени. Није добро по оног другог, кад ти падне мрак на очи. Нисам гледао где ударам, почео сам да га набадам из све снаге све док нисам осетио на себи неке ударце са стране. Нисам ни приметио од толике тензије да ме у исто време његов друг удара у главу. Ни осетио нисам да имам још једног противника и кад сам се окренуо ка њему у оном наступу беса, момак је устукнуо. На сву срећу у самој близини их је било само двојица, а ја сам очистивши пролаз ка аутобусу, завршио своју мисију заштите оне немоћне девојке која је већ ушла у аутобус. Окренуо сам се и ушао сав задихан. Гледао сам ка споља и видео сам како више момака убија бога у оној двојици која су покушала да са праве паметни.

Неко ме је отпозади ухватио за лакат, ја сам се онако изморен окренуо:

– Хвала ти што си ми помогао... ниси требао да ризикујеш...ја сам Лана... – рече ми девојка захвално...

– А ја сам уморан – рекох, поносан што сам учинио једно добро дело. Насмешио сам се, окренуо главу ка прозору, размишљајући о том Краљеву, где ме чека мој друг Зоран, и о кревету који ми је био преко потребан.

Биле су то две праве туче у мом животу, једна напукнута вилица и почетак свести о томе шта су прави другари и да их ја у свом животу уствари, немам.

И тако је мој једини излаз из тако тешких унутрашњих конфликата, великој жељи да се супротставим реалном стању ствари и немоћи да то спроведем у дело, било маштање и фантазија.

Вратио бих се кући из школе и пошто сам допуштао да ме оптерете многи догађаји, затварао сам се у собу и тамо започињао своје бежање. Имао сам модел по коме сам углавном маштао, све остало су биле варијације Бранио сам слабије и оне који су били угњетавани. Ситуације су биле пресликане из живота, ја бих им само променио крај. Е, ту бих преузимао ствари у своје руке, тако што бих претукао оног који би дирао остале, ако не би хтео на леп начин да их остави на миру. А тај углавном не би хтео да попусти, већ би и после моје лепо упућене молбе да престане, настављао са даљим провоцирањем, изазивајући ме. Мене да изазива, а? Великог Сташу, борца за добро свих људи си нашао да изазиваш? Добро... Ако нећеш милом, добићеш силом! И онда бих га на очи свих присутних тако савршено излупао да га не повредим, али да га добро понизим пред свима. Јеби га, нисам био довољно јак да се носим са реалношћу.

То је био мој одбрамбени механизам. Око мене свуда патња као једини модел функционисања. Питам се сада шта сам ја тада као уплашено дете уопште могао да променим? Колику одговорност сносим сам за ово што сам дозволио да се догађа у мом животу? До ког периода одрастања одговорност сносе родитељи, а када се она може приписати и самом детету што и даље трпи срања које му родитељи намећу?

Цео живот је пун отежавајућих околности и аналоган са животињским светом где само најспособнији опстају. Бар ја тако мислим. Опстају само они који се успевају добро прилагодити реалним условима. Зиме, ратови, поплаве, немаштина, суше, крађе, олује – мала је ова страница да би се навеле све отежавајуће околности. Али слаба вајда од тога како би било добро да свега тога нема. То је реалност и ко јој се не прилагоди пропада. Највише смо сами криви за многа страдања човечанства. Човек је сам свој противник. Самом себи отежавајућа околност. Чим си пожелео неком другом нажао, спреман си да наудиш себи, јер ниси спреман да испоштујеш оно што је заједничко и опште. Ни сам не би био то што јеси да те неко други није дојио, хранио, облачио, грејао, пазио, васпитавао, учио. Изаћи на

улицу и помисли нешто ружно о неком обичном пролазнику. Можда је баш тај неко некад помогао твојим родитељима, рођацима или пријатељима у нечему.

Сами смо криви. Уместо да желимо да другим људима буде боље и да им помогнемо да реално напредују онолико колико можемо, ми желимо „да комшији цркне крава“ кад је већ ми немамо. Али не помаже се другима само због њиховог добра. Помаже се другима зато што се кроз директну помоћ другима сагледава и индиректан сопствени напредак.

Помоћи ћу другоме да напредује не због њега самог, већ првенствено због себе, да би он такав надграђен, могао мени боље да помогне у реализацији мојих реалних потреба. И тако онда отварамо могућност да сви заједно напредујемо, без обзира на боју коже, верско опредељење или простор са којег потичемо.

По природи човек је егоистично биће, сам себи по категорији приоритета треба да је на првом месту, али због принципа омниказузалности „све утиче на све“ и немогућности функционисања ван окружења, неминовно смо упућени на интеракцију са другим ентитетима у постојању. А какав ће смер те интеракције бити, да ли у смеру заједничког напредовања или заједничког назадовања ствар је нашег ибора.

Ах, да! Стао сам код примања реалних шамара у животу, и давања шамара само у својој машти. Сећам се да нисам умео да поднесем поразе. Полудео бих сваки пут када бих од бабе изгубио на картама. Побегао сам са џудоа када ме је један вршњак бацио преко главе на струњачу. Плакао сам и после стоног тениса када бих изгубио неки битан меч. Сећам се да смо у нашој месној заједници редовно одржавали турнире у стоном тенису и чак сам и две године узастопно био првак месне заједнице. Али сам исто тако, када бих изгубио меч, што је нормално... (нормално је, Сташа, да се понекад и изгуби, схвати то!) био тотално разочаран. Једва бих смогао снаге да стиснем руку противнику и већ бих спуштао главу и журио до ве-цеа да се поштено исплачем. Очигледно да сам већ у раном детињству показивао знаке преосетљивости, перфекционизма и ирealног, превеликог очекивања од себе.

Пораз нисам могао да прихватим, превише их је било за моје кратко детињство, утиснуле су се трауме на родитељске свађе, плакање, страхове, увреде и ударце као порази, болни. Победа ми је значила све, била равнотежа на крају теразија, у односу на све поразе које сам подносио у породичном животу. И зато сам је толико желео и ишчекивао успех да бих умањио бол реалног живота са оваквим родитељима, а кад је не бих достигао, трагично сам то доживљавао. Победа у спорту или спашавање другарице у машти од грубијана били су само компензације за све трауме и поразе из реалног живота које сам преживљавао.

Сећам се једном како ме је погодило кад ми је учитељица Нада рекла да сам мушка ћурка. Сви смо стојали око њене катедре, док нам је она прегледала неке радове, а ја сам се дао у неко гласно објашњавање са једном другарицом из разреда о неким темама. Било је ту много убеђивања и тврдоглавости ко је у праву, нико није хтео да попусти, и онда се умешала учитељица да одбрани девојчицу реченицом:

– Сташа, права си мушка ћурка! Прекини већ једном да се свађаш са Бранком! Како је то мене погодило, као да се учитељица ставила на страну другарице, а да није чула нашу расправу. А наравно да сам ја био у праву. Гушио сам сузе пред свима, очи су ми овлажиле и поштено бих се исплакао да се нисам стидео да ме други виде.

Нисам имао миран живот обичног детета, нисам имао стабилну ситуацију у породици, двоје великих су се побринули да у детињству осетим сву горчину живота, патњу изазвану родитељском дугогодишњом нефункционалношћу. Колико смо суза Снежа и ја пролили гледајући ово двоје како се свађају и туку. Жао ми је и те моје сестре која је проживела исто што и ја.

Написао сам једну песму док сам био на семинару Екуменске хуманитарне организације. Говори о малом Илији, осмогодишњем дечаку којег је усвојила једна жена, коју сам упознао док смо боравили тамо. Слатки дечачић са наочарима на носу, бистрог погледа који се одмах везао за мене.

– Мама, нашао сам брата! Види! – хвалио се жени која га је усвојила. Деловао је пун енергије и живахан, али у извесним моментима би се повлачио у себе не желећи контакт ни са ким. Постајао би далек за све. Очи су му се пуниле тугом, погурене главе, погледа упереног у под. Схватио сам да му је јако тешко живети у сазнању да је одбачен од правих родитеља и да се неко други сада брине о њему. Причао ми је једном да његова права браћа и сестре живе негде далеко и да он нема контакта са њима. Било ми је тешко да га слушам. Тешко да ће Илија икада израсти у стабилну, зрелу личност.

Био је мали и туно је тричао,
ни оца, ни мајке није имао.
Помало чудан ал` итак весео,
А живот му је био већ тресео.
Осећао је добро да је друтачији,
био је и ничији и свачији.
А жена која та је усвојила
није се добро о њему старала.
Желео је сестру, желео брата

Да заїрли некоī око враīа.
Буди снажан, дечаче мали!
Снаīа īвоја лежи у īлави.
Голīоīа īвоја и леīих сīрана има,
Из ње се рађа – величина.

Дани пролазе. Проћи ће, то знам, али да ли ћу ја и какав ћу бити? То ме терети. Јуче сам помогао својој девојци да се пресели у нови стан. Направили смо три туре због њене литературе, углавном њемачких рјечника како би она то слатко рекла, књига разноразних, потребних и непотребних. То је она раније патила од оног трипа „ми смо начитани људи и бирамо ријечи кад се изражавамо".

Нећу рећи да је она јадница врло ружна, јер би то значило да ми лепота нешто значи у животу. Она, може се рећи, по критеријумима ове цивилизације једноставно спада у ону групу људи са којима се може рећи да се природа поиграла. Висока и незграпна, неспретног корака, кривих ногу. Глава јој је прилично велика, нос бабураст, док тужан псећи поглед избија из њених смеђих очију. Оно чему сваки мушкарац много значаја придаје – сисе, су јој врло мале и млитаве, а повеће дупе тресе се на све стране док хода.

Имала је Сања ту „срећу" да одрасте у цивилизацији којој је лепота једна од најважнијих ствари на свету. Имати лепу девојку, лепе сисе, лепо дупе, лепа кола, лепу кућу. У једном њеном периоду одрастања она запажа ту своју фаличну појаву и то је боли. Одатле је вероватно и навукла комплексе ниже вредности по том питању, момцима није била занимљива, једноставно је нису примећивали. Пошто није могла да бира, она би се качила за сваког момка који би јој иоле поклонио пажње. Чим би неко од тих малобројних показао интересовање за њу, она би се лепила за њега свесна да не може много да бира. Несвесна да се човекова величина не гледа по спољашњем изгледу. Свеједно, фалило јој је самопоуздања, чак и са тако малим сисама какве су њене.

Ово закључујем на основу њених прича о ранијим везама којих је пре мене било свега пет или шест. Да ли је важнији квалитет или квантитет? И за мене покушава да се веже јаче него што је потребно. Хоће да ме има само за себе, да осигура моју љубав и пажњу и пређе ону границу здраве повезаности. А то обично прераста у неку врсту патолошке љубави, љубави из овисности, у прљаву љубав. А све то ради у страху од тога да се не буде остављен, страху да се не изгуби неко кога волимо, страху од губитка ослонца, а услед нестабилних фиксних категорија тј. у овом случају мањка самопоштовања, поверења у себе и љубави према себи.

Имала је тих пар веза и у њима углавном „давала целу себе“ како она то каже. И доста је због тога патила. Сви њени дневници којих сам успео да се дочепам и да прочитам проткани су жељом за неком чврстом везом која би је испунила и у исто време несрећеним емотивним везама њених другарица које су тешиле једна другу и међусобно се подржавале. Суштинска нит која повезује сву њену тематику из дневника јесте несрећени емотивни живот, окривљавање мушког рода за егоцентричност и јака жеља за стабилном везом.

Након три сата проведених у преношењу Сањиних ствари у картонским кутијама, уследило је око три сата спавања код куће да бих увече отишао у Сањину нову гарсоњеру претрпану стварима где смо угостили једну њену другарицу и после тога мало водили љубав. Да оверимо нови стан, је л?

Данас сам се пробудио са бетоном у ногама, једва сам се догегао до кухиње да узмем да једем нешто и молио Бога да ми се не деси оно што ми се десило `94. Тако сам се лоше осећао. Равнотежу на ногама нисам могао да одржавам, кичма ме је откидала, у глави сам осећао онај мој добро познати прљави притисак који ме тера да легнем и да спас потражим у одмору. Имао сам лош предосећај да ће ме опет стрефити шлог. Повезао сам то са претходним даном и са Сањином селидбом.

Ако ће ме један мало активнији дан стајати да целог сутрашњег дана не могу доћи к себи, или још нешто горе да ми се деси, онда сам у говнима. Јесам у говнима и све ово што се наоко питам, као није ми јасно, је фарса. То је моја истина. Са 26 година морам да се чувам, да добро пазим да не радим данас нешто што ће ме сутра бацити у кревет. Такво је моје стање, врло лабилно, не знам докле ћу овако, а реалност морам прихватити. Тешко је гледати све те момке мојих година који, иако многи од њих и запослени, иду негде на игралиште да се изјуре, а увече могу и да изађу негде до ситних сати. И тако у континуитету, нешто нормално за већину људи мојих година, али не и за мене. Ја више то себи не могу приуштити, више не могу да издржим толико физичких активности као што сам пре могао. Не знам да ли је то добро или не, али смањујући физичке активности повећао сам менталне активности. Пре сам ишао стално са друштвом. Играли смо фудбал и баскет скоро сваки дан, лупао сам у џак за бокс који сам сâм направио, излазио сам свакодневно увече до пре годину дана када сам нагло почео да осећам да не припадам више том друштву са којим сам био откако сам се вратио из Грчке `96. Не знам тачно шта се то у мени променило, али као да сам се заситио њих, њихове приче и хијерархије у том друштву коју су сви ћутке прихватали. Знало се унапред ко сме кога да задиркује и по ком питању, ко воли са ким да буде више, а ко мање, где свако од нас воли да излази, ко више прича него што ради, код кога ћемо се окупљати и шта ћемо пити и које карте играти. Нису они лоши, обично друштво младих напаљених претежно момака интелектуалаца (и Голдија), који воле и да

подувају џоинт, да попију свакако, али уз то сви они студирају или се баве нечим конкретним. Ја сам тај који није умео да се прилагоди, нисам никад био део тог друштва него само неми посматрач, увек дистанциран, повучен, а са свима сам се трудио да будем добар. И то ме је јело изнутра.

Ушао сам у то друштво преко Едина који ме је радо увео у своје већ оформљено друштво. И ту сам се, да бих се представио као добар дечко, у старту почео понашати туђаво као неко ко испитује терен и самим тим превише простора сам препустио њима. Држао сам се по страни и причао у друштву приче које њих занимају, а нисам гледао да испуним себе. Да сам био искренији са собом видео бих да ми такво друштво не одговара, али бојао сам се. Бојао сам се опет да мењам нешто, да мењам друштво. То друштво је већ било формирано и функционисало је тако како је функционисало, а ја сам после Грчке, то јест пре одласка у Грчку раскрстио са својим старим друштвом из „Пантера“, из времена пре мождано удара.

У ово ново друштво сам ушао уплашено. Са својим повученим приступом гутао сам све, и што је добро и што није, само да бих имао неко друштво. Никада сем њега нисам имао правог друга у том друштву, ни са ким се нисам посебно зближио, то су били само површни односи. Стално сам пратио Еду где год би он ишао. А чим њега не би било, ја бих се у друштву осећао нелагодно. Он је био спона између мене и осталих, њега сам знао од малих ногу и могао сам му све рећи. Разумели смо се у потпуности.

Нећу да објашњавам превише и наводим хиљаду разлога зашто једноставно нисам могао да се уклопим. Знате већ – врло сам осетљива, нежна личност, као да имам нечег женственог у себи. Префињен, тражим благ контакт и на њега само узвраћам. Споља и даље гајим ону грубу маску, фасада сам оног бунтовника, лепкароша из средње школе, али то је све из страха што се бојим да прихватим своју праву природу, природу нежног, осећајног момка, благе нарави. За мене таквог, филозофија момчења није ми пријала. Удуваћемо се, попићемо нешто, ајмо напоље сада да вијамо неке пичке. Све се вртело око тих пички. Где су оне биле, ту смо били и ми. А ја нисам имао изграђену адекватну полну идентификацију (захваљујући тати). Нисам био ловац, био сам плен (захваљујући мами). И тати, наравно.

Увек у некој потери за њима, шмекање, оговарање, разговори чија би главна тема била како би ко коју кресnуо. Али углавном ништа више од тога. Није ми одговарао тај груб приступ, никад нисам имао у глави идеју да појебем неку, да ми га рецимо попуши или неки други облик мушког иживљавања. Увек сам тежио томе да девојке изграде неки однос са мном– да се осећају пријатно у мом друштву, да уживају у нашим разговорима, а не само да их наговарам или присиљавам на секс, чега је било код осталих момака у мом друштву.

Каква ситуација... У реалности немам никакву идеју да злоупотребим било коју девојку, да је на било који начин искористим, увек сам тежио да и у њима осетим неку жељу за зближавањем, а без сопствене иницијативе. У машти, е, ту сам био и груб и немилосрдан, иживљавао сам се над њима, наносио бол својим „љубавницама“, искоришћавао их, шамарао их курцем по лицу и свршавао им у уста.

У машти вук, у реалности јагње. Какав несклад између унутрашњег и спољашњег. Потиснуо сам у себе ту неку агресивност и мржњу према родитељима коју никад нисам смео да изговорим, а дубоко сам је осећао. Потиснуо сам је и претворио у мржњу према супротном полу, у две супротности од којих ниједна није добра. Ни са тим садистичким маштањима нема пролаза код девојака, а ни са тим мазохистичким бајковитим приступом о обостраном уживању у дружењу који сам у реалности спроводио, а који није имао своју реализацију.

Увек сам тражио те сигурносне сигнале обостраног симпатисања на релацији девојка-ја, ни усуђивао се нисам да их силим и да им досађујем (због самопоуздања), а нарочито ако осетим незаинтересованост са њихове стране. Али тај приступ тада, квалитативно и сигурно није имао успеха. У овом свету пуном маски, претварања и скривања, мој приступ био је тотални промашај. Надам се– у склопу шире перспективе– да ће тај приступ имати успеха и да ћу успети да нађем неко искрено, неискварено и једноставно биће с којим бих бих делио све (или бар неке) лепоте овог света. Томе тежим. Јебеш квантитет, ако нема квалитета. Нећу се никада моћи похвалити бројем девојака са којима сам спавао као неки моји другари, али се надам да ћу уместо сетног сећања на број сексуалних односа које ће они имати у будућности, на мом лицу стајати осмех. И то не на било каквом лицу, већ на лицу једног задовољног човека. И то не било какав осмех, већ осмех коме речи не требају. Волео бих да на тај начин изградим себе. Не кајем се што сам пропустио много повољних прилика да умочим свог змаја, али се кајем што се нисам више упознавао са девојкама, јер девојке ме итекако привлаче. Увек сам више волео да будем у женском друштву, него у друштву момака. Девојке су ипак нежније, њихов приступ животу је блажи, однос према стварима је осетљивији. У ствари нисам правио разлику међу људима по полу, већ по начину на који функционишу. И са момцима који су имали тај блажи приступ у животу, имао сам бољи контакт.

Али јебем му матер, никад нисам знао да узимам у животу! Са нарушеним самопоуздањем, нисам умео да тражим за себе и могао сам само да будем добар за друге људе. Поред све приче и много страница ове књиге, то је суштина мог досадашњег живота и мојих животних реализација. Све оне су увелико условљене оваквом поставком у мојој глави. И онда сам, као и сви други незадовољни људи, нашао начин да пребацујем одговорност на друге људе, на родитеље, на бабу, на друштво, на окружење, на околности.

У том искуству које сам стицао на примеру оца и мајке и њиховог „дивног“ односа, мислим да сам уградио у себе нетрпељивост према ауторитету типа „чврста рука“, према решавању проблема на јачину гласа, руке, каиша, оружја. То је та аверзија на грубост која је код мене изграђена, која ме чини слабим у ситуацијама тог карактера. Од малена ми је усађен страх према ауторитету, грубостима, подизању тона, ударцима. Захваљујући родитељима, а пошто сам бежао од таквог приступа животу, нормално ми сада изгледа то, да преферирам блажи приступ животу и женске приче. Сматрам да је то узрок моје благости и преосетљивости, мада имам јасан став о томе да је шамар као средство често много ефикаснији од лепих речи.

Битно је решити проблем ако он постоји. Једино решавањем проблема се напредује, а ако желимо себи боље, онда нећемо допустити да нас тај проблем оптерећује годинама, већ ћемо гледати да га решимо у што краћем периоду. Јер проблеми су нам као тегови на леђима и сигурно не бисмо пристали да нам неко без разлога окачи тег око врата, па макар био и најмањи, ако немамо неке користи од тога. Као што постоје тегови различите тежине, тако постоје и проблеми различите тежине. Има тегова које и сами можемо да скинемо са сопственог врата, а има тегова за чије скидање нам је потребна помоћ других људи. Има проблема које сами можемо да решимо, али има и проблема које без помоћи других људи нећемо успети да решимо. Има тегова који су окачени на канап и које ћемо скинути тако што ћемо пресећи канап, а има тегова који висе на ланцу и такве тегове можемо једино јаким кљештима скинути са врата. Има проблема за које су довољне само речи да би се решили, а има и оних проблема који се могу решити једино ударцима. Тег који је везан ланцима нећемо покушати само рукама прекинути, па тако ни неке дубоке и дуготрајне проблеме нећемо решавати само речима.

Бирајмо адекватна средства да бисмо што успешније решили наше проблеме. Шамарајмо се, ако ћемо на тај начин решити проблеме, а разговарајмо да бисмо најлакше решили неке друге. Најважније је решити проблеме. Нисмо савршени и нормално је да грешимо, али грешке треба и исправљати. У ТРА једна од лекција почетног нивоа гласи „Функционисање у окружењу“. Цитираћу неке делове из те лекције која нам свима може бити од користи:

„Услед конфронтације потреба, чешће иреалних него реалних, свако окружење намеће нужност савладавања низа препрека на путу до било ког циља. Ако је закључак о сврсисходности достизања неког циља донесен на основу реалног сагледавања и закључивања, онда је тај циљ достижан, без обзира на величину, тежину и број препрека које ометају његово постизање (достизање недостижног циља није сврсисходно).

Циљ – сваки циљ је реализација неке потребе која је као таква иницирала пројектовање будућности којом је сагледан циљ и комплимација свести за његово достизање кроз реализацију процеса на бази постојећих могућности.

Препрека – препрека је ометајући фактор у достизању циља (условљен другачијим усмерењем самог носиоца акције или његовог окружења, па она у том случају представља споредни фактор реализације процеса). Савладавање препрека служи достизању циља, па је циљ увек примаран, а препреке секундарне. Нажалост, људи то најчешће забораве, па се толико посвећују савладавању препрека, да због тога напуштају циљ (пример: студент који ради да би могао да студира, „нема времена“ да студира).

Вештина оптималног функционисања у окружењу није савладавање препрека, него достизање циља упркос свим препрекама које треба савладати.

Овај принцип је основна водиља оптималног функционисања у окружењу и без њега су и најсавршеније технике савладавања препрека бесмислене“.

Толико лоших ствари има у мом животу са којима се борим. Уградили су се у детињству неки лоши системи сагледавања реалности, научио сам да је она само лоша и спас нашао у илузији. Шта је дување лепка него бег у илузију, бављење „лепим“ халуцинацијама од чије лепоте постепено страда све, и ЦНС (читај: централни нервни систем) и органи за дисање, с тим што се ЦНС не регенерише. Тако бар кажу. Реалност и када је лоша она је ипак реалност, оно што живимо онако како знамо, а илузија је непостојећа. Сањати о лагодном животу, о сексуалним перверзијама, о егзотичним путовањима, о сопственој омнипотенцији, није забрањено. Сањајмо колико хоћемо, али пре или касније ћемо морати да отворимо фрижидер и да видимо има ли нечега да се поједе, пробудићемо се поред жене коју смо већ одавно престали да волимо, а најдаље путовање ће нам бити оно до кладионице у комшилуку.

Толико лоших ствари је око мене са којима не излазим на крај. Јесте, многе сам лоше ствари у свом животу променио. Уписао сам факултет, напустио друштво које ме је гушило, схватио шта све може да се крије под речју родитељи, пожелео себи боље и сада радим на томе. Али...Ма нема, али! Желим да патим и то ме убија! Корак напред, корак назад. Нема неизлечивих болести, постоје само неизлечиви људи. Истераћу ту болест из себе! Истераћу те страхове из себе. Наћи ћу начина да оздравим, да уживам у животу. Будите ограничени, незадовољни, бесни и на себе и на друге. Будите богати и лепо дотерани. Ја једино желим да будем здрав!

Али да ли је реално очекивати да потпуно оздрави човек који је имао пет можданих удара? Јој, плачем и док ово пишем, али нека. Избацићу то што ме стеже и бићу искрен са собом, поправићу се и бићу свој најбољи друг.

Чим ми је тешко ја одмах запалим цигарету. А зашто ми је тешко? Зато што не могу да сагледам како живети живот у хармонији, како функционисати без тензије? Како бити релаксиран, а имати резултата? Где год да се окренем пуно проблема. Људи око мене журе, јуре. Пара никад доста. Пара нема. „Јебем ти државу“ је честа узречица у земљи Србији.

Дошло је време да, када си нормалан, ти уствари ниси нормалан. Тешко је не бити увучен у ту општу лудницу, лудницу која је наше реално окружење. У свом животу не сећам се да сам видео човека који је истински срећан, који зрачи. Можда не видим добро? Да ставим наочаре?

Али зашто посежем за цигаром када ми је тешко? Шта мислим да ћу тиме решити? Шта та цигарета има у себи што је чини тако популарном? Обичан штапић пун никотина и катрана. Тако сада мислим, а кад ми је фрка, а ја је некако набавим и запалим. А као не пушим званично. Шта имам од ње? Тренутно опуштање? Релаксацију? Осећам се релаксирано, а шкодим свом здрављу. Нереална емоција. И та једна цигарета шкоди и те како мом здрављу, не физички, већ она означава да ми је свест остала на истом нивоу као и од пре неколико година, јер чим је фрка, Станислав попусти. А после се онда кајем. И тако укруг. Вртим се, а никако да изађем из њега. Ја знам да ми ниједна цигара не треба, али ипак...

Никада нисам пушио из задовољства. У почетку као и код већине, било је то због доказивања и фолирања и због поистовећивања са вршњацима. Бити фрајер, а не пушити?! Не, то не иде! Пушио сам јер је већина пушила. Родитељи ту нису ништа могли, и отац је пушио.

Пушио сам, пио сам, дувао сам. Нисам имао потребу да размишљам о штетности по здравље све док је све ишло неким нормалним током. Први пут сам оставио пушење у јуну `94. године кад ме је ударио први мождани удар. И знате како то бива код будала? Чим сам почео боље да се осећам, већ почетком августа у Петровцу после оне модне ревије опет сам запалио. Е, онда наступа мучење званo „остављање цигара“. Мучење у случају кад си слаб карактер. Био је то период пушења само уз кафу, после јела и у ноћним изласцима. Пушим „само“ уз кафу, „само“ после јела и „само“ кад изађем. Од тог „само уз“ пушења опет сам попушио кутију цигарета дневно. И ко ту кога лаже?

Ја бих хтео да оставим пушење, али... Колико само значи та мала реч „али“. Колико она може да нам каже! Колико пута је само изговоримо у току живота. Мени „али“ дође као одступница од реализације нечега што желим да урадим у животу. Али, има и оних „али“ која су реална у животу.

– Дошао бих ја до тебе, али су ми изненада дошли рођаци.

– Ја сам му лепо додао лопту, али је он промашио празан гол.

– Изашла сам на испит, али ме је трема паралисала.

Сметају она „али“ која означавају покушај скидања одговорности са себе и пребацивање на друге.

– Све сам ја знао, али је професор био нервозан.

– Хтео бих ја да јој пријем, али су са њом неке другарице.

– Ја волим да се дружим, али како када немам пара за изласке?

Ако мало дубље сагледамо, то нису само безазлене речи, у основи свега је ментални став који производи размишљање и на бази тога и све речи које изговоримо. Могу ли ја да променим свој начин размишљања? Ако је некад у мом животу било много „али“, могу ли сада да смањим број тих „али“ у животу, да решим већ нешто за себе, да учиним боље за себе.

А мучио сам се, страшно колико сам себе мучио и колико је дуго трајао процес остављања цигаре који се тек недавно завршио. Од `94. се мучим да их оставим, патим се јер нисам довољно јак да учиним нешто добро за себе. И нека ми сад неко каже да нисам заслужио да живим живот који живим. Како да учиним неке озбиљне ствари у животу кад нисам у стању цигаре да оставим?

А сада да се ми нешто лепо договоримо. Док ви ово будете читали, у вама ће се полако почети мењати свест о томе. Овог тренутка ми престајемо да испирамо очи туђим грешкама, већ узимамо лопату у руке и чистимо снег прво пред својом кућом. Од данас више ћемо да радимо на нама самима, а мање да водимо рачуна о другим људима. Све своје потенцијале уложићемо на решавање наших проблема, а не на решавање туђих. Крећемо од нас самих. Нека и други крену од њих самих, а мање пажње нека поклањају другима и биће нам свима боље. Свако нека чисти само испред своје куће, каква би нам била сама места у којима живимо. Какви ће нам бити животи ако свако крене да рашћишћава сопствене грешке.

Али нешто размишљам, не би било добро да сада онај Бедин прекрстим у Сташин комплекс. Ипак ћу бити широм Европе познати психолог, и каљало би моје име када би се неки облик менталне патологије био назван по мени. А и Енглези вероватно тешко изговарају моје име. Па ни овде не могу људи да га поштено прихвате. А и да поделим тај комплекс по пола, па да се зове Сташа-Бедин комплекс, или скраћено можда, СТАБЕ комплекс? Или можда Бедо-Сташин комплекс, скраћено БЕСТА комплекс? Не, било би превише амерички. Ипак ћу овим комплексом учинити услугу свом другу и учинити га познатим и бесмртним. Да га извучем из анонимности и да га поставим овим, ко зна и у будуће уџбенике психологије?

Нема на чему, Бедо! Јесте да си већ гостовао и на ТВ Пинку, и на Каналу 9, и на НС Плус програму и у још многим телевизијама захваљујући томе што си

изврстан новинар, али зашто да останемо само у оквирима наше земље? Правим ти простор да будеш познат и шире, и ако ме буду звали, не дај Боже, преко океана, водим и тебе са собом преко баре, само научи да пливаш.

Шмекам се са девојкама, подигнуте крагне, уштогљеног врата, као да ме ништа у животу не интересује. Девојке? Пих, безвезе. Има их на милион! Можеш да бираш колико хоћеш! А у себи горим од жеље да упознам неку. Цигара у устима, није важно што ме гуши, што не могу дим да удахнем у плућа, већ пућкам. Она је ту, она је симбол. Симбол мушке моћи, мушке независности, самопоуздања. Ко је себи приушти тај је фаца. Одређени облик фаце уз одређену врсту цигара. Марлборо, давидоф, данхил и остале скупље цигаре иду уз маску надркане, буржујске личности, сигурне у себе. Па нисам ваљда за џабе бацио толике паре на те цигаре, да ми сада оне не дају неку моћ? Тако размишљају они, и одмах ми на памет паде мој друг Радун из средње школе. Дечко из богате породице, стриц му држи бензинске пумпе по Новом Саду, отац му се исто бави неким бизнисом, држао је константно кутију марлбора у руци на школском одмору или би је окретао лагано једним прстом на столу у кафићу. Да се види! Да сви виде! Он ми је први пример како се понаша неко ко пуши скупе цигаре. Цигаре су обележје статуса. Уз јефтине цигаре иду углавном људи који свој живот проводе на улици, људи који немају пара за скупљу, типични Балканци. Уз скупље цигаре иду они који прихватају америчке стандарде успешног мушкарца или жене. И због тога су ми дражи људи који пуше јефтине цигаре, они не пате од марке, не везују се за име, попушиће шта им даш, важно је да пушу. И они у тој својој глупости ипак више стоје на земљи него они други, њима је битно да се увлачи дим, а није им битно шта пише на цигари.

Леп пример даје Гога, мој друг из Митровице који ради као ДЈ у једној дискотеци. Прича он мени овако. Једном приликом стрпа он цигаре „Век“ које су у меком паковању, чисто из практичних разлога да му се у џепу не би изгужвале, у тврду кутију од марлбора. Дође му неки богати другар који иначе пуши само скупе цигаре, да се огребе чим је видео кутију марлборам. Гога му је дао цигаре али му није рекао намерно да види да ли ће овај осетити разлику. Али овај уопште није осетио разлику. Попушио је јефтину крџу „Век“ као да је скупи, квалитетни марлборо. А и један експеримент је доказао да страствени пушачи који „искључиво“ пуше једну врсту цигарета нису у стању да препознају своју, од понуђене три различите врсте цигара у више од 30% случајева што је исти постотак као и кад би човек насумице погађао.

Гледам те дивне девојке, гледам и патим јер сам немоћан да им приђем, јер знам да зависим од случајности, да се неки мој друг упозна са неком девојком и ја се тако упознам са неком њеном другарицом. Можда ми се та девојка уопште не допада, али кад немаш муда да приђеш девојци која се мени свиђа, онда буди са оном коју ти нађу другари. Знам да ћу се вратити кући празних руку, без неког

шестоцифреног телефонског броја који би ми наредне дане учинио занимљивијим и лепшим, само кад бих мало скупио петљу. Знам да ћу га опет дркати у самоћи моје собе, која по ко зна који пут. Слушати сопствене усамљене уздахе док у машти водим љубав.

Признаћу све, људи, доста ми је срања у животу! Осећам да ми је потребно да признам све што сам чинио. Без обзира што ће многи људи променити свој однос према мени, стало ми је да прихватим себе какав сам, у потпуности, са свим срањима што сам их чинио макар то имало утицаја и на моје професионално усмерење. Стварно желим да се бавим едукацијом млађих људи, да постанем професор једног дана и да учим младе да не праве грешке у животу, које ће их после коштати и здравља и среће. Нека се и Земља окрене, ја ћу бити искрен по цену да ми се то и обије о главу. Да ми се јаче обије о главу не може, него што сам већ себи загорчао живот, за цео живот. Колико ћу још бити покретан на ногама, не зна се. Не могу ми наудити, јер чим сам сазрео да неке ствари, које многи од нас ни себи не смеју да признају, изнесем у јавност, значи да сам довољно свестан и да прихватам одговорност. Ослобађајући се терета који носим од детињства, све остале последице које су део тог ослобађања од тог терета су од секундарног значаја. Пристајем да их сносим.

Као клинац моје фантазије су се односиле само на одбрану од агресора. У машти сам био храбар и јак, и све оно што нисам могао у животу да решим, успешно сам решавао у сновима. Повлачио бих се у своју собу и тамо стварао свој свет сигурности и среће. То су били снови у којима сам имао неку вредност и где су ме људи ценили по добру и по правди. После долази период у коме сам почео да схватам суштинску разлику између дечака и девојчица, доба када девојчицама расту сисице, а на филмовима се може свашта-нешто видети. Онда у машти моји снови добијају нови карактер. Уместо дечака, сада обавезно браним девојчице и одједном бивам заокупљен њима, у машти наравно. У животу то не смем да покажем, живим под ауторитетом оца који зна само за своје проблеме и за то сваљује кривицу на своју жену која све то прима да би имала брак и породицу у граду. Синдром „храброг“ зеке. Не, не може дете бити слободно у таквој ситуацији, оно мора негде пући. Одсада сам заштитник нејаких девојака, а заузврат тражим само мало њихове пажње, дивљења, по који додир.

Сећам се разноразних сценарија који су ми пролазили кроз главу. Спасим неку девојчицу из канџи грубијана, а она не жели да ми се захвали, већ ме заузврат вређа пред свима и омаловажава. И ја на то наравно, полудим.

– Толико сам учинио за тебе, а у теби ни зрнце захвалности?! Сада ћеш видети, ти, незахвалнице једна!

Онда бих је довукао кући, завезао канапима, или бих је затворио у неки тамни подрум и држао тамо сатима док не би почела да ме моли за милост, да се извињава и да преклиње да јој опростим. Али не би ишло то тако лако! Не, луткице! Терао бих је да ме моли, да клечи на коленима, да изјављује како неће никад више, да ми прича о мојој величини. И сада када бих је потпуно потчинио својој вољи, робовала би ми у кући, чинила би све што јој кажем, само да ми се допадне. Полако сам почео и сексуално да уживам у тим сновима.

Лежао бих на кревету, окренут на стомак и трљао пенис о кревет као да водим љубав са неком девојком. То је био физички аспект мастурбације. Просто и једноставно, легнем на стомак и јебем кревет, а замишљам оно што ми одговара. У почетку су то биле као што сам рекао, моје школске другарице. Сећам се да сам први пут дошао у контакт са спермом тако што сам се након једног сна нагло тргао из кревета, а гаће беху улепљене. Нисам тада знао шта је то могло да буде, али нисам имао храбрости никога да питам. Али сам врло брзо сазнао шта је то оног момента када сам дркајући у кревету на начин на који сам дркао, опет улепио гаћице. Е значи, то је то! Завукао сам руку у гаће, опипао ту слузавост међу прстима, принео носу, нема мириса. Језиком пробао, као неслађено беланце када мама мути шлаг.

То је било негде око моје дванаесте године. О, боже, каква занимљива радост! Могу сваки пут када то зажелим да се стомаком окренем кревету, замислим нешто узбудљиво и убрзо се осетим предивно. Тренутно олакшање које би ме одмах ослобађало тензије. Коначно сам нашао добру утеху. Ето начина да се осећам супер. А ништа ми није било посебно потребно да остварим тај осећај. Десетак минута самоће, слободан кревет и машта. А маште сам имао напретек. Покаткад бих видео неку жену која би ме привлачила или можда чак и одбијала, није било важно, у моменту бих смислио неки сцену са њом и кад бих нашао мало времена када моји родитељи нису ту, па бих отишао да се „забављам“ у машти са њом.

Године нису биле битне. Водио сам љубав са својим другарицама, наставницама обавезно, оне су ме посебно привлачиле, са мајкама другова, са маминим и татиним другарицама, рођакама. Многе моје сексуалне фантазије остале су дубоко закопане у мени, са тим мојим дугогодишњим свакодневним „вођењем љубави“ са представницама лепшег пола.

Ако бих могао мало да утичем на правац вашег сагледавања свих ових ствари онда бих вас молио да тражите узроке који су довели до тога да један несигурни дечак побегне из реалног живота у нешто што му је тада изгледало као најбољи начин да нађе утеху, а која ће му после донети много више срања него да је имао више снаге да прихвати живот такав каквим су га други за њега направили. Само бих вас молио да не останете у оквирима ових мојих исказа и примера како сам

ја скренуо са пута, већ да их погледате у светлу својих живота, кроз искуства која сте у вашим животима имали, без обзира да ли су слична или не. Немојмо дозволити да се ово дешава вашој деци, нити било чијој деци, станимо на пут људској глупости већ једном. Сада!

Јесте човек отишао на Месец, али чему сва ова страдања и патње целог човечанства? Јесмо ли толико примитивни да не можемо сви да живимо заједно, а да не гледамо ко је какве боје коже, ког порекла, одакле је дошао? Да ли то одакле неко долази довољно говори о његовим квалитетима? Да ли то што неко говори ијекавицу значи да је он мање вредан од људи који говоре екавицу? Када ћемо више да прихватимо право на различитост? Када? Свако од нас је различит, носи друге гене, има јединствен отисак прста какав нема нико други на планети. Зашто се онда сврставамо у категорије Босанац, Србин, Хрват, Мађар, када и међу самим Србима има толико различитости да никада два Србина неће имати толико заједничког, колико неко ко жели да њима манипулише. Један је од оца Србина и мајке Хрватице одрастао у Барањи, а други од оца Србина и маме Словакиње одрастао у Војводини. Једном су бабе и деде дошли одавде, другом оданде. Један воли да једе пасуљ, други не воли пасуљ. Један воли да слуша страну музику, други само домаћу. Један ће дипломирати на неком факултету, а други ће бити избачен из средње школе. Један ће радити на универзитету, други ће препродавати украдену робу. Један ће да има срећан брак и двоје здраве деце, а други ће се данонoћно наливати у кафани. Обојица су Срби. Они јесу Срби али они немају ништа заједничко по свом усмерењу осим простора на ком живе, а који се зове Србија. Некада су се ти простори звали Југославија, а док издам ову књигу зваће се само Србија. Ако будем одуговлачио, можда чак и Војводина. Не смем то да дозволим. Један ће бити заслужан члан друштва, други ће му бити само терет.

Када ћемо прихватити право на различитост? Када ћемо дозволити другима да живе и раде онако како они то желе, ако тиме не ометају наш живот. То је једно тренутно усмерење цивилизације у коме сви њени чланови нису на истом нивоу цивилизацијског, психолошког, етичког, друштвеног, економског и других нивоа развоја. Примитивна племена, канибализам, вегетаријанство, патријархалност, приношење жртава, инцести, ратови због богова, експлоатација „мање вредних“, Нови светски поредак, људи који по свом рођењу имају привилегије узроковане припадношћу племићкој породици, све су то актуелни облици функционисања човека на нашој планети. Али тек је почетак 21. века.

Мала дигресија: И тако је моја и Сањина веза почела да функционише. Док смо се у друштву претварали да смо само другови, кад смо били насамо бивали смо много више од љубавника. Смешно ми је кад се сетим, како сам усресређен само на њен спољашњи изглед и на црногорско-босански акценат, био слеп за све остале Сањине квалитете. Праве квалитете. Сањица је давала много више себе него ја.

Предавала ми се таква каква је, а ја сам био затворен, дистанциран, добијао сам оно што сам желео искориштавајући њену велику жељу и иницијативу да буде са мном. Наравно јер у везама са девојкама Станислав никада није имао иницијативу. Увек сам им прилазио кад би оне већ увелико показивале жељу за мном, кад би се распитивале о мени у друштву или кад би оне иницирале наше виђање.

Тако је било и са Сањом, вези која ме је пореметила, а чији прекид нисам поднео добро и сада, две године од раскида са њом, нисам имао ниједну другу, па макар и површну везу. Јако сам повређен. Неочекивано по мене, њена потчињеност према мени је нестала, она сагледала реално да са мном, таквим какав сам, нема некакву перспективу и не жели више да губи време. Капирао сам колико ме је то болело, остајући везан за успомене нашег заједничког живота, слушајући песме које смо обоје волели, гледајући наше слике у албуму, затварајући се у себе. Нисам адекватно поднео тај губитак, потиснуо сам то у себе, а споља сам се поставио као да та веза није имала своју перспективу и да смо обоје то некако истовремено схватили. Сада схватам да наша веза није имала перспективу због тога што сам ја стагнирао, а Сања је била динамична, отворена и амбициозна. Шта је било лоше у томе? Ништа, само то што ја њене промене нисам могао да прихватим, јер нисам био способан да се и сам мењам. Завршио сам факултет пре рока, постао психолог, а у суштини сам остао оно исто рањиво уплашено дете у телу човека. Човек коме је потребна помоћ, био је верификован да може да помаже другима.

И то ме је пореметило. Тај несклад између суштине властитог функционисања и захтева посла. Наравно и немогућношћу да у нашем друштву у коме се пролази на везе, познанства и политичку припадност, нађем адекватан посао који сам очекивао да ми као најбољем студенту припада.

Још на почетку везе оставио сам себи одступницу да могу увек да изађем из ње ако пожелим. Површан егоистичан став који је користио туђу слепу заљубљеност. Дао сам јој до знања да ће веза да траје док неко од нас не нађе другог, „правог“ партнера. То је била наша почетна концепција и добро је функционисало на том нивоу само одређено време. Како смо почели мало боље да се разумемо и да се кроз тренутке проведене заједно све више повезујемо, тако је Сања бивала све отворенија и очекивала је више од те везе. Али сам ја чврсто држао ону дистанцу са почетка и нисам био способан да се и сам отворим, и лагао сам себе да заслужујем много лепшу девојку са нормалним акцентом. Толико лепих девојака по Новом Саду, а ја да се задржавам на девојци неугледног изгледа. Мени коме родитељи никада нису придавали неки значај и подршку било је тешко да прихватим девојку која је била вољена и заштићена у оквиру своје породице.

Али Сања која је кренула искрено и дала целу себе, а заузврат мало добијала, хтела је нешто да мења. Мислила је да заслужује искрену везу, а не површну, без

обзира на то што смо се сјајно слагали ноћу, у мраку. А и бојала се да не буде остављена иако то и није била права веза, већ само привремена секс варијанта док не нађемо праве партнере. Страх од губитка ослонца јавља се, бар из мог искуства, код оних који преувеличавају значај друге особе, некритички се предају и пасивно приступају. Посесивни у жељи да задрже нешто што је тренутно пријатно, а не прихватају добро динамику окружења. Они би да та њихова веза остане вечно таква каква је тренутно, да буде таква у перспективи, а не прилагођавају се нужним променама. Непроменљивост постојања је стање једног тренутка које већ у следећем мора да се промени – гласи седми аксиом постојања, а многи од нас изгледа да нису у стању то да прихвате. Динамика живота је таква да нам је данас лепо заједно, а сутра већ наилази неко други ко нам се учини потребнијим те разграђујемо једну везу и стварамо другу, или одлазимо на далек пут, или постајемо жртва неког бомбардовања у служби потчињавања света.

Динамика живота је, слободно се може рећи, врло, врло, динамична. Промене су неминовне и уколико им се добро прилагођавамо, лакше ћемо пролазити кроз живот. Погледајте само на примеру једног човека из ваше близине. Сваког дана се он зове исто па ипак, у току само једног дана много пута промени своје расположење и функционисање. Мало је нервозан, мало радостан, мало гладан, бесан, усамљен, причљив, некад стидљив, уплашен, радознао. А увек је то један те исти човек, лице и име остају исти, само се мења функционисање. А тај човек може бити ваша вољена особа са којом делите и добро и зло и не можете се ни ви према њој понашати увек на исти начин. Што је већа наша способност прилагођавања, боље излазимо на крај са различитим људима, условима и променама окружења.

А моја Сањица је из тог и још много других разлога, страховала да не изгуби и оно мало мене што је имала. И десило јој се да је негде у фебруару 2000. упознала једног њој симпатичног момка, не знам како, али знам да је у време тог њеног психичког оптерећења везом са мном, он био једини излаз из кризе. Њој је било тешко, осећала се мање вредном и манипулисаном, и у тим тешким тренуцима појавио се неко ко је обратио пажњу на њу и извукао је из лошег расположења. Како то већ бива са несигурним девојкама након једне ноћи са њим, пожелела је одмах да изгради са њим и стабилну везу која би јој била сатисфакција за површну секс-везу коју је имала са мном.

Знао сам шта је посреди чим ми је саопштила тог дана да жели да се види са мном и да разговарамо. Сви наши разговори до тада били су, или на хору или смо се преко телефона договарали кад ћемо се видети. Али никад преко дана. Осећао сам да ће желети да изађе из везе и претварао сам се да ми то ништа не значи. Правио сам се да је то сасвим нормално и у складу са договором који смо имали, а лагао сам себе да не осећам тугу због њеног раскида те везе, каква год да је била.

Формално је била само на сексу, али је у себи садржавала и оне праве емоције које сам крио под паролом „крес“ варијанте.

А такве суштинске ствари се не могу крити ни под каквим маскама хладне уздржаности и лажног поноса. Оне боле истински изнутра и то вече кад сам изашао са Банетом до града, испричао сам му о мушкој сујети.

– Знаш, ону моју варијанту са хора, Сању? Данас ме је назвала да се нађемо и саопштила ми да не жели да се више виђамо. Као нашла је неког другог, мада знам да се она боји да је ја не оставим једног дана. Зацопала се, а зна да бих је кадтад заменио са другом. Али ти морам признати да ме је ипак заболело, мада сам се правио кул. Свеједно што ми не значи ништа, али ипак ме је заболело кад ме је оставила. Чудна смо сорта ми мужјаци је л` да? Док јебемо, бирамо и остављамо све је у реду, а кад оне то истоураде одмах губимо тло под ногама.

– Јесте, друже, такви смо, и мени се то исто десило са Елеонором. Први пут да сам био стварно заљубљен у једну девојку. До ушију сам био заљубљен, цвеће сам јој слао са порукама, балоне јој остављао испред врата. Прва девојка да ми је стварно душу узела. А кад је осетила да сам заљубљен у њу, почела је да то искоришћава и...

И од тада је Бане постао врло груб и осоран са девојкама. Неће више да дозволи да буде повређен, па је стога заузео оштар став. Док је по његовом добро је, не трпи да му нека намеће своју вољу, а пошто и девојке имају своју вољу често долази до конфликата у његовим односима са супротним полом. На тај начин је успео да припитоми пар девојака, само што је мени лично сметало то што он њима ради.

Колико је само уживао да детаље „из кревета“ с девојкама износи у јавност. Из ког разлога човек има потребу да интимне ствари износи у круг пријатеља? Је л` то из доказивања или из потребе да му се други диве? Како он то схвата љубавну везу, ако ће врло интимне ствари да износи пред друге? Или ја то не схватам зајебанцију и сувише круто сагледавам све површне младалачке везе?

На крају крајева, ако те девојке пристају на такву врсту односа, њихова ствар. Ако желе да буду са момком који води узбудљив и динамичан живот, уз то и познаје многе естрадне звезде и креће се у елитном друштву, онда морају и да плаћају цену тога. Даме бирају! Свако бира, свако има права да бира оно што мисли да му одговара. Свима нам је познато шта су „спонзоруше“ и шта све оне чине не би ли намамиле ловарне фрајере, да их мало провозају својим колима, да их воде на ексклузивна места и да им купују скупе крпице. Да ли су оне скупа или, ипак, јефтина роба? Вероватно оне за себе мисле да су скупа роба до које је тешко доћи, но једна истинита прича из живота мог друга Бамбуса говори другачије.

Хтео једном један обичан момак, столар по занимању да мазне неку праву пичкетину и да је појебе. Било му је доста ових обичних девојака. Само за једну ноћ. Хтео је да приведе неку од ових новокомпоновних нагрђених спонзоруша. Желео је да проба мирис пичетине која је свесно опчарана својим телом, на коме толико дневно ради и која када увече изађе само посматра да ли је примећена. Знао је да не може проћи код њих на обичну варијанту са којом је навикао да прилази девојкама. Знао је да ће морати да им се прилагоди да би им се приближио. Позајмио је од друга једно свечано одело, позајмио ципеле и кравату, набавио неки привезак за кључеве са знаком „Мерцедеса“ и сео у свог „Фићу“.

Изашао је у једну познату новосадску дискотеку где се скупљају спонзорушe у потрази за својим ловцима који ће дебело платити њихово друштво. Извадио је кључеве од „Мерцедеса“ и почео њима да звецка по дискотеци, како то раде синови новопечених, преко-ноћи-стечених богаташа, пришао једној светлећој реклами која је стојала за шанком и окретала се око себе не би ли је неко приметио.

– Ћао мала! Ја сам Зоран. Изгледаш ми мало усамљено?

– Нисам сама, чекам другарицу да дође.

– А је ли? Је л` би попила једно пиће са мном док она не дође? Имам потребу са неким да причам – и окреће кључеве око прста гледајући нервозно око себе.

– Па, хммм... Не знам... Ајде, али на кратко! – фаза нећкања, фаза „нисам ти ја лака девојка“.

– Нешто сам у фрци ових дана. Јуре ме неки типови. Иначе сам из Београда, само сам морао да се склоним пар дана негде. Знаш већ, бизнис, посао, паре... Где је бизнис ту је и ризик.

– Ма, ајде?!? Стварно?!! – мала је прогутала удицу.

– Ма, да! Јеби га! Ко хоће велику лову мора мало да стегне петљу. Таква су времена! Него, чиме се ти бавиш, мала? Манекенка, модел?

– Ма не... Ја студирам, знаш?

– Знам, знам! Сви ви студирате. Студирате курац! – мисли се он у себи.

– И како ћеш сада да се снађеш? Где спаваш? – пита га она.

– Ту сам код једног ортака у стану. Мало је скрнаво, али шта ћу. Само да ова фрка прође. Продаћу мечку да вратим тај јебени дуг, а задржаћу џипа и мазду.

– Имаш џипа? Стварно??? Ја обожавам џипове! И ја ћу једном себи да купим џипа!

– Од стипендије је л`?

– Ма немој ме зезати! Има да зарадим паре, видећеш!

– Добро, добро! Шалим се. Него, док их не зарадиш, хоћеш да се провозамо негде?

– Па, не знам... Треба другарица да ми дође. Ма ко је шиша, кад није дошла на време. Је л да`?

– Ма да! Мислиш да не знам ко овде лови у мутном? Другарица, а? Студент, а? – и Зоки ју је одвео до свог Фиће. Мислио сам да узмем од друга овај крш, да ме не би нашли ови. Неће ти сметати мало? Следећи пут обећавам, возићемо се у џипу – мало се мрштила, но ајде! Победила је жеља за џипом. Зинуло дупе!

– Попустићу ти сад – мислила је – али ћу ти наплатити после.

Одвезао ју је до свог стана.

– Хоћеш да видиш како живи сиротиња? Да видиш шта све мора један бизнисмен да трпи да би могао поштено да живи. Ортак ми је дао овај стан да га користим пар дана. Шта ћу? Нисам могао да бирам. Уосталом, то је само на пар дана – чим су ушли у његов стан спонзоруша није могла да не прокоментарише:

– Што жалим ове људе! У каквом свињцу живе?! – иако га је јако заболело прогутао је Зоки и ово. Ипак је био на дохват свог плана и решио је да сад иде до краја. Угасили су светло, наш „мафијаш“ је потуцао ту девојку добрано, свршио јој је по фаци за крај, извадио целу своју целу месечну плату и бацио јој у лице:

– На, курво!!! Да знаш да те је јебао столарски курац!!!

Како је дивно када имам неког поред себе, голог као и ја, чије тело осетим уз своје. Не тело, већ је читаву осетим боље, сваки издисај ми говори о њеним осећањима. Осећам је кад је напета, а када потпуно опуштена, када је мучи нека мисао. Могу чак и да јој читам мисли док смо тако добро повезани.

– Знам да ти је лепо са мном – рекао сам јој једном приликом док смо лежали у кревету после љубави.

– Како знаш да сам баш то помислила? – изненађено је упитала.

– Једноставно те осећам. Не знам како, али сам у том тренутку добио јасну информацију.

Такве ствари се не могу логички објаснити. Једноставно преко осећаја добијете неку информацију. Колико пута се и вама догодило да осетите какав је неко човек, а да га први пут видите, колико пута сте на осећај морали да бирате којим ћете између могућих путева да се упутите. Пар пута ми се десило да послушам свој осећај који ми каже да идем негде једним од више могућих избора. Једном сам, враћајући се од Сање која је била на другом крају града, журио да стигнем на последњи аутобус који је возио. И таман сам стигао до станице и хтео сам да се зауставим да сачекам бус, када ме је неки јак осећај натерао да наставим да идем пешке иако сам знао да ћу тако стићи пола сата касније кући, а бу-

сом сам могао бити кући за 5 минута. Идући тако, и не могавши себи логички да објасним зашто сам уопште кренуо пешке кући и какав ме је то разлог натерао, налетео сам на једној раскрсници на другарицу која се исто враћала кући али из другог правца. Рече она мени тада да је тог дана у новинама, које иначе не купујем, изашао конкурс за стипендију једне хуманитарне организације која стипендира студенте хуманистичких наука који имају одређен просек оцена, а завршили су другу годину факултета. А ја сам у потпуности одговарао условима конкурса и захваљујући њој, добио сам 1000 марака стипендије и могућност да учествујем у њиховим радионицама са децом. То је била она организација из које су ме после пола стипендије избацили. Но, захваљујући тој стипендији купио сам саксофон, и омогућио себи развој у више смерова. А само је требало послушати осећај, интуицију, ту префињену ствар која иако не говори, она шапуће, само јако тихо, те ју је тешко чути.

Ни једна наука још не уме да изађе на крај са интуицијом. Зато што не постоје инструменти којима би се регистровао тај осећај. Ми онда ту и ставимо префикс „пара“ и назовемо то „парапсихолошким“ феноменима, и ако се сматрамо „правим“ научником, не изучавамо ту врсту појава јер није мерљива и егзактна. Сви људи који су били у стању да осете и предвиде неки догађај, а има их прилично, не спадају у домен егзактне науке јер је сувише субјективна и на тренутном нивоу развоја није доступна објективним мерењима и посматрањима. Све оно што не спада у постојећим инструментима мерљиве појаве, сврставамо у „натприродне појаве“ и паралелно, људе које се њима служе, људе са „натприродним моћима“.

Све појаве које могу да се десе на овој планети производ су интеракције и међусобних повезаности физичких услова и физичких закона који чине ову планету и све појаве чим се догађају у оквиру гравитације, инерције и природних сила, холограмског принципа, принципа омнореалности и омникаузалности, значи да су могуће и природне. „Натприродно“ је само оно што не умемо да сагледамо и објаснимо, те стога да нас више не би узнемиравало стављамо у фиоку „натприродно“ и тиме отклањамо несклад који је у нама. По принципу омниуникатности свако у себи има нешто у чему је квалитетнији од осталих, неко може да живи дуже од осталих, неко користи своју енергију боље од осталих, неко је осетљивији на звукове од других, неки слепи људи могу да региструју боју предмета по додиру, неко може прецизније да одреди шта ће се десити у перспективи, неко може да левитира изнад земље, неко да хода по ватри, неко да прогута цео мач (а да му ништа не буде!), жена може да дигне цео камион испод којег се налази њено згњечено дете.

Једноставно, свако код себе има изграђене неке способности боље од других до којих је дошао захваљујући дуготрајним вежбањем или понекад и изненађујућим сплетом околности које су у њему произвеле одређену способ-

ност да би опстао, или услед дуготрајне болести се понекад може испровоцирати одређена „натприродна“ способност. Нема натприродних појава, има само људи који те појаве не разумеју па им приписују епитете „натприродних“. Нема неизлечивих болести, постоје неизлечиви људи. Ја нећу да будем од тих и да патим целог живота, има толико лепих ствари у животу које желим да доживим, али знам да их морам заслужити. Хоћу!

Без обзира што сам се у првом тренутку претварао да ме не изненађује то што Сања жели да напусти крес-варијанту са мном и да ми је свеједно, ипак сам се осећао повређеним што сам на срећу одмах себи признао. То ме је мучило пар дана, нисам себи пребацивао због неких грешака, њено је право да тражи за себе најбоље што мисли, али ме је ипак болео растанак од ње. Ипак ми је значила нешто. Нешто више од јебања, а то сам схватио тек кад ме је напустила. Тражио сам начина да будем са њом и звао сам је под изговором ми покаже нешто на синтисајзеру, пошто сам у то време учио да свирам на њему. Обоје смо знали шта ја хоћу. Моја „другарица“ Сања је пристала, а касније у свом дневнику писала о томе:

„Прексиноћ сам била код Сташе. Требало је да му покажем неке цаке на синтисајзеру, но то што је њему требало могло се објаснити и преко телефона. Све ми је то онако помало смијешно, нешто ту мени не мирише како треба. Надам да јесте тако. Јако се осјећа флуид. У његовом погледу. И тако је лијеп да је невјероватно неодољив, посебно када на себи има плаво.

Нисам се нешто посебно дуго ни задржала. Коме год кажем да ме је он звао и због чега, само ме упитно погледа и осмијехом каже: „Па, зар ти стварно верујеш у те његове разлоге?“

Који би други постојали?

Тачно је да постоји привлачност и тај међусобни флуид, но то није довољно, бар не мени, зар нисмо због тога прекинули? И нећу више да пишем о томе. Могу се занијети и отићи предалеко. Могу заћи на погрешне путеве. Овако, пустит ћу да вријеме учини своје.“

Нису то били лаки тренуци за мене тада. Гушио ме је осећај који као сујетни мушкарац Балканац нисам могао себи да признам. Покушавао сам да јој се приближим, да јој покажем да ми ништа не фали без ње и да ми иде.

Она, таква дебела, незграпна и искомплексирана, мора да схвати кога је одбила од себе! – хтео сам да јој покажем из ината, нека види. Али није ми било добро, мислио сам на њу, на наше пољупце и загрљаје, фалила ми је њена искреност и потпуно предавање. Последњи пут сам то осетио у вези са Силвијом, девојком из Бора, у вези у којој је даљина ипак победила, а тако ме је искрено чекала док сам ја био на раду у Грчкој.

А рад у Грчкој је био мој покушај да се одвојим од родитеља и да нађем своју егзистенцију у иностранству. Али Грчка није запад, а посебно то није острво Крит које су Турци последње напустили када су се повлачили давних година, тако да већина становника Крита није видела ни Атину, а камоли другог света. Али зато свет долази код њих на море, они су после првог шока кад су дошли први плавокоси хипици и кад су се затварали у куће, саградили на брзину путеве, хотеле и електрифицирали се, и почели да зарађују велику лову. Споља су остали исти, у истим подераним џемперима, возећи старе аутомобиле, циције. И у глави су остали исти, примитивни, необразовани. Само са лоше наученим енглеским језиком извлачили су новац из џепова богатих туриста из Скандинавије жељних топлоте Сунца и лепоте Егејског мора.

И дошли су Срби, тих тешких 90-их ратних, гладних, и инфлаторних година да раде на плантажама маслина и наранџи, не би ли зарадили коју драхму. Одвезао ме Грк рано ујутру на плантажу да окопавам млада дрва наранџи, а крај плантаже се не види. Каже он, долази у 5 поподне по мене, седа у кола и одлази. Ја нити имам хране, нити воде. После два сата непрекидног рада гледам плантажу, стварно, крај јој се не назире. Певам Цецину песму „Београд“ и плачем, не верујем. Тако значи изгледа рад у иностранству? Где сам ја то стигао? Грчки не знам, не разумем их ништа што причају, остаје ми само да ћутим и радим. Да бих обезбедио себи и сутра посао. Он долази око 6 поподне, нешто прича, не разумем га, слежем раменима. Кажу ми другари:

– Рекао је да не долазиш сутра, не знаш да радиш – каже.

– Како? Не знам да радим? Па, нисам стао цео дан! Јебем им матер циганску!!!

Сутра опет испочетка. Од 6.00 сати ујутро чекају аргатоси, како Грци зову раднике, на црти. Сви стојимо испред сеоске кафане, где долазе локални земљопоседници, послодавци, гледају те колико си развијен, јак, договарају дневницу. Због моје конституције добијем посао и следећег дана, и опет исто. Плантажа маслина, ја радим као коњ, Грк опет се нешто дере, носим џакове пуне маслина по критским брдима, липшем. На крају дана опет добијем отказ, под паролом да не знам да радим.

– Ама, Лаки, шта ти то радиш кад добијаш отказе? – питају ме моји другови надничари.

– Радим исто као и овај глупи Бугар што је радио са мном, чак и више! Немам појма шта је? Шта се они толико деру док се ради? Шта онај примитивни Бугар уме да прича са Грком? Они не причају, они се деру један на другог, и баш им је лепо. Чудно!

И трећи пут сам за кратко време остао без посла, на исти начин. Схватио сам да је у ствари проблем у томе што ја не знам грчки и не могу да причам са газдама. Зато они не желе да им ја радим сутра, јер не могу са мном да причају и да се надвикују. Другари су већ изгубили поверење и дигли руке од мене, али ја сам узео онај приручник за грчки језик што сам понео од куће и почео махнито да учим. И како сам се оспособљавао за викање са Грцима тако више ниједан посао нисам изгубио. Више сам причао, а мање сам радио. Никад не бих рекао да је то могуће, али на својој кожи сам то осетио.

– Брже, брже! Дођи овамо, проспи то овамо. Не, не ту. Ипак тамо... – и тако у недоглед. Причаш неке глупе приче само да ти време прође, а Грци мисле да ми ни плинске боце у Србији немамо. Тако седамдесетогодишњи старац, газда собе коју смо изнајмљивали, не дâ мени да променим плинску боцу у стану који сам изнајмљивао, јер „ви то у Србији немате“.

Радили смо тешке послове на Криту, Гиле и ја, радили смо по највећим врућинама на плантажама, киснули смо до голе коже зими, а нисмо имали где да се сакријемо, борили смо се за сваку драхму коју су проклети Грци хтели да нам закину, а браћа Срби и радници из суседних држава хтели да опљачкају чим бисмо им окренули леђа. Сигурност је пружао само пензионисани геј Јоргос, чије смо додире на коленима и удварања трпели, да бисмо имали сигурност уштеђених пара које смо држали код њега, као и сигурност код полиције, јер нам је туристичка виза од месец дана одавно била истекла и постојала је бојазан да нас депортују из тог туристичког места назад. А тиме би се наша каријера рада у иностранству прекинула пре времена.

Радили смо напорно на плантажама од новембра до марта, а молили смо се да падне киша да бисмо имали бар један дан паузе. Јер кад пада киша тада се не беру ни маслине, ни поморанџе да се не би ломиле отежале мокре гране. И понекад ујутру се оглашава аларм за буђење, а киша добује по прозору. А наша осећања су тада бивала помешана. С једне стране олакшање јер ћемо имати један дан паузе за уморне мишиће, а са друге стране свест о томе да тог дана нећемо ништа зарадити, а треба платити тог дана стан, храну и цигарете. Да ли да причам о америчким војницима из војне базе на Криту који врше фелацио Македонцу, да ли да споменем тог истог Македонца којем је Бугарин украо муком стечене паре те га је овај плинском боцом у главу? Да ли да причам о Финкињама и Швеђанкама, сексу са мајком и ћерком истовремено, да ли да причам о сексу пијаних скандинаваца у дискотеци, да ли о другу који после четири године боравка на Криту није имао ни драхме да се врати кући? Да ли да причам о Србима који једва чекају да ти провале у стан и отму ти оно мало тешко уштеђених пара?

Оно је друга димензија живота. Сунце, плаже, ресторани, барови, хотели, аеродроми, рент-а-карови. Одједном су их спопали богати туристи који су им донели новце за услугу брћкања у Егејском мору, а ови узели силне кредите и подигли туристичку понуду на потребан ниво. Али су у главама остали под Турцима још увек, заостали и примитивни. Сâм, без иког свог, препуштен на вољу Грцима. Можеш да се вратиш кући кад хоћеш. Али то би био пораз, јер отишли смо да бисмо зарадили паре. Ја сам отишао из оне напаћене кућне ситуације, после шлога, без могућности адекватног запослења у домовини. И зато смо ћутали и радили, јели хлеба и паштете, туширали се зими хладном водом, носили најефтиније гаће, чарапе и мајице. Ретко смо се јављали кући, бројали смо двапут сваку зарађену драхму, правили вишак и чували га од душмана.

А онда је дошао и трећи мождани удар, први на тлу Крита, који ме је изненадио док сам радио на пролећној припреми једног великог хотела, рибајући олимпијски базен четкицом за зубе. Лева страна тела ми је опет ослабила и једва сам се ослањао на ногу. Уплашио сам се јако за своје здравље, а нисам имао коме да се обратим за помоћ. Данима сам ћутао и чекао да видим шта ће се десити. Ако ми се још погорша стање, враћам се, а док могу да идем на посао и да некако радим бићу ту. Најтеже ми је падало то сазнање да ћу се вратити на почетак одакле сам и пошао, у Србију, код родитеља од којих сам отишао, тешко покретан. Били су то најтежи тренуци за мене, зар опет на почетку? А ако одем до доктора, не знам на грчком ни да му кажем шта ми је, а немам ни здравствено осигурање, истекла ми виза. Платићу свом својом дотадашњом уштеђевином, и? А ако се вратим па ми се побољша стање? Шта сам онда урадио? Ишчекивао сам, шепајући на једну ногу и посрћући, трудећи се да газде не виде, одрађивао сам посао и лежао код куће да бих се одмарао.

На моју радост, после десетак дана такве психозе, у леву ногу је поново почео да ми се враћа осећај контроле и снага, и почео сам боље да је осећам. Одахнуо сам и наставио да радим као да се ништа није десило. Прихватио сам свој дефект леве стране тела, ако не може боље, мора тако како је. Прихватиш стање такво какво је и идеш даље. Не кукаш над злом судбином, већ смело напред ступаш. А шта друго?

Дошло је и лето на Криту, гомила туриста са свих страна Европе, највише са оне северне, скандинавске. Све се белело од њих. Све оно што нисам доживео у Србији у младости због слабог самопоуздања, имао сам прилике да гледам на Криту. Младе туристкиње из Шведске, Финске, Норвешке, Енглеске, Данске, Немачке и Аустрије жељне провода. Не бирају, само узми за руку и води. Јер оне су ту само две недеље, и не желе да се заљубљују. То никако. Само спорт. Дању су се излежавале, сунчале и скупљале снагу за увече, а ноћу су пиле, уживале, врискале и уздисале. На плажама, по хотелским собама, у жбуњу, у и поред базена.

А ја сам дању напорно радио у једном луна парку, а ноћу углавном спавао после напорних дана. Штедео сам паре. Да бих могао кад се вратим у Србију да почнем са неким бизнисом. И одслужио сам своју војску у Грчкој, како то волим да кажем, јер сам у Србији ослобођен војне обавезе, али сам зато десет месеци на хлебу и паштетама, пржен грчким Сунцем, скривајући се од полиције, поштено одрадио. Толико сам одрадио поштено, да више не постоји ниједан посао који не могу да радим, кад се само сетим како се напорно радило на Криту.

Нека си Сања и незграпна и кљакава и нека имаш огромно дупе, али мени фали твоје срце, твоја неискварена душа! Боли ме то што си отишла, сада тек схватам да ту има нешто више од секса. Када више нисам могао да издржим, назвао сам је и признао јој. У тим тренуцима више није било потребно да се чујемо, нисмо имали разлога да одржавамо контакте. Њена је жеља била да прекинемо, а ја сам се понашао као да ми је свеједно. Обоје смо били изгубили тим растанком. Сања је из жеље да добије „праву“ везу отишла другом који ју је први удостојио својим погледом, а ја сам глумио хладноћу. Зато се и изненадила кад ми је чула глас, глас који није очекивала.

–Извини Сања. Хтео сам само да ти кажем да ми недостајеш. Дуго нисам себи хтео да признам, али сада не желим више себе да лажем, а желим да и ти знаш. Ето, само сам толико хтео да ти кажем.Ћао.

–Ћао... – нашла се затечена, на тренутак као да је хтела нешто да ми каже, али није дозволила срцу да одреагује. Оно би одреаговало, али понос му није дао. Али он је ипак код Сање био слабији од срца.

Дошао је Пурим, јеврејски празник и наш хор је требало да пева за ту прилику. Јеврејски хор треба да пева за јеврејске празнике. То је један од опуштенијих јеврејских празника, неоптерећен толико верским и другим обичајима. У то време сам таман престао да певам у хору из здравствених разлога, али сам одлучио да искористим прилику да се са својим друштвом са хора још једном лепо проведем. И мало да видим и Сању. Мало певања, вечерица, цугица, веселье, игра. Одлучио сам те вечери да не пијем јер сам у том периоду имао јаке болове у пределу срца. Неки неподношљив притисак се ширио мојим грудним кошем. Мислим да је то била последица мог „морања“.

Морам бити успешан на факултету, морам вежбати синтисајзер, морам ићи на хор, морам се бавити аикидоом и морам мислити и на своје здравље. И морам поред тога, још милион других ситнијих ствари држати под контролом. Зато сам одлучио да одустанем од једног „морам“, да прекинем са певањем у хору. Само певање ми је пријало, али у комбинацији са другим активностима које сам имао током дана, нисам више свеж одлазио на пробе хора, и осећао сам се хронично исцрпљен.

Пио сам то вече само сокиће, и нисам се осећао лоше због тога. Напротив, добро сам се осећао, са сваком чашом алкохола коју би моји другови салили у себе, ја сам се осећао све боље. Осећао сам ону јачину када се одупиреш искушењу које те вуче уназад, осећао бистру главу која није замагљена утицајем алкохола или дувана, могућност да боље сагледавам ствари око себе. Осећао сам се добро јер сам радио праву ствар за себе, и док сам гледао друге како им алкохол отвара уста и мами осмехе, осећао сам се јачим и стабилнијим. Осећао сам да је то оно што ми фали, бити опуштен и зезати се без утицаја алкохола. Е, то је већ било теже. Навикао сам се још много пре тога да ми алкохол и дуван у друштву дижу самопоуздање и подижу расположење, а сада сам одлучио све то осетити без ослањања на стимулативна средства. Осећао сам успут и Сањине безобразно изазивачке погледе на себи. Погледи би нам се понекад укрстили, но ја сам се трудио да ничим не изазивам њену пажњу. Она је већ добрано била наливена белим вином и тражила је прилику да привуче моју пажњу. Осећао сам то и нисам желео да јој сада дозволим да се таква полупијана испуцава на мени.

– Знаш ли ти, да ја могу да те напалим кад год пожелим! – сунула ми је у лице док смо ђускали сви заједно на подијуму и гледала ме очи док се телом припијала уз мене.

– Немој себи дизати цену! – суво сам јој одговорио и наставио да играм одвајајући се од ње. Прво се погледај у огледало и биће ти све јасно! – знао сам како да је спустим на земљу.

– Иди, играј са том твојом Мартом! Прождире те погледом! – Марта јој је била кост у грлу, конкуренција са којом се борила за моју пажњу. Знала је Сања од раније да између мене и Марте постоји нешто и то ју је болело. Марта јој је чак и прва скренула пажњу на мене. Било јој је јасно да је Марта заљубљена, али није јој било јасно шта ја видим у тој напаљеној клинки.

– Добро, идем! – окренуо сам јој леђа и упутио се до друштва са којим је Марта ђускала. Знао сам да ће је то заболети, посебно сада када алкохол отвара незалечене ране, али зар она није кренула ђоном на мене, у жељи да ме потпуно понизи, посебно и да искористи оно моје признање преко телефона.

Добро сам учинио што нисам насео на њену провокацију јер је она потпуно тада изгубила контролу, желела на сваки начин да ми скрене пажњу на себе, убацивала се у наше мушко друштво и играла са сваким, бацајући им се око врата и плешући неке заводничке плесове, не би ли ме казнила мало за претходну ситуацију у којој сам ја победио. Знао сам да је док тако функционише морам игнорисати, да бих је вратио у реалност. Јер ја сам итекако желео да разговарам са њом, али никако док алкохол говори из ње и не док је у доказивању, и зато сам ту ситуацију желео да вратим на нормалу.

Но, она се и даље трудила да буде у центру пажње, узела је неку слатку девојчицу и играла са њом, носила је у наручју, малтретирала јадну девојчицу не би ли се некако издвајала из околине. Вече је одмицало, ја сам и даље користио Мартину близину да раним Сању која није очи скидала са нас. Прва провокација јој није успела, и све друге су биле слабе да би ми учиниле оно што је она имала на уму, да јој признам да ми фали и да је замолим да ми се врати.

Алкохол подиже расположење до извесне границе, када је пређете онда вам само отежава функционисање. Сања је дошла до момента када је све покушала што је знала, успут се наливајући белим вином, док јој није постало мука од њега. Ја сам и даље пио сокиће и осећао се добро. Тада је она сва изморена од алкохола села крај мене и почела да ми се извињава и да прича како је претерала, како ето није хтела, али да сам ја био сувише привлачан то вече. Рече ми да још увек нешто осећа према мени и како је она погрешила кад ме је оставила.

– Је л` ти то хоћеш опет да се јебеш са мном? – још један ударац и противник је у нокдауну.

– Свињо једна! – једва је изустила да каже и покушала да устане са столице, али сам је ја предухитрио.

– Лепо од тебе што си искрена. Искрена према себи, напокон! Зашто то одмах ниси била него ми играш неку игру, претвараш се да си нешто што ниси, а онда када ти то не упали, долазиш у стилу покуњеног кучета и тражиш опроштај. Је л` то начин на који желиш да живиш? – и одржао сам јој једно краће предавање од којег се она ни речи не сећа, што ми је тек сутрадан признала кад се отрезнила. А сутрадан кад сам је назвао, сада су звезде биле на мојој страни, она се опет правила уштогљена. Као не сећа се ничег од приче и да то уопште није важно што се јуче десило и шта ја сад опет хоћу?

– Хоћу само да ти кажем у лице шта ми смета код тебе. И ти мени реци шта теби смета код мене ако хоћеш. Нећу ништа више од тебе. Само толико!

Сутрадан смо опет били заједно. Помирили смо се, али ја ипак даље нисам хтео да ми Сања буде девојка, но то се некако провукло између редова, а да се није споменуло. Нисам хтео то да потенцирам, умем ја већ да држим дистанцу ако треба, а ни она то није хтела да чује. То вече смо провели у парку крај Футошке пијаце, парк који ћемо нас двоје памтити као Парк помирења. Прекосутра смо већ били у мом кревету, и те сам ноћи свршио шест пута. Била је то најлепша ноћ коју сам доживео на тај начин. Резултат 6:1, за мене наравно, на домаћем терену. Један од последњих пута да сам више пута свршио од ње у току једне ноћи. Од тада се стање драстично променило и ја сам постао вечити лузер. У реваншу на Сањином терену сам прошао прилично добро. Било је 4:2 за њу. У много чему се променио наш однос од тада. Сања је стекла много више поверења у мене, нисмо се више

препуцавали, она је постала много опуштенија што се и одразило и на начин на који ми се предавала и на број доживљених екстаза. Не сећам се да сам је икад више победио у свршавању, ни на свом а ни на њеном терену (читај кревету).

„6.4.2000. четвртак

Констатација од јуче стоји на мјесту, али ја сам тако комирана. И физички, а и оно другачије. Тотално сам исцрпљена и само се мотам по празном стану и смишљам нове позиције за што бољи одмор. Иде ми на руку мали распуст на факсу због испитног рока, иде ми под конац и што је моја газдарица одсутна. И само се одмарам. Разваљена сам и сваки мишић ми дрхти. Бол је неописиво добар и уживам. Тешко да се може схватити.

Сунце се онако ископрцало. Ја сам коначно сконтала да би био ред да се посветим факултету, ако мислим у јуну штогод исполагати. Понекад ме ухвати таква грижа савјести, но онда сконтам како требам живот обојити мало и другим бојама да би добио на смислу.

А једна од тих боја је Сташа. Заиста је до сада најбитнији мушкарац у моме животу. Научила сам доста. Прво о сексу, о емоцијама, о опуштености, о мушкарцима, о себи. Кроз њега упознајем и себе.

Прексиноћ је била ноћ за памћење. И њему и мени. На растанку, већ је било јутро, право кишовито, бистро и топло прољетно јутро, гужва на раксрсници, а ја осјећам у аутобусу како сви пиље у мене. Као да ми на челу пише шта сам радила. Осмијех ми је лебдио на уснама и из очију. Неописив осјећај. Рекао ми је при пољупцу за ћаос како не постоје ријечи да ми опише како му је било дивно. Знам да је говорио истину, јер он никада не даје комплименте у празно, нити се тако гађа изјавама. Зато сам се мало уплашила јачине тих ријечи, и да сакријем тај свој страх одговорила сам да ћу га научит да каже на њемачком. Да, и мени је било предивно. Да не употребим неку јачу ријеч. Да не претјерам. Моја комшиница Тања ми каже да никад није видјела да секс може тако добро да делује на некога, као на мене. Просто сијам. И друга Тања је на питање како Сташа и ја, добила као одговор један блажени осмијех. Тачно тако и све јој је било јасно. Ја наиме и немам ријечи да опишем како смо нас двоје.

И нећу се трудити.

Сада ми је битно да имам доброг љубавника и да се на том пољу усавршавам. Сташа је стварно посебан и само је чудо како смо се уопште нашли. Мислим да ме познаје добро, да доста мисли о мени, јер да не мисли, не би уопште дошао до тако добре и тачне дефиниције о мени. Добро он дјелује на мене, пронашао је праву жену. И функционишемо.

Прексиноћ смо прво мало сједили у башти, држао ми је руку и миловао кољено. Његов пас Сила се петљао око мене, није ме престао гњавити. Пријала му је топлота и нека тишина. Једва смо чекали наше минутице, да останемо сами. Није ми морао ништа рећи, очи су му говориле. Није ми требало ни кафе, ни сок, ни вода. Само његов додир, који је тако њежан да имам осјећај да ћу се истопити од ужитка. Гледали смо мало „Годзилу", да онако прођаскамо, реда ради. Ти почетни протоколи су ми смијешни, као правимо се добри, а зна се да једва чекамо собу и ону опуштајући музику. Његова биоенергетска масажа ме смири и изгуби се онај негативни потенцијал у мени, предам се сва уживању. Са њим је то заиста могуће. Погоди ми сваки моменат, и невјероватно колико је њежан. Нисам стварно ни замишљала да такав мушкарац може да буде.

Да ли имам жељу да причам о детаљима? И да ли је уопште могуће преточити све то у ријечи. Пробали смо доста. Само без кондома. Иако ми је био апсолутно први дан после менструације, сва сам се сјебала од страха јер је свршио у мени. Наравно да неће бити посљедица, али опет ја и мој трип. Могла сам купити кондоме, али ето нисам хтјела. Знам да ће он бити опуштенији без њих, па макар да се зезамо кад су ми неплодни дани. С обзиром на то да он не може више да се контролише, каже да је пун емоција, не смијемо се играти. Задовољство јесте, али одрасли смо, а посљедице могу бити стравичне. Но, не желим сада да просипам филозофију те врсте.

Наша опуштеност и потпуна преданост је била наочита. Ни минут неодређености није било. Сваки час је био испуњен на посебан начин. Трудили смо се обоје. Раније сам ја била пасивнија, но та пасивност је вјероватно била одраз страха, неповјерења и стида, тачније неискуства, но више тога нема, све се истопило, и наравно, он је то и осјетио. Права сам мала безобразница, егзибициониста, истраживач, и невјероватно маштовита, отворена, без трунке недостатка самопоуздања. Нисам открила такву Сању у сексу до сада. Захваљујући њему, што ми је помогао да се максимално опустим и отворим своје поре и машту. Након два односа, истуширали смо се. Будала он, а ја још већа. У купатилу два метра од спаваће собе његових родитеља, у ситне сате, нас двоје смо се туширали. Мислила сам да на такву лудост никад нећу пристати. Пријало ми је наравно. Мирисали смо исто, чисти обоје, ја у његовој тренерци и дуксу. Једном ми је рекао како се мој мирис увукао у његов кревет и никако да излапи. Осјетила сам неку топлоту око срца, као да ми је не знам шта рекао. Код Сташе су све изјаве такве врсте одиста велике и битне по мене, јер их он не изговара често, знам да су искрене и праве, можда баш због тога делује тако јако. Сад ми паде на памет како сам тако блесаво падала на Сашине комплименте. Ах, жене. Шта друго да кажем? Но Саша, сада у овој причи јесте тако небитан и смијешан.

Сада је на реду једно признање о оралном сексу.

Још раније смо Сташа и ја разговарали о томе. Само сам се насмијала када ме је питао, очекивала сам то питање, јер зна се у принципу у чему се јако добро ужива и судећи по изјавама добрих познавалаца секса, кажу да секс ништа није без оралног. И са Слађом сам пре тога причала, јер је она пробала, па није био проблем разговарати о томе. Он је први пробао још прошли пут, рекла сам му да ја нисам, и знао је он да потенцирањем и наваљивањем неће ништа постићи. Зато само набацили вербалну тему. Но, када смо послије туширања, на поду дошли до тоталног хаоса, осјетила сам снажну потребу да то урадим, и наравно да сам урадила. Изненадила сам се колико је кожа уда глатка (by the way, стварно сам грозна о чему пишем, но на крају крајева, зашто и не!) и колико све некако иде спонтано. Мало маште, опуштености. Дивим се себи и својој луцидности. Сташа ме је зезао, је л` то она добро васпитана девојчица? Ваљда јесте. Или сам одлучила да више не будем. Зашто скривати своје фантазије, када се има изузетна прилика да се оне на неки модификовани начин и реализују. Сташа је пао од среће. Као и сваки мушкарац. Он је ту своју опијеност манифестовао питањем шта желим да он учини за мене. Значи тако се проналази танка жица код мушкарца, и ко има среће да је покварен, може и те како да манипулише њима. Мени то није циљ, али за сада сам задовољна Сташом као љубавником, али и као неким видом мог уточишта за смиривање и опуштање од напетости свакодневице. Ваљда је тако замишљен наш однос. Само, не може ме неко убиједити у супротно, овде емоције играју битну улогу, имам утисак како све више једно другоме урањамо у тијело. У ствари, говорит ћу у своје име. Нисам апсолутно сигурна у њега, све то тако изгледа но овај пут се и не желим трудити све то изанализирати. Боље по моје нерве. Чему стварање неких других негативних трипова у глави. Дакле, једна битна ноћ у моме али и његовом животу. Моје сексуално искуство проширило се за једну битнију ставку, а његов капацитет је досегао не само квантитативни, него и квалитативни максимум. Свиђа ми се што сам толико слободна и опичена, пристајем на све приједлоге, уживам иако би друге девојке послије два пута стопирале, а ја не. Тек ће он да упозна моју опиченост. Знала сам ја и сама да сам егзибициониста, али и саму себе сам изненадила. Рекао ми је да је за први пут мој наступ је био изузетно добар, тачно онако њему по вољи, као да ми је он сам говорио шта и како треба да радим, само за једну мрвицу требам бити грубља. То треба да је комплимент. Значи да сам урођено талентована. И сензитивна до бола, сваки део тијела ми је под црвеном тачком, како каже Ј. Марић. Просто се не могу контролисати. Поза традиционална ће изаћи из употребе, уопште ми не одговара, али зато обрнуто, када сам ја на њему ме доведе до тоталног лудила. Има једна тако дебилски блесава појава – када осјетим да ми долази врхунац, од силне љепоте ја се очепим смијати и наравно, деконцентришем саму себе и истрипујем. Нисам могла вјеровати да ћу му и то признати. Ваљда је то главна баријера била што раније нисам доживјела

оргазам. Из те позе сам успјела, но нисам могла од притиска да издржим до краја, па он није (но, поправили смо и његов имунитет послије) свршио. Битно је било да сам коначно осјетила тај feeling и што ми је могуће са њиме. И њему је било драго. Гледала сам га поломљеног од умора и љепоте ужитка. Сад знам колико је секс одиста битан. Можда нисам довољно тачно дефинисала наш однос, али би требало боље додати овако и једна вишеслојна сеанса која укључује једну тоталну огољеност и мисли и жеља и маште. Феноменалан склоп.

Пожељети свакоме тако нешто.

Зато сам почела боље и самој себи функционисати.“

И одем ти ја са малим Радом да узме онај мобилни из залога. Идемо до типа који ваља хероин и који му је узео мобилни у залог. Сада више нисам ни сигуран да ли је мобилни стварно постојао и да ли је био у залогу, или је то била само прича криминалца, бившег робијаша и мог друга навученог на дрогу, да на лак начин дође до пара. Мислио сам да је наше познанство јаче од потребе за дрогом и да неће ваљда мене, старог познаника, да зајебе. Горео сам од жеље да имам свој први мобилни телефон, добар, а за јефтине паре и то ми је помутило разум. И, наравно, да такав какав сам био нисам могао да сагледам реалност. Већ сам био у трипу како ће бити лепо да имам мобилни, само да набавим педерушу где ћу да га ставим, и неку фину мелодију са којом ће да ми звони. И футролу ћу да му набавим, а картицу 064 ћу продати и купити 063 која је много боља и доступнија за комуникацију, без обзира што је скупља. Назваћу Сању у Подгорицу и рећи јој да окрене тај и тај број. Ала има да се изненади!

Боли ме да пишем како сам дозволио да ме зајебе.

– Сачекај ме ту, сад ћу ја одмах доћи! – и дадох му 20 марака као да он оде до тог типа и уђе у зграду. Какав сам ја то мамлаз био да нисам пошао са њим, са парама у мојим рукама. Какво поверење? Пао сам на његове провокације типа: Шта је? Је л` ми не верујеш? Ајд’ са мном ако ми не верујеш!

И ја сам му поверовао. Па не би ваљда мене?! И нема га 10 минута, па га нема ни 20 минута.

Та није ваљда? – појављује ми се мисао у глави. Ма не би ваљда? – можда га је онај дилер задржао нешто. А можда ме сада гледа од горе и смеје ми се. Мислио сам да зграда има само тај један улаз и да се кад-тад мора појавити. Па неће он мене тако зајебати! Да ли је он стварно тако безобразан да ме излевати на другарску фору? Јебеш 20 марака, али принцип! Какав принцип, мазго једна, због тога што се придржавам неких принципа ја и јесам будући психолог и човек са перспективом, а он је баш због тога робијаш и лузер, зато што он нема осећај другарства, поверења и зато што би и маму рођену продао за хероин.

Кад, после 60 минута чекања у неверици да ме је зајебао, ето ти малог Раде долази са неке сасвим друге стране. Значи, зграда ипак има други излаз. Е, па лепо!?

– Шта је? Ниси ваљда мислио да ћу те зајебати? Није му ту телефон, код девојке му је, па док није клопао нешто, па док није појео сладолед, развезао причу, а ја шта ћу? Не могу да га пожурујем, ипак ми је учинио услугу кад су ми требале паре – објашњава ми Рада узроке свог дугог задржавања. За сат времена ће бити ту телефон. `Оћеш да сачекаш са мном? Кренули смо ка мојој кући.

Доста ми је више било свега, клонуо сам духом, изгубио ентузијазам, немам ја довољно снаге да се смарам са таквим ликовима, али сада кад сам му већ дао 20 марака, шта да радим?

– Донеси ми телефон, кад га добијеш. Бићу ја код куће. Нећу са тобом ту да чекам! – мука ми је да слушам приче напаљеног робијаша, да ме дави својим животом у затвору. Само ми донеси фон и остави ме на миру – мислим у себи, сад већ кад сам насео на ту причу. Још увек ме држи нада да ћу видети мобилни, мада се после свега осећам као говно и то покисло.

Наравно, те вечери се мали Рада није појавио. Превише сам ја наиван за те уличне форе. Научио је мали Рада како да опстане на улици, сналази се како зна и уме. Кад може намагарчи другог, кад не, онда украде нешто. Дрога је скуп хоби и тражи свакодневна улагања. Ко се навуче на хероин, том онда он постаје свакодневна потреба. И ако се не реализује та „потреба“ наступа криза, тешки моменти, нервоза, агресивност, депресија, човек губи контролу над собом. У ствари, тај контролу никад није ни имао, чим је дозволио себи да се навуче. И он мора да налази паре да би некако купио хероин да се овери. Он то мора јер је ушао у круг из кога ће га на крају само „Конкордија“ извући, продаће све што има. Не може да створи ни породицу, не може да се брине о другима. Јер како нам је лепо чика Дарвин сагледао све то пре 150 година, еволуција је процес преживљавања најспособнијих јединки, селекције у коме само јединке са највећом способношћу прилагођавања динамичним променама окружења и мењања услова преживљавају и остављају потомство. Дрогераши то нису, дефинитивно. Установе к`о створене за њих су казнено-поправни домови, затвори, психијатријске клинике и гробља. Могу да бирају православна, католичка, евангелистичка, русинска и многа друга. Ко за такве људе каже да су свој живот завршили пре времена много греши. Они су својом функционалношћу дебело заслужили да им се живот заврши баш тада кад им се завршио. Исцрпли су све креативне снаге из свог организма, пореметили његов унутрашњи склад уношењем разних отрова и на крају тај организам каже: Ја више не могу овако. End of the story!

Сад долази најзанимљивији део, врхунац моје глупости. Ја сам већ дигао руке од мобилног. Мали Рада ме је зајебао за 20 марака и шта сад? Већ сам се био опростио кад сутрадан после подне долази он без мобилног, али са причом као, касно му је синоћ онај тип донео мобилни, задржали су га неки другари после на цуги, није могао да их се отараси и кад је завршио било је већ касно. Сад му је телефон ту, у ствари није ту, није код њега већ код његовог буразера и у 17.00 сати ћемо отићи у један локал да се нађемо са њим. Још 20 марака му дођем да исплатим мобилни и пита ме хоћу ли са њим до пијаце да купи неке сандале за те паре.

– Ајде! – мислим се у себи. Отићи ћу са тобом још тамо и само да већ видим тај мобилни. Успут је стално џарао своје два броја веће патике које му је донео буразер док је још био у затвору. Питао ме хоћу ли да ми поклони оне друге патике које је имао број 43, таман за мене.

– Нећу, хвала ти, доста ми је твојих излива доброте! – стварно ме нервирао. Само ми дај мој мобилни и губи ми се из живота. Успут смо код дилера на Булевару заменили и тих 20 марака, а ја још ни данас не знам зашто сам му их дао. Ваљда поверење, тј. вишак поверења. Глупост тј. поводљивост. Незрелост тј. слабост. Да је хтео да ме зајебе, не би ми се ни појављивао после оног дана кад сам му већ дао 20 DM, а сада је ту крај мене и идемо ка месту где треба да нас чека његов буразер.

– Сачекај ме ту, сад ћу ја одмах, за минут, па идемо на пијацу – и већ прелази улицу. Нисам ни стигао да реагујем, ваљда да му не покажем да немам поверења у њега, па он ми даје НОКИУ 3210 за 40 DM. Нећу ваљда сад показати да му не верујем? Дебил. Он је ушао у пицерију „Булевар“, пицерију која има излаз и са друге стране зграде у којој се налази. Кад ми је та идеја прошла кроз главу, као да ме неко ударио чекићем по њој. Неће ваљда на тај начин? – претрнуо сам од страха да сам намагарчен као никад у животу. Али нисам реаговао. То моје поверење типа „ма неће ваљда“ је било јаче, стајао сам преко пута и чекао. Прошло је 5 минута, а њега није било. Дебил. Чекајући га, на мене је налетела и једна другарица и сит сам се са њом испичао. Још десет минута је прошло. Њега и даље нема. Јесам ли ја то чекао да ми неко стави магареће уши на главу? Нисам смео себи да признам једноставну ствар: Дрогераш ме је зајебао и то зајебао на такав начин да до последњег момента нисам веровао да је то подвала. И то да сам му двапут дао по двадесет марака, а да нисам видео телефон. На невиђено. На поверење. На другарство. Наздравље, будало!

Сада сам тањи за 40 марака, али сам зато зарадио такав ожиљак на срцу да ћу се тога сећати целог живота. Осећам да још није све готово али не знам како да се поставим. Он ми је комшија и надохват ми је руке, могу га изломити на мртво име, али тај дечко је кретен, без перспективе и још ником није остао дужан.

Сачекаће ме у мраку, избошће ме, да л` ми то треба? Не бих да се бавим тим методама, а опет с друге стране, толико сам љут да бих вероватно једино тако одреаговао кад бих га видео на улици. Не могу на груб начин повратити изгубљено. Могу га сломити али моје паре нећу видети. Прошао је он мало више у животу да би се бојао мојих претњи или батина. Сретаћемо се ми још, ако он не заглави опет ћорку.

И наравно, после извесног времена срели смо се. Мали Рада је био укомиран од дроге, стојао је пред продавницом са неким наркоманима и лелујао се на ветру. И да није био под дрогом не би ми био проблем да га једним ударцем оборим, мада никад у животу нисам неког поштено ударио и немам тај осећај како је ударати неког свом снагом са намером да га повредиш. Потапшао сам га само по рамену и рекао:

– Лепо ради она Нокиа, Радо! Задовољан сам, хвала ти!

Ушао сам у продавницу као да сам се помирио са губитком. Ако сам погрешио то је зато што не видим никакву корист од тога што ћу га изгрувати, спустити на земљу и ишутирати ногама пљујући га:

– Мајку ти јебем, мене си нашао да леватиш! Мени ћеш да продајеш те робијашке форе, маму ти јебем!

Он нема никад пара код себе. Он је лопов, украде, препрода робу и купи дрогу. Шта ја имам од тога да га бијем, да му претим и да после стрепим да ме не сачека у мраку? Међутим, он ме је повукао за руку док сам улазио у радњу и рекао ми:

– Имам неки „Самсунг“. Ај, не бих те ја зајеб`о! За 45 минута ћу ти га донети, важи?

– Не сери, Радо! – и отргнуо сам се. Осећао сам се труло што га нисам нокаутирао, а толико сам то желео после оног дана кад ми је збрисао на други излаз пицерије. Но, нема везе. 40 марака ме је коштао курс из живота. Многи плате много веће паре за неке екстра препарате, књиге и третмане који ће им променити животе на боље, па не ураде ништа, а ако ово у мени доведе свест у стање да схватим да се ништа преко ноћи не постиже и да се ствари у животу морају реално заслужити, и ако схватим да се не сарађује са наркоманима, научио сам лекцију.

Не долази се ни до чега преко ноћи. Јуче нисам имао ништа, а сада ето, имам све! Ни глумци у Холивуду преко ноћи не постају звезде. Дуготрајно вежбање глуме, певања, играња, свакодневно вођење рачуна о свом телу, здрављу, познанство правих људи, претходи некој улози у добром филму која ће од њега направити звезду и подићи му цену. Али ни то чак не значи да су то успешни људи, многи од њих траће живот трошећи паре на разне начине, многи од њих се одају дроги и алкохолу, многи од њих праве скандале које нико нормалан не би учинио, а многи од

њих не умеју ни нормалну везу да заснују, а камоли породицу да образују, а и кад је образују то не траје ни годину дана. Може им се, јер они су звезде. Успех преко ноћи. Мајкл Џексон, Коби Брајант, Елизабет Тејлор, Рок Хадсон, Курт Кобејн.

Лепо ми је једном тетка Мира рекла да успеха нема без рада, рада нема без дисциплине, а дисциплине нема без свести о свему томе шта треба испоштовати да бисмо били успешни. А сви ми желимо да будемо успешни.

Осећам потребу да се потпуно ишчистим од свих ових срања којима се још увек понекад оптерећујем. Цигаре, дркање у кревету, алкохол, бежање у илузију и све оно што ми отежава функционисање и удаљава од среће, наноси патњу, ствара бол. Ја бих то као хтео све да избацим и знам да ми је то потребно, а опет дозволим себи по ко зна који да се вратим оним старим лошим аутоматизованим радњама без свесног утицања на њих.

Боли ме кичма, кукови ме боле, вратни пршљенови пуцају на све стране, лева страна тела је и даље слаба. А ја и даље посежем за цигаретом, као средством тренутног смањивања напетости. Као да не умем реално да схватим ситуацију у којој се налазим и понашам се као да је са мном све у реду, а ако овако наставим питање је само дана кад ће опет нешто да ми пукне у мозгу.

Мом другу Неши остао је још само један испит да заврши музичку академију када му се одједном стање погоршало и он од тада живи своју борбу, далеко од нота и вибрација звучних таласа. А да ли ће се он икад моћи вратити њима, то је велико питање. И он је члан оног фамозног удружења оболелих од МС-а, али њега не виђају да је секташ. Просто зато што им он не даје повода за то. Он је пасиван, дође на састанак, попуши пар цигара, ћути док други причају и углавном се слаже са свиме што други кажу и оде кући „миран“. Он је превише добар, нема своје Ја, може се са њим увек попричати, одличан је друг, захвалан слушалац, али за себе самог није баш најбољи. Он такав се неће никада конфронтирати ни са ким, он је болестан и прихватио је то као нешто јаче од њега. Затворен је као у неку чауру. Добар са свима, лош према себи. Не може се функционисати оптимално, ако ниси сам себи на првом месту. И ако ме читаш Нешо, размисли добро, нећу ти ово усмено рећи, јер немаш иницијативу да радиш на себи, да почнеш да мењаш нешто код себе на боље, а не може се помоћи човеку који то не жели. Сви ми болујемо од исте неизлечиве болести, али нам нико не може забранити да се боримо да олакшамо себи онолико колико је то у нашој моћи. Најлакше је сести и плакати над својом злом судбином, запалити цигару, налити ракије и мислити:

– Ех, шта бих ја све радио да нисам сада болестан?! Зар није боље то време радити на свом развоју, тражити пут да ти буде боље, бити активан и одлучан, па ко докле стигне?

Ја не желим да станем као и ти на један испит до краја, остало ми је још шест испита, а планирам и да упишем последипломске студије. То је још шест великих испита. А планирам и даље, жена и деца и све остало, а за то морам бити здрав и способан да реализујем све то. И ја то и хоћу Нешо, нећу да се потчињавам лекарској дијагнози и да се предајем. Нећу, утакмица је за мене тек почела, не кажем да ћу победити, али ћу сигурно максимално искористити све своје потенцијале да бих то учинио, па и ако изгубим бар ћу бити чист према себи да сам учинио све што сам хтео и могао, и само тада ћу рећи да је та болест јача од нас. А ни тада нећу рећи то, већ ћу рећи само да ја нисам нашао начина да је победим. За сада, та болест је само део мене, онај део који не функционише како би требало и као таква она не може бити јача од мене, јер би то значило да сам сâм свој највећи непријатељ. У неку руку то је и тачно, јер све оно што сам досада чинио, неадекватно одрастање уз лепак, крађе, дркање, алкохол, лоше друштво и друге ствари, говоре о томе да сам самом себи чинио лоше ствари.

Пуно ће воде проћи Дунавом док ја не научим да свирам саксофон. Како да објасним своју жељу да се са 25 година упустим у то, да тотално музички необразован, без икаквог предзнања, пожелим да учим да свирам саксофон? Не могу да заобиђем моје сада већ четворогодишње бављење ТРА као главним узроком моје жеље за свирањем неког дувачког инструмента.

Шта човек са 25 година, при крају факултета, а на прагу осамостаљивања, на почетку бављења својим професионалним избором, са потребом формирања сопствене породице и потомства, одвајањем од родитеља, а са дијагнозом неизлечиве болести тражи у посвећивању времена учењу свирања једног дувачког инструмента? Квалитетно свирање тражи свакодневни рад, без два сата дневно не вреди ни почињати, шта вреди свирати сваки други дан рецимо, по пола сата, само да се каже да вежбам саксофон? Где уклопити та два сата дневно, поред похађања факса и учења, вежбања аикидоа, одржавања физичке кондиције, времена за девојку, за дружење, а треба да се нађе времена и за поподневни одмор да би све то текло релаксирано и неусиљено, а не под морањем које не би дало никакве добре резултате, већ бих само експлодирао једног дана и вратио се кревету на неурологији. Ако ћу у нешто да уложим труд, време и енергију, онда ћу то чинити само ако ћу из тога извући више користи него што сам уложио, а ово ме баш излуђује.

Са једне стране осећам да треба и да ми то може помоћи да у будућности напредујем и да се изразим на тај начин, а са друге стране логички не видим како то да постигнем у процесу перспективе која ми само нагомилава рад и у професији и у породици (ако је оснујем икад) и на себи. Емотивно сам спремам да дувам и учим јер ме то јако испуњава, избацујући из себе на тај начин све што ме оптерећује и добијајући тиме на својој стабилности, а стање свести ме онемогућава да оптимално уклопим своје дневне активности тако да се не уморим и да имам времена за

саксофон. Питање је сада шта је еволутивније за мене, између те две концепције, између напорног учења свирања саксофона и лагодног не свирања. Чиме ћу више добити? Трећа варијанта, да свирам повремено само кад нађем времена, дефинитивно није добитна. Од тога вајде нема, или ћу му се посветити како треба или, никако а ево већ девет месеци је прошло откако сам продао синтисајзер и купио алт-саксофон и почео да вежбам.

Можда за почетак, када се први пут упознајете са Тоитсудо рју аикидоом и његовом терминологијом све то изгледа доста бомбасто и помало превише за наш мали мозак. Можда то и делује помало одбојно на људе који из свакодневног живота, трке и фрке, свако са различитим нивоима предзнања улази у тако широку област која се бави свеукупним постојањем у целини и задире у све поре човековог постојања, смисла и суштине живота. И наравно, када из обичног, свакодневног живота, посебно овде на Балкану, где се ни најближи рођаци не трпе, комшије оговарају, људи различитих националности међусобно ратују, навијачи различитих клубова мрзе међусобно, једни другима завидимо на успесима, и где се гази преко других да би се дошло до циља, када се човек упозна са ТРА у коме сви радимо на међусобној помоћи, да учинимо једни друге бољим, где влада склад и хармонија, у почетку та атмосфера изгледа врло несвакидашње и чудно.

– Иди тамо и тражи тетка Миру! – рекао ми је Влада, директор оне агенције у којој сам радио, не знајући да ће ми тиме променити живот из корена и на чему ћу му бити вечито захвалан. Влада је на својој кожи осетио корист од биоенергетских третмана, јер је и сам отишао тамо због неких својих здравствених проблема. Није ми причао како ни зашто, али чуо сам да је био погођен метком у стомак и да се због тога и он обратио тетка Мири за помоћ.

О тетка Мири ћу посебно писати још, јер је она жена која ми је много помогла, али за почетак само толико да је она бака, 1938. годиште, која води киацу третмане, како се на јапанском зове метод здравствене санације коришћењем човекове енергије или ти на српском „биоенергија“.

Тада ми је стварно био пун кофер таквих који имају натприродне моћи и лече људе од свих болести, а заузврат те одеру ко вола. Заинтересовало ме је оно што је Влада споменуо – бесплатно. Не наплаћују, а баве се биоенергијом. Ако и не помаже, бар ми неће узети паре. Напокон сам се могао упознати са нечим непознатим, а да не морам да платим. И наравно да сам отишао. Пецкало ме је шта је то биоенергија и како ми она може помоћи.

Они су у то време имали у центру града једну велику салу Дома пензионера на коришћење. Када сам ушао тамо било је преко 50 људи у сали. Нашао сам тетка Миру и пошто сам се представио и објаснио како сам сазнао за њих, она ми је урадила третман. Седео сам у столици и моје је било само да будем релаксиран, док је

тетка Мира седела наспрам мене и лагано ме тапкала прстима. Прво руке, па ноге, леђа и сваки део тела је прелазила полако док нисам почео да осећам топлину и пецкање по свом телу. Тај третман се у аикидоу зове Ки масажа и нема никаквих заједничких тачака са обичном ручном масажом тј. оним што ми сматрамо под тим именом. Али оно „ки“ испред масаже значи да је то масажа кијем тј. енергијом, јер је ки јапанска реч за енергију.

Неки од вас су чули за поделу аикидоа на реални аикидо, ки аикидо и ментални аикидо. То је само условна подела и не може се буквално поделити Аикидо на та три правца. Само је нагласак у раду техника које почивају на различитим принципима. Такозвани реални аикидо наглашава физичке технике које се раде у широким кретњама и на принципу полуге помоћу којих се управља нападачем. У ки аикидоу акценат је на повезивању са енергијом нападача и ментални Аикидо или тоитсудо рју аикидо (TPA) коме се технике раде повезивањем на идеју напада, поштујући је, усклађујући се са њом и модификујући иницијалну идеју напада у циљу обостраног напредовања. Што значи да и нападач и онај који се брани напредују кроз неутрализацију напада.

На овом принципу је и настао аикидо као вештина самоодбране 1925. године када је Морихеј Уешиба, који је био вишеструки мајстор борилачких вештина и изузетно цењен као стручњак у том домену, али због своје хумане природе и изузетно деструктивне концепције јапанских борилачких вештина (у свакој без обзира да ли је са или без оружја, крајњи циљ је убити или осакатити) све време био у конфликту са самим собом. Тај конфликт се још више заоштрио његовим приступањем Омотокјо религији (секта Шинтоизма која проповеда општи склад и љубав) и управо кад је достигао кулминацију један догађај га је сам по себи разрешио.

Како је Морихеј Уешиба у то време био веома познат као изузетан стручњак за борилачке вештине, тадашњи првак јапанске морнарице у „кен-џуцуу“ (вештина борбе тешким јапанским мачем − катаном) дошао је код њега да нешто научи. Када се у разговору нису сложили око нечега, он је устао и мачем напао Уешибу. Вештом контролом Уешиба је избегавао нападе све дотле док се нападач није уморио и сео. Тог тренутка је Уешиба схватио да борилачка вештина не мора да буде деструктивна, јер се он управо заштитио од агресије, а да при томе не само да није морао тешко да повреди нападача, него га чак није ни дотакао. При томе, његова вештина није заштитила само њега, него је заштитила и нападача од последица његовог чина. Јер да је успео у својој намери, завршио би у затвору. Од тог тренутка Уешиба је приступио реорганизацији и хуманизацији свих борилачких техника које је знао, а тај тренутак се сматра тренутком настанка аикидоа. Нови систем је у почетку променио више назива, да би се на крају усталио назив „аики будо“ који 1942. године промењен у „аикидо“.

Тетка Мира је мене „масирала“ својом енергијом и ја сам тада осетио шта је то биоенергија. А нисам платио ништа. Она ме је позвала да дођем и следеће недеље напоменувши ми да има доста да радимо, ако стварно желим да ми буде боље. Ипак је иза мене тада био један мождани удар и ово стање које се погоршало и то све у неких пола године. Требало је много да ради, тетка Мира је била у праву, али ја тада нисам био у стању да схватим колико је озбиљна ситуација и колико моје стање зависи од мене.

Пријало ми је да седим на столици и уживам док ми неко ради третман након којег сам се осећао лак као птичица. Нисам морао ништа друго да радим, само да довучем своје дупе тамо. Без обзира ко ме је масирао, била то 15-годишња девојка или тетка Мира са својих шездесетак, мени је пријало, јер је свако од њих користио оптимално своје енергетске ресурсе. После сваког третмана осећао сам се тако релаксирано као никад дотад у свом животу. То је и нормално јер од све тензије у породици која је трајала од малена, свашта сам и ја покупио, са њом се саживео, ни не знајући да постоји неко друго пријатније стање свести које се аутоматски рефлектује и у телесној опуштености.

А тетка Мира и људи са аикидоа су ми показали да је и то могуће, они су својим деловањем произвели у мени то стање, значи да може боље. Добро, ако од тога може да ми буде боље, онда ћу ту и остати. Долазићу једном недељно на третмане и биће ми ваљда боље.. Фини су то неки људи! Чудно у ово време, да је ико спреман да помогне другоме и да му ништа не наплати. Иако ми није било сасвим јасно зашто они користе вискове, ипак сам пратио ефекте њиховог рада. Било ми је пријатно у њиховој близини, као да су сви зрачили неком позитивном енергијом, размишљао сам тако у то време, но тетка Мира ми је ускоро распршила све снове по питању мог здравља.

– Знаш, Станиславе, видео си досада колико може да ти помогне Ки масажа. Али то је отприлике све што ми можемо да учинимо за тебе. Једини који може да учини за тебе си ти, Станиславе, и ја ти предлажем да се полако прикључиш тренинзима ТРА. Мислим да ако се будеш активно бавио Тоитсудо рју аикидоом можеш себи помоћи више него што било ко од нас може да ти помогне у твом проблему.

Наравно да нисам имао ништа против. Осетио сам на својој кожи да оно што чине људи који се баве ТРА може да ми помогне, али сам имао погрешан приступ. Очекивао сам да ћу наћи тамо вештину самоодбране са кретњама и техникама, а наишао сам на сасвим другачије стање. Прво што ми је засметало били су њихови изрази лица, ведри и насмејани, опуштени као да немају ниједног проблема у животу. А нису радили ништа, тј. нису радили оно што сам ја са својим предубеђењем очекивао. Вежбали су тада у сали једне новосадске основне школе и све што су

радили сводило се на неке статичне тестове опште функционалности. Дрмусали су једни друге, избацивали једни друге из равнотежних положаја, неки су изговарали тј. певали вокале од чега је цела сала одјекивала. Једаааан!!! Дваааа!!! Трииии!!! Четириииии!!! Пееееет!!! – бројали су наглас лежећи на струњачама, док су их други пипкали по леђима проверавајући квалитет производње њиховог гласа. Поклониш се пре почетка тренинга, поклониш се на крају тренинга. Поклониш се кад уђеш у салу, поклониш се када излазиш из сале да пишаш.

И где је ту динамика, где су ту бацања, где су технике, ударци? – питао сам се ја. Шта се они ту деру и броје наглас, к`о да не знају да броје? Шта се клањају неком знаку на застави сваки пут кад изађу да пију воду? А шта ако се мени припиша, хоћу ли и ја морати да се клањам? Е, па онда нећу ни ићи у ве-це! Шта су сви тако смирени и опуштени, знају ли они шта је то уопште Аикидо? Где сам ја то дошао уопште? Дошао сам да учим да се тучем, а не да се пипкам и дрмусам са другима и да бројим наглас! Шта ова тетка Мира, баба са 60 година ради у аикидо кимону и црним јапанским панталонама, хаками? Је л` се и она бије? Како ће она тако матора да се одбрани од било којег нападача? И шта овај њихов учитељ, сенсеи ради са 150 кг тежине? Је л` и он аикидиста, такав дебео? Оно што сам очекивао од нечега што се зове аикидо није било оно на шта сам тамо наишао и то ме је много бунило. Са једне стране овако статично, мирно и релаксирано. Људи као да им је све до Косова равно, као да нису са ове планете, као да их не мучи ово срање у друштву, као да их уопште не дотиче. Тако су ми изгледали нестварни и неразумљиви.

Наравно да сада схватам, да на том нивоу на ком сам тада био, нисам могао да разумем и прихватим једну широку и сложену, а хуману дисциплину каква је Тоитсудо рју аикидо, али тада из мог угла је то изгледало тако. А опет, с друге стране пријало ми је да ми они раде оне биоенергетске третмане. С једне стране помажу ми и не наплаћују ми за то, а с друге, користе висак, броје наглас и раде неке статичне вежбе и још то зову Аикидоом. Нека хвала, ипак ћу ја да долазим само на третмане, а њихове тренинге ћу да баталим! Не знају они шта је живот. Прави живот. Борба! Фајт!

Из каквих сам услова, са каквим предзнањима тј. лажним знањима и искуствима закорачио у ТРА није ни чудо како сам га разумео у то време. Да није било тетка Мире и Ки масаже који су ми јасно говорили да у том аикидоу мора да има нешто што је добро, вероватно се више никада не бих ни вратио на ТРА, нити да није било моје болести која ме је натерала да тражим помоћ. И ко зна какав би био мој живот сада, да нисам наставио са аикидоом, да нисам захваљујући расту самопоуздања пожелео да упишем факултет, да нисам захваљујући упорности и уписао факултет, да га нисам захваљујући расту самопоуздања и завршио, да није саксофона и свега осталог што ми је бављење аикидоом донело.

Чудно, нисам се у то време запитао како то да неки људи мојих година бавећи се ТРА могу да користе своју енергију тако да мени буде боље. Мислим, знао сам да то није дар од Бога, али нисам знао како се и то може научити, а искрен да будем нисам их ни питао. Једноставно, задовољавао сам се тиме да седнем, опустим се, не радим ништа и буде ми боље. На сву срећу тетка Мира ми је јасно и гласно напоменула ко је тај који може највише да учини за моје проблеме, а то да ли ћу ја то икада схватити и учинити нешто по том питању, није био њен проблем. Она није хтела да преузима одговорност за оно што је требало у животу сам да учиним и хвала јој на томе. Иако ме је то сазнање болело и нисам био спреман да то прихватим, ипак ми је помогло да почнем да прихватам реалност такву каква је, а није лепа за мене.

Да се вратим на саксофон. Сада напокон могу да се посветим музици. Хоћу и могу. Ако у детињству није крај мене било никог ко би видео да имам дара за музику и да ме упише у музичку школу, сад имам себе и хоћу себе да испуним на тај начин, а не да целог живота патим што се нисам посветио музици. Имам 26 година. Имам 26 година, јесте, али никад није касно да човек учини нешто добро за себе. Јесте да не постоји школа за почетнике са 26 година, али и Луис Армстронг је био самоук, зар не? Ко хоће, наћи ће начин, ко неће – наћи ће изговор.

За девет месеци вежбања не могу се похвалити да сам научио иједну песму да свирам осим можда „На крај села жута кућа“ али сам и те како проширио свој удисај и поправио држање што ми помаже да се осећам много стабилније на ногама. Вежбом сам добио на дубини дисања, сада дишем уз помоћ дијафрагме. Раздувавање ми помаже, колико само значи дубоки удисај за моје здравље. Сви моји раштимовани пршљенови ми пуцкетају док не наместим кичму у оптималан положај и избацим из себе дувањем све оно што ме брине и притиска. То је слично као кад би се човек поштено извриштао на сав глас, само што ја то провучем кроз цев саксофона па излазе неки тонови у облику малих вежби и звучи мало пријатније него кад би вриштао сат времена по кући. Мада би мојим родитељима вероватно све то звучало исто. Много пута сам се и исплакао кроз дување, дотакнем се нечега што ме мучи, и успут не могу да одсвирам неку вежбу како треба, па онда побесним на себе и плачем али кажем себи:

– Можеш ти то, Сташа! Победићеш ти све то! Ма, има бре да избацим то срање из себе! – и не стидим се да плачем јер сам свестан да сам на тај начин дотакао суштину проблема који ме мучи, а како ћу га друкчије решити ако се не суочим са њим? Нема другог начина! Ако постоји проблем то значи да је он реалан, без обзира што није видљив. Прихватам болну реалност, али са усмерењем да ћу учинити све да буде боље него што је било. И када ми дође да плачем не гушим то у себи, већ се сит исплачем, пустим да то што ме ме мучи изађе из мене и осећам се растерећено.

Тако приступам свом стању. Има много ствари које ме муче, које су потиснуте дубоко негде у мени, а које ме онемогућавају да живим нормално здравим животом. Толико сам се патње наглеадао у детињству, дерања, избацивања из куће и ударања, толико патње доживео и уградио у себе да није ни чудо што сам се као млад момак окренуо крађи и дрогирању, да бих после пар година доживео опште слабљење организма и пуцање тамо где сам танак. ЦНС. Ја само кажем да не желим да бежим од проблема, али често сам себе удаљавам од њега и понашам се као да је све океј, а није.

Али није довољно само рећи нешто. Потребно је тако и осећати и на крају и учинити. Учинити, написао бих то великим словима само кад тиме не бих потрошио више боје и повећао цену коштања штампања ове књиге. А ко ће то после да морати да плати? Па ви, који читате ову књигу, а то себи никако не бих могао да дозволим.

Учинити, то је оно што нам свима фали. Учинити, реализовати, објективизовати, урадити, завршити. Када би наше приче биле довољан и релевантан критеријум онда бисмо ми били много успешнији. Последњи критеријум исправности нечије идеје јесте баш та способност реализовања онога што смо хтели и могли.

Сада мало станите и размислите једно време. Има ли разлике између онога што причамо у свакодневном животу и онога што смо способни да реализујемо? Има ли? Немојте читати даље, размислите! Шта ви радите по том питању, да ли одговорност за своје неуспехе приписујете другима или прихватате личну одговорност?

Удахните дубоко, задржите ваздух, погледајте се у огледало, три пута се окрените око себе на леву страну, залијте цвеће и уштините онога ко вам је најближи за гузу. Ово је једна једноставна вежбица која ће вам помоћи да животу прилазите са лепше стране и која ће вас направити успешнијим. Ако одмах не да резултата онда се окрените и четврти пут, а ако ни тада случајно немате резултата, у шта искрено сумњам, онда уштините и још једног човека за гузу који вам је први при руци!

Не морам да вам објашњавам сопствене методе психолошког раста. Боље је да сада док још нисам дипломирани психолог и док сам бесплатан научите коју цаку од мене, јер после ће већ бити друга прича. Отворим психотерапеутску ординацију, убацим леп тврд кауч као чика Фројд, убацим унутра пар саксија са цвећем, на сред ординације опичим једну фонтаницу и пуштам вам прелепу Шопенову и Бетовенову глазбу (које наш политичар Палма замало да упозна), а чим прекорачите врата ординације на семафору ће писати 10 еура, ако ми се јавите још 10, чим кажете зашто сте дошли још 10, плус сваки 30 минута мог времена

коштаће вас још 10. Ма има, бре, да се обогатим на људску глупост. И увек ћу вас терати да будете зависни од мене, даваћу вам тек на кашичицу и говорићу вам како терапија мора дуго да траје да би била ефикасна и примаћу углавном само женски род и то онај богатији део, да буде расан, да су им мужеви стално на послу и да нема ко да им поклања пажњу. Због таквих муштерија ћу радити и трећу смену. Све за моје пацијенте. Код мене ће правило бити : „Обавезан присан контакт са пацијенткињама“, а не као код осталих који проповедају уздржавање и потпуну дистанцираност од својих пацијената. Тада нећу наплаћивати у валути.

Но, пуно ће времена проћи док то не будем могао себи да приуштим. Да се похвалим: очистио сам и трећу годину на факултету. Просек 8,65 и то пре рока. Остало ми је још пар испита и дипломски. Није да се хвалим, али моја другарица Наташа из основне школе која је на време уписала психологију положила је тек 13 испита, а ја, који сам био 1994. године врло непокретан у болници и уписао факс тек `98, дао сам до сада 20 испита. Не такмичим се са другима, само кажем. Онако успут. Сада вијам стипендију Норвешке Амбасаде која износи 1000 DM. У динарској противвредности. Ала ће да падне саксофон, али овај пут тенор саксофон. Алт саксофон имам, сада ћу да набавим и тенор. Па ћу да дувам све у шеснаест. Учинићу нешто за себе, да знам да ако пропаднем, да сам бар све учинио што сам хтео да бих оздравио. Ако сам досада гушио емоције у себи, немоћан да их доживим у правом интензитету, сада ћу то своји свирањем да надокнадим. И биће ми боље, видећете.

Са 15 сам почео да дувам лепак, са 25 сам почео да дувам саксофон. Питам се, шта ћу са 35 почети да дувам? Можда у шупље говно, као што би рекао мој ћале? Нисам вас давно обавестио шта ради мој ћале. Он се тренутно врло лоше осећа зато што „већ“ други дан пада киша.

– Јебем ти кишу! Уф, ал` је досадна ова киша! Сине, кад ће ова киша већ једном да престане? – гледам га и не могу да схватим да ли је заиста он тако слаба личност да му једна обична киша може толико покварити расположење. Да ли је он чуо за термин „кружење воде у природи“? Да ли је он свестан да без тог процеса не би било ни њега, ни мене, ни ове књиге, ни кога да је чита? Та вода која му живот загорчава, омогућава му својим кружењем у природи да живи, испаравајући са земље и пењући се у атмосферу у виду паре, где се опет кондензује и стиже кроз капи до земље, да би напојила земљу, да би биљке могле да расту, да би се животиње храниле тим биљкама, и да би се он, коњ један, хранио тим истим биљкама и животињама и успут пио воду, пиво и ракију. Као да је тиме рекао: „Лоше се осећам јер ми је омогућено да живим“.

А Бога ми, мој ћале је престао недавно да пије. Напокон је схватио да тиме само губи, али он мисли да је тиме решио све проблеме. Досада је причао и напа-

дао кеву само кад се напије, одвезао би му се језик, али не само да би почео да прича, него ју је и вређао, чиме би опет грешио. Сада су њих двоје на некој дистанци, кева више не спава са њим у брачном кревету, мало причају, само онолико колико морају. Неће да седну заједно ни да разговарају. Неће, јер обоје мисле да само онај други греши и да он треба да се мења. Након 30 година брака.

Зузана овако каже:

– Између два зла морала сам да бирам једно, или да останем тамо на селу и да једем говна, или да будем ту са њим и да једем говна. Да имам где, већ бих ја одавно отишла одавде, али нећу да се враћам назад на село и да путујем на посао. А на крају крајева у ту његову кућу сам и ја уложила и отићи ћу само ако ми исплати део ње! Она зна да је у прошлости много грешила и зна да ту прошлост не може да мења, али никако да престане себе да оптерећује прошлошћу и никако да почне да гледа шта она сада и овде може да учини да јој буде боље, баш зато што себи пребацује за неке пропусте. И прича неке небулозе како је њој један психијатар пре 20 година рекао да је она мазохиста и ето, шта сад она да ради? Дијагноза је постављена. То је јаче од ње. Шта она ту може да учини? Боже мој, ако је психијатар рекао да је она мазохиста онда је то тако и она је осуђена да једе говна у свом животу.

Али тај исти психијатар, није јој рекао како и на који начин да реши неке проблеме. Констатовали су нешто што већ сутра не мора да буде тако, ако се учини нешто по том питању. Али кева је то прихватила здраво за готово, да би своје лоше функционисање оправдала нечим што нема везе са њом. Не функционише она лоше зато што је мазохиста, него је мазохиста зато што лоше функционише.

Када јој не иде у животу то је зато што је неко рекао да је она мазохиста, тако скида одговорност са себе, а кад јој иде добро онда не каже да је и то зато што је она мазохиста. И увек се одговорност пребацује на друге када јој не иде како она мисли да треба. И много обраћа пажњу на туђе грешке и мане.

Психоанализа је ту појаву назвала пројекцијом, појавом када своје жеље, хтења и слабости приписујемо другима. Или конструктивизам, правац у психологији који каже да све што говоримо о другима, у ствари говоримо о себи.

Тата Бране прича овако:

– Ја нисам способан ни за шта. Ја не вредим ништа и овај живот је лош и пун патње. Ја сам свестан да нисам добар ни себи ни другима, али шта да радим? Имам ову кућу која је на мом имену и у њој се осећам најбоље, ту не морам да се борим. Сви људи који су пуни живота и који су позитивни мени сметају и ја их не желим у својој близини. Ја ћу се дружити са онима којима је као и мени тешко у животу. А ти, Зузана ако нећеш да ме прихватиш таквог какав сам, купи своје прње и бриши одавде! Ово је моја кућа и ја ћу у њој да патим колико ја хоћу. Ко хоће са

мном да прича о лошем времену, о разним гурманлуцима и о пецању, супер, а ако ме уз ту причу понуди још цигаретом, биће ми друг заувек.

Оптерећење ми је да гледам ову књигу која стално стоји отворена на столу и чека ме да је пишем. Много тога имам да пишем, али се не осећам добро док се присећам и мислим на сва срања којима су родитељи покушавали да угрозе мој опстанак. Док сам био дете и немоћан, сва своја говна су пребацивали на нас, децу у развоју. У фазону: „Преузми део терета који ми је исувише тежак“. И деца су га пренела на своја нејака, још недовољно формирана леђа, и наравно, да су се на крају, леђа под дејством свакодневног терета, искривила. Ја сам бежећи од болне реалности у породици побегао у лепу, дрогом изазвану илузију, и од све те лепоте илузије уништио своје здравље и оболео од МС-а. Моја сестра је јако повучена, несигурна, гојазна девојка, са осећајем мање вредности која не сме да погледа другог човека у очи, тиха, рањива као и ја, неспособна да се одбрани од људи са мало јачим ставом.

Али и то је живот за многе од нас. А ми или излазимо на крај са њим или не излазимо Нас двоје смо решили да упознамо лепшу страну живота. Зато напуштам писање ове књиге на једно време, док се не створе бољи услови, да се бистре главе и без тешког осећаја у грудима заврши започети део посла.

Живот је исувише кратак да бих се скривао од њега. Какав год да сам, зашто да се скривам? Не желим никоме ништа лоше, зашто бих онда ту седео изолован?

Факултет као институција није способан да верификује квалитет. То сам сконтао када сам дипломирао на катедри за психологију и стекао звање дипломираног психолога. Тема мог дипломског рада није битна јер је дипломски рад само форма којој малтене нико и не поклања пажњу. У 15 минута колико имаш да изложиш суштину свог рада, у току којег се професори праве да те слушају, а уствари само чекају да завршиш, не може да стане све оно што би желео можда да кажеш и покажеш. Требало би у том последњем раду да презентујеш своје способности, да обављаш самостално делатност психолога, а не да презентујеш способност да си као дипломирани психолог само способна (пишем у женском роду јер углавном су жене психолози) да препишеш туђе радове и убациш их у свој, да си способан да платиш неком да ти одради обавезну статистичку обраду података на рачунару и да си способан да коректно наведеш кориштену литературу. Ето, то су грубо речено, критеријуми дипломског рада.

Професори те верификују да си способан „самостално“ да обавиш једно научно истраживање, а друштво тражи од тебе да помогнеш његовим члановима. Какви различити критеријуми! И зашто онда људи у просеку студирају психологију 8-9 година?

По завршетку факултета не би ли стекао што пре и што више искуства, дао сам оглас у новинама да пружам бесплатну психолошку помоћ. На оглас садржине: „Дипломирани психолог пружа бесплатну помоћ свима којима је потребна“, није се јавио нико. Из овога следи да никоме није потребна помоћ, или да никоме није потребна бесплатна помоћ. Благо нама и нашем друштву! То не би ни требало да ме чуди с обзиром да кад сам отишао да дам оглас девојка са шалтера ме упитала:

– Како гласи оглас који желите да дате?

– Дипломирани психолог пружа бесплатну помоћ свима којима је она потребна – одговорим ја.

– Да, а за шта? – пита ме она.

– Бесплатна помоћ!– одговарам ја помало љутито јер већ осећам да ме не разуме.

– Да, али за шта? – опет наглашава она. За издржавање старијих? За стан? За шта?

– НИ ЗА ШТА !!! – преклапам је својим тоном, док ме она гледала онако бледо, као света индијска животиња.

Чини ми се као да сви иду негде. Турска је популарна, сви имају неке шеме за море, а ја све то слушам и не осећам се лепо. Чак немам пара ни са другарима да изађем у шетњу на кафу. Али имам срце и добру душу. Оптерећујем се оним што немам и не могу, а требало би да мислим на оно што имам и оно што могу, од постојећег стања којим тренутно располажем ка ономе што желим да изградим у перспективи. Имам оловку, празну свеску на линије, и то имам, и велику жељу да преточим све у праксу и да лепо живим од свог рада. Имам осећај да могу победити ову болест и то потпуно што значи да исправим кичму и да потпуно осетим леву страну тела која ми је још увек слабије осетљива и покретљива. Најважнија ми је ипак кичма. Њен положај и покретљивост, много је, бре, волим али осећам да због ње не могу да одсвирам све тонове правилно на саксофону и мучим се стално са почетним вежбама. А све је то због дисања, јер не могу да удахнем колико треба и што ме јако боли доњи део кичме. Ипак бих са таквим стањем требало да свирам због себе и да уживам у томе, све док тиме одржавам и поправљам своје постојеће здравствено стање. А ја уместо тога, као да мучим себе стално доказујући самом себи да ја то не могу, фрустрирајући се из дана у дан. Неефикасан сам. Погрешан приступ и везивање за квантитет и дужину вежбања, а не за квалитет. Само да бих одсвирао по сат и по, некад чак и два сата дневно, али напретка нема.

Тек сад ми је јасно зашто моје писање књиге тако слабо напредује. Тешко је емотивно себе натерати да пишеш књигу о својим патњама, грешкама и о свему што те боли, зато што изазива у теби једно непријатно осећање, осећање да

не чиниш све колико бих могао. У ствари не доживљавам своје стање адекватно и реално. Осећам се усамљено и празно, и све моје бављење аикидоом, диплома психолога, свирање саксофона, учење језика, рекреативно трчање, па чак и моја љубавна веза ме не испуњавају, јер сам сав стегнут у тој својој борби против болести. Болест је део мене. А ја се борим са самим собом. И кад имам тај осећај да не радим све како ваља, онда ми је тешко да седнем и да пишем о томе. Све ми је механички испланирано, кад ћу да једем, кад ћу да свирам саксофон, када да идем до града, када да се видим са девојком. Као да сам се претворио у робота без емоција. Убија ме дисциплина. Затворен сам, ипак то осећам сада, у свој свет патње и као да приказујем себе у светлу: ето видите како се ја добро носим са том болешћу па чак и постижем неке резултате! Храним се својим мислима да ћу упркос болести нешто постићи. Јесте да сам нешто постигао, али се сада поставља питање перспективе, сада када сам на прагу запослења и одвајања од родитеља када бих могао да приволим неку девојку да живи са мном, у мом стану. Можда неку Црногорку која је овде завршила факултет, а не враћа јој се у Подгорицу? Да трпи моје трипове како се ја, ето, мучим и да ме слуша како ми пуцају кичмени пршљенови док се покрећем.

Ма само када бих ја реално доживљавао то своје стање (не болест!) онакво какво оно заиста јесте, са свим својим негативним и позитивним странама, и кад бих себе окренуо ка позитивним аспектима. Колико год да ми је патње и бола нанело (без обзира што сам то сам себи учинио) толико ме је и ојачало и упутило на преиспитивање целог себе, кад сам већ потонуо до дна. Има људи, ми их зовемо инвалиди, људи са посебним потребама, који и те како добро функционишу. И поред својих физичких мана они су оријентисани на то шта они такви непокретни, полупокретни, глуви, слепи, слабовиди, могу и из њихових уста никад се не чује реч патње већ тежња за бољим.

Е, због тога ја хоћу да престанем већ једном са тим. Ајде да видим шта ће ми се лоше десити ако прихватим своју сурову реалност, реалност једног искомплексираног бојажљивог дечкића који се боји света око себе. Тај дечачић треба да се одвоји од родитеља, да почне да зарађује и да отвара просторе за своју будућу породицу и то не било какву, већ једну здраву породицу, са јаком емотивном основом између родитеља који ће своје проблеме решавати у ходу. А то је оно што тренутно нарушава моју и Сањину везу. Она сумња у моје здравље на дуже стазе и у перспективу везе са мном. Мучи је то унутра, осети се то. И цело њено ближе окружење не разуме ни делић наше везе.

„У шуми опкољен копљима непријатеља,
схватиш да управо та копља јесу и твој штит.“

М. Ујешиба

Престао сам да живим и престао сам да осећам. Изоловао сам се од света у својој муци, уместо да прекинем да је храним. Она ми треба за све оно што нисам у стању да учиним. `Ћеш да живиш? Ко те спречава? Живи, сисо једна усрана! Немаш ти појма шта је живот! Научи да примаш ударце! Учествуј у животу!

Прва половина живота ми је прошла у патњи, мучењу, страху, изолованости, друга половина у дроги, крађи, алкохолисању, страху, изолованости, потискивању. А он дипломирани психолог. Дипломирани психолог звани До Мог. Усрани кретен са IQ 160. Мењам половину свог IQ за осмех на лицу. Обазирем се на оно што нисам имао, немам, нити ћу имати, уместо да се бавим оним што имам. А то што имам је у мени. Скривено дубоко и само чека да се покрене.

Откако сам чврсто решио да више не дркам, тако сам јако нервозан. И не могу да се опустим. Нисам чак могао ни да спавам. Сад схватам да је дркање био вентил преко којег сам празнио психички притисак, агресију и тензију који су дубоко у мени. Притисак који настаје због неадекватног функционисања у реалности празним преко илузије. Празним, али само на кратко тако да нема ефеката на дуже стазе. Саксофон већ две године стоји у месту, веза са девојком и даље пуца на истим шавовима, друга и даље немам, са родитељима никако, на аикидоу не напредујем.

Али боље да реалност боли него да живим у лепој илузији. Проблем је увек и био у мени. Јер није проблем у томе што су други лоши, већ је проблем што сам се неадекватно поставио у односу на те друге. Ја сам се лоше поставио у односу на моје родитеље који су ме годинама тровали својим „срањима“. Нису они то чинили намерно и директно, већ из немогућности да сопствене проблеме реше на адекватан начин. То би, додуше захтевало обострану ангажованост у чишћењу најранијих страхова и нефункционалности због којих су настали као полно зреле личности. Личности биолошки зреле за оплодњу и за потомство, али нерешених сопствених психолошких проблема, због којих после трпе и њима блиске особе, а њихово потомство као прво и најближе.

Многе везе тако функционишу, зашто ми смета што је и веза мојих родитеља била таква? Кад нешто разумеш и сагледаш га у целости, онда ту нема нити мистике, нити неприхватања. Не можемо да прихватимо само ствари и појаве које не разумемо. Кад су нам јасне и разумљиве, потпуно их је лако прихватити. Знаш чиме располажеш и тачно знаш шта од тога можеш да очекујеш.

Увиђам, на жалост касно, да је мој основни проблем што нисам прихватио родитеље такве какви су, већ сам се стално питао зашто нису бољи. Шта од њих могу да очекујем? Од двоје обичних људи, несрећених и нестабилних у многим доменима, полно способне личности које су још увек са гомилом несигурности и страхова из детињства, записаних у њима кроз искуства њиховог развоја. Ти стра-

хови и несигурности се вуку за њима као њихови репови, никада им притом не дозволивши да се максимално препусте животу у садашњем тренутку. Човек без срећног детињства, као кућа на лошим темељима.

Мала дигресија: Поставио сам Сањи ултиматум да желим да дође да живи у мом стану у ком сам тренутно подстанар док не добијемо станове у згради на месту на коме је некада била наша кућа у којој сам одрастао. Она је то одмах одбила образложивши то тиме да не жели да дели стан са мојом сестром и мајком. Углавном због моје кеве са којом ја у последње време немам контакт и која је одбила да храни мене и сестру зато што не бришемо довољно често прашину у кући. То је њена жеља да нас затвори у кућу и учини овисним о себи, а ми да се бринемо о кући.

Дао сам Сањи рок до Нове године да размисли али је она већ одлучила да не жели да дође да живи код мене. Да ли ја то превише очекујем од ње? Да ли можда убрзавам ствари? А колико сам само плашио Сању тиме да ми је свеједно ако је изгубим. Колико сам лагао себе замазујући своју немоћ да се поправим тиме што сам њој пребацивао за неке њене грешке не поштујући њену индивидуалност. Када је она мало разговарала и консултовала се са другарицом у коју има пуно поверење рекла ми је у лице:

– Само да знаш да си ме много разочарао. Ти како хоћеш уради, али ја не мислим да треба још да живим са тобом. Ако неко има проблем то си ти, у твојој породици и ти треба да га решиш, а не да мени набијаш моје грешке.

И ја сам попустио. Као сагледао сам своју грешку, прихватио је и нас двоје смо наставили. У суботу увече сам чекао Сању у њеном стану док је она изашла то вече са њеним другом Владом на концерт. Какве су ми се само мисли вртеле! Па онда није дошла у договорено време. Ја устајем из кревета, па као покушавам да спавам, па се тргнем чим чујем нека кола, све мислим да ће је неко допратити до улаза и да ћу је можда ухватити на делу како ме вара или се љуби са неким. Сав узнемирен гледам неки порнић и све нећу да га даркам, ал` ђаво ми не да мира. Мука ми је у стомаку од нервозе, па легнем на њен кревет, гледам порнић и замишљам Сању како ми пуши, па у последњем моменту заустављам ејакулацију и себи говорим:

– Е, нећеш, вала! Знаш да ти то не треба!

Пада ми успут једна идеја из репертоара мојих трипова. Да са нечијег туђег телефона шаљем Сањи поруке како бих желео са њом да се упознам, како ми се она свиђа, не бих ли проверио да ли је она спремна да уђе у неку нову љубавну варијанту. Да видим да ли је спремна да ризикује са неким новим који показује занимање за њу.

Ето колико ја имам поверења у њу, а све то због мог несамопоуздања и кукавичлука. Негде дубоко као да сам свестан да ја са оваквим мојим прљавим идејама ни не заслужујем Сању, њу која је тако искрена и отворена, и да сам свестан да ће она то кад-тад осетити и наравно, да ћу јој такав досадити и да ће ме оставити. Да ли је ја стварно волим или ми само треба сексуална доминација над њом и физичко пражњење нагона? Могу ли ја са њом дубље да се повежем и да је испоштујем као једнако вредну личност и да се ја њој прилагодим, а не да очекујем од ње да се прилагођава мојим триповима од којих може имати само штете. Сви људи који оптимално функционишу су себи на првом месту, тéже да напредују и неће дозволити да им неко други квари живот, па макар то била и њихова вољена особа. Извини, Сања. Буди онаква каква си и ради шта хоћеш. Нећу те спречавати да било шта учиниш, па макар пожелела и да ме оставиш. Имаш право да чиниш шта ти је воља. Једини начин да други осете потребу за мном јесте да сам будем себи квалитетан и потребан и да се усавршавам.

Синоћ ми је Сања споменула да се чула са Владом, са истим оним Владом са којим је изашла у суботу и мени се одједном замутило у глави. Бојим се промене и волео бих да заувек остану овакви односи између Сање и мене, тј. ја ћу да се мучим у животу, а она ће то да ми гледа кроз прсте. Не могу да вам опишем осећај празнине, велике промашености и неисправности. Закочен сам тек сад од страха да ће девојка да ме остави. Тек сад доживљавам сву своју слабост и немоћ. То је парализа. Буквално сам парализован.

Јуче сам признао Сањи да се бојим да ме она не остави, али да сам то одувек крио због тога што сам користио њен страх да ме не изгуби. Откад је знам, несвесно али константно, држим је у страху да може сваког тренутка да ме изгуби. И таман кад нам крене добро, кад се супер осећамо заједно, ја или погледам другу девојку, или јој кажем да сам се чуо или видео са неком другарицом, или јој набацим неки комплекс мање вредности. Углавном учиним нешто што знам да ће је уздрмати. И тако сам ја стално одржавао нашу везу на сексу када се мени дигне и на њеном осећају мање вредности. Јуче сам јој признао. Морао сам јер ме је то изједало, признао сам јој да сам даркао маштајући о њој.

Осећам јаку жељу да се отворим и да ми живот буде испуњен јавним наступима. Нећу да проживим живот између четири зида. Вредим ја више. Само да се отворим и престанем да се самосажаљевам. Немам ја непријатеља, сâм сам себи највећи непријатељ. Нико ме ни не држи, нити ме вуче уназад, сâм себи не дозвољавам да већ једном преузмем одговорност за свој живот. Не чиним довољно да бих уживао у себи, већ се стално обазирем како ме боли кичма, синуси, како ми је притисак у стомаку. Као да не видим да су то само делови мене и да су такви због мене.

Нико ми није крив и нико не може решити мој проблем. Шта је уопште мој проблем? Идем око њега као киша око Крагујевца, а никако да га сагледам у потпуности. Гомилу гована чувам у себи. Не постоји болест, то је само начин на који функционишем. Е, јебем ти, желим и Сању, и децу, и леп посао и уживање, а мало тога што сада чиним има своју перспективност. Морам више изградити своју индивидуалност што укључује и право на грешку. Јеби га, па нисам савршен! Само то већ више пута понављам, то сте већ уочили, али никако то у животу и да доживим. Пишем ово зато што ми је лоше и зато што не налазим пут да решим свој проблем, а да сам га нашао сигурно не бих седео и писао ову књигу, већ бих уживао негде у животу.

Јавља ми се осећај да сав мој секс са Сањом у ствари није толико из жеље за њом, већ пре из потребе да избацим из себе тензију. Секс би требало да буде врхунац једне успешне комуникације у коме се двоје надопуњују и узајамно надграђују, а не као потреба да се кроз ејакулацију избаци сав постојећи притисак из себе. Боже, какав сам ја смрад! Да сам толико дуго са Сањом само да бих избацио оно што ме мучи и притиска. Сваки сусрет са њом, свако наше дружење било је само средство да ја дођем до свог неуротичног циља. Зар стварно ништа у њој нисам осетио, већ сам само користио њену љубав и њену попустљивост да бих на крају дошао до оног свог прљавог назови олакшања?

Постао сам свестан тога тек сада кад се сетим оне новогодишње ноћи када је требало да будемо код Сање, да заједно вечерамо, да мало будемо заједно и да после идемо код другарице на журку. Наравно и секс је био део тог плана. Пустили смо музику, гледали мало ТВ, погасили светла и почели мало да се мазимо. Пожелели смо се и знали смо да ћемо водити љубав. Насули смо вино, пијуцкали га и мазили се. Ја сам хтео да то потраје, но њена маца се била прерано запалила и она је хтела одмах. Није ово еротски роман, нећу вам описивати детаље, но већ у следећем моменту били смо голи, Сања ми се натрћила, клекнула на кревет и понудила ми своју гузу. То је поза у којој посебно уживам, где имам онај свој осећај доминације, када ја забадам брзином и жестином коју сам одређујем и у коме она стење и јечи, што ме пали. Но то ми није било довољно, већ сам је повукао за глежњеве уназад тако да је она сада лежала на стомаку. У последње време смо често тако водили љубав, јер сам сконтао да кад тако лежећи на њој уђем у њу и покријем је целим својим телом, у одређеној пози је заболи што мене јако напали, да је чујем како стење и јауче, па се онда правим да сам је као „случајно“ мало јаче. Онда се мало смирим, па онда опет пар пута јаче да је заболи, уживајући у њеном болу.

И овај пут сам планирао исти сценарио, но осетио сам да јој не прија, те сам желео да је предухитрим наводном мојом брижљивошћу, упитавши је да ли јој прија. Тачно сам у том моменту осетио њену мисао да ме доживљава као

садисту који ужива мучећи је, а нисам желео да ме открије у тим мојим ситним прљавштинама. Но, сконтала ме је, осетила је моју жељу за грубошћу и уживањем у наношењу бола и није хтела то да трпи.

– Не могу да водим љубав! Не осећам те. Мада мене је јако добро осетила. Али са тим што је осетила није хтела да се повезује и прекинула је то. Ја сам, наравно, био погођен и повређен, јер је она прекинула сношај кад ми је било најлепше, али сам се правио да је разумем и да не желим ништа да силим, ако она то не жели.

– Али, немој да започињеш игру, ако не желиш да идеш до краја – тактика пребацивања одговорности са жељом да изазовем код ње осећај кривице.

– Не могу више, кад те не осетим да си повезан!

– Како ме не осетиш да сам повезан? Желим те! Шта мислиш да желим? Како можеш таква да будеш? У чему сам сад зајеб`о ствар? – наваљивао сам.

– Не могу! Пратим осећај и нисам те осетила! Не могу тако да водим љубав!

– Нема везе. Не морамо да водимо љубав ако нећеш. Водићемо је онда кад ти то будеш хтела – као ја сам сад добронамерни, али криво схваћени момак који надасве поштује жеље своје драге. Дај ми да чистим кромпир за салату!

– Немој се љутити сада, Сташа. Али кад те нисам осетила!?! – полако попушта њена сигурност. Влада она страшна тишина. Комуницирамо ми и у тој тишини. Али Сања је сада мало уздрмана мојом глумом. Зна она да ћу се ја сада дурити цело вече, ако ме не задовољи, а она не жели, не може да истрпи тај осећај одбачености и мог пркосног ћутања који значи: „Ти си ме повредила кад си посумњала у мене и нећу ти прићи док ми се не извиниш!“

– Сташа, не желим да овако проведем вече.

– Нема проблема! Све је у реду. Нећеш-нећеш. Ако си ти тако осетила океј. Само, мени није јасно у чему сам ја погрешио? Желим те, ако ти није пријала поза, зашто не кажеш?

– Није поза у питању, већ.... – готово је. Убедио сам је у своју искреност и у њену погрешну процену. Као да сам осетио да си ти помислила: Ево га он, опет жели да доминира. Само да се испуца...! – на њеном лицу осмех признања.

– Јесте, то ми је прошло кроз главу! Вероватно је то мој трип. Извини, ја сам погрешила – и нас двоје смо опет у загрљају. Победио сам и опет ће ускоро бити секса. Врло скоро. Али јалова је то победа, ако ја и после три године везе са Сањом доживљавам секс као врхунац везе и уживам у њему због олакшања од фрустрација које носим у себи, при чему су сви Сањини квалитети у другом плану.

Изгледа да ја не видим добро себе и своју функцију у овом животу. Од почетка живим живот у константом страху. Сви ти страхови – од оца, од мајчиног напуштања, од батина, од агресије, од других људи, од грешке, од одговорности, страх да ме девојка не остави. Роб страха. Чврсто сам окован у његовим ланцима, немоћан да му се одупрем. То је моја емотивна подлога која утиче и на моје процене и на моје мишљење и на моје расуђивање и на снове и на заљубљивање. Чини ме несрећним и неуспешним.

Мало је нас који могу слободно и опуштено пред другима да изнесу своје мишљење, мишљење на бази своје индивидуалности, уникатности и личне процене. Свако има право на своје мишљење, све је у домену људске процене, закони се мењају, право се мења, оно што је јуче било актуелно није данас. Људи се мењају и свако има право на своје мишљење.

Говорим то са претпоставком да живимо у једној генерално неисправној, материјално орјентисаној цивилизацији и да сви ми, који смо свесни тих неисправности, а нисмо на директним функцијама и положајима да их мењамо на глобалном плану, тешко износимо своје мишљење у страху да се тиме не конфронтирамо и не дођемо у сукоб са ауторитетима, настављачима постојећих неисправности, и тиме не доведемо себе у ситуацију да будемо одбачени, игнорисани, одстрањени или чак кажњени. То је ситуација на факултетима, по школама, радним организацијама, домовима здравља, спортским клубовима итд. А како очекивати побољшања на било ком плану, индивидуалном, заједничком или општем, ако свако од нас не преузме одговорност за свој живот и не учини нешто на промени актуелног стања? Или ћемо изнети своје мишљење, своје ставове са жељом да сви од тога имају користи и тиме можда ући у конфронтацију са „лажним ауторитетима“, али ћемо бар отворено покренути процесе, бар ћемо дати смернице и пример за даљу корекцију тих процеса. Друга могућност је да у страху да не наљутимо друге који не мисле као ми, а хвала богу таквих има и увек ће их бити, чувати у себи и стварати конфликте унутар себе, потискујући их јер нећемо радити оно што осећамо да треба да радимо.

Још се нисам ослободио дркања у кревету. Још увек попустим у неким моментима. То дркање са маштањем као поступак избацивања тензије, многоструким понављањем уградио се већ на моје несвесно и постао ми навика. А лоше навике се мењају. Треба их прекинути. Битна је контрола. Контрола ми попусти тј. сам себи попуштам и само се још више мучим и мрзим себе што сам такав слабић. То се мора прекинути. Колико год да ми је тешко да лежим на леђима, јер чим лежим на стомаку мој мали се пробуди, морам то да чиним. Како се окренем на стомак аутоматски ми се јави пожуда између ногу, пар пута се протрљам по кревету и већ сам у свом елементу. Дркам га по ко зна који пут. Махинално, несвесно, аутоматски, без контроле.

Јадна Сања са мном. Ако осети и даље да не решавам своје проблеме и да сам пун срања, оставиће ме. Можда ће ме то тргнути да се дубоко замислим, можда када већ буде касно да се неке ствари промене. Тако ја функционишем – тек када ме нешто опичи по глави онда почнем да размишљам. Тако лепу везу, тако дивну девојку ја сам на путу да изгубим. А зашто? Зато што не могу да избацим неке лоше навике, да се отворим и да престанем да лажем себе пребацујући одговорност на моје родитеље. Толико се већ вртим у круг, стално фрустриран, метиљав, незадовољан, повређен, затворен у себе. Питам се како ли ме Сања још увек издржава? Па ја бих њу, да је она случајно таква какав сам ја, већ одавно отерао од себе.

Овако седим између четири зида, као пишем нешто само да бих рекао да моја књига напредује. А питање је и да ли она стварно напредује, стално пишем једно те исто, а чак и ако књига напредује, мој живот назадује. И даље очекујем од других да се поправе, па ће ми онда као бити лакше да живим.

Речи су само последица менталног става. Оне су једно од средстава комуникације, основа речи лежи у нашем менталном ставу. Какав нам је однос према самом себи, однос према перспективи, другим људима, препрекама, циљевима. Тек на то долази говор. Говор је онај свесни, логички део, а начин на који осећамо и какве ставове имамо према окружењу и животу у целини је онај несвесни део. Често је говор управљен на неку маску, на начин на који желимо да се представимо другим људима, да изгледамо бољи него што у ствари јесмо. То је случај код оних који нису искрени са самим собом. Уколико стварно умемо да процењујемо људе, онда треба већу пажњу да придајемо реализацији.

Човек је оно што реализује. Можемо ми причати како нам је факултет био далеко од куће, како нас професори нису волели, како нисмо имали адекватне услове за студирање, али факултет смо или завршили или га нисмо завршили. Препреке су ту само да би нас ојачале. Без препрека нећемо далеко стићи. Какав би живот био кад не бисмо имали ниједан проблем, кад бисмо имали сва потребна средства, опрему и алате, техничке апарате, пуне фрижидере, све дипломе свих могућих школа, право да узмемо из продавнице шта нам се свиђа. Да ли би онда неко радио на себи? Не би! Закржљали бисмо без рада и без сталног отежавања услова. Шта је школа? Константно отежавање услова. Кад научиш да бројиш до 10, терају те да бројиш до 100. Кад научиш да сабираш они те терају да учиш да делиш, кад научиш квадрирање, они желе и интеграле. И кад све то прође ти схватиш да си стручњак у некој области. Али без сталног отежавања и повећавања проблема то нико од нас не би постао.

Много сам сензитивнији него што се представљам. Шта ће ми та маска чврстог, мрког, самодовољног момка? То сам што сам. По својој суштини треба да

сам уникатан, јединствен и непоновљив и треба да живим у складу са својом суштином. Ради се о прихватању себе онаквог какав заправо јесам. То што јесам тиче се моје креативности. Кад будем више ценио себе, учинићу и бољу експанзију своје индивидуалности.

Мало сам преуско себе сагледао. Као да сам затворио себе у тој „борби са болешћу". То је, већ сам раније објаснио, борба са самим собом, јер болест је само део мене који не функционише добро. Не треба да се борим са оним делом себе који не функционише, већ треба да га целовито сагледам, у потпуности испоштујем и да га избацим напоље из себе.

Као ја се борим са болешћу, да је избацим из себе и не могу сада да уживам у ономе што чиним док год не избацим ту болест. И љут сам на себе јер то је процес који захтева време и иде постепено. А ја то не поштујем него бих брже боље да се ослободим тога. А како да натерам кичму да се исправи, како синусе да залечим и како ноге да ми буду стабилније? Опет се сада концентришем на поједине детаље, а губим целину. И кичма и ноге и синуси су тек последице мог претходног нефункционисања, а ја треба да коригујем узроке мог нефункционисања.

Шта је то бог?

Бог је природа, бог је еволуција, бог се пише малим словом, јер писати га великим словом би значило поремећен однос према самом себи. Боље је реч бог писати малим словом, а себе доживљавати (и писати) великим (словом). Боље тако, него обрнуто. Бог је истина, бог је промена, бог је и усавршавање, бог је принцип постојања.

Само бог није над-биће што седи на облацима и посматра нас како се уништавамо и гурамо на овој, за живот све мањој, планети. Јер ако постоји и ако га пишемо великим словом као Створитеља свега, онда је он одговоран за наше животе и лоше управља са нама, јер дозвољава све ово у чему се налазимо.

Бог је онај део узрочно-последичних односа који нисмо у стању да у целовитости сагледамо, те нам он дође као добра поштапалица да наше несавршенство перцепције, разумевања и објашњавања појава, сакријемо. То је начин перцепције реалности. Начин перцепције по коме су ствари унапред детерминисане. Где је све што се збива последица Божје воље, ту је човек сувише мали да би се питао о нечему. Ето, дошли смо до Плутона, али још нисмо стигли до куће у којој бог живи. Можда зато што је он свугде, а можда и зато што је он у нама?

Али који од богова је наш, који је прави, а који је њихов? Јехова, маниту, буда, алах, кришна или неки други? Ако ми имамо права да бирамо нашег, онда и они имају права да изаберу њиховог. А ако им не дозволимо то право да изаберу свог, онда су они мање вредни људи и треба их потчинити или ако они то не желе, истре-

бити. Ко су они, а ко смо ми? Које су то непремостиве разлике између њих и нас? Почетак дискриминације. Са вером у бога, због бога и у име бога. То не иде тако.

Зашто се ја бојим да ме Сања не остави? Пролазим поред зграде у којој она предаје немачки и гледам на прозор на другом спрату не бих ли је видео тамо. Ако је видим крај прозора цимнем мобилним телефоном и чекам да она види идентификацију мог позива и да ми махне. Али оно што је лоше је то што се ја тресем док је зовем, или што се моментално почнем осећати лоше ако је нема на прозору. Постао сам овистан од ње. Ја сумњам у њу, јер ја сумњам у себе. Говорим о верности, а ја бих њу преварио чим би ми се указала прва прилика за то. Е, то није добро код мене. То је зицерашки од мене. Одржавам сигурну везу, а спремам се за излете. У мислима су ми друге девојке, а држим Сању за руку. А онда кад је нема поред мене, почнем да се осећам лоше и сумњам у њену верност. Од ње очекујем апсолутну верност, а за себе задржавам могућност налажења друге партнерке.

Сад ми је пролетела кроз главу мисао– чим већ ово пишем, онда и не знам шта хоћу у животу, јер оно што треба да урадим је да променим већ једном нешто у свом животу. Много је боље за мене да не напишем ни један ред у књизи, а да се осећам добро, него да напишем целу књигу, а да се и даље изнутра осећам лоше. И сви ви бисте више користи имали од тога да ја поправим себе, макар и никад не изашла ова књига, али да будем срећан, успешан и креативан човек, него да читате књигу човека који није успео свој суштински проблем да реши, већ му књига служи за јадање. Боље да видите успешног и сретног човека како пролази поред вас, него да вам се неуспешан и јадан човек обрати путем књиге. Таквих бар има писаца, а и таквих књига има доста.

Желим да живим са Сањом. Желим да се будимо у истом кревету и да делимо све, да кувамо ручак, правимо доручак, да се шетамо увече, да слушамо концерте и гледамо филмове, да правимо децу. А да бисмо живели заједно треба да будем стабилнији, без празног филозофирања.

Данас сам издркао већ три пута. Не могу себе да нађем. Ни у чему истински не уживам, кичма ме боли, ноге ми тешке. Али једно је сигурно: док живим, а живим у реалности, треба да прихватам ту реалност, каква год да је. Много љубави и мање потиснутих емоција. То је решење мојих проблема.

Мисао је та која ме је довела довде, то је дефинитивно. Нереална мисао узрокује неадекватно кретање енергије кроз организам чиме се стварају одређене енергетске блокаде у телу, које после зовемо болест. Мислим да због блокада у кичми имам и проблема са синусима и зубима. Решење је у томе да будем отворенији према другима, искренији према себи, са јасним циљем шта хоћу. Сад схватам напокон, болест ми је оправдање за све могуће неуспехе. То је та потреба из које је

настала болест. Све што постоји настало је из неке потребе и све што постоји има потребе.

Ево, данас је већ пети дан како је пукло нешто у вези са Сањом, а ја по цео дан само цмиздрим и плачем. Ако и не плачем то је зато што гушим то у себи. Договорили смо се да се не виђамо једно време јер се у нама нешто преломило. И она то исто доживљава, а ја се осећам у потпуности промашено и бесмислено. Све ми делује тако празно, бесмислено. Тек сад кад сам остао сâм осећам колико је сав мој живот празан. Немам друга, никог ко би се интересовао за мене. Нико ме не зове телефоном, а сада када то више ни Сања не ради, осећам сву тежину свог живота и свог лошег односа према себи. Кога сам ја лагао? Кога ја лажем? Зашто сам затворен? Где су ми емоције?

Досада сам мислио да је добар живот онај живот у коме нема проблема. Срећан човек није онај који нема проблема, већ онај који своје проблеме успешно решава. Зашто сам ја желео да живим живот без проблема? Зато што не могу да прихватим реалност. Зашто ја не могу да прихватим живот? Када решаваш актуелне проблеме онда напредујеш. Сваки проблем егзистира у одређеном времену. Проблем ће постојати док се он не реши. Неко мора да га реши, не може се он сам од себе решити. Како настаје проблем? Када нечији актуелни ресурси нису довољни за реализацију неког процеса.

Од кад знам за себе, сем што нисам смео да прићем девојци, нисам смео да станем пред групу људи и кажем своје мишљење. Да ли сам напредовао у том погледу? Јесам донекле у наступу пред људима, али са девојкама? Не, ни сада то још увек не смем. Бојим се одбијања, неуспеха, грешке. Стално правим живот тежи него што он јесте. Сам себи стварам препреке, сам себи стварам страхове. Какво отежавање! Какво несагледавање! Какво нереално очекивање! Једино одговарам самом себи! Шта да чиним у вези са Сањом? Није моје да форсирам било шта у вези са Сањом, јер ја имам проблем са собом. Шта ја у ствари хоћу? Хоћу ли да имам једну чврсту везу или да још увек мењам и тражим другу? Питам се да ли има сврхе остајати у овој вези после овог догађаја? Да ли се рупе могу закрпити и да ли смо суштински потребни једно другом да бисмо напредовали? Шта је Сањина суштина? Да буде отворена, да ради и путује, да упознаје нове људе. Она се неће смирити на једном месту. Још јој није време за то. Она је много отворена и треба да се усавршава и шта ја ту могу њој да понудим? Кад бих ја живео динамичније и веселије, да ли бисмо онда могли бити заједно? Кад бих се ја отворио и убрзао свој развој? Суштина је тражити решење у себи! Енергије имам, само да је усмерим у правом правцу!

За то ми је потребно да верујем у себе и да реално сагледавам. Изгледа да ми је јако тешко да реално сагледам и прихватим ствари. То ми је изгледа главни

проблем. Дуго сам, предуго бежао од реалности и живео у илузији. Реалан живот је ипак бољи од илузије. Живот пун проблема је бољи од најлепше илузије.

Приметио сам како стално очекујем да је видим кроз прозор своје собе или да ме зове телефоном. Стално кружим око телефона и стављам га на места где ћу га сигурно чути. То ме спутава да се стварно посветим себи и док свирам не мислим на тонове и чекам да видим Сању кроз прозор. А чак и да је видим кроз прозор или да ме она назове телефоном, то неће исправити грешке које правим. Ако исправим своје грешке, а она не буде хтела више да буде са мном, ја сам напредовао, а ако ја не исправим своје грешке, а она буде хтела да буде са мном, биће много проблема. Зато је много важније за мене да се коригујем. За ово кратко време нећу успети све да исправим, али ће бити добро ако бар нешто доведем код себе у ред. Тада ћу се стварно осећати ја боље.

Само реалност је важна. Доста је и дркања и пића и цигара и суза. Ако говорим о својој надградњи, говорим о перманентној надградњи. Ако избацим емотивни аспект решавања проблема у животу тј. уживање, онда ћу опет упрскати. Једно је седети сам у соби и писати по листу папиру, а друго је реализовати нешто у динамици спољашњег окружења.

Треба нешто да нећу. Треба за нешто да ме боли курац. Али шта је то? Не умем да се повежем са људима, да сарађујем. Бојим се да ме не повреде. Све што радим радим у одбрану своје исправности, али ни у чему одавно не уживам. Ни у чему, буквално. Све је као борба за здравље, дисциплина, вежбање, тренинзи, болови у кичми, страх од поновног шлога. Треба да мењам однос према себи. Однос према себи је и моје здравствено и моје емотивно стање. Зашто нисам задовољан са собом? Како да будем задовољан са собом?

У размишљању није решење проблема. Решење проблема јесте у некој промени. А промена значи уложити неку енергију. Промена подразумева активност. Моја промена подразумева моју активност. Долази ми Сања у мисли. Шта сад она хоће?

Били смо патетични једно према другом, из страха и љубоморе смо се везали и гушили једно друго. На почетку наше везе она је била несигурна, а ја сам је на бази тога злоупотребљавао, чинећи је љубоморном и држећи је у страху.

Сâм са самим собом. Некада је потребно да прође време да би нешто што је скривено дубоко унутра изашло на површину. То је комуникација са самим собом, али уосталом, цео живот је у суштини комуникација са самим собом. Кроз односе са другима ми несвесно показујемо на који начин желимо да се други опходе према нама.

Ово нема везе са Сањом, ово је дубок лични проблем који је само испољен у вези са вољеном особом. Са прве категорије, проблем је пребачен на другу категорију.

Зашто сам усамљен? Зашто не могу да се повежем са другима? Зато што желим да патим. Тако се пати, затворен у себе, самосажаљеваш се у односу на проблем, али тако је најлакше. Најлакше је седети затворен између четири зида и не радити ништа на решавању проблема. Очекујем Сањину поруку или позив. Каква немоћ? Решење мог проблема не зависи од тога да ли ће ме Сања назвати или не, решење мог проблема не зависи ни од тога да ли ће она желети да настави везу са мном или не. Навикао сам да својим нефункционисањем привлачим њену пажњу. Кад год сам имао неки проблем или се осетио лоше мало бих затегао ситуацију, правио се као да ми Сања ништа не значи, доводио је у стање страха да ме не изгуби, да бих изнудио њено извињење чиме бих се ја осећао лакше и супериорно. Али само тренутно, са чиме сам се ја очигледно задовољавао. Сада је и томе дошао крај. Она је схватила да није она та која је увек крива.

Пуши ми се цигара. Слабић. Чим доживим своје реално стање у мени почне да кипи и тај притисак тражи да буде избачен. Цигара ми је било једно од средстава за понашање у кризи. Не бих себи рекао:

– Стани будало, том цигаром проблем се не решава! – већ сам се ватао за њу, палио је да нико не види и доживљавао је као тренутно олакшање. Проблем ће бити решен онда када, док будем мислио на њега будем опуштен и осећао да ме боли курац, што значи да будем добро дистанцираннн од њега тј. када га отерам од себе.

Сања, шта хоћеш ти од мене? Шта очекујеш од мене? Какав теби човек треба? Да ли би могла да се задовољиш са човеком као што сам ја? Како треба да функционише човек кога ћеш ти волети?

Мора бити активан, отворен, пажљив према теби, мора те поштовати. Поштовати те такву каква си. Бојим се да ти ја то не могу пружити. Али зашто? Да ли су наши путеви суштински различити? Плачем. Падају ми на памет све сексуалне фантазије које сам маштао од када сам са тобом, Сања. Не треба ми надмоћ и потчињавање других. Други не треба да буду моји робови и да чине оно што ја хоћу. Мада ми се ипак диже при помисли на то.

Боли ме глава. То је главни узрок мог срања. Мислим да је то био механизам да се мама казни за сву патњу коју осећам да ми је нанела у детињству. Много се бавила својим љубавним проблемом, па јој није остало ни снаге ни времена да се бави развојем своје деце. Шта је она могла да пренесе на децу? Своје страхове, своју немоћ, своју неодлучност? То је и пренела, плакала је грлећи нас и то је њој била утеха за стрепњу са којом је очекивала вољену, пијану особу која је као таква

требало да је малтретира и злоставља. Мислила је да је довољно само деца да осете ко је уствари тиранин, да она стекну сазнање ко је тај ко провоцира и изазива, а уствари ништа није учинила да нас заштити од гледања тих ситуација, чак нас је и плашила да ће нас заувек напустити. Моје маштање мора имати узрок у нечему. Да ли моја ирeална потреба за доминацијом потиче одатле?

То је крај. Кога ја лажем? Шта ја носим у себи? Одакле потреба за тим? Ово боли. Запалио сам цигару. Шта ја уопште тражим са Сањом? Њу сам доживео само као објекат сопствене немоћи. На њој сам се празнио. Нисам смео да је увлачим у своје проблеме. Преко ње и секса са њом сам се празнио. Зато сам толико и форсирао то. И зато су ми друге жене толико привлачне, јер несвесно у њима тражим потребу за доминацијом. Углавном сам користио у машти жене које су послушне и пасивне и са којима се може такорећи радити „шта хоћеш“, или бих сламао отпор оних које су самосвесне, јаке личности и потчињавао их својим жељама, наравно у машти. У реалности имам само другарице са којима желим да будем, али не смем то да им кажем.

Ако јој ово будем признао оставиће ме, ако будем чувао у себи мучиће мене. То је узрок моје болести, тј. моје душевно стање се само презентује на мом телу. Осећам се слабо, осећам се бедно, као да ћу умрети.

Да ли могу ово сам да очистим из себе, а да јој не кажем? Као да немам петљу да јој признам. Бојим се да је не изгубим. Али реално јој стварно не треба овакав момак А ни ја сам себи нисам потребан тако оптерећен, уплашен, без осећаја личне одговорности. Само се мучим. Опет осећам жељу да легнем на кревет и да издркам, а знам да би то било кобно. Где је решење?

Сад ми треба јака воља да бих отерао те старе навике од себе. Какав треба да будем да ми се никад више тако нешто не јави у мислима? Треба да замрзим тај део себе и то јако да замрзим да не дозволим да ме то опет окупира или да дођем у искушење. Проблем се мора решити на други начин.

Мој доживљај. Моја немоћ. Шта ја желим да будем у животу? Треба да поставим у својој глави став, тако да, када би ми било која женска понудила да јој учиним све оне фантазије, да буде мој објекат за иживљавање и све остало што сам продуковао у машти, да одбијем без размишљања.

Није доминација оно што ми треба. Не треба мени апсолутна власт и контрола над другим људима. А зашто онда сањам о томе? Вероватно из сопствене немоћи да реализујем оно што заиста желим, зато што не поштујем довољно своје квалитете, своју нежност и осећајност и то да се разликујем од већине мушкараца по томе. Зато што сам прихватио туђе критеријуме и по њима очекујем да будем успешан, а одбацио сам тиме своју уникатност и оригиналност. Наравно да у дубини себе нисам испуњен, већ врло празан и незадовољан таквим животом.

Овако у себи размишљам и чини ми се да сам у великој мери сагледао све своје нефункционалне аспекте које су ме довели довде. Страх од преузимања одговорности, немоћ да прекинем лоше навике, страх да неког одбијем на дистанцу са које ми неће сметати, страх да прихватим себе такав какав јесам.

Овај назови рад са самим собом не доноси већ дуже времена потребне резултате. Себи сам „као“ признао у чему све грешим, али већ дуже време ништа не мењам. Вртим се у круг, а знам и зашто. Зато што сам само логички објаснио себи све узроке свог понашања, али без јаког емотивног доживљаја који би био покретач промена. У мени су потиснута сва она лоша искуства и страхови детета у развоју који од проблема међу родитељима, није стигло да осети себе као личност са сопственом вољом. Није му дозвољено да има сопствену вољу, физички се развијао, психички је слабио. Није имао ничију подршку кад је то било најважније.

А то је емоционална кочница, тај страх је кочница да се не уради нешто онда када треба да се уради. Када треба неком нешто рећи, када треба девојци прићи, када се треба јавити да поправиш оцену у школи, када треба предложити нешто у породици, када се треба супротставити неком другу који те малтетира, кад треба одговорити неком са ким се не слажеш, кад се треба мало и опустити и зафркавати.

Ја сам то све осећао да треба, а никад то нисам учинио. Из страха од нечега, без потребног самопоуздања, због недостатка подршке у породици. То је остало неисказано дубоко у мени. То је остало недоречено. Дубоко сам то проживљавао у себи и стварао у машти услове где сам могао све да испољим и да се изборим. Али то је остало само у машти. У реалном животу сам био повучен и ћутао сам. Ћутао и гутао. Скупљао и потискивао срања дубоко у себе. Негде је морало пући.

Свака канта за ђубре има своје дно и свој поклопац. Не може се вечно пунити и скупљати ђубре у њу. А ја сам то чинио! Скупљао и скупљао, ћутао и гутао. Пунило се и пунило. А кад је дошло до преливања страдао сам сâм, јер то ђубре није избачено на даљину са које ми неће штетити, него сам одабрао технику избацивања ђубрета преко избацивања тензије бегом у илузију дувањем лепка и избацивањем тензије дркањем курца и честим нападима преједања праћених ригорозним дијетама. Због тога су то били само краткотрајни бегови слабих домета, јер сам постојећу тензију избацивао само кроз краткотрајни бег из реалности и доживљај релаксације који се одмах по завршетку дувања и дркања и једења морао прекинути. То је било избацивање постојеће тензије малог домета те сам због тога морао често дувати, дркати и преједати се да бих избацио све оно што ме је мучило. То је као кад ђубре које више не може да се стави у канту за отпатке, испада поред ње. Тако сам ја постојећу тензију и незадовољство избацивао површно и помало, честим дувањем лепка, свакодневним дркањем, и свакодневним преједањем.

И као дете сам дуго пишкио у кревет, мислим чак до своје десете године да сам имао константних проблема са мокрењем. Сви моји страхови и стрепње који су се скупљали током дана, одлазили би током ноћи у душек, правећи велику мокру флеку. Сећам се срамоте коју сам осећао кад бих се упишао код рођака у гостима или на екскурзији са школом. Дуготрајни проблем стресног одрастања морао је негде да изађе. Остале су флеке на душецима и велика стрепња ишчекивања следеће ноћи.

А требало је рећи онима који су узроковали ту тензију, да су они ти који нису добри. Али живео сам под његовим кровом, а она ме је хранила, облачила и прала. Лепо су они то осмислили, да док си од њих зависган, не можеш све да им кажеш јер онда губиш њихову помоћ. И тако сам се ја помирио са тим и у кући сам ћутао, а избацивао сам ђубре из себе чим изађем из куће. Ситне крађе, улица, хулиганство, алкохолисање, утакмице, дрогирање. Био сам далеко од својих потенцијала и квалитета и то сам доказао тек кад сам као једини студент који је студирао убрзано, факултет психологије завршио пре рока.

И зато се већ дуже време не коригујем уопште иако сам „као“ сагледао све како и зашто треба мењати. Јер тај процес док је стегнут у мени, колико год он био добро сагледан и разрађен, нема адекватне покретаче у виду емоција који би га носили до вишег нивоа. Никоме још у лице нисам признао те своје фантазије и глупости којим се бавим.

А када бих признао неком у лице све то сигурно бих се тада осећао много лошије него што се сада осећам и тешко да бих дошао себи тако лако. А поента је у томе да поставим коректуру тако да идем све дотле, док се сам не будем осећао много чистије и релаксираније у односу на та срања. То значи да и ако Сања, кад се врати из Котора и буде желела да настави са мном, да ме то не опусти у лажном осећају чиме бих прекинуо са сопственом корекцијом, задржавши везу. Не треба да се поредим у односу на то да ли ћу имати девојку или не, него да ли ћу бити срећан или не.

У чему је та моја немоћ? Немоћ да се одвојим од родитељске одговорности за све преживљене патње у свом животу?

Кичма, врат, кукови, синуси, десни, смрад из уста, слабија лева страна, дисање, грчеви у стомаку. Где је ту љубав према себи?

Да ли сам у потпуности сагледао своје бежање у илузију? Потпуни доживљај проблема ми је био превише болан да бих могао да се суочим са њим, те сам своју реалну немоћ у решавању реалних проблема прикривао доминацијом у сексуалној фантазији.

Мала дигресија: Прва девојка ми је била Јелена, када сам био 8. разред Основне школе. Она је била годину дана млађа, прелепа плавуша. Сећам се како

сам сваки дан више пута одлазио до хотела „Парк“ да бих прошао поред њене зграде, загледан у њен прозор не бих ли је видео. Не сећам се како сам је смувао, мислим да сам добио потврду од неког друга да се и ја њој свиђам, па сам јој тек онда стидљиво пришао. Та девојка ми се јако свиђала. Припрема саме везе је трајала више месеци обилазећи њену зграду узалуд, док је веза трајала само три дана, и то за време првомајских празника. Она је мене оставила.

Друга девојка се исто звала Јелена. Веома физички обдарена, јако пожељна међу свим момцима из школе. Не сећам се како сам је смувао, јер ништа према њој нисам осећао. Били смо заједно само једно вече у парку и први пут сам ухватио једну девојку за сису. То је био крај наше везе. А имала је тако велике сисе.

Трећа девојка била ми је Соња. Било је то у првој години средње школе. Јако сам се био заљубио у ту девојку. Наравно и она ме је после месец дана забављања, оставила. Нисам то могао да прихватим. Сећам се колико сам дуго плакао за њом.

Четврта девојка ми је била Љиља са Новог Насеља, девојка која је била потпуно различита од мене. Самосвесна, агресивна, девојка која зна шта хоће и нема много разумевања за туђе различитости. Није се упецала на мој нежан приступ и разишли смо се после практично два пута да смо заједно изашли.

Пета девојка ми је била Јасмина из Бачког Петровца за време оне модне ревије лета `94. Били смо заједно две вечери. Први пут да ми је једна девојка дирала пишу. После те ноћи ме је одбацила. Био сам врло близу првог секса у животу, само што је она баш тих дана имала мензис. Или је бар тако рекла...

Шеста девојка ми је била Силвија из Бора 1995. године. То је био мој први сексуални контакт са девојком. Много смо се волели и она ме је чекала све док сам ја био на Криту. Била је то велика љубав која је поклекла под раздаљином између Новог Сада и Бора. Ја нисам издржао. Била је то прва веза у мом животу коју сам ја прекинуо. Било ми је јако тешко, али први пут да сам ја оставио девојку. Наравно да сам плакао.

Седма девојка ми је била Нина, девојка коју сам упознао на једном маскенбалу у новосадској дискотеци `97. године. Била је то доста интензивна веза коју је она прекинула након три месеца. Заситила се. Нисам могао ништа креативно да пружим, већ сам се посесивно везао за њу као да ће веза да траје целог живота. Али нисам плакао. Ни сузе нисам пустио!

Осма девојка ми је била Љиља, мала размажена девојка која ми је била разлог распада моје, до тада површно-сексуалне везе са Сањом. Упознали смо се на једном семинару. Та веза је била осуђена на пропаст јер смо били потпуно два различита света. Она је била још увек везана и заштићена родитељским критеријумима, невина девојка, а ја нисам желео, после онако отвореног односа са Сањом да прихватим да размажену, а неискусну девојку, наговарам и убеђујем о потребама и лепотама

сексуалног контакта. Кад смо дошли до те фазе она би се укочила и одбијала да се опусти и препусти. Због тога смо и прекинули.

Девета девојка ми је била Сања којој сам посветио пуно места у овој књизи.. Упознали смо се на хору 1999. године када је и почела она наша крес-варијанта. Чућете после ко је кога оставио. Наравно, плакао. Чуј плакао, ридао.

И још да споменем моје три једновечерње секс варијанте: биле су то једна Весна, Марта и Јадранка.

Све у свему, врло слабо љубавно искуство. Било је много више, небројено више потенцијалних варијанти које се никада нису остариле захваљујући мојој „храбрости, упорности и иницијативности". Све је то пропало, нећу сад да набрајам, нити разматрам колико сам им близу био.

А сад је касно. Лоше ми је кад се сетим колико је ту девојака лепих и атрактивних било, баш онаквих какве сам само сањао. Нажалост и остао сам само на сањарењу и маштању о њима. Пропуштао сам прилике и оне су неповратно одлазиле. Био сам идеалиста, идеализовао сам своје везе и девојке, а успут се нисам сналазио у реалним односима са њима. Заљубљивао сам се на први поглед, веровао у трајну љубав, љубав у којој нема свађа и размимоилажења. Живот сам пропуштао, а искуства која би ме очврснула и научила, погрешно сам тумачио, доживљавајући их трауматски. Потпуно сам се предавао у везама, био сам тотално искрен, наивно искрен, без неопходног задржавања сопствене приватности. Губио сам своју индивидуалност, тако да најчешће нисам могао да контролишем ток и интензитет тих веза, а контролисале би их девојке које би их најчешће и прекидале.

А какав бих сад био да сам имао позитивна љубавна искуства, да сам био храбрији и да сам прилазио девојкама, освајао их и остављао кад ја то пожелим? Какав бих ја то био да нисам одрастао са страхом од остављања који је учинио да се дете боји живота? Могу ли ја да заборавим на своју прошлост тј. на негативна искуства и сећања током свог одрастања, да то избришем, да то занемарим, да их не потенцирам више?

Могу и хоћу!

Треба у целости да сагледам функционисање мојих родитеља и да то прихватим. То значи сагледати какве користи могу имати ја од њих као таквих, али и то како им ја и на који начин им могу помоћи да реше своје проблеме. Треба да сви будемо што јачи.

Пуно страхова и несигурности сам скупио у детињству. Али сада то више неће бити мој изговор! То клупко замршених узрока и последица се мора одмотати и онда ће ми бити јасније пред очима.

Спутавао сам Сањине потенцијале јер сам осећао своју слабост. Да ли је и та моја жеља да Сања што пре дође да живи код мене израз моје несигурности и

слабости, те жеља да се на тај начин она контролише? Добро функционисати значи омогућавати другима максималан развој њихове индивидуалности, јер то значи поседовати свест о томе да ће мени бити боље уколико је и другима боље и уколико и они сами напредују. Кочио сам свој сопствени развој тиме што нисам обраћао пажњу о индиректном задовољавању сопствених реалних потреба тиме што бих задовољавао потребе других људи. Конкретно у вези са Сањом. А она се тако поставила само зато што ме је јако волела и није имала довољно самопоуздања и из страха да ме не изгубила. Сад ћу прихватити и ту могућност да она сама одлучи да ли жели даље са мном. Време је да на делима, а не у причи докажем своје напредовање. И шта ја ту треба на делу да учиним? Како би изгледало то моје напредовање на делу? Са много више љубави према себи отворио би се према другима. Шта то значи? То значи да опуштено и уз потпуно уживање допустим себи право на грешку. Да ли ја грешећи нешто губим? Не губим, само ћу бити отворен, сагледаћу шире и онда ћу то брже и кориговати.

Кад ћу већ почети да верујем у себе? Тиче се певања, музицирања, јавних наступа. Оно што хоћу да радим то треба и да радим! Ако идем на боље, онда идем у ново и нема стајања у месту и нико ми не може рећи унапред да ли је то што хоћу добро или погрешно. Чињеница је да се ја стварно бојим грешке. Страшно се бојим грешке. Страх од грешке је разлог моје некорективности. Ту треба и да останем јер у реду је сагледати нешто, али без уласка у корекциони процес неће корекције ни бити. Отворено треба да уђем у корекцију са правом на грешку. То не сме да остане на речима, већ да уђе у реализацију. Доживљај корекционог процеса. Боље. Исправити неисправности. Треба да желим корекцију, да једва чекам да се Сања врати.

Какав треба ја да будем да бих био потпуно задовољан са собом? Мутно ми је у глави и не знам шта ја у ствари хоћу и шта би то мене задовољило. Где ја видим себе у психологији? Да завршим за доктора психологије и запослим се као професор у домену теорија личности и расветљавању суштине интелигентног бића са аспекта ТРА. Колико ми паре значе? Важно ми је да имам за основне потребе и за свој перманенти развој. Волео бих да понудим нешто што ће унапредити наше друштво, нешто корисно, креативно и ново. Али да бих имао енергије и идеја за нешто боље од постојећег, морам прво испразнити постојећу тензију из себе.

Зашто ме јако боли стомак када комуницирам са Сањом? Прво морам бити искрен са собом да бих знао у ком смеру себе да водим, па ће ми бити уживање у било чијем друштву. Корекција је у томе знати одакле крећеш, где се налазиш и куда идеш, шта хоћеш.

Опраштам се од лоших узрока. Сва говна ћу сам да једем. Мој живот ја водим. Једва чекам Сању да дође. Нема дркања, дувана, алкохол, кафе!

Седење у самоћи не решава проблеме!

И опет сам га издркао. Зашто? Морамући у живот да ми не остане времена за филозофирање. Много више хоћу да радим ствари у којима сам слаб. Живот није оно што пишем на папиру. Живот ми доноси увек нове ситуације које нисам у стању логички да сагледам. Попијем ударац, па се затварам у свеску.

Сања је стигла, наставили смо даље, али само површно. Она је данас разговарала са тетка Миром, а ја се бојим да је дошла до закључка да јој веза са мном не треба више. Стварно сам усран, ако се толико бојим да останем сам.

После три године дуге везе, разишли смо се. Боље речено, она је раскинула са мном. Лежали смо једно крај другог, загрљени на кревету и плакали, свесни да смо рекли све што смо имали једно другом и да је крај неминован. Ја сам то као прихватио и помирио се са тим да не бих испао слабић који моли за опроштај. Суштина је да она више са мном тако оптерећеним и пуним срања нема шта да тражи. Обоје смо то осетили. Није било свађе. Она не може више, а ја то као пизда прихватам. Неспособан да идем даље. Или свестан да овако више није могла да иде веза. Бојим се ризика промене.

Осећам се јадно. Пушим цигарете, плачем. Не могу да верујем да сам сâм. Тек сад осећам свој проблем. Толико тога је било у ваздуху и било је јасно да нас двоје више немамо шта да тражимо заједно. Немамо шта више да понудимо једно другом. Али, опет, остала је навика, безброј лепо проведених заједничких тренутака, и страх. Страх да ли ћу икад моћи да нађем тако сензитивну девојку. Сања је била све најлешше што ми се десило у љубавном животу, тако искрена, отворена, пуна љубави. А сада тога више нема и морам наставити у неком другом смеру, сâм а несигуран. Ко зна шта ме још чека?

Вечерас, три дана после раскида, били смо на тренингу аикидоа и после тренинга, по навици, отишли смо заједно да се прошетамо. Сели смо на једну клупу, загрлили смо се онако другарски.

– Недостајеш ми... – рече Сања тихо.

– И ти мени... – одговорих нежно. Какав осећај? Донедавно сам градио лепу будућност са њом, живео и уживао са њом, а сад? Седимо само као другари на клупи и треба да причамо приче са дистанце. Какав глуп осећај. Не могу да верујем да се таква љубав просто угасила. Без свађе, без тешких речи, без неслагања, без преваре, сама од себе.

И у том загрљају осетих онај стари Сањин мирис на врату и овлаш је пољубих у врат. Она ми узврати пољубац у врат и за један трен почели смо размењивати страсне пољупце.

Ипак смо се помирили, ваљда још увек не можемо да замислимо живот једно без другог. Дошао сам кући, али дубоко изнутра осећам како ипак није добро

што смо се помирили. У 4.00 ујутру стиже Сањина порука: „Не могу да спавам... Мислим на тебе... Живот је тако леп“.

Мој проблем је наћи извор уживања у себи. То је ствар мог избора. По трећи пут смо раскинули Сања и ја. Овај пут сам ја раскинуо са њом. Осетио сам да немам шта више после свега, шта да очекујем од наше везе. Доста ме је трпела и сажаљевала, а ја још нисам спреман на промену. Обоје смо везани за предивне тренутке које смо провели заједно и зато никако да прихватимо да тога више неће бити. Готово је са тим.

Одакле долази та патња, та бол? Као да имам у себи резервоар патње који се, чим се отворим, мало почне празнити. Празни се па се пуни, празни се па се поново пуни. Како да зауставим тај процес? То је моје тренутно стање. Стање које треба прекинути. Бити отворен, опуштен, а не плакати.

Шта бих радио када бих овог момента оздравио и престао да осећам слабост у својим ногама, бол у кичми и у синусима. Вероватно бих био бахат, егоистичан, исфолиран. И можда зато никако да ми буде боље и страшно се мучим зато што имам егоистичу идеју постојања себе као јебача који се иживљава над женама, великог психолога коме се сви диве, великог саксофонисте коме се други диве. Ово ме стање у ствари онемогућава да остварим ту своју егоистичну концепцију тј. као да се на неки начин чувам од лошег дела самог себе. Као да сам побегао у болест да не бих био оно што не треба да будем. Као да се том болешћу уствари чувам да не постанем бахати егоцентрични манијак. Ја, па ја. Други ми служе само за моје уске интересе и то они и осећају. Сећам се Сање и како сам је доживљавао само као објекат за секс. Нормално је да тако нешто није имало перспективу. Злоупотребљавати и искоришћавати друге није еволутивно. Изгледа да је ту срж мог проблема. И то је узрок мог лошег стања, јер стално форсирам пут који није еволутиван и идем против сопствених потреба напредовања. Да се мени људи потчињавају и диве.

Само на томе ћу да радим. Да будем отворен за друге и добар. Да се повежем тј. да други имају корист од мене. Нећу да чувам у себи своје идеје и осећања јер тиме себе гушим. Само да их имам ван себе, боље ћу их препознати и контролисати и бићу оно што треба да будем. Човек са сопственим осећањима. Човек као и свако други. Сутра ујутру осећања иду ван мене. Хоћу да их видим ван себе. Да не буду стегнута у мени већ да иду напоље.

Губитак Сање. Да ли је то само губитак или и добитак? Да сам остао са њом тешко да бих напредовао, јер сам био наслоњен на њу. Боље је што је сада пукло док је мања грешка. Опет моја несамосталност, неодговорност и пребацивање одговорности. Нећу да таласам док не почнем да зарађујем.

Сања нема везе са овим. Није она крива што се наша веза растурила. То сам ја учинио. Могу да сажаљевам себе, да пушим и да се затварам, да бежим из реалности, али могу и да прихватим стање такво какво је и да коригујем неисправности.

Немам јасан став у погледу Сање. Некад мислим да је добро за нас да опет будемо заједно, а некад мислим како је погрешно. Имам амбивалентан став. Треба да пробам нешто ново, да реализујем нешто ново па ће ми бити мало јасније какав треба да ми је однос према њој. Нисам уживао у Сањи. Крајњи циљ ми је био само секс. Секс као средство ослобађања од тензије, баш као и дркање.

Све је моја одговорност. Ја нисам у конфликту са Сањом, ја сам у конфликту са самим собом.

Нисам спонтан. И даље промовишем тежину и муку. Нико ме ни на шта не тера. Сâм сам све изабрао. Од начина облачења, преко избора књиге коју ћу да читам, ТВ програма који ћу да гледам, човека са ким ћу и шта ћу да причам. Живот би требало доживљавати као свој избор и жељу и то потпуно чисто у глави. Мени то до сада није полазило за руком зато што сам оно што ме је угрожавало и мучило (реалност) претварао у фантазију и избацивао тензију на тај начин. Чудо како сам уопште дошао довде?

Питање реалне вредности? Свако добија оно што заслужује. Свако је онај ниво на коме може највише да напредује. Ова болест је у ствари мени помоћ да максимално напредујем јер најбоље осветљава оне аспекте живота у којима сам слаб. То је страх. Али дефиниши страх. Страх од чега? Чега треба човек да се боји? Чега се ја то бојим? Нико не каже да ће ствари које ја желим у животу да учиним бити учињене савршено, ни да ће уопште бити учињене. Али зашто се бојим да их уопште пожелим? Бојим се зато што треба истрајати у достизању сваког циља, а ја се бојим да прелазим преко препрека, бојим се да бранећи своје циљеве неког на том путу не повредим, ја сам научио само да се браним, нисам научио да нападам. Целог детињства сам у одбрани од психичке тортуре других, тако да ми је мало остало снаге и времена да научим да узимам за себе.

Нисам опуштен зато што морам све што радим да урадим савршено, а свестан сам да то не могу, па се исфрустрирам и пре него што уопште и започнем неки процес. То је опет проблем реалности перцепције. Мој живот никад неће бити савршен. Зашто се онда оптерећивати тиме? Живот треба да буде што је могуће бољи али не сме бити савршен. Треба наћи склад и испоштовати га.

Зашто још увек тражим Сању свугде по граду? Чекам да ме она назове или дође, а не знам шта бих јој рекао. Значи да је не желим. Ја не знам ни шта ћу са собом, а не шта ћу са другима! Немам соптвене критеријуме. Шта је то код мене добро, а шта је лоше? Шта то треба да мењам, а шта не? Овако написано на мој

начин то изгледа као велика филозофија, а уствари је то само питање воље. Ја своју енергију користим за затварање и патњу, а не за комуникацију и уживање и реализацију оног што желим.

Отишао сам са Сањом у биоскоп и љубили смо се.

Пар дана после званичног раскида, после посете зубару, свратио сам до Сање и водили смо љубав. Не кајем се. То је изгледа било потребно. Било је на брзака и нисам могао да се препустим. Но, није битно. Желели смо то обоје.

„It`s very frustrating to sing badly when you know you can sing well" – каже Павароти у својој аутобиографији. „I knew I had a voice but I did not yet feel I was its complete master".

Моја грешка је што све желим унапред да знам. Да ли ће ми Сања и даље бити девојка? Ко ће ми бити жена? Да ли ће она којој прићем хтети да се упозна? То је немоћ да се прихвати живот у садашњем тренутку са свим ризицима и туђим слободним вољама типа „хоће-неће". Ја сам усрани зицераш који се боји грешке, непознатог, боји се других људи. Бојим се да други неће хтети оно што ја хоћу. Непотребно се замарам.

Осетио сам јаку потребу за Сањом. Послао сам јој поруку да је желим. Она ме је позвала да дођем. Водили смо љубав.

Време садашње. Живим и радим у Вршцу. Већ годину дана радим у Неуропсихијатријској болници у Вршцу. Такозваној „лудници". И ево ме, опет у истој ситуацији. Погоршало ми се стање и лева страна тела ми је опет знатно слабија. А на десној страни ми је нарушена сензорна страна, немам осећај за хладно, топло, бол, мада ми је покретљивост ипак очувана. Лева страна ми је слабија моторички, а десна сензорно. Уплашио сам се после пар дана чекања, одлучио сам да се јавим докторима са којима иначе радим, јер у оквиру Психијатријске болнице у којој радим постоји и одељење за Неурологију. И сада примам стандардну кортикостероидну терапију. Разлог због којег покушавам да избегнем лекаре је тај што они поседују само кортикостероиде и интерферон за све различите случајеве мултипле склерозе. А знам поуздано да се многи нису дигли из кревета после тих „терапија" и да им се само погоршало стање, некима је остало исто, а некима можда чак успе и да буде боље. Врло ризично да се с тим експериментише. Али медицина је у том домену на том нивоу. А таман сам мислио да се добро осећам и да сам пред победом те болести. Већ другу годину живим сâм удаљен од родне куће, издржавам сâм себе, радим напорно, вежбам свакодневно, возим бицикл од Новог Сада до Вршца (145 км), од Вршца до Беле Цркве и назад (72 км), често возим бицикл до вршачке Куле и назад (30 км), уписао сам школу соло певања што је доста напорно за исправну технику дисања, учланио сам се и у Градски хор, трчкарам

редовно по градском стадиону и одржавам кондицију у теретани. И од недавно сам са једном Гоцом из Беле Цркве.

И сада сам опет враћен на почетак. Пољуљаног, несигурног хода, депресивног расположења, плачљив, у болничком окружењу. До јуче терапеут на Психијатрији, сада пацијент у истој тој болници. Какав преокрет! И што је најгоре, не знам шта хоћу. Знам да нешто треба мењати, а не знам шта ја хоћу, како желим да живим. Постављам се само као реакција на туђу иницијативу без адекватне дистанце према другима. И даље добар за друге, лош за себе. Ипак сам, кад се мало боље осврнем уназад, био врло незадовољан послом који обављам на Психијатрији. Ни захтевнијег посла, ни мање цењеног и плаћеног. Институција броји око 800 пацијената, плус људи који се по потреби јављају или бивају послати од стране својих лекара опште праксе на психолошку процену у склопу неког обољења или здравствених тегоба. Судска вештачења, рад са дечијим проблемима, рад са изнемоглим лицима, комисије за пензију, процена радне способности, тестирања, разговори, тужне судбине, велике количине патње, незапослени, одбачени, изнемогли, бесни, нервозни, љути, агресивни. Изузетно динамичан и напоран посао, а на крају се испостави да ми служимо само као сервис за психијатријске потребе и да наше психолошке налазе нико не чита, психијатри само желе да имају уредну медицинску документацију о сваком пацијенту. И то је оно што мене убија и боли. Живим на ивици егзистенције од 250 еура плате, 100 дам само за трошкове стана и то без трошкова грејања који ме још чекају на зиму. Са остатком се храним, набављам основне потрепштине за кућу, хигијену, плаћам себи пут до Новог Сада, трошкове школовања у Музичкој школи и не дај Боже, различите непредвиђене трошкове. Крај је новембра, а ја још нисам укључио своју плинску пећ. Морам да штедим.

И не постоји никаква могућност да нама психолозима у догледно време буде боље, материјално и морално, а ја, по својој природи, нисам способан да радим на начин као да су људи амбалажа на траци, да их само прегледам, дам пар савета и отворим врата. Ипак су то прави људски проблеми, патње, сузе, болови, трагедије. Многи од њих предубоки за неко адекватније побољшање, али и само саслушати све њих, силоване, напуштене, злостављане, ментално заостале, психопате, убице, алкохоличаре, наркомане, бескућнике, избеглице, повређене на раду, немоћне из разних разлога, пада ми тешко Само их саслушати, не реагујући, па треба имати стомак за то. А ја сам изгледа превише осетљив. Сад и ту скупљам оптерећење које већ дуже време влада мноме и то неосећање перспективе посла на дужи период створило је у мени опет једну тензију. И пукао сам, опет. Али најгоре што ми се дешава јесте та конфузија у глави, не могу да смислим нешто иза чега бих ја стао. Изгубио сам себе, своју вољу, своје ЈА, и то ме јако боли. Превише сам фокусиран на своје здравље, на сопствено приспитивање исправности, на страх од грешке,

на неку унутрашњу несигурност. Превише сам напет, време ми пролази, старим, а ништа конкретно не чиним. А никад нећу наћи идеалне услове за живот, идеалне партнерке, другаре, сараднике, комшије. Све ме то погађа, јер ја сам једна преосетљива личност, ја сам несигурно, уплашено дете у кожи човека, стручњака-психолога. Да се враћам у детињство, нећу!

Морам наћи ту дубину у себи. Морам да смањим ту своју ширину интересовања и жеље да о свему знам по нешто и о спорту, култури, уметности, религији, политици, економији, медицини, археологији, астрологији, астрономији, музици и да је заменим са важнијим усмерењем, на стварно битне ствари у животу. Ако се расплинем у ширину изгубићу фокус, изгубићу приоритете.

Много сам нервозан и то компензујем обилним оброцима и понеком цигаром после ручка или пре спавања. То је овисност. А то мора престати. Вратити се у себе, препознати своје потребе и поштовати их. Морам наћи начина да стигнем до циљева, јер циљеви неће доћи до мене. Опуштенција. Релаксација.

Не морамо, него како хоћемо. Нисам сам и не питам се за све, али имам права да свакоме кажем оно што мислим и да покушам да утичем на правац у коме бих желео да крећем на стази свог живота.

Одлучио сам да пишем ову књигу, или док не постанем отац или док не пропаднем. Ако се деси да баш ни у чему не успем, онда ће књига вероватно завршити као необјављена.

Фали ми уживање у ситним стварима. Поставио сам себи далеке, можда недостижне циљеве, да потпуно оздравим, да будем доктор психологије, да будем одличан певач, да наступам са саксофоном, да будем добар отац, да напишем широм света читану књигу. И да имам доста новца. То су велики и нереални циљеви. И то ме фрустрира. И зато не уживам у садашњем тренутку који се састоји од малих, ситних ствари, али које доносе радост и веселье. Не! Моји погледи су негде далеко у у измаглици жељеног, занемарио сам садашњост, тежим идеалној будућности и онеспособљава ме чињеница да је она много далеко, или чак недостижна.

Ако узмем да је човек на оном функционалном нивоу на коме је његов најслабији део, онда сам ја врло лабава и слаба личност да бих опстао у променљивим условима динамике окружења. Зато што још увек живим у прошлим траумама, у страху и мржњи према својим родитељима, са високом несигурношћу и компензацијом омнипотентности која се пренела на плану маште и илузије, а која се реализовала у лошем односу према себи коришћењем психоактивних супстанци, чиме сам угрозио и своју биолошку, здравствену функционалност.

Прво бих опуштено требао да прихватим свој тренутни ниво, све страхове и несигурности које носим у себи, сву мржњу према женском полу, генерализовану и пренесену са мржње према мајци, и сво одупирање према ауторитетима,

генерализовано и пренесено из мржње према свом оцу. И кад то избаци из себе створићу услове за адекватан однос према себи и свом окружењу, за бољу сарадњу са окружењем и да нађем свој простор у коме ћу бити активан, креативан, срећан и задовољан.

Прошло је три дана како сам завршио са примањем терапије кортикостероидима у болници и ево ме код куће, мало бољег здравља, али сам много исцрпљен и без довољно креативне енергије за наредни период. Бојим се тог недостатка иницијативе и јасне свести о томе шта желим, а шта не желим у животу. Све желим и о свему причам и водим рачуна. Морам мало више ћутати и прећуткивати своје планове, а посветити им се интензивније. Фали ми самопоуздање, немам идеје којима сам задовољан, које ме терају даље, да испитујем њихову снагу и исправност, убедљивост и доследност.

Да ли је исправно за мене да напустим болницу када ми за непуна два месеца истекне уговор? Постоји ли промена у мом функционисању која би била довољна да прихватим такав живот и рад на психијатрији и да чекам неке боље услове за рад и егзистенцију. Врло је тешко и несигурно мењати запослења из часа у час, али опет, не постоји други начин да испровоцираш нешто боље, ако не скупиш петљу и упутиш се у непознатом правцу. То је тежи пут, а ја желим да идем њиме, без обзира шта он подразумева и захтева. Волим изазове и нисам се довољно доказао, а у овој институцији затвореног карактера, где се свака терапија своди на максимално коришћење медикаментозне терапије и где се не дозвољава да се дође до правих, искрених емоција и до оног што чини функционисање једног човека. Све се убија са високим дозама лекова који инхибирају човека, сводећи га на полуживи биолошки аутоматизам без права на сопствену вољу и избор. Када неког верификујемо као лудог, ослобађамо себе одговорности за сопствене погрешне процене и погрешне приступе које правимо у животу. Ко први каже за неког другог да је овај луд, значи да тај сам мора бити нормалан. То је логика приступа људима који бораве у психијатријским болницама као пацијенти. Бити бржи од других.

Шта ја ту тражим? По својој природи нисам набаждарен на тражење неисправних аутоматизама и механизама код човека, јер сам мишљења да нико од нас није савршен и немам тај облик предрасуде и дискриминације с обзиром на различите коефицијенте људске интелигенције или на различито школско постигнуће људи. Највећи показатељ успешности и функционисања у животу човека јесу његови резултати у животу, не на тестовима, нити у школи. Његови складни односи са окружењем по приоритетима, његова ефикасност и креативност представљају праве показатеље успешности.

Психијатрија осим реалних потреба свог постојања као процеса надградње функционалности људи, има и ирealне потребе свог постојања, а то су потре-

бе изолације и доминације над свиме што се разликује од устаљених шаблона функционалности, а чији смисао и сврху ни сами не разумемо. Зато такве људе изолујемо и одбацујемо као потенцијално опасне по окружење. У ствари, у великом броју случајева, такви људи служе другима, тзв. нормалнима за поругу и иживљавање на било који начин, што ови као и сви други могу да трпе до одређених граница, а после тога они, или из страха или у одбрани од агресије, учине неко агресивно понашање и трпају се у лудницу.

Нећу више да их дијагностикујем и да их сврставам у категорије ненормалности. Нећу. Нећу више ни да се бавим директно психологијом у смислу везивања за људске проблеме, већ бих волео у смислу подстицања креативности, ефикасности, исправности, храбрости. Као мотиватор. Има ли такво занимање? Тешко. Можда сам прерано почео да бирам шта бих да радим. Вероватно и ви мислите тако, али осећам да морам сам да испровоцирам да радим нешто у чему ћу да уживам. У смислу да прилагодим било који посао себи, а не ја да се прилагођавам пословима. Сматрам да ако сам прошао и прилагођавање потребама посла на психијатрији да би сад био ред и да сâм за себе захтевам услове рада који ће мени да одговарају. Мислим да имам такве квалитете, да се преселим у друштво здравих, успешних, срећних људи и да међу њима градим своју перспективу и односе. Морам бити успешнији у односима са другима и да престанем да се жалим на окружење већ да му се прилагодим и да покушам да га прилагодим.

Оне односе које су моји родитељи стварали са нама као децом, тако су им се и вратили. Трајали су само док смо били деца, јер су се према нама односили само као према мање вреднима и овиснима о себи, а сада кад смо одрасли то више не може да прође.

Родитељи, понашајте се према својој деци онако како желите да имате односе са њима кад они постану самостални људи! Моји родитељи се нису понашали према нама као према једнако вредним бићима и сестра и ја и сада одбијамо да имамо даље такве односе са њима, без обзира колико станова у власништву они поседовали. Да би односи били трајни, морате остварити услове за њихово трајање, тј. испоштовати да ће та деца једном бити самостални људи, и не само испоштовати то, већ то и желети и утицати на то, стварајући услове за развој једне што самосталније личности.

Пред спавање медитирам у својој соби и покушавам да осмислим неки адекватнији приступ животу који би учинио да ми се нарушено здравље опет врати и да бих могао са Гоцом да остварим ближу везу, да живимо заједно и да имам и децу. То је овако рачун без крчмара јер за два месеца везе у којој смо били заједно само 5-6 дана, тешко је проценити да ли нас двоје можемо нешто заједно да стварамо. А ја опет у страху интелектуализирам. Хоћу везу која ће трајати вечно, али

да не пратим све промене кроз које мора свака здрава веза и на крају и сваки живот, да прође.

Страх је моја главна особина. Размишљам и просто не могу себе да замислим да функционишем по својој вољи. Страх ме кочи. То је онај осећај да не могу себе да замислим као успешног човека. Толико сам прихватио бол и патњу, страх од одвајања, страх од остављања, мржњу према ауторитету грубости, мржњу према женама. У ствари, у основи свега је мој страх од одговорности и самосталности, да сам га преокренуо у мржњу према очевом ауторитету грубости и мржњу према мајчином застрашивању од остављања и преокренуо је у илузији у сексуалну доминацију над женама. Али у основи свега је страх. И он ће да нестане. Само треба да се бавим оним што хоћу. Само треба да мислим и да чиним оно што одлучим да је вредно за улагање сопствене енергије. То је правац који ћу да пратим и који ме може излечити од овог мог психичког стања у коме преовлађује страх и преокупираност сопственим здравственим проблемима, а у ствари се корени тог страха протежу још од најранијег детињства и неадекватних супружничких односа између мог оца, моје мајке и очеве мајке која се активно мешала у заједнички живот њих двоје, понижавајући и малтретирајући моју мајку. Они су тако желели, нико их није терао. Отац је играо на карту живљења у својој кући, мама се надала да ће се то променити кад јој се роде деца, а баба је тукла моју маму да надомести празнину из сопственог љубавног живота пошто је и сама била остављена од стране мог деде.

Тај страх још нисам „прорадио“ довољно, јер мој отац је био ћутљив и повучен кад би био трезан, а ипак смо га се бојали. Били смо свега тога свесни и никакво смиривање ситуације кад би се отрезнио нису могли да умање тај страх под којим смо живели кад бисмо га чекали да дође са посла пијан. Нормално, као прва реакција према најближима полако је јачала и учвршћивала се реакција страха. А одатле, без адекватне емотивне основе и са високим осећајем несигурности почели смо да градимо тај однос страха и према свом окружењу. У школи сам био повучен, имао сам трему и страх од одговарања. Према девојкама се нисам понашао у складу са својим осећањима, нисам смео да им приђем, имао сам страх и према њима, потискивао сам своју жељу према њима и преобраћао то у машти у односе о чему сам већ причао.

Отац је узрок мог страха јер би он у било ком конфликту са мајком. Могла је она и да иде у Немачку где ју је звао један момак који се у то време њој свиђао и који ју је волео. Али није и десило јој се то што се десило. Крај приче. Сад живи сама, одбачена од мене, без сопственог кутка за живот, разведена од ћалета у чијем стану и даље живи. Бедна, испијена, неискрена према себи, са пуно потиснутих страхова, непроживљених лепих тренутака, а све то и даље управља њеним садашњим функционисањем. И зато што ми није корисна, већ је штетна њена бли-

зина, зато сам је одбацио. Много времена сам потрошио разговарајући са њом о проблемима, али се на томе све завршавало. Она није била способна за праве промене, већ јој је било довољно то што се њена деца баве њом и њеним проблемима, пребацујући одговорност за проблеме на њеног супруга.

Тренутно осећам да живим у великом страху. Тренутно се он може назвати „страх од болести“ пошто је сада МС моје актуелно стање и моја дијагноза, а ако погледам стање од пре тренутка обољевања, то стање би се могло назвати „страх од оца“. Потискивање неизговореног. Само једном сам се супротставио оцу кад сам са WC шоље, потпуно го излетео из купатила и гурнуо га пијаног тако да се он претурио преко стола, да бих одбранио мајку од његових удараца. Имали смо обојица среће, јер да је тако пијан пао са стола уназад на главу могао је врат да поломи, а ја због тога да робијам. Мало је фалило. Устао је, некако га је тај пад са стола растрезнио, и стао у гард.

– Хоћеш да се бијеш? – продерао сам се на њега, дрхтећи. Ајде више да се побијемо, маму ти јебем! Маму хоћеш да бијеш, а? Докле више да вас гледам како се свађате, који ти је курац? Шта ти смета мама? Дођеш пијан кући и вређаш маму? Убићу те, маму ти јебем! – стајали смо пар тренутака обојица у гарду, ја га никад први не бих ударио, али већ кад сам га гурнуо преко стола, сад идем до краја. Све ми се скупило, годинама потискивани набој претио је да излети у једном ударцу. А то је могло да буде кобно. Мама је вриснула, стала између нас и тиме нас освестила. Ја сам се тресао од набоја, он се љуљао од алкохола. Али смо спустили гардове обојица, повукао сам се јер сам знао да са њим тако пијаним не вреди сад причати.

Никада до тад директно у лице му нисам рекао шта мислим о њему, још нисам избацио ту своју мржњу према њему до сада, једино бих тако анулирао и поништио тај свој дубоко усађени страх од њега и наставио бих да живим слободније и безбрижније. Мислим да бих тако разрешио све своје дилеме око одрастања, одвајања од родитеља и преузимања личне одговорности за свој живот. Колико год сам физички одвојен од њега, ментално још нисам очистио себе од тих страхова који ме данас коче да живим живот сада и овде.

У тој прошлости су садржане клице садашњости, а тиме и будућности. Записи прошлих, реализованих искустава имају утицаја на наше садашње функционисање. Преживљени страхови из детињства и даље су актуелни у психи. Зашто? Можда зато што као емоција страха која је доживљавана у тим понављајућим тренуцима, генерализује се на све сличне ситуације и аутоматски се као најјача, прва јавља у сличним ситуацијама или само при помисли на сличну ситуацију. Мења се и дисање, притисак, рад знојних жлезда, пројекција гласа, откуцаји срца, целокупно физиолошко функционисање организма. То представља

зачаран круг из кога се не може лако изаћи. То је оно што се у психолошкој пракси зове условљавање, тј. научене реакције из детињства. Најчешће повезиване драži са реакцијама успостављају једну посебно јаку везу коју је тешко прекинути. Захтева се интензиван и стручан рад на разусловљавању фобија, разних врста страхова и осталих штетних емоција које су везане за неке стресне и трауматске догађаје. Истовремено се ради на одстрањивању или смањивању штетних утицаја из средине који су и довели до поремећаја уз адекватно јачање функционалних и одбрамбених механизама особе која пати. С тим да је много лакше мењати функционалне механизме особе него окружење одакле она долази.

На исту ситуацију из окружења успоставити једно адекватније доживљавање, од тренутног које ће омогућити човеку даље напредовање и усавршавање, а не патњу. Нико није случајно у проблемима у којима се затекао. За свакога од нас провокација је само оно што може да нас избаци из равнотеже, а то зависи од тренутног нивоа развоја целокупне личности. Што је за неког велика провокација, неко други не би ни осетио.

Никад моје здравље више неће бити идеално, колико год то потајно желео. После свега, сад сам и на десној сам изгубио осећај топлог и хладног и имам константно неки чудан осећај хладноће у десној руци и нози. То се већ увелико може назвати неким степеном инвалидитета, али ја још увек стојим на ногама са жељом да се борим даље. Мало ко зна како се стварно осећам. У ствари, нико то ни не зна.

Нема везе. Никад нећу више бити потпуно здрав, физички. Психички могу бити зато добро расположен, прихватити своја ограничења и ускладити се са њима и чинити оно што и даље могу. То је сигурно мањи физички опсег кретања и издржљивости, али психички то могу да надокнадим другим облицима креативности. Психичко здравље је основа за физичко здравље. У психичко здравље спада реална перцепција сопствене функције у окружењу, реална перцепција окружења, оптималан став према реализацији својих потреба, оптимална дистанца у односу на интерактере и окружење, свест о сопственој вредности, љубав, поштовање и поверење у самог себе и још много тога.

Лако ћу се узрујавати и тешко подносити стресне ситуације, како сам то и до сада чинио. Тешко ћу дисати и бићу изолован и повучен у себе. Бићу преосетљив на бол и неправду и лако ћу плакати, као што то и сада радим. Оптужујући окружење и родитеље лагано ћу пропадати све дубље и дубље, изолујући се све више и више. Ионако сам већ и превише изолован и одвојен од свих људи. Свима сам у нечему нашаоману. Пријатеље немам и нико не жели да се дружи са мном. Додуше, немам ни непријатеље, али то је слаба утеха. Нигде ми неће одговарати и мењаћу послове док не схватим да је проблем у мени. Неће ме ни девојка дуго

трпети тако затвореног и мрзовољног, без икакве иницијативе, који доживљава живот само као одбрану од туђе неисправности, а наивно верује у урођену људску доброту.

Мој став је лош јер креће од туђе одговорности и чекања да други буду исправнији да бих ја могао да се докажем и реализујем. Мени треба добро окружење да бих се ја показао као добар. Лепо је Његош рекао:

„Без муке се пјесма не испоја,
Без муке се сабља не искова,
У добру је лако добар бити,
На муци се познају јунаци.“

А ја то не поштујем, јер стално очекујем од других да они буду обзирнији, поштенији, бољи, искренији, отворенији што ми се никад не дешава јер су се они већ увелико формирали као личности и пре контаката са мном у својим детињствима, породицама и окружењима, са својим генетским потенцијалима и предиспозицијама. Тако долазим до закључка да је проблем у мени и мојој преосетљивости у односу на право на туђу различитост. Као психолог који ради у Психијатријској болници могу да радим само са људима који су или својом вољом одлучили да дођу до мене, или су у склопу свог здравственог проблема послати по мишљење психолога, или су принудно смештени на Психијатрију. Они су или сами схватили да нешто не ваља или су принуђени на разговор са психологом и тада ја имам право да се интересујем за реализоване процесе у њиховим животима и да их испитујем и саветујем. Али немам права да се мешам у животе људи који можда и имају више проблема, али никада неће пожелети да се јаве на разговор са психологом или било којим другим човеком. А таква је ипак већина људи, што у неку руку сматрам и нормалним јер и поред саветовања од безброј мудрих људи, опет је на нама самима да учинимо нешто и поправимо свој живот или да то не учинимо. Кад кажем поправити свој живот, мислим тачно на корекцију реализованих процеса у свом животу. Реализовани процеси су они процеси које смо успели својим креативним потенцијалима да реализујемо на оном нивоу који је тренутно функционалан. Ако ниво реализације процеса није задовољавајући онда говоримо о могућности иницирања корективних процеса. Ако сагледавање ефеката реализованих процеса у животу доведе до емоције незадовољства онда се тај емотивни набој користи као покретач и може довести до трагања за потенцијалним бољим решењима којим ћемо бити задовољнији.

Глупо је да радим на туђим животним процесима јер тиме губим фокус на своје сопствене процесе којима нисам задовољан. Мој је проблем што ми други сметају. А сметају ми зато што не знам шта хоћу! Никада у животу нисам знао шта хоћу, никада нисам имао јак циљ у животу, све је било само одбрана од очеве

агресије и маминог претераног везивања деце за себе. Била је то само емотивна одбрана, никад јавно изречена, потиснута осећања страха и мржње, тензија која ме је изједала годинама изнутра, унутрашњи конфликти којих се никада нисам решио. Никада нисам имао слободу изражавања. Никада нисам био опуштен у кући. Осећала се стална тензија између родитеља, њихови неразрешени односи. Страшан амбијент за децу у развоју. Никада ми нико није рекао да сам добар и да вредим, никада ме нико није подржао ни у чему. Одакле сам ја као дете могао да стекнем самопоуздање и свест о сопственој вредности? А шта сада? Прошлост не могу да мењам, могу само да је прихватим као такву каква је била и да сада себи објасним да више није тако и да желим и да имам пре свега креативан живот, породицу и сопствену децу. Изнад свега желим децу.

Потребно ми је да се пребацим у садашњост. Родитељи нису били способни да ми пруже адекватно детињство и осећај сопствене вредности јер смо ми као деца били у сенци њиховог дугогодишњег конфликта и неслагања који је опет био последица њихових сопствених неадекватности и осећаја мање вредности који такође потичу из њихових развојних процеса у детињству. То хоћу да се пресече код мене јер се сви нерешени, недовољно изграђени механизми у свести и нереализовани процеси у детињству преносе као развојне рупе и у доба кад би човек као „требало“ да буде зрео, јер се то од њега очекује. Тако да би сигурно и мој отац и моја мајка могли да напишу своје књиге о њиховом виђењу себе, њиховог одрастања и узрока и последица својих реализованих процеса у животу. Можда би и они могли да пребаце одговорност на њихове родитеље, као што ја то пребацујем на своје. И ту се круг затвара пошто њихови родитељи више нису живи, а верујем да би и они да су живи имали шта да кажу о одговорности њихових родитеља. А тако или бисмо дошли до одговорности Адама и Еве или до одговорности мајмуна, или до одговорности још једноставнијих организама па чак и до одговорности амеба, а можда и до одговорности хемијских елемената, или чак одговорности атома и њихових делова. Какав апсурд!

Мора постојати начин да напокон доживим своју сопствену вољу и да живим живот који стварно желим. Да осетим напокон последице мог функционисања, мог мишљења, мог приступа, мојих емоција, мојих ставова. Колика је само то ширина!!! Падају ми на ум одмах моје сексуалне фантазије и дугогодишња мастурбирања у кревету, недовољна сексуална искуства, неадекватне љубавне везе, посесивност, лако заљубљивање и патолошко везивање за девојке и све моје патње и плакања при губитку неке девојке. И даље су актуелни страхови, јер и са Гоцом ми се дешава да не знам шта хоћу, конфузан сам, немам петљу да причам о будућности, о озбиљним процесима. Ово дете мора одрасти!

Како да одрастем? Како да преузмем одговорност за сопствено функционисање? Како да се не бојим својих жеља? И тога да ли ће ме девојка не-

кад оставити? Како да се не бојим свог здравља? Како да не будем константно забринут? Где сам ја у свему томе? Шта ја хоћу?

Не треба ми савршеност. Не треба ми апсолутно здравље. Не треба ми ни апсолутно знање. Ни апсолутна потчињеност других. Ни осећај величине. Ни понос. Треба ми само онај мали тренутак тренутног задовољства, задовољства сопственом креативношћу, сопственом упорношћу и истрајношћу. Потребно ми је задовољство сопственом храброшћу и жељом, отвореним ставом према животу, а не да се бринем и бојим за своје здравље и за то колико ћу живети.

Сви ћемо ми умрети. Неко пре, неко после. И не морам да мислим на хранљиву вредност сваког залогаја који ми улази у уста, нити да себе оптерећујем неким неминовним стварима које ће се десити кад тад, и мимо моје воље. Хоћу да осетим своју вољу. Али, као што рекох, још увек не знам шта хоћу... И могу да седим пред компјутером и да се питам, али изгледа да ја немам петљу. Не знам шта хоћу, зато што немам петљу. Бојим се да пожелим нешто и да кренем. Бојим се да пожелим нешто за себе и да кренем ка томе. Битно је да се одлучим, да донесем јасну одлуку којим путем желим да идем и да пресечем нешто. Морам пресећи то нешто што ме држи прикованог и пасивног. Нисам задовољан својом реализацијом.

Да ли ја могу себи да кажем: Одлучио сам! Ма шта год да се деси, одлучио сам! Нећу више да стојим у месту! Живот је кретање, живот је промена. Промене су свакакве. Некад мислимо да су на горе, некад се чини да су на боље. Али оне су неминовне. Промене се не могу избећи. Оне су у природи постојања и живота. Оне су суштина. Све се развија, све се мења. Питање је само да ли ћемо их чекати неспремни да их други људи проузрокују или да се саме десе, или ћемо их сами узроковати у оном смеру у коме желимо да наш животни пут иде.

Тежити променама на боље. А ја сам ту слаб. Ја чекам друге да се мењају, јер сам немам храбрости да уђем у нешто ново и непознато. То нешто ново захтева менталну активацију и константно праћење окружења. Оно што је старо и познато не захтева од нас посебне напоре. Све иде шаблонски:

– Добар дан.

– Добар дан.

– Како сте? Шта има ново?

– Ево, ништа посебно. Ви?

– Добро је, није лоше, кад не може боље... Како су Ваши?

– Добро су, хвала на питању. Како је на послу?

– Не питајте. Стално једно те исто. Како може бити?

– Је л` бар плата редовна?

– То јесте, али све остало... Шта да се ради?

Најтеже је отарасити се неких шаблона и навика, аутоматизованих радњи. У њима не учествује свест, све се одвија по аутоматизму. Креативност не подразумева у себи старе навике, већ нов, оригиналан и креативан приступ. Јако је тешко мењати старе навике. Јако је тешко мењати оно што је аутоматизовано. Сваки наш удисај је такав какав је, и о њему не морамо да мислимо свесно. Али ако желимо да наш удисај буде дубљи, онда свесно морамо да утичемо на дубину удисаја, а то ствара напор. Свака промена старих навика мора бити свесна, не може се десити спонтано. Мора се сопственим снагама испровоцирати. Од старог, лошијег, ка новом, бољем. А то захтева напор. Напор, значи енергија. Улагати напор, значи улагати енергију. А нема свако довољно енергије да испровоцира и издржи промене старих навика. Многи су покушали или покушавају, али на крају се врате на старо. Једноставно не издрже. Попусте.

Промена старог је ново и непознато и не зна се шта доноси. Није пријатно бити у непознатом. Од старог знамо шта да очекујемо, већ смо се навикли и не захтева пуно напора од нас, док ново доноси са собом неизвесност, могућност да буде реализовано на разне начине, а многи од нас мисле да нису спремни за неке велике промене. И зато се већина нас никад не усуди да промени свој живот, иако смо свесни да нас такав живот препун старих шаблона не задовољава. Мало људи је спремно да поднесе узбуђење. Мало људи је спремно у потпуности да прихвати одговорност за сваку промену, јер се свака промена врло лако примети и свима упада у очи. А онда се људи са својим учмалим, шаблонизованим животима осећају достојним да процењују и суде о човеку који се усудио да промени свој претходни животни шаблон. Они нису ни свесни да при томе само бране себе и своју неспособност да и сами мењају своје животе и врше јак утицај и притисак на оне који скупе храбрости и преузимају одговорност за настале промене. А многи би променили своје животе кад се не би бојали туђих коментара и осуда.

Гоцу сам упознао у средњој Техничкој школи у Белој Цркви када је почела да ради у школској кантини лета господњег 2004. године. Како ми је само лепе сендвиче правила и кафу кувала. Одмах се код мене родила симпатија према њој. Од дивног материјала сграђена, витка, а јака, атлетски грађена, са две уплетене кике и два велика плава искрена ока. Одмах је заокупила моју пажњу. Волео сам да одем до кантине и тражим од ње салвету да обришем свој слинави нос, само да бих је видео. А она је увек била расположена за разговор са мном, осим кад јој је газда био присутан, тада бисмо само пословно комуницирали.

Већ након месец дана људи у школи су почели да коментаришу моје честе боравке у школској кантини, а мени су стварно пријали сендвичи које ми је Гоца правила, као и њена близина. Онако стидљиво, само како ја то умем са девојкама,

било је то испипавање терена које траје дуго и жртву доводи до стања паралисаности и тоталне обамрлости. Нисмо никакве контакте разменили, ни телефоне, никад нисмо изашли, само смо се виђали на послу.

Враћајући се једног понедељка аутобусом, након викенда из Новог Сада, улази Гоца на станици у Панчеву и мени се одмах поправља расположење. Али за њом је ушао и њен тадашњи дечко, сео поред ње и ја сам се пресекао. Још једна шанса је пропала, она има дечка?! Моја симпатија има момка. Ту престаје моје интересовање за Гоцу, на послу сам смањио одласке у кантину. После тачно годину дана рада у Белој Цркви долази и дан када сам напустио школу. Оставио сам јој за успомену неке своје старе касете. Пребацио сам се у Вршац на Психијатрију, али сам ипак долазио викендом бициклом код мог друга Шеје у Белу Цркву. Волео сам свог сада покојног друга Шеју, професора физичког, а надао сам се потајно да ћу можда видети и Гоцу, ипак. Она је недуго за мном напустила кантину у школи и запослила се у једној хамбургерији. Одлазио сам викендима у Белу Цркву да бих се хранио код Гоце, а спавао код Шеје. Мада бих више волео да је било обрнуто, да сам се хранио код Шеје, а спавао код Гоце. Иако је и даље била са оним момком, осетили су се неки флуиди међу нама. Два пута сам и је позвао да изађемо негде у град, али је одговор био да је заузета неким плановима и да не може.

– Е, Станиславе, шупља главо!!! Девојка која ми се јако свиђа је заузета, а девојка која ми се нуди на тацни већ дуже време за мене је само другарица. Какав глуп осећај?!? Можеш имати ону коју не желиш, а не можеш имати ону коју желиш.

И вратио сам се покуњено, необављена посла у Вршац, схвативши да и оно мало шансе и флуида који су струјали између Гоце и мене више не значе ништа. И прошло је неко време, трудио сам се да прихватим ситуацију такву каква је– да једина девојка која одговара мојим критеријумима, није заинтересована за мене. Кад гле чуда, једног јутра стиже ми порука на мобилни: „Сањала сам јуче како једемо заједно бурек испред кафића ☺“.

– Шта је сад ово одједном??? Шта жели да ми каже овим? Да ли ми даје сигнал? Где су ми педале? Пали машину и пут под ноге! Горео је асфалт под точковима мог бицикла, погонско гориво – љубав! Керозин би био слаб у том моменту. Можда ипак имам шансе!?! Да ли сам стигао у Белу Цркву или сам долетео, не знам ни дан-данас, али био је то спринт на крилима љубави.

Договор је био да то вече после њеног посла изађемо у град. Сад или никад, знао сам. Поново сам у игри. Девојка која ми се свиђа, одговара на моју симпатију. Вероватно је раскинула са оним момком, нисам то знао, али испитаћу. Важно је да ћемо нас двоје бити заједно, а сами. У тами. Сами у тами. У глави бубњеви тутњају,

у срцу адреналин. Немам план, само да смо заједно. Ваљда и она жели исто што и ја.

Та ноћ је била дуга, заиста дуга. На мој начин, сморио сам своју жртву, у маниру најнесигурнијег мушкарца. Отишли смо до језера и шетали, седели на клупи. Како дивно вече! Седимо на клупи, пијемо пелинковац, причамо глупе приче, флуиди у ваздуху, гледамо у небо, лупетамо. Очекује се иницијатива мужјака. Али, не! Он хоће да прича о суштини и сврси смисла постојања. После дугог смарања на језеру и моје храбрости да причам о небитним темама, наставили смо да пијемо алкохол у хамбургерији у којој је радила, а коју је она отворила само за ову прилику. Седели смо у мраку, требао је неко са леђа да ме гурне ка њој. Али никога није било, а ја по ко зна који пут несигуран. Хтео бих, али уста ми се суше, грло ми се стеже. А она је лепо расположена, отворена, седи, чека, ћути, погледа ме, насмеје се, нешто проговори, ма шта још више девојка треба да уради да би мени било јасно да жели да буде са мном? Да клекне на колена? Ја и даље причам о небитним темама, а Гоца се смешка, пролази време, и она ваљда губи стрпљење.

– Хоћеш да одемо код мене кући? – пита ме она онако успут. Код Гоце у стану, сами, заједно??? Прошло је већ пола ноћи, а ја још ништа нисам урадио. Нисам јој пришао, нисам је питао, нисам је пипнуо. Само пијемо и причамо у празно. Све хтео бих, али не смем, нисам сигуран, а шта ако то није то? Те колико је звезда на небу, те колико је атома у молекулу? А колико је ћелија у телу? А шта ако ме ипак одбије?

Само што није свануло, ваљда смо попили све течности што је имала код куће. Остаде само вода у славини. Или иди кући или већ учини нешто, бре!!! Ако ово не искористим, никад себи нећу опростити:

– Гоцо, знаш... – пришао сам јој мало. Ти се мени свиђаш..– ставио руку на њену колено и помиловао је благо... На њеном лицу се појавио осмех олакшања после седам сати мувања са мном, који су изгледали као читава вечност. Никад нешто слично није, нити ће икада доживети у свом животу. Пољубац, олакшање, загрљај, олакшање, пољубац, неверица, мажење, срећа, пољубац, радост, мажење. Легли смо на кревет. После две године од раскида са Сањом поново сам са девојком у загрљају. Како брзо умем да преболим, заборавим и кренем даље? Сва срећа... Аааааах, каква терапија! Поново жив! И то са девојком коју заиста осећам као вредну... Вредело је чекати, а за оно своје умеће од мувања – нећу више о томе – имам девојку! И то у кревету! Напокон у кревету са девојком за коју се заиста вредело борити. Седам сати напорне борбе са самим собом, промашених небитних прича уз гомилу испијених пива, пелинковаца, ракија, да бих био са неким до кога ми је заиста стало.

На жалост убрзо, Гоца је морала ни крива ни дужна да се упозна са мојом болешћу. Само недељу дана од како смо почели да се забављамо, мени се погоршало здравствено стање, десна страна ми је утрнула комплетно, изгубио сам и осећај за топло и хладно на тој страни тела. Лева страна тела ми је ослабила моторички, а ја заљубљен, лептирићи у стомаку. Зашто баш сад кад се осећам предивно? После толико времена након болног прекида са Сањом, после толико ишчекивања и надања да са Гоцом могу створити нову везу, после предивног и дуго чеканог Гоциног пољупца, ја сам опет бачен у блато. На прагу једне лепе љубави, а морам девојци да објашњавам са чиме се ја борим. И са чиме ће и она морати да живи ако ме заиста заволи. Заволети момка, а да пре тога знаш да он има здравствене тегобе неизлечивог типа, стварно је тешко. Заљубити се у момка, а тек касније после пар година заједничког живота сазнати да је он болестан лакше је, јер га већ волиш па ниси толико у дилеми шта даље, а и везују вас јаке успомене. У самом старту док још нисте везани лакше је наћи било какав разлог да се изађе из везе, ако већ претпостављаш да веза са неким нема перспективу.

Али Гоца није побегла од мене. Остала је крај мене у тим тренуцима и тешила ме. Бринула се о мени и помагала ми је да пребродим кризу. Хтео сам да будем сам, хтео сам да патим, али она ми је давала снагу да наставим даље. Њена близина ме је терала да се борим. Нисам тако лако дошао до ње да бих се сад предао. Бори се! Не дај јој да оде! Покажи јој да можеш!

Шта је ту је. Мора се ићи даље. Није ми први пут да сам пао. Устајем, идем даље. То је моја судбина. Шта да радим него да је прихватим. Са Гоцом или без ње, на крају крајева. Мој живот – моја борба. Тако бар кажу. Десна страна утрнула, лева страна слабија, али и тако се живи. Још увек се споља не види да ми је лошије. Исто као и пре мождано удара, бар споља. Објаснио сам јој каква је дијагноза и да доктори ништа не знају о томе како да помогну, али код ње се изгледа ништа није променило у односу са мном. Само је била жарко желела да ми помогне, мада није знала како. Била је ту уз мене, ето како. А не можеш дићи руке од себе, када те вољена особа не напушта и бодри те, колико год да ти је тешко. Колико год да ти је тешко, када други верују у тебе, не дижеш руке од себе.

После терапије на Неуропсихијатрији остале су последице од мождано удара наведене у претходном пасусу. Мало је горе, али није скроз лоше. Као што рекох, не види се споља. Гоца и ја, виђамо се викендима, некад код мене у Вршцу, некад у Белој Цркви код ње. Као и Лига шампиона, прво идеш у госте, па за седам дана реванш на домаћем терену. Резултат је мало за њу, а много за мене. Лепо нам је.

После два месеца наше везе, Гоца хоће да пређе у Вршац да живимо заједно. Нисам ни смео да помислим да је сâм то питам, било ми је лепо и овако са њом, али она жели да нађе посао у Вршцу и да делимо кревет заједно. Да лежемо заједно, да

се будимо заједно, да пијуцкамо јутарњу кафицу заједно. Децембар је и хладно је, грејаћемо се заједно под једним јорганом.

Гоца сада ради у једном кафићу у Вршцу, а лажу људи који кажу да нема посла у Србији. Она је већ први дан кад је дошла да живи у Вршац отишла да тражи посао од локала до локала. Сама, без ичије препоруке, могла је да бира између три посла. Кафић, бутик и хамбургерија, у једном дану. Или стварно лажу људи да је тешко наћи посао у Србији, или је Гоца лепе спољашњости и допадљива, па је газде нису могле одбити. Ипак мислим да је ово друго.

Живимо заједно и лепо ми је. Она је дивна девојка, брижна, пажљива, нежна, одговорна, скромна. Опремамо наш мали изнајмљени једнособни стан у једној кући, купујемо ситне кухињске апарате и есцајг за заједнички живот. Како је лепо живети са оном коју волиш, можда бих могао и знате већ – да се женим. Немам шта да изгубим, хоћу да пробам, имам њу, сад бих могао и децу. Иако сам неизлечиво болестан имам права да пробам да имам нормалан породични живот. Па нек траје док траје!

Одлучио сам. Питаћу је да се уда за мене. Написао сам на листу папира поруку: „Удај се за мене“, и ставио је у фрижидер. Преузимам одговорност. Нећу више да будем дете. Нећу никада знати шта ме сутра чека, али ако не скупим храбрости да се суочим са самим собом никада ни нећу заиста осетити живот. Боље да проведем и само један дан као човек, него да цео живот живим као кукавица. Хоћу да поломим те своје страхове, да преузмем одговорност и да живим у садашњости. Не да живим у прошлости, у неадекватном детињству. Нећу да пребацујем кривицу на родитеље и да мучим себе тиме шта све нисам имао у детињству.

Брак је једна обична љубавна веза, развод брака је раскид љубавне везе. Нек траје док треба да траје. И мој живот нек траје док треба да траје. Нећу више да постављам себи неке далеке циљеве, нећу више да сањам о својој величини. Хоћу свакодневне проблеме, хоћу свакодневна неслагања, договоре. Хоћу ситне свакодневне ствари.

Нећу да је силим, ако не буде желела. Хоћу само да јој дам до знања да сам ја спреман за заједнички живот. Нећу више да бежим од себе и својих жеља. Ја то желим. Спреман сам да преузмем одговорност и за егзистенцију и за децу. Желим да размишљам о деци. Већ их осећам поред себе. Хоћу да се бавим са њима свакодневно. Са Гоцом ми је дивно, али нећу да је величам јер мислим да то може да буде једна сасвим обична љубавна веза. Она је једна обична девојка са својим развојним проблемима из детињства. И ништа посебно. Идеалних људи нема. Идеалних родитеља нема. Идеалних детињстава нема. Идеалних околности нема. Идеална времена не постоје. Постоје обични људи и све је тако обично. Ништа није необично и све је за људе. Како ко хоће! А ја желим да уђем у брачну везу

због осећаја одговорности, али и без тога мислим да ћу овим испровоцирати један динамичнији однос према себи, један виши ниво одговорности, одговорности коју до сада нисам имао прилике да доживим. И зато што је волим.

Мислим да сам спреман на следећи корак, а у сваком случају, везу са којом сам задовољан имам. Ако Гоца пристане, не бих правио никакву свадбу, већ само код матичара на верификацију. Не желим гламур и опште весеље. То је веза између два човека и то, ако некоме нешто значи, само нама ће да значи. Други ће бити само успут обавештени. Они ми нису потребни. Еуфорија ми није потребна. Ни туђа очекивања. Ни поклони. Живим само за себе и сâм сам себи важан.

Не знам какав одговор могу од ње да очекујем. Осећам да је и она задовољна везом коју има са мном, али како је замислила своју перспективу, стварно не знам. Заједно смо пет месеци и никада о томе нисмо причали. Три месеца како живимо заједно. Никад нисам био у тако дубоком контакту са самим собом. Испровоцираћу тиме многе ствари. Шта ја као неизлечиво болестан могу њој да понудим на дуже стазе? Како она гледа на све то? Да ли је спремна да прихвати ризик живота са мном? Не знам, али ћу убрзо сазнати. Идем по њу на посао, јер данас ради другу смену у једном кафићу. Онда ћемо заједно кући. Па ми остаје само да чекам да отвори фрижидер. После ћете већ читати шта је било.

Мала дигресија: У оно доба инфлације и распада Југославије шеснаест дуксова смо Либе и ја успели да украдемо са тезги на Футошкој пијаци. Нисмо имали пара да се обучемо, па смо морали да се бавимо старим занатом. Један од нас стоји на једном крају тезге и запричава продавца, а други на супротном крају тезге ставља дукс у јакну и одлази. И тако 16 пута. И дан-данас носим неке дуксеве из тог периода. Успомене су то.

Није отворила фрижидер кад смо се вратили. Истуширала се и стропоштала у кревет. Али ујутру је већ било другачије. Пробудила се око 6.00 сати јер је радила од 7.00 тог дана. Вршљала је по кухињи са жељом да направи себи топли сендвич који би носила на посао. И онда је отворила фрижидер. И застала. Чуо сам је. Дуго се врата фрижидера нису затварала. Била је заиста изненађена и није знала како да реагује. Прошло је неких пар минута. Ушла је у собу и тражила погледом моју реакцију, јер очигледно није била сигурна да ли је то шала или сам био озбиљан.

– Шта је, оно? – са осмехом ме упитала. – Како то да схватим? – била је зачуђена.

– Нисам се шалио... Не мораш да се журиш... Не очекујем да ми одмах одговориш. Само сам хтео да ти дам до знања да сам ја спреман. Ја немам више шта да чекам. Лепо ми је са тобом – нисам желео да је плашим и да јој стварам тензију. Ипак је све то рано и немам права било шта да захтевам од ње на брзину. То сам више урадио због себе, да себи докажем да сам спреман.

Села је на кревет, опкорачила ме и дубоко уздахнула.

– Ти си луд! – и загрлила ме. Дуго нисмо ништа говорили, само смо лежали загрљени.

– И ја то желим... – тихо је прошапутала. – Много... – био је то њен одговор.

Вероватно ћу да изгубим и овај „сигуран“ динар зарађен на Психијатрији. Обавестиле су ме колеге са посла да „изгледа“ да директорица неће од јула да ми продужи више уговор. После 19 месеци рада на одређено време, престајем да будем психолог на Психијатрији. Можда и боље, јер то није институција која може да ме задовољи на дуже стазе. То је институција створена да би психијатри могли лепо да живе и нико више. Имају добре плате, добре разне додатке и добре стимулације. А ми психолози имамо три пута мању плату од њих и далеко мањи значај. То не бих могао да прихватим. Не бих могао да то прихватим из простог разлога, што сам упознао те психијатре и што сам схватио да се иза њихове некомпетентности, и да тако кажем, просте обичности, крије самодовољан став у белом мантилу, надуван ауторитативан став којим се крију од сазнања и свести о својој обичности и немоћи да помогну у решавању правих људских проблема и замршених интерактивних односа.

Ако иза себе немаш правог животног искуства, а углавном га немаш јер је претпоставка да си кроз цело своје школовање показивао одличне резултате чим си завршио као специјалиста психијатрије, тада имаш обично само књишка знања и родитеље од којих је бар један такође доктор и који очекује да се потомак креће његовим стопама јер ће му оставити сигурно запослење или ординацију. Штребери иза себе имају обично сувише мало практичног животног искуства које је неопходно у раду са људима. Други им доводе људе и други им смештају те људе на лечење, они само исписују гомиле лекова и начине опхођења према пацијентима. Ко не слуша бива везан за кревет или накљукан лековима. Добар пацијент се не креће, седи или лежи на једном месту, послушно извршава све наредбе особља и понизно се обраћа медицинском особљу.

Но, нећу сад о томе, зато што је моја прича са лудницом завршена. Принуђен сам да тражим нови посао, сада када ми је жена (даааа, Гоца ми је сада жена) у другом месецу трудноће (даааа, моја Гоца је сада трудна) и када ни она више неће моћи толико да ради. Ја сам без контаката са оцем који би могао да помогне и са неизлечивом болешћу због које не могу да се запослим у затвору у Вршцу, иако је начелник затвора лично дошао по мене да ми понуди запослење за већу плату, бенефицирани радни стаж и мањи обим посла.

– Проблем је само један – рекох ја – а то је у Вашој установи један од непремостивих проблема. Нисам служио војску.

– Зашто? – запрепастио се начелник.

– Зато што сам пре имао проблема са здрављем. Имао сам неколико можданих удара и лекари кажу да болујем од МС-а, али ја се сада добро осећам. Није вредело. Сумњичаво је завртео главом и одмах ми одговорио:

– Не вреди онда. Штета, а били смо вољни да те запослимо.

И тако ми је отишла за сада једина прилика за добру промену посла. Не могу да идем оним путем којим сам логички замислио. Никако ми не иде лакшим путем, стално се налазим на неким тежим путевима. Промена средине из Новог Сада у Белу Цркву, потпуно нова средина и људи, прво радно искуство, а да нисам никог познавао. После годину дана рада у Белој Цркви кад сам се осетио довољно квалитетним , нисам желео да остајем тамо по њиховим условима, тражио сам да ме испоштују и да ми плате бар пола станарине, нису хтели. Напустио сам школу и упутио се даље. После месец дана трагања, посао сам нашао на одређено време на шест месеци у Вршцу на Психијатрији, на институцији од које се почетнику врти у глави од захтева и од сложености посла. Таман кад сам овде научио нешто и схватио шта један психолог треба да ради, остао сам без посла и неминовно морам даље. Жена ми је трудна, а оца сам одбацио. Подстанар. Опет незапослен, у земљи Србији. Квалитетан, а непоткупљив. Одговоран, а наиван. Поштен, а усамљен. Без ичије подршке, са мало познанстава и то само обичних људи са којима се иначе само и дружим. Не тражим подршку, ни посао преко везе. А тако не иде у земљи Србији. Нико ме не пита како радим свој посао, које су моје компетенције, шта знам. Битно је само ко ме је послао и упутио и да ли је тај човек довољно утицајан.

Тешко ми је као студенту који је завршио студије пре рока и јединоm који је студирао убрзано, да прихватим да за мене нема запослења у Новом Саду уколико нисам уједно и политички подобан. Осећам се довољно способним да могу да помажем људима у њиховим животним проблемима саветима и са отвореним наивно-искреним ставом који негујем у односима са свима. Не сналазим се, додуше, у превртљивом свету личних, егоистичних циљева и интереса, ваљда баш зато што се и бавим психологијом и добро осећам туђе потребе. Имам слуха за друге. Још увек нисам решио свој суштински проблем, проблем страха и пребацивања одговорности. У потрази за тим решењем, сада када се моје ментално стање рефлектовало кроз слабљење одбрамбених снага организма и пуцање имуног система губитком контроле над левом страном тела, чини ми се као да тапкам у месту. Пуно страха још увек влада мојом психом, а то су нерашчишћени рачуни са оцем. Много неисказаних ствари између нас двоје, потиснути бес. Толико пута сам хтео да га видим мртвог, да се не врати жив из кафане, да га прегазе кола, да га изболу други. Све, само да нас остави на миру. Нас децу и нашу мајку. Све сам то дуго и

дуго држао у себи, потискивао, трпео, а себи наносио тихи, тињајући бол, стрепњу и страх. Уместо да сам му се на време испрсио и сасуо му све у лице, без обзира што је кућа у којој смо живели била његова. На то нас је хватао и уцењивао. На ту карту је уцењивао мајку, а преко ње и нас. Све смо заташкавали надајући се да ће једног дана то све да престане само од себе, али не. То се није десило и сви смо нарушени. Сво четворо, свако на свој начин.

А отац се скривао од себе и од дубоке свести о сопственој неадекватности и сопственим страховима детета одгајаног без оца, само са пристрасном мајком која је пренела све то на њега презаштићујући своје мало дете. Он другу породицу није имао, а на својој кожи је осетио шта значи одрастати без оца. Живео је рашчеречен између сукоба оца и мајке. Можда ни он није свом оцу рекао све што је осећао, његов недостатак на спортским теренима, у школи, код куће. Живео је само са мајком која се више није удавала, само је пушила цигару за цигаром, пила пиво и трошила плату до половине месеца.

Постоје само две могућности разрешења мог проблема. Једна је да чекам да отац умре и да однесе са собом у гроб сву своју промашеност, мада тако нећу решити ствар, јер ће он само физички нестати, али ће нам и даље у сећању остати нерешен конфликт са њим који ће живети у мени као неизбрисив траг. Мало ће нам бити лакше, јер њега више неће бити са нама, али ће заувек остати сећање наш несрећен однос. Тада он више неће имати пет станова и локал, већ моја сестра и ја. А куд ћемо са никад изреченим осећањима, која смо толико дуго и толико дубоко скривали у нама?

Друга могућност решења је да му се прић искрено и да се распетља тај чвор, јер не верујем да је он свесно лош по нас и да је он то планирано извео. Све оно што је годинама чинио, није чинио зато што је поремећеног карактера, изопачен без осећања према другима, већ због губитка контроле над собом. Он никад у свом претходном искуству није осетио шта значи поштовати себе, већ је од најранијих ногу почео на себи да примењује аутодеструктивне технике уличног глуварења без циља, само са мушким друштвом и са доказивањима путем алкохолисања. Погрешна идентификација са мушком улогом, али и срећа да млада сељанчица која је бежала из своје примарне породице постане његова прва и једина женска особа коју је имао у свом искуству, учинила је да његов живот има какав-такав смисао пошто је у нашем друштву адекватан онај човек који је између осталог способан да оснује породицу. Какав квалитет живота влада унутар те породице није толико битно.

Он ионако има велику грижу савести због свега и мислим да га не треба још више одбацивати. То не може да донесе ништа добро. Он нема капацитет за

прихватање реалности и сопствене одговорности, бар не у оном смеру у ком ја мислим да би било најбоље по њега, дубоки увид.

Треба постићи да се буде иоле добар са њим, али да он то не осети као жељу да му се искамче станови, а да се уједно и не попушта пред његовим очигледним слабостима. И да се буде довољно одвојено од њега да би он могао да схвати и прихвати да смо сазрели, а да му се истовремено остави простор да учини нешто добро за нас и за себе, јер ја осећам да би он тиме скинуо велики терет са својих леђа. Терет одговорности који га неминовно мучи, али који се код њега налази скривен иза материјалног богатства које је наследио, а којим још увек жели да нас држи близу себе, тј. да има илузију да нам је било како потребан, ако не као човек-сарадник, онда као спонзор, човек какав год да је, али који нас ипак у неку руку издржава. Од кога зависимо.

Треба му прићи чврсто, а уједно и мекано. И без његове помоћи, ја сам се оженио. Као што рекох нисмо правили никакву свадбу, скромно, само за најуже друштво, да не бих од њега тражио помоћ. Направили смо одмах после свадбе и дете, првенствено због својих потреба, а после наравно и њему у инат, да бих му доказао да и са новим, додатним трошковима могу да се носим, а да не тражим помоћ од њега. У међувремену сам остао без посла, посла којег нисам волео и који ме није задовољавао. Колико један тиранин може да делује мотивационо на нечије постигнуће. И нисам се скењао због болести већ гледам далеко напред, не размишљам о томе докле ћу бити покретан и колико ће ме још тело носити у свакодневним проблемима. Кажем некад себи: опусти се и уживај, али само у ретким тренуцима кад сам сâм код куће, иначе сам и те како у тензији што због жеље да се доказујем, што због осећаја да могу више од просечног обављања свакодневног посла, што у инат родитељима.

Треба ментално да се ојачам и припремим за реализацију животних потреба. Не треба да смањим циљеве, нити потребе да негирам, нити да их замењујем другим, већ да свесно идем ка циљевима. То још никад нисам осетио у животу. Лутао сам дуго, жалио се на родитеље, бежао од стварности, прилазио сам само девојкама којима сам се свиђао, а да никад нисам имао петље да сам кренем ка својим циљевима и да истрајем на њима. Углавном бих рационализовао разлоге својих неуспеха а у самоћи своје собе маштао сам о својој величини, о својој мушкости, свемоћности, сâм у кревету и тиме компензовао суштинску немоћ и недостатак храбрости, упорности и истрајности.

Никад у животу никога нисам ударио поштено. Осећам да се скупило потиснуте агресивности у мени, нешто неисказано, а што ме мучи јако. Стално се у мислима крећем око сукоба са својим оцем који угрожава све моје успехе на личном плану и женидбу и Гоцину трудноћу. Он је тај који покушава да ублажи наш сукоб после оног кад сам му рекао да не желим да имам ништа више са њим. Пред

другима он се и даље претвара да смо у добрим односима, прича другима као да се међу нама ништа није десило. Он није спреман да призна пред свима да га син не жели. Син који је успео без његове помоћи. Син кога хвали. Син коме нема намеру да пружи потпуну независност (од себе, пре свега) јер би онда потпуно схватио колико је том свом сину, такав какав је, суштински непотребан.

Не седим скрштених руку и чекам посао. Конкуришем на све конкурсе у близини Вршца по школама и било где, где бих могао поштено да зарадим за свој хлеб. И за своје мало дете које је на путу. Верујем у себе али сам и спреман да трошим новац који смо добили као поклон за венчање, а који смо првобитно наменили за куповину кола, само да не бих морао да се вратим у његов стан и да наставим да зависим од њега. Не верујем да ћемо икада бити помирени и да ће међу нама прошлост бити заборављена. Да би се међу нама ствари из прошлости рашчистиле он треба да ме испоштује отворено и без устезања, а то се постиже кроз давање прилике да и његови потомци имају могућности које реално постоје, ако већ као отац каже да нам жели добро. Као отац може да нам пружи могућности да у животу имамо све што један нормалан човек може да има, ако већ поседујемо те наследством стечене некретнине.

Где је он и шта ради? Он не може да ради пуно радно време и не може да води било какву трговину у свом локалу, он не може ни да прода неки од својих станова и да оде на неки пут око света, бар под старе дане да уради нешто добро за себе. То не може због гриже савести и осећања кривице, мада би и то било нека врста решења коју бих више подржао. Бар би то биле лепо потрошене паре, али он нема ни са ким да оде и да путује. Тај силан новац од издавања станова и локала му служи само да му одврати свест о сопственој вредности које се он сигурно стиди. Више бих то подржао да паре потроши на пут око света и да се проведе, него сазнање да он као мој отац поседује пет станова, а ја се потуцам као подстанар по којекаквим туђим становима, живим 200 км од куће, радим за малу плату и то на одређено време. Притом неизлечиво болестан. Али њега то није брига.

Отац ме никад није питао како се осећам после оних можданих удара, никад ме није питао да ли ми треба нека помоћ, никад ме није питао како ми је. А како и да ме пита кад ни самом себи не може да помогне? Такви људи као он али који немају подршку тетака, незапослени су и покидају све везе љубави са својим најмилијима и притом се наставе тровати алкохолом, заврше најчешће на психијатријама где се лече од болести зависности.

А њега је увек његова тетка штитила. Чак и кад смо јој у доба брачне кризе причали шта он ради мајци, она га је бранила говорећи нам да ће то да прође и да ће он да се смири. Сада када је тешко покретна, везана за кревет такорећи непокретна и када живи са њим да би је он додворио, сад осећа сву његову „благост“ кад се напије. Чак је једну ноћ после свађе са њим морала да спава на другом ме-

сту и да тражи заштиту од моје сестре. Под старе дане она осећа последице своје попустљивости јер су њега увек штитиле прво мајка, па онда тетка и остали његови рођаци зато што је одрастао само са мајком, зато што је јединац, зато што је... ј а д а н... Исправно би било да су му ускратили помоћ први пут кад је направио грешку и да су га системом стимулативних казни натерали да размисли мало боље о свом понашању и функционисању. Али чак му је моја баба помагала да заједно туку моју мајку, давно још кад су њих двоје били млад брачни пар и живели у кући његове мајке.

Сад опет као да осећам ту атмосферу која је владала, у то време, у тој породици. Сву тежину са којом је моја мајка морала да живи. Са сазнањем да си мање вредан и да ће се сва копља на теби ломити, док са друге стране не желиш да се вратиш у патолошку средину из које си недавно побегао. Морала је да од два зла изабере мање, и изабрала је да оснује своју породицу по сваку цену и на тај начин се осамостали. Сад је тек схватам јер сам и сам изабрао нешто слично. Прихватио сам да живим било како, само да не живим под патронатом родитеља. И они су ми помогли да одлазећи од њих, избегавајући њихову близину, морам да трпим и да се прилагођавам којекаквим шефовима и станодавцима далеко од своје куће, само да бих могао самостално да живим. И мука те некад натера да изградиш неке способности које ниси ни слутио да ћеш поседовати или да ћеш морати да научиш. И нормално је да је моја кева са таквим способностима које је поседовала само да побегне од куће, прихватила иживљавање своје свекрве само да би имала некакву породицу, јер живот је био пред њом. И стално запослење, и деца, и велика кућа, све је то било пред њом и она је то свим срцем желела. Једноставна, проста сеоска, отворена девојка једноставних потреба са жељом за породицом и сталним послом. Ништа више. И мој отац, искомплексирани дебели, погрбљени момак под патронатом своје мајке у великој кући.

Увек се заборавим и стално пишем о другима, а то је зато што мислим о другима. Никако да прихватим реалност. Лоша ми је реалност јер ми је сваки моменат живота испуњен страхом због свог здравља, а опет морам да глумим потпуно здравог човека да бих могао да радим. Не иде ми се још увек у инвалидску пензију. И хоћу да се борим. Сваки дан из почетка. Јутарње вежбање, доручак, па опет вежба да се то моје тело натера да функционише, сваки пршљен на кичми ми пуца, почев од врата па доле до кукова. Од јутра сам укочен и морам да радим вежбе разгибавања да бих се оспособио за дневне активности. Тешко да се у 31. години може исправити кичма. То су болови не свакодневни, већ свакоминутни, константни. Мој нормалан положај кичме кад се стално не бих терао да је држим усправно био би кифоза ко слово С. Мишићи на леђима су слаби и не држе кичму као што би требало. И то одузима много виталне енергије.

У ствари знам! Фокусирам се на последице које су проистекле из неког узрока. Растао сам као здрав дечак, спортски тип момка, који је упражњавао рекреативно све врсте спортова. И фудбал, и кошарку, и стони тенис, и одбојку, и пливање, и бицикл сам возио свакодневно. Али од таквог момка успео сам конзумирањем лепка и држањем ригорозних дијета да свој организам онеспособим да не може више ни да се држи усправно, и да има слабију леву страну тела. Много сам фокусиран на последице, бавим се вежбањем, водим рачуна о исхрани, мислим на положај кичме, стално се терајући да се исправљам. И трошим много енергије само да одржим ниво својих свакодневних активности. Не остане ми енергије да се бавим нечим креативним. Остао сам везан за прошлост и за страх и мржњу према оцу која је и даље у мени која се сада претворила у страх од болести. Затворен сам и немам пријатеље, ни са ким се не дружим заправо. Све је површно. Оптерећен сам и други ме избегавају. Знам шта треба да радим да бих поправио своју ситуацију. Треба да вежбам опуштеност и релаксацију. Да се не нервирам око свакодневних животних проблема, већ да уживам у њима и у свакодневном животу. Е, то ћу да радим од сада, јер ме само то може подићи и донети ми радост и зауставити пуњење нервозом и мржњом према глупостима других људи. Имати став и тражити за себе, користити друге за своје потребе и не избегавати могуће конфликте. Прихватити туђ ниво али не одступати од својих потреба. И живети обичан живот. Не форсирати потребу за признавањем сопствене вредности од стране других људи, јер чак и да они осете нешто од моје вредности и исправности тешко да ће то и изрећи јер би тиме терали себе да се мењају у том правцу који поштују код других.

Оно што мене одваја од других људи и чини ме посебним у садашње време кад свако гледа само своје себичне интересе, кад свако користи оно мало бенефиција што их својим положајем на радном месту поседује да би присвојио за себе материјална средства, јесте веома изражена свест о туђим потребама и јако добро разумевање потреба других људи. Умем да слушам туђе проблеме, разумем их и дам добре савете. Опуштам људе својим дубоким гласом, смиреношћу. Делујем антидепресивно и анксиолитички, уливам другим људима веру и самопоуздање и јачам им свест да могу да реше своје проблеме. Многи су ми то рекли у лице.

А Гоца је у трећем месецу трудноће. И за сада све иде нормално. Она ради у кафићу три дана у недељи, ја не радим нигде. Трошимо паре од венчања. И чекамо да нађем посао. Конкуришем на сваки оглас за посао који се појави на тржишту рада. Паре нестају, нервоза расте.

Имам у себи изграђен механизам претварања лошег у боље у смислу идеализовања других људи, слушања њихових прича, а у суштини дајем све од себе да да се не претварам и да нису у мојој близини. Смарају ме. У односима са људима претварам се да сам добар, са сваким, трудим се са свима да нађем макар минимум нечег заједничког, али тиме само онемогућавам презентацију соп-

ствене слободне воље и себе какав желим да будем. Гушим себе. Од почетка своје егзистенције онемогућен сам да искрено говорим и кажем оно што осећам. Потребе дечјег развоја су биле много шире од основних егзистенцијалних потреба за храном, сном, одећом и адекватним местом за боравак чиме се наш отац једино и задовољавао. Наше могућности адекватног развоја биле су сужене ограниченошћу перцепције наших родитеља на задовољавање само егзистенцијалних потреба своје деце и неспособношћу адекватног задовољавања сопствених љубавних и креативних потреба.

Ми смо се полако уклапали у њихове ограничавајуће развојне калупе и шаблоне, који су били оптерећени њиховим личним психолошким проблемима, а које су они нехотично пребацили на њихов међусобни однос. Мајка је била у праву јер није она давала поводе за честе свађе и за његово алкохолисање, а он је, иако узрок свих проблема, био у својој кући и на свом терену, и тиме би јој запушавао уста њену аргументацију у свађама. Какав ти је то најближи човек коме из страха не смеш да кажеш све што мислиш? Вољене особе се бојиш? Бирала си да волиш човека кога се бојиш?

Моја кичма и њени пршљенови се ипак, полако намештају. Они се, да тако кажем, крцкајући намештају. Или бар имам такав утисак. Осећам се боље и као да ми је цео грудни кош мало слободнији, као да могу више ваздуха да удахнем. Вежбам свакодневно у соби, јутарње вежбе истезања обавезно, вежбам шпаге, радим трбушњаке и склекове и истежем се на великој лопти за пилатес. И два до три пута недељно џогирам по парку док још не захладни, пошто стиже зима. А онда ћу ставити шал преко уста и опет, трчати. Лагано, својим темпом и колико мени одговара.

И ја сам, ето, да не верујете, по први пут у животу, добио посао преко везе. Никада досад нисам ништа добио преко везе, осим уписа факултета наравно, али ту се спонтано нашла секретар факултета, у моменту док сам ја молио продекана да ми изађе у сусрет. Остале детаље знате. Напустио сам Нови Сад јер сам схватио да никада без везе нећу добити посао у струци. И нашао сам посао двеста километара удаљен од родног града. Па из Беле Цркве у Вршац, запослен на одређено време. Сада сам коначно добио посао у Основној школи у селу 11 км удаљеном од Вршца. Права сеоска идила, мала школа са својих стотинак ученика. Опуштена атмосфера за рад, морам признати идеална промена после напетог психијатријског амбијента и рада на одређено време. Примљен сам „за стално“. А моја веза је члан једне политичке партије, војно лице у пензији, а који је ишао да замоли потпредседника општине да ми помогне у тренуцима кад сам остао без посла. Тако сам примљен на посао.

И напокон, родио ми се син. Зваће се Вук.